

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Disputatio IV. De diuinarum volitionum diuersitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

mittenda ad actus intelligendi, & amandi sit, absque physica potentia alterutrum a suis actibus distinctione Dei unitati, simplicitati, & identitati summa physica contradicente, & quæ necessarii inter eiusmodi potentias, actusque earum in creatis intercedit: id enim ob imperfectionem entitatis, & identitatis physica creaturæ potentiarum, & operationum eiusmodi in ipsis usu venit, non autem ex potentiarum, & actuum illorum conceptu, ut à creati entis, & ab alio, seu creaturæ prædicato abstrahit, & præscindit: ex eo enim quod potentia creata, & ab alio, ac vitalis intellectus, & voluntas immanenter operantur sit, actusque ipsarum creati, & ab alio immanenter etiam in potentia, ac proinde ab eadem potentia producendi: in potentia creata, cuiusque actu imperfectioribus vitalitas absque actione physica potentia in actum, quare & absque physica virtutis distinctione esse nequeamus: utrumque in physicam identitatem coagentur: in Deo autem ob perfectissimam, summamque identitatem divinam vera potentia, actusque vitalis identice inquantur, absque contradictione: quin physica actus, & actiones (quæ sola distinctionem in creatis importat) illatenus intercedat, ut docuimus tom. 1. de Deo vno controu. 2. d. 2. quæst. 1. sed intentionalis solum, vera quidem, ac minime ficta: quæ sola potentia, & actus physicam compatitur identitatem: Sed quavis hæc ita sunt (ut verè sunt) causæ, ac omnia contradicentia, quæ in Deo occurrere menti possunt, summe vitantur, ac perfectissima identitatis diuine præfatio audeas defendere: sed ea tantum, quæ ex misteris reuelatis contradictionem sonare videntur, & in creatis euius contingunt. Alioqui Deum esse, & non esse ratione admittes.

5. Ex hoc vero, quod postremo inuicimus de vera potentia vitali intellectus, & voluntas intentionali solum, non physica; quæ, & actus suos vitales, quibus physicam identificantur, ob esse eminentiale, ac summè perfectam Dei identitatem verè elicere Deum potest, difficultatem mysticæ libertatis Dei in volendo per prorsus Deo intrinseca adæquate constituitur perspicua est, & facili expedio: patet enim vitalitatem veram intentionalem voluntatis diuinæ, non esse ad physicè in se suos actus producosos (quæ vitalitas creatæ potentia vitalis propria est, ac sine distinctione reali actus à potentia actus suos extra se non ponit) ac subinde illorum solum compatitur physicam identitatem: quo solum genere vitæ intentionalis purissimæ perfectissimæ, ac verè viuens Deus potest gaudere, ut citato loco controu. 2. ostendebamus: inde etiam conceptus verus contingentia actus voluntatis diuinæ essentialiter requiritur. Contra, Cum Dei voluntas in actu primo libera sit, eiusque actus, & exercitum sit in actu secundo liberum absque illa actus ipsius liberi, ac subinde Dei, cui physicè adæquate identificantur, physica defectibilitate saluatur, sola enim, vera quidem, sed intentionali solum defectibilitate: in qua linea tantummodo actiuitatis vitalis intentionalis voluntas alterutrum actum exercere potens est, vel omittit: neque, ut alterutro modo suam potestatem exercens, alicuius denuò atque extra suam physicam entitatem appositionem, vel amotionem physica opus habet.

6. Unde etiam facile constat: exercitum liberum Dei adæquate intrinsecum nullam contingentiam atque defectibilitatis physicæ, & entitatis imperfectionem inuolueri, ob quam aliquid aliquo modo realiter à Deo diuersum ad libertatis volitionis Dei adæquatam constitutionem, & complementum debeat aduocare: constat tertio: quo pacto Deus, cuiusque voluntas libertate contradictionis, nec solum contrarietatis ad suos actus absque illa suæ entitatis, & perfectionis physicæ immutatione, cum purè omiserit, vel augmento, cum præ eius omissione actum positum elegerit, gaudet: sed neque metaphysicè, & (etià ad rem præsentem parui id referat) antior in perfectione enadat, cum postit se Deum voluntas exercet, quam cum purè omittit: quia tota Dei metaphysica bonitas, & perfectio in sola essentia metaphysica est: attributa verò reliqua non perfectiones physica, atque essentia bonitas, & perfectio identitatis physicæ iure se explicat, communicat, emicat pluries, & inuoluitur.

7. Denique constat quinto: malè à Doctoribus plebiscis volitionem necessariam Dei ita à libera distingui, ut illa indifferens ad liberam determinationem, seu volitionem Dei supponatur, quasi huius principium: tota enim indifferencia principij proximi ad liberam determinationem intentionalem volitionis diuinæ, in sola voluntate diuina est: ex qua, tanquam potentia vitali intentionali adæquata, è Deo ipso, ut primario obiecto specificatio adæquata, omniamor diuinus, cum sui, tum creaturarum, tanquam purè materialium obiectorum, quæ vult, & eo modo quo vult liberè euadit, ac simul Dei æternitate à Deo concipitur: aliarumque creaturarum, ac non harum, ut potuit, amor ex eadem æternitate nulla physica, & entitativa, sed intentionali motione conciperetur: quin vlla in amore Dei erga ipsum ad liberum erga creaturas præcedentia intercedat, sed solum in eorum obiectorum obiectiua intentionali motione, qua Deus, ut adæquate specificatum totius omni (quoad substantiam, & modum) amoris Dei eo modo, quo est, purè terminatiua ad alia præcedit: eo modo, quo specificatiua reliqua affectuum nostrorum (quæ eadem in nobis motiua formalia, & rationes, propter quas aliquid amamus, sunt) ad terminationem puram eorum amoris eiusdem, quem erga ipsa sollicitant, antecedunt. Nec obest scientiam Dei erga seipsum, suamque bonitatem priorem esse, quam erga creatura: ex se enim ut obiecto omniscientia formalis de se est representatio, & actualis expressio: quare, & pro priori ad cognitionem creaturarum infinito se Deus, & necessario amore prosequens, quin ad creaturas pro illo priori, nec dum exercere representatas, terminetur: etenim de præcedentia scientia Dei erga seipsum, priusquam ad extrinseca obiecta possibilia, quorum cognitione ad liberè erga illa amorem concipiendum ducitur Deus, idem, ac de amore dicendum est: nimirum præcedere Deum, ut obiectum specificatum, non autem ut terminatiuum ad obiecta extrinseca possibilia purè terminatiua, quæ ut talia nullum Dei decretum liberum antecedere supponunt: sed vno scientia intuitu, & quasi icu, & Deum, & possibilia simul representari, quin scientia Dei de seipso ad scientiam possibiliū extrinsecorum vero, ac non ficto aliquo signo præcedat: ac proinde pro eodem signo necessarius sui amor, & liber amor erga creatura, quæ vult, simul, atque indiuisim concipitur.

DISPUTATIO IV.

De diuinarum volitionum diuersitate.

OLITIONVM & affectuum diuinorum nullam re ipsa diuersitatem esse ex dictis hæcenus, cum proximè tum antea sæpè perspicuum est, cum diuina volitio & amor è conceptu, & essentia sua infinitus simpliciter, non in genere, sed è genere suo, atque omniamor quoad substantiam, & modum, ut sæpè diximus, euadat: quare eius diuersitas quoad modum intentionaliter in sua obiecta tendendis, & nomina inde idem prolixus amor à nobis indita, examinanda restabit: & ea quidem, tam quatenus erga ipsum Deum quam, quatenus erga extrinseca obiecta versatur: nam in eo amoris stricti, gaudij, amicitij, & desiderij, intentionis, & electionis propriæ rationes inueniantur. Primò ergo de Dei erga seipsum amore: deinde de eo, quatenus erga creatura versatur, agendum est: & plura sanè quæ disputari hic poterant disputatione secunda sunt vel formaliter, & in terminis, vel virtualiter decisa.

QVÆSTIO I.

De affectibus quos erga seipsum amore suo exercet Deus.

¶ Vm Deus seipsum actu, & exercitè essentia sua, suaeque omnia absolute possideat, ac desiderium boni desiderati absentiam, seu possessionis negationem essentialiter importet; nullatenus desiderio aliquo erga se versari posse certissimum est: gaudij vero amore versari est Theologis cunctis indubitatum; quamvis nomen amoris, & gaudij etiam indecens aliquid, ac Deo indignum vniuersum importare Philosophi docuerint: de amore Aristot. 2. magorum moral. cap. 2. 1. sub init. & 2. econom. cap. 4. init. ex Homero eum autem, & alios reprehendit Dionys. de diuin. nomia. cap. 4. circa med. vocisque honestatem commendat, quam in honestis frequentioribus hominibus, Dissique gentium attributa sapie amoris turpitudine suspectam auribus, etiam tunc, fecerat: idcirco Origen. Prologo in Cantica amoris nomine eis libris, & aliis plerumque sacris pro infirmioribus omisso, dilectionis, & charitatis vocabulis fuisse illud suppletum. Gaudium etiam relegandum à Deo censuit Plato in Philebo, seu de summo bono; sed illud plane, quod passionem, & commotionem animi passioni tristitia, quam simul à Deo relegat aduersam. Admittendus igitur absque vilo metu in Deo amoris nomen est, vt Dionysius proxime ait: cum Ioann. 16. dicatur: Ipse enim Pater amat vos quia vos me amastis, & Petrus Ioann. 20. non semel nec illaudarus, nec impræmiarius Christo Domino respondit. Tu sis Dominus, quia amo te: gaudium vero eo nomine sepe Deo, & Christo in scripturis tribuitur; solus ergo Epicureorum grex Deos, quem suis vitis stupidum, ac insensatum volebant, amorem boni absolute, ac vniuersum, malique auersionem, odiumque negant, idcirco de gaudio Dei circa seipsum questio non est: quare nec de amoris circa seipsum prædicato generico, quod gaudium, & desiderium, tanquam eius species includunt; sed de amore, quem strictum vocant, quique speciem amoris à desiderio, & gaudio diuersam constituit: ac de gaudio ipso Dei erga seipsum: an propria amicitia sit, an vero sola concupiscentia.

CERTAMEN I.

De amore stricto difficultatis scopus & Doctorum sententia.

¶ DE diuina bonitate, ac Deo, vt obiectum quod amatur præsens, est difficultas: nam de amore Dei, qua vnus persona in alia, seu aliis diuinis complacet ob infinitam cuiusque bonitatem, & perfectionem directæque ad amorem amicitia spectante alia est difficultas: de qua obiter dicemus nihilominus, dum aduersationem in præsentis difficultatis decisione fundamentis occurramus: in præsentis igitur difficultate dupliciter procedi potest, & discuti. Primo absolute absque aliqua suppositione, quod scilicet amor strictus dictus specie à gaudio, & desiderio distinctus absolute possibilis sit, de factoque in nostris affectibus & voluntatibus creatis detur: si enim necque creatus amor specificè à desiderio, & gaudio diuersus dari posset: cum tamen facilius in creatis status boni ab absentia, & præsentia, siue sui possessione præcidentis (in quo speciem illam tertiam amoris stricti constituunt Scholastici) percipi possit: citius, certiusque in Deo, in quo bonum inuincibilem à possessione, præsentiaque actuali sui præcimum

concupi nequit, species illa amoris stricti erit deneganda. Secundo potest disputari questio suppositione facta, quod species illa amoris stricti à gaudio, & desiderio diuersa, non repugnet, ac de facto in nostris creatis affectibus inueniatur. Primo illo sensu eam disputant, negantque Aureolus in 1. d. 1. q. 2. art. 1. prop. 1. & d. 4. q. 1. art. 2. colum. 1. contra quem latè Capreol. d. 1. quest. 1. art. 3. init. & d. 4. q. 9. vn. art. 1. colum. penult. ad argum. cont. conclus. 9. Secundo vero sensu ex hypothese, quod eiusmodi amoris stricti species à desiderio, & gaudio diuersa non repugnet, de factoque in nostris creatis affectibus reperitur præsentem questionem versant Theologi reliqui, præsertim non admodum antiqui, & huiusce sæculi Recentiores: quorum præsertim speciem hanc amoris stricti in Deo admittunt discursus, & sentiendi modi diuersi sunt, ac summam in primis recensendi.

1. Ratio autem difficultatis contra affirmatiuam sententiam ex hypothese dicta proponenda in primis est: quid eius auctores discurrent, planius percipiamus. Tota verò difficultas est: Dei bonitatem acquirantur posse à sui existentia actualitate, & identica possessione verè præcedere. Tum: quia essentia sua Deus, omniaque diuina actu, & exercitè essentia sua physice sunt. Tum etiam: quia diuina bonitas, & perfectio infinita simpliciter & genere, & conceptu suo, vt de diuinis omnibus diximus, est: ac proinde existentiam, præsentiam, & possessionem, quæ bonitates, siue, vt ita dicam, partes bonitatis essent, ni essentialiter, metaphysice etiam, in bonitate, & perfectione Dei clauderentur continerent: vel potius bonitas, & perfectio diuina, etiam formaliter sunt: ergo acquiri Deus se bonum, siue ob suam bonitatem, & perfectionem amans, quin se amet ob illam, vt existentem exercitè, & actu in seipso, atque à se identicè possidem: atqui amor omnis de bono, seu bonitate possessa, vt possessa est, gaudium, & delectatio strictissime, & propinquinèque autem amor strictus, qui nec in rem, vt absentemque possessionem fieri potest, vt distincta sub genere amoris & condistincta à gaudio, & desiderio species sit, ac spectet ex parte obiecti motum atque specificationem habere: ergo admittit etiam in affectibus creatis specie amoris stricti, à desiderio, & gaudio diuersa, amor strictus in Deo admitti nequit.

2. Hoc argumentum (quod à se inuentum motu citando loco gloriatur Martinus Albiz, multisque reppentis propriis auctum) euit primus citandus Valentinus Herize suaque difficultate multorum subtilium & profundorum Recentiorum ingenia torfit, atque ex multis sæculis tumultuam apud Scholasticos scriptores questionem nostro hoc sæculo exhumauit, & celebrem reddidit difficile ex eorum solum fide, non autem ex proprio sensu, ait Recentior exoticus, vt ingenij eius singularitas, non solum in sentiendo, quod nullus, sed & in non sentiendo, quod omnes, proderetur. An vero argumenti huius ictum iure non sentiat infans ex doctrina peculiari, qua illud eleuare contendit apparet. Stant ergo pro affirmante sententia Capreolus & Antonius Perez citati, Ruiz de Montoya d. 12. lectio 1. Puente Hurtado manuscripto de voluntate Dei, Quins d. 68. sect. 3. atque apud ipsos ignominati alii Recentiores, estque nunc sententia plurium; citantur pro eadem sententia ex antiquis Theologis alii, præsertim S. Thomæ locis pluribus, & ex doctrina Aristotelis eam deducere contendunt citati Doctores; eorum tamen doctrinæ, & testimoniis genuina, vt reor interpretatione, fieri facit certam. 2. solus ergo ex non admodum recentibus stat me indice Soarez expresse libro 3. de attribut. positia cap. 6. num. 7.

3. Communis modus satisfaciendi præfato argumento, atque affirmatiuam sententiam ex hypothese facta à ratione fundandi est: quia, licet Deo eius bonitas vera ac non in ipso facta non nisi actu præsens, ipique identicè possessa, siue, vt sui ipsius actualis & exercitè possessio, sit: nec, nisi scilicet, bonitas ab actualitate præcidentis tribui Deo queat; quare neque à Deo in seipso cognosci, vt argumentum factum, assumit, est: ergo etiam dicitur possessio ipsa bona seu bonitas est: ergo est in Deo motum amoris stricti erga seipsum, ac subinde

non solum gaudium, & generale prædicatum amoris in eo includitur, sed etiam strictus amor specie à gaudio diversus consequentia probatur: quia gaudij huius stricti obiectum speciale motuum, & specificatum est bonum, seu bonitas particularis, nec solum genericè sumpta, quæ talis: atqui Deus, cuiusque bonitas vt possessa, immo possessio ipsa bona, & bonitas particularis est: ergo in Deo bonitas, vt possessa immo & possessio ipsa est obiectum amoris stricti speciale: quare & amore stricto, est re ipsa identificato cum gaudio, amabitur: immo non ita amari non poterit, cum possessio ipsa de qua Deus gaudet essentialiter bona sit, & quia bona ametur. Quod fecus in bonitatibus creatis, bonisque quæ talibus contingit: quorum possessio, nec bonitas, nec amatum bonum clientia sua est: sed quid ab ea v. g. à sanitate, honore diversum: quare sanitatem, quia bona est strictè amamus, de cuiusque possessione gaudemus, quia, per illam vitam sanitatem possidemus. Ita respondit primus argumentum factum, & itaque assumptæ conclusionis probationem à ratione simul dedit Pater Puente Hurtado, ex quo Quirós, & Recentiores nostri Castellani, & Tolosanique.

7. Equidem acutior, strictiorque solutio, & probatio est, quam illa à nostro Ruiz adhibita: quia conuenit existentiam actualem, & possessionem sui, bonitatisque sue in Deo formaliter, & à conceptu suo bonitatem, bonamque formaliter non esse, magis, quam Dei veritas, immensitas, bonitates formales, seu bona formaliter, & substantiè à conceptu suo sunt, sed solum adiectiue metaphysicè: sicut, cum Deus perfectio- nem, & veritatem suam amat, non tamen, quæ veritatem formaliter amat (sic enim solum à scientia attingitur) sed solum materialiter, vt bonitatis diuinæ subiecta: inde vero in gaudio, quod de bono possessio, seu bonitatis sue possessione est, est amoris genericè sumpti ratio formaliter sit: non autem amoris stricti gaudij ipsi identificati, qui in bonitatem particularem Dei, quæ rationem, siue bonum Dei substantiè metaphysicè, siue formaliter, quæ tale, ex specie sua fertur: est respectus hic tendentis in Dei bonitatem, seu Deum formaliter substantiè metaphysicè bonum gaudij ipsi de se possessio identificatus, ac proinde strictus sui ipsius amor repetitur. In hanc rationem, & argumenti solutionem recitat Recentiorum aliorum solutio, cuius alij meminerunt, possitque verosimiliter satis fulcitur ex doctrina verosimiliori nobis, quæ contrarij, & controuersæ Trinitatis d. 6. §. 3. nullum diuinum prædicatum præter essentialitatem à formali suo conceptu existere, esse veritatem, siue ens substantiè neutrum metaphysicè: sed solum adiectiue metaphysicè, tunc physicè identitatis cum essentiali, seu prædicato entis à se quo illam metaphysicè constituitur: siquidem actualitas essendi in linea entis, & essendi solummodo est: non autem in lineis, aliorum prædicatorum attributuum: cuiusmodi bonitas, & bonum in Deo censentur: quare bonitas, bonumque substantiè Dei formaliter, quæ tale, diuersum quid ab eius actualitate essendi in Deo & possessione eius est.

8. Verum solutio hæc, & ratio secunda præclusa argumentum ipso, cui respondet, omnino est: cum in eo bene ponatur actualitatem essendi in Deo de conceptu essentiali bonitatis Dei, atque ipsius, quæ boni formaliter substantiè esse. Maxime in ita respondentium, & de reliquorum (nobis & aliquot antiquorum exceptis) sententia: qui prædicatum entis omnia diuina prædicata de pro personarum numero multiplicari: cum autem omnis entis diuini ratio sit ratio entis à se, ac proinde actualis exercitium à conceptu suo essendi, siue essentialiter, siue attributualiter, in bonitate ipsa, est attributum formaliter sit, ratio formalis possessionis actualis Dei includitur: immo, & in actualitate essendi, seu possessione ipsa bonitatis diuinæ ratio, vt iam contra meumque solutionem, & rationem urgebo: unde conclusio prædicati entis à se à conceptibus attributorum, & personarum formaliter metaphysicè sumptorum, rationem & solutionem suam confirmare non possit: ita enim doctrinam nostram non respuit modo, sed flammantur, & tanquam exorticiam, temerariam pa-

rumque tutam (est immerito vt citato loco de Trinitate ab authoritate ratione, & communium principiorum consequentia ostendimus) exhortent. Secundò vt citata d. 6. de Trinit. q. 2. & 3. ostendimus, veritas, bonitasque diuina prædicatum entis à se, non solum in se formaliter claudit, sed ipsi formaliter metaphysicè est: solaque nominis diuersitas alterutris, quoad intrinsecum ipsis, & metaphysicè, considerati, & inter se, & ab essentia diuina metaphysica est: quare doctrina nostra de exclusionem formali metaphysica prædicati entis à se prædicatis attributualibus, & personarum diuinis rationem, & solutionem hanc secundam inuare minime potest.

7. Impugnatur ergo solutio prima: quia iuxta eam amor nullus Dei præcludit, adhuc formaliter metaphysicè siue præfessione solum formali, siue etiam obiectiua (quod nihil ad rem facit præsentem) ab actuali, & exercitæ existentia, assistentia, possessione bonitatis sue, siue à summo bono possessio vt possessio: ergo omnis amor Dei erga seipsum ex parte obiecti sui formalis & specificatiui, est motus voluntatis in Deum ex motione formali intentionali obiectiua à bonitate Dei summoque ipsius bono possessio vt possessio: atqui omnis amor Dei erga seipsum, qui est motus voluntatis in Deum ex motione intentionali formalis obiectiua à bonitate Dei summoque eius bono possessio, quæ possessio tanquam à ratione formali obiectiua & specificatiua, est formalissimè gaudium solum, essentia sua distinctum, & pugnant metaphysicè cum amore stricto, non minus, quam sub genere animalis rationale, seu homo cum irrationali, & bruto repugnent: ergo omnis motus voluntatis Dei, erga ipsum Deum gaudium solummodo est non amor strictus: item in Deo non est vlla ratio bonitatis motiua formaliter intentionaliter affectus alicuius erga ipsum, quæ formaliter præcludat ab actualitate essendi in Deo, siue à sui possessione per te: ergo non est specificatum, aut motiua alterius affectus Dei in seipsum distinctum formaliter adhuc in ratione mouendi, & specificandi à motiui gaudij. Patet: quia vbi eadem formalissimè, etiam metaphysicè, ratio specificatiua, & motiua intentionaliter voluntatis est repugnat duplicem esse: ergo non potest esse affectus seu motus voluntatis Dei in seipsum, qui gaudium formalissimè ex specie sua non sit, sed ab eo specie diuersus, vt est strictus amor: quia eiusdem omnino formalis motui, & specificatiui, formaliter etiam, & metaphysicè eiusdem nequit esse in Deo, vbi cetera eadem sunt duplex specie diuersus affectus: confirmatur, & impugnatur tertio ea solutio, quæ circa ens à se diuinum actum, & exercitæ ens, seu existentiam, nequit duplex specie diuersus metaphysicè actus intellectus diuini assignari: quia idemmet formalissimus conceptus entis à se, seu diuini est entis actualitas, & exercitium actuale essendi quoad formalitatem & statum: quare respectu sui ipsius scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis nequit Deus habere: sed visionis, cuius specificatum actualitas absolute existendi, siue ens actuale, est ratio entis in Deo primarij & principalissimi sit: atqui per te ratio bonitatis diuinæ summi- que boni formalissimè, & essentialiter metaphysicè est eius bonitatis actualitas in Deo, & possessio seu sum- mum bonum possessum, quin vnum ab alio in tua hac solutione, & ratione, adhuc formaliter metaphysicè, diuidatur: ergo, est in eo inseparabili formali conceptu bonitatem, & bonum, vt quid diuersum à sui possessione, & actualitate essendi in Deo includi nobis sonet: cum tamen idemmet conceptus, ac prorsus obiecti gaudij sit, solum gaudium, nusquamque amor strictus in Deo erit.

8. Quartò impugnatur solutio eadem: quia ex hac doctrina (vt bene infert Antonius Perez) omnis actus charitatis creaturæ rationalis in Deum, quo, siue in via siue in patria de bonis Dei possessis ab ipso, quia ab ipso possessis, ex ipsius complacentia lateret, non gaudium purum charitatis, vt ab omnibus Doctoribus hæcenus habitum, & affectum est, sed etiam amor strictus necessario erit ex duplicique specie amoris, nempe gaudij & amoris stricti semper constabit. Quod in creatis affectibus hi Doctores merito negant: consequentia patet: quia gaudium illud de Dei bonis quia possessis, ab ipso nequit in creaturæ rationalis charitate non esse gaudium.

E. G. A.
D. A. I. a.

dum de illis bonis, & possessione ipsorum à Deo dilecto: quia tam bona, quam possessio eorum bona Deo sunt: sicut neque gaudium Dei de eisdem à se possessis, possessioneque eorum, nisi, quia bona ipsi sunt, cum bona sua, tum eorum possessio, esse potest: ergo, si ex hoc respectu affectus Dei erga se, & bona sua à se possessa: quia bona, datur species amoris stricti cum specie gaudij idem significata, etiam in gaudio creaturæ rationalis de bonis Dei ab ipso possessis, qua possessis duplex illa species amoris, nempe amoris stricti, & gaudij necessitate identificata reperitur. Quinto demum impugnatur eadem solutio detecta, atque in apertum deducta æquiuocatione, cui innititur, tam ipsa, quam secunda alia solutio memorata, & ferè reliquæ omnes solutiones Doctorum affirmatiuæ sententiæ: ex eo enim, quod in bonitate Dei essentia sua actuali existentem in Deo, ab ipsoque possessionem, atque eius possessionem nequeat non affectus Dei non ferri; quia bona sunt, obiectum proprium amoris stricti necessario tangi ab omni affectu Dei erga seipsum, ac proinde gaudio de bonis à se possessis amorem strictum contineri: in quo tantis tamque subtilibus Doctoribus indigna æquiuocatio, & paralolismus continetur: siquidem non posse affectum Dei vllum ferri in bona à se possessa, qua possessa, nisi qua bona, & ipsa, & possessio Deo sunt, ideo est: quia ratio formalis, & sub qua profectus manifeste non posse expresso respectu ad ipsam speciem aliquam amoris, seu affectus constitui: nam ratio, seu tendentia communis omni affectui & amoris, nequit speciem aliquam amoris constituere, & ab aliis eius speciebus distinguere: aliqui impliciter illius speciei propria, ac non propria illius, sed reliquis communis esse admittebantur. Rursus id, à quo species aliqua affectus, seu amoris alicuius, nequit ex specie, & essentia sua abstrahere, & præcindere, quia metaphysicè pereat, nequit esse speciale constitutum speciei alterius: vel enim erit prædicatum commune speciei vtriusque, ac proinde neutrius speciei constitutum speciale, vel erit speciale, & differentialis ratio constitutiva speciei affectus, & amoris illius, cui subinde repugnauit esse speciale constitutum speciei alterius: atqui species affectus, & amoris gaudij constituta à specie altera amoris stricti, nequit abstrahere ac præcindere à tendentia in bonum possessum, cuiusque possessionem, qua bona, & quia bona sunt, quoniam gaudium, adhuc metaphysicè, esse definat: ergo eiusmodi tendentia in illa, quia bona, nequit speciem amoris stricti distinctam à gaudio constituere: sed erit ut dixi tendentia communis, & genericæ omni amoris, & affectui, qui bonitatem obiecti, tanquam rationem formalem, & sub qua, illud profectus habent ac respiciunt: quia volunt in nullum obiectum nisi ob bonitatem in eo repperit tanquam rationem formalem, sub qua, & qua bonum ferri potest. Denique ex ratione nec desiderium, quod amor strictus simul non sit, poterit esse.

9. Atque hæc sanè rationes acque secundam solutionem impugnant: etenim in conceptu bonitatis diuinæ, quicquid illam ab essentia, & eue à se actu, & conceptu essentiali suo exercere existente formaliter diuidas, tamen in linea entis attributalis essentia sua formali attributali, exercere est ens actu, & in Deo existens: quare nequit obiectum, & intentionaliter mouere ad vllum Dei affectum erga seipsum, quin formaliter moueat, ut actu existens in Deo, atque ab eo possessum, cum imprecedibilis formaliter sit bonitas seu bonum diuinum à sua actuali possessione, siue à bono diuino, ut possessio (quod gaudij obiectum tantummodo est) ut ad amorem strictum specie à gaudio distinctum mouere queat eumve specificare: sed eorum sententia de entis à se per attributa omnia formali transcendentia omittit, demus bonitatis conceptum à possessione formaliter diuersum, & præcillum in Deo pro ipso statu, quouique in eam bonitatem, seu bonum ut suum, & diuinum ferri: nam ut suum & diuinum seu Dei iam dicere possessionem identitatis cum ipso Deo: ergo quatenus in illud bonum tenderet præcillum ab identitate cum ipso, cuiusque per eam possessionem, nec diuini boni nec ratione diuinæ bonita-

tis nec tandem in seipsum amor Dei ex complacencia sui foret: ergo, ut Dei amor ob diuinam bonitatem exercitatus in eius voluntate intelligatur: opus est, ut conceptus possessionis summi illius boni, & bonitatis diuinæ, erit ab ea formaliter diuersus, expectetur: quod solum gaudium, non autem amor strictus expectat. Rursus: ut ex sui complacencia bonitatem suam Deus amet, oportet prius saltem ratione in se sibi complacere ob suam infinitatem bonitatis, quam de facto habet, atque identicè formaliter possidet: neque enim complacere nobis in aliquo possumus, ad bonitatem solummodo possibilem ipsi, atque à possessione eius præcedentem, sed posituè habitam ab illo: eique actualement: ergo nequit illius amor posterius ratione in illam bonitatem Dei ut præcedentem à possessione, quam ipsemet essentialiter supponit, & in quam fertur, ferri, & terminari: ergo neque potest esse amor strictus, qui in eam, ut formaliter saltem, seu quoad statum, à possessione sua præcedentem essentialiter fertur, non ut possessionem sed putum gaudium, quod bonitatis possessionem supponit. Alias vtriusque solutionis impugnationes dabimus certamine secundo inter probandum duas primas conclusiones.

10. Venio ad solutiones duas præfati Recentioris alteram antiquiorem, quam 6. loco recenset num. 79. Nempe gaudium essentia sua supponere existentia, & possessionis boni, in quod fertur, cognitionem: sicut desiderium cognitionem absentia boni supponit: amorem vero strictum neque cognitionem absentia, vel præsentia boni, in quod fertur supponere: Dei autem amor de se, siuque bonitatis, summoque bono, cum à se etiam virtualiter intrinsecè, in huius sententia sit, erit à cognitione existentia sit, illam tamen non supponit: ac proinde gaudium Dei de se, siuque bonitate amor strictum erit quia negatue præcedit à cognitione existentia, cum non præsupponit: sicut creatus amor strictus præcedit posituè in cognitionem, quam supponit, præcedentem posituè bonum ab existentia, & absentia boni, quod prosequitur. Sed primo: doctrina huius (prioris) verè tandem non acquiescit. Maxime: quia à declaratione amoris stricti à Philosophis tradita recedit: tum quoniam secundam excogitauit solutionem, in qua quærit nescio an meliorem. Secundo: quia eodem discursu huius Deo desiderium posset: quia, cum nulla cognitio ad Dei erga se amorem, tanquam ad quid posterius supponatur, neque existentia, seu præsentia, neque præcilla bonitatis eius ab existentia præcedit Dei erga se amor: sicut desiderium creaturæ positua cognitione boni absentia ab eius existentia, & præcissione præcedit: quare eadem proprietate, & ratione desiderium Dei erga se, quia amor strictus admittitur. Hæc ratio potest fieri ut suam hanc cogitationem Recentior iste improbatum sunt autem eius rationes hæc quam priores: etenim dem ex ratione amor strictus Dei erga seipsum desiderat, gaudium Dei de se, siuque bonitate (quod nemo habetum Deo negatur) proprietate sermonis à Deo relegatur. Secundo, cum admittat Dei affectum erga seipsum necessario à cognitione positua bonitatis suæ ac summi boni ut possit, dirigi, ac procedere: id satis est, neque amplius requiritur, ut gaudium proprium, ac non strictum amor sit: quod enim physica causalitate à cognitione illa procedat, sitque physica, & proprie natura eiusdem cognitione posterior, opus non est, adhuc in creaturæ affectibus, ad quos cognitiones, quibus diriguntur causæ influentes physice non sunt, sed solum intentionales conditiones: & maxime in Deo, cuius intentionales actus causari physice ab ipso nequeunt ratione identitatis omnimodæ physice, & realis cum ipso: quare actuum diuinorum, quasi specificè diuersitas, gaudij amoris stricti, & desiderij, ut in eo admitti debent, vel ab eo repellit, directio solum cognitionis necessitate ad affectum à Deo consequendum attendenda est, non autem physice eius cognitionis in illum influxus, naturæque physice prioris quæ, vt potest omnium sententia, atque ex terminis ipsis impossibilis, à nullo Theologo ad proprietatem affectuum diuinorum tam erga seipsum quam creaturas curata fuit, neque attendit. Denique prædicatum entis à se, tan essentialis quam attributale (si diuersum ab illo in attributis diuinis admittatur) potentia vel cogitatio

tionis diuinæ reali virtuali ad suos actus, siue intellectus, siue voluntatis actiuitate nemo Theologorum vique ad Recentiorum istum pendere voluit, aut fecit. Nemo vquâ existentiam, cum quibus ille disputat, de reali virtuali physica actiuitate, & prioritate naturæ cognitionis diuinæ ad voluntatis Dei actus, siue necessarium, siue contingentem ac liberum: etsi enim potentia hæc, & actiuitate reali virtuali Theologicas disputationes solis vocibus, magis partem inutiliter transigant, ac replent, eam tamen prædicato entis à se, siue essentiali, siue attributi diuino, etiam admissam, nullatenus obesse vtrinq; disputantes supponunt: sed vt sepe notauimus singulare hoc ingenium, nihil quantumvis in Theologia statum fixumque, non mouit.

11. Postrema Recentioris huius solutio, & pro amore stricto Dei erga seipsum ratio primo loco ab ipso posita & explicata n. 58. ad 63. includit, & qua non solum ipse quiescit, sed argumentum contra amorem strictum Dei erga se quiescere pacatissime putauit ea esse de ratione amoris stricti iuxta Aristot. 1. Rhetor. c. 11. lib. 2. c. 4. sub init. 8. Ethic. c. 2. init. dicentem. *Amare est velle alicui, quia bona sunt illius, non sui gratia, quoniamque actiuitas esse quantum potest.* Itaque ait de ratione essentiali amoris stricti esse actiuitatem bonorum eius, cui & qua ipsi amamus; non tamen effectiuiam, & veram sed affectiuiam, quæ vel effectiua re ipsa sit, vel vmbatica, quæ vult stricte amans bonum illam efficiendi id in sua potestate efficit, quamvis in ea non sit, atque ita actiuium esse Dei amorem erga ipsum. Tunc quia esse ipsum, & bona diuina in Deo realiter formaliter in Deo efficiet physicè Deus, vt eius amoris, si posset: tunc, quia, cum non distinguatur, adhuc virtualiter, Dei amor ab eius essentia, sicut hæc à se, ita, & ab amore effectiui esse principium virtuale gaudij, & delectationis, etsi non desiderij: quod erga sua, & seipsum Dei amor repugnat, quod amoris stricti proprium esse Augustinus docet 1. de ciuit. c. 7. de delectatione; & gaudium creato tamen cum amore suo identitici repugnare notat, quia implicat gaudium creatum virtute sui poni, & existere: verum non adeo pacate potest, vt putat, quiescere in hac solutione Recentior iste. Mirro ea solutione ab amoris stricti recepta à disputantibus Theologis, & Philosophis definitione recedere. Secundo sui valde est immemor: Neque enim vidimus ex ipso n. 60. cognitionem vllam, etiam à qua est amor quivis diuinus, supponi naturæ, adhuc virtualiter, virtutis eius existere amorem aliquem in Deo: & tamen id concedit amoris necessario respectu gaudij necessarii Dei de seipso: & id quidem, quia iste amor creatus non est, quare à se debet esse, quoniam virtuale ali-quod sui principium possit supponere; atqui gaudium Dei amor absolute est: & à seipso non potest supponere affectum alium amoris, vt sui principium virtuale, siue, cuius virtute existat: quod si dicas gaudium ipsum formaliter qua tale esse sui ipsius virtuale principium, vt videris in immutabilitate non amor strictus, sed gaudium ipsum formaliter, qua tale, sui ipsius virtuale principium, & actiuium erit. & gaudium formaliter, qua talis definitio tua amoris stricti ab ipso specie diuersi conueniet, vicio definitionis aperissimo: nec amorem strictum formaliter, sed solum gaudium de seipso in Deo admittes, contra id, quod intendit, scilicet, quidem est in eadem indiuisibili, etiam metaphysicè, formalitate rationem principij virtualis respectu sui ipsius mentem aliquam posse percipere.

12. Tertiò illud esse à se diuinum, non solum negationem essendi ab alio dicit, sed etiam à seipso, tanquam à principio vero: idemque valet, atque essentia sua, siue seipso, tam physice quam metaphysicè, & formaliter esse, & existere; addita vero est præpositio à se vt excluderetur habere illud esse diuinum aliquod principium extraneum quod est conceptus actualiter essendi non repugnat: quare in mirum alicuius posset is error obrepere, vt de suis Dns Ethnicis Philosophi plures cogitarunt, ipsi Patres, & Matres designantes idem sui ipsius verum principium reale aliquo vero sensu esse adeo ex ipsa terminorum aptitudine repugnat, vt in nullius sanam mentem possit venire: quare illa præpositio à dum ens à se Deum esse Theologi definitur occasione fore, vt aliquis non stupidasac resan ob illam rationem veri principij in eate à se Deo respectu sui ipsius inquireret, aut cogitaret (necum assereret) iure non timeretur. Quarto: Christoph. de Orega, de Deo vno, Tomus II.

explosimus sæpe à Deo omnem rationem principij realis virtualis, respectu alicuius intrinseci prædicati. Quintò: hoc admissio, in Deo, eiusque gaudij, non apparet, vnde id ipsum gaudij creato repugnare posset, maxime, cum ad illud in Deo admittendum nihil mysteriorum Dei reuelatorum, adhuc apparenter, nos cogat: Sextò: quia per te ad rationem stricti amoris satis est vmbatica tua potestas, & fictitia faciendi, quæ non potest ex hypotesi impossibili, quod posset: quod in gaudio creato respectu sui ipsius æquæ, atque in diuino gaudio reperitur. Septimò: vmbatica hæc potestas actiua ad actiuitatem, quam in amoris stricti essentia contineri, ex textu Aristotelis probat, insufficiens conuincitur: cum amor de quo ibi Aristoteles actiuius eorum dicatur quantum potest: non potest autem quod vmbaticè solum, & chimericè potest. Octauo ex textu ipso constat amorem strictum, vt hic interpretatur, esse, velle bona alicui, illius, non autem sui, siue amantis gratia: ergo repugnat dari in amore alicuius, ac subinde Dei, erga seipsum rationem amoris stricti: siquidem quovis erga seipsum amore non alterius, sed sui gratia bona sua sibi velle necessarium est. Notio textus huius sententiam Recentior hic assequutus non fuit: vt ex genuina eius, & similium, Philosophorum, Patrum, & Sancti Thomæ explicatione, certamine tercio, conclusione secunda quam conclusionem tercia dabimus, aperte constabit. Teneo discursum, & calanum: hæc enim plus satis sunt, vt appareat, quibus fundamentis nitatur.

CERTAMEN II.

Negatiua sententia duplici conclusione statuta.

1. Amor strictus Dei erga seipsum absolute, nulla facta hypotesi, repugnat in sensu huius questionis communi. Dixi in sensu communi huius questionis: quæ solum apud Doctores est de amore stricto Dei erga se, bonaque sua, vt obiectum quod amatur. Hæc conclusio est expressa Aureoli locis citatis certamine primo, numero primo. Ratio est: quia amor strictus, vt à gaudio, & desiderio specie differt, hoc sensu tendit in bonum, vt obiectum, quod secundum prædicata essentialia consideratum, siue, vt à præsentia, & possessione absentiaque, & negatione præsentia, vel possessionis præcindit, secundum statum præcium possibilitatis, & non repugantiæ essendi, & existendi: atqui in nullum bonum secundum eum statum voluntas ferri aliquo affectu potest: ergo omnis affectus voluntatis in bonum, vt obiectum: quod, vt à præsentia, & possessione, & absentia, & negatione possessionis præcindit, estque in præcisè possibilitatis statu, absolute repugnat; atqui amor strictus affectus voluntatis erga bonum ita præcium esse, iuxta aduersarios, omnino debet: omnis ergo amor strictus absolute: quare, & diuinus erga sua intrinseca bona, vt obiectum quod prorsus repugnat. Minor primi syllogismi (ex qua reliqua pendet, atque inoffense currunt) probata abundè à nobis est d. 2. questione secunda, certamine tercio à numero tercio: quia bonum pro eo statu absolute non est, neque absolute bonum est: sed solum, & esse, & bonum esse potest: quare implicat voluntatem in ipsum secundum eum statum absolute, siue affectu aliquo absoluto ferri. Easiones argumento tentatas, & quæ tentari posse videntur, ibi præclasi, reclusi instantis, quæ ex obiectiua veritate possibilitatis sufficienti pro eo statu, vt in ea, pro illo etiam, scientia simplicis intelligentiæ absolute ferri possit.

2. Confirmatur: quia, nisi in rebus præcisè possibilitatis veritas alia obiecta actualis, & absoluta compositionis subiecti cum prædicato esset, ad quam Dei scientia terminari posset, solaque entitativa physica entitas, & existentia posset scientiam, & cognitionem absolu-

N tati

facios ab hac expedit difficultate : cum nihil Deo intrinsecum præter necessariam volitionem, & entitatem essentia sua actuaalem, & præsentem Dei in eius liberis actibus ab ipsis admittatur, sed totam contingentiam & defectibilitatem : quare, & possibilitatis præcisiue conceptum ad quem amor Dei strictus terminari posset, in creata extrinseca connotata reiciatur : quare quatenus diuinus actuum suorum liberorum amor ad id, quod Deo intrinsecum in illis est, vel illi in Deo habent, tendit, Deique ipsius amor est, ad nihil, quod necessario existens actu, & essentia sua præcens non sit, sed possibile præcisiuum, tradit : ac proinde nequidam actus etiam suos liberos amat Deus quatenus alicuius secum identificati, ac proinde amor Dei, & amor sui est, amor strictus esse nequit adhuc ex suppositione, in qua conclusio secunda procedit : in ea vero suppositione constituentes actus liberos Dei adæquate per Deo intrinseca, ipsique identificata, vt nos constituitur, difficultate proposita in secunda hac conclusionem vexandi videntur : maxime antecessores nostri, qui realem physicam contingentiam, & defectibilitatem actuum liberorum, qua talium, realemque physicam potentiam indifferentem voluntatis diuinæ ad eos apponendos physicæ, vel non apponendos recognouerunt, necessitatemque, & essentialiter requisitas ad diuinorum actuum libertatem in actu exercito, & secundo, & voluntatis diuinæ in actu primo constituendam, & tuendam reputant : ij enim omnes eo modo, quo physicam realem defectibilitatem actuum liberorum Deo proclus identificatorum recognoscunt, in Deo ipso, cui omnino identificantur, eam debent vt d. 3. quæst. vlt. ostendimus, fieri : quare, & eo modo conceptum præcisiue possibilitatis Deo intrinsecum, & ad quem amor strictus in suppositione facta terminari queat, & terminetur.

6. Nos vero non adeo aperte præfata premit difficultatem. Diximus enim citata quæst. actuum liberorum Dei contingentiam, & defectibilitatem, indifferentemque voluntatis diuinæ potentiam ad eos eliciendos, vel omittendos, et si vera, ac non ficta illorum defectibilitas, & minus indifferens potestas sit, physicam, tamen neutram esse, sed solummodo intentionalem, & quæ proinde cum Dei, & ipsorum actuum physica, & entitativa necessitate, & essentiali actualitate physicæ essendi, atque physica indefectibilitate, quibus prius identificantur, amice, ac sine vlla repugnantia conueniant : cum autem præcisiua possibilitas sit ad physicæ entitativæ existendum, vel non existendum, eorum solum esse potest, quæ physicam habent defectibilitatem, possuntque essentia sua physicæ entitativæ esse, vel non esse, ac proinde eorum essentia ab utroque præcindit, atque statum præcisiue possibilitatis possunt sortiri, non autem actuum liberorum Dei ipsi adæquate identificatorum, quæ intentionalem solum defectibilitatem habent, non autem physicam, & physicæ entitativæque à Dei voluntate apponantur, vel non apponantur, in seque physicæ entitativæ sunt, vel non sunt : quia absque vlla physica productione à voluntate Dei eliciuntur pure intentionaliter, sicuti necessarii reliqui actus diuini intellectus, & voluntatis, atque abiq; vlt. entitatis physice diuinæ augmento sunt, & abiq; eisdem entitatis diminutione non sunt, cum omittuntur sola intentionali ipsorum elicientia, aut omissione vel positione aut defectu : quia aliquid entitatis, & esse physice Dei necessarii (quo solo physicæ entitativæ sunt, & existunt) alterutro casu, vel crescat, vel decreseat, vt ea quæst. vlt. cert. 10. fuse explicuimus, & quantum mysterium libertatis diuinæ pro hoc statu permittit, à cæmentis fundauimus. At inquit : defectibilitas illa pure intentionalis vera, ac non ficta defectibilitas per te est : ergo dicit præcisiuonem ab esse actuali, vel non esse actuali intentionali, vt patet : ergo, et si intentionaliter, ac non physicæ, dicit conceptum verum possibilitatis præcisiue eorum actuum in linea intentionali quem proinde amore stricto Deus erga seipsum, cui illi adæquate identificantur, feratur : Respondetur defectibilitatem illam intentionalem veram esse ac non fictam, aut conceptu suo non continere bonitatem, sicuti neque entitatem neque esse bonam substantiuè, sed adiectiuè solum, adhuc metaphysicè, quatenus iure identitatis cum essentia bonitate, & entitate ens, & bonum actuum illorum defectibilitas intentionalis,

Corisoph. de Origine, de Deo Vno. Tomus II.

inmò, & actus ipsi sunt : identitas autem eorum cum essentia de facto, & actu necessaria, vt actu boni adiectiuè, & amabiles absolute illi actus sunt, omnino est, vt autem actu, & exercitè cum Deo eiusque essentia identificantur defectibiles absolute non sunt, cum ex suppositione, quod, & physicæ sunt, & exercitè etiam intentionaliter positi, nequeant adhuc intentionaliter à voluntate non poni, aut ipsi non esse : in hypothesi verò falsa, vt vidimus conclusione prima, de amore stricto creato de creato obiecto possibili præcisiue, permittimus aduersariis conuenire creaturis intrinsecam, & essentialem pro eo etiam statu absolute bonitatem, qua affectum voluntatis absolutum terminare absolute queant, vt opus aduersariis est, & ad suam sententiam contendunt : quam, iis, quæ iure identitatis absolute cum alio solummodo bona esse adiectiuè, adhuc metaphysicè, absolute possunt (cuiusmodi reliqua à metaphysica Dei essentia prædicata diuina esse censemus) quovisque absolute in se sint, Deoque proinde identificantur concedere, nec cogimur, nec valeamus.

CERTAMEN III.

Conclusio tertia auctoritates aduersariorum eleuat.

1. Tertia conclusio (qua auctoritates aduersariorum clarescunt) esto : in Dei erga seipsum detur amor strictus Patribus, Philosophis, & Theologis antiquis agnitus solus, vt possibilis, & de facto admittis, in voluntatibus quibuscumque : is autem est affectus voluntatis non in bonum quod alicui volumus (quo sensu ab antiquis assertum amorem strictum Doctores, quos hæcenus impugnauimus rebanur) sed in bonum cui sue personam in qua complacemus ob bonitatem sue bonum, quod in ipsa deprehendimus ; non quidem vt bonum, quod formaliter per eam tendentiam ei velimus, sed ob rationem motiuam, ob quam in persona, quæ ea bonitate, & perfectione gaudet, bonaque, & perfectæ est, complacemus, ipsamque personam, quasi obiectum quod prosequimur : in hanc planè conclusionem ibat Recentiorum innominatorum sententia, cuius secundo loco meminit Antonius Perez nu. 66. eam eo solum nomine reiciens, quod extra quæstionem, quæ solum de bono volito, vt quod agitur, ad quæstionem de persona, seu bono cui volumus illud, quæ extra chorum saltauerit, quasi extra chorum, & quæstionem saltet, qui alio (et si communiter) quam vbi veritas inueniri potest chorum & quæstionem ducentes, eo reducat vbi veritas possit inueniri : ac modelle doctrina sua tacitis ostendat Antonium Perez, & Recentiores paucos de amore stricto Dei erga seipsum in terminis disputatores, dum de solo bono vt quod volito, nihil autem de bono cui, seu persona cogitant, frustra amorem strictum Dei erga seipsum inquirere, atque extra chorum amoris stricti saltando, inaniter fatigari : ibat, inquam, præfata Recentiorum sententia in hanc nostram conclusionem ; non tamen peruenit : tum, quia tanto Recentiorum eo sensu quæstionem ducentium, excitato puluere à loco veritatis reperiunda eius Authores offusi deiciunt : tum quia, nisi altius antea rimata, & penetrata respectus illius ad personam affectui cui, & cuius complacencia bonum quod volumus essentia, & natura, vero non diuertere difficile est : neque Philosophorum, Patrum, & antiquorum de amore stricto sententias germane intelligere, & interpretari facilius. Constat autem Recentiores illos alterutra, vel utraque potius de causa, à vero deuiasse, neque ad nostram conclusionem peruenisse : quia eo probant amorem strictum à gaudio, & desiderio diuersum esse ; quod gaudium, & desiderium ad nos, siue ad personam terminatur, sed hoc solum probat amorem personæ, vel gaudium fore, vel desiderium ; non autem affectum ab utroque diuersum, ni alterius aliunde probent amorem eandem personæ utroque affectu,

2. Conclutio nostra ex penetrata, & explicita quiditate, & natura respectus affectuum ad bonum cui suae ad personam, in qua complacemus, facile à ratione probatur, & ab auctoritate testimoniorum omnibus, quibus contra celsationes negativas de amore stricto boni quod voluit Dei erga ipsam aduerfari videntur. A iuene igitur Philophilae audire ita de affectu complacentia in persona, seu (quod idem est) de tendentia omni affectiva in bonum cui censuam, & hucusque censeo: vt omnis alterius affectus erga bona, quae volumus vt quod, principium, & quasi primus intentionalis motor sit: id in mihi, non probabile solum, sed cerum: quia, si, cur nobis velimus bona, causam inquiramus, eam inuenimus solum: quia quilibet nostrum natura potius, quam electione, & libertate in seipso complacet fibi: si autem rursus causam queras: cur Petro, quem ex electione, & libertate potius, quam Ioanni, quem non amas, bona quævis optes, & deque ab ipso habitis gaudeas; de ius tristes malis: cum addant, rimeas cum imminet: eam tandem reddes: quod in Petro tibi complacet, non in Ioanne, cuius proinde nec bona curas nec mala attendis. Hoc ipsum concors, ac proinde proprius Philosphorum, & Theologorum omnium loquendi hac in re modus suadet: omnes enim bona quævis, vt quod, vel nobis, vel aliis velis dicimus ex nostri, vel aliorum complacentia: particula autem ex principii rationem in omni materia apud Philosophos significat: & confirmatur in præfenti de affectibus voluntatis, in quibus intentionem finis electionis mediourum principium esse, eadem particula ex à Philosophis, & Theologis significatur, & de centibus electionem mediourum esse ex intentione finis. Confirmatur ex alia etiam communi phrasi, qua iidem omnes rationem principii intentionis finis respectu electionis mediourum ipsa finis definitione significant: cuius scilicet *gratia cetera sunt ipsi deficientes ad effectum amoris, qui intentio est*, amantur & apponuntur: sed hac eadem phrasi & definitione explicatur ex Aristotele Philophi, & Theologi omnes: ac distinguunt affectum erga bona, quæ vt quod volumus am concupiscunt, à amicitia sit: concupiscuntia est deficientes vt ex amore, & complacentia proprie persone sit, licet cetera finis; amicitia vero, si ex amore complacentia & gratia alterius sit non sui: ergo complacentiam personæ, cui bona alia, vt quod volumus, principium esse æque atque intentio finis electionis mediourum principium sit Philophi, & Theologi omnes, etiam ipsa phrasi non docent. Certè eos omnes ac videntes phrasi recitare in terminis laboris esset inutilis: cum solius Cicerois, Senecæ, Aristotelis, Platonis, & cuiusque ex innumeris, qui vel de amicitia, vel de beneficiis scripserunt testimonialis citandis non superaret, recitandis vero vix chartæ sufficiant: vnum tamen vel alterum contra negativas conclusiones nostras certaminis secundi non recitabo. Primum sit illud Aristotelis recitatum certam. 1. num. 11. *Amare est velle alicui, quæ bona sunt illius, non sui gratia: idem cum finis (quod affectuum omnium fuit amor principium est) in faciem eius, & finem qui ab omnibus diuiditur, morio hæc amoris finis est in affectu erga voluta ipsi bona satis in-*

3. Alterum duo continet testimonia Henrici art. 50. summa quæst. 2. corpor. sine & Auicenna ibi ab ipso recitari, quibus amorem, sua acceptione, strictum Dei erga seipsum censet noster Ruiz contineri; cum rapen

noſtro hoc cenſu ſolummodo continetur, & loco *erant* nomine ſynonymo amoris ratio principij in affectus reliquos erga bona vt quod voluit adducit: vniuerſaque Henricum verba ſunt. *Delectatio ſimpliciter eſt delectatio in Deo, & hac perfectiſſima: tum quia contemplatio, qua comprehendit ſeſe fortior & amor quo diligit ſe eſt fortior: tum quia perfectio ſua qua delectatur, eſt ſibi vicior: dicente Auguſtino in fine libri octauo Metaph. cum intelligentia intelligent, & intellectus vnum ſibi cruciat: ideo ſibi ipſum maximus amator. & amatur, & maxime delectatur, & delectatur eſt excellentior apprehenſio excellentiore apprehenſione excellentioris apprehenſ: ut Henricus dilectionem ſui ſine perſone, æque, atque ſine contemplationem, delectationis diuine de ſuis bonis principium eſſe ait. Auguſtina ſimiliter: primo ſui maximam amorem in quo complacitiam perſone ſignificat: indeque ortam delectationem de ſuis bonis. Secundo proinde loco poſuit: idipſum confirmat ex adu Auguſtini loco tractatu 87. in Ioann. ſui luit, quæ etiam pro ſe recitat Ruz. id enim ad Galat. 3. *Fructus autem ſpiritus eſt caritas, gaudium, pax, &c. ſic paulatim ad capite hoc poſuit ſpiritus ſpiritus caritatis eſt: deinde cætera, tanquam ex hoc capite exorta & reliqua enuoluit, &c. quæ enim bonum gaudet qui bonum non diligit unde gaudet? Dilectio autem, & caritas perſonam reſpicit, & in ea complacitiam directæ & principium ſignificat, cum apud Philoſophos, tum apud Patres & Theologos, tum denique apud libros ſacros: immo, & nuper dicebamus, ex tendentia ſola ad perſonam, æque ex contemplentia eius aliquid volumus, caritatis dilectio, vel amicitia affectus eſt: eſt enim ipſum vt quod, vel vt complacitiam noſtri concupiſcamus, vel ex complacitiam, & caritate alterius velimus: id ipſum probat eſt curſus Sancti Thomæ 1. contra gent. cap. 91. ſi propoſitis in Deo eſſe amorem omnis affectus principium eſt amor: ſed in Deo eſt gaudium & delectatio: ergo in Deo eſt amor, eſſe autem identicus inquit Ruz & videtur diſcurſus, & ineptus, ni detur in Deo amor ſui, videtur quod voluit à gaudio diuerſus, ſed ſolummodo prædictum genericum amoris in gaudio, vel in ſpecie ſui incluſus: quia ſpeciei exiſtentia probata inutiliter in exiſtentia generis probaretur, cum in illius exiſtentia (que abſque generis exiſtentia eſſe non poſſet) probata manebat: tum quia genus ſpeciei principium eſt maxime neceſſarium, & cum ſpecie aliqua fiat indiſtinctibiliter coniunctum, vt illius exiſtentiam poſſit legiti-mè inferre aliquo genus non eſſet, & ſpeciei præſens commune & indiſtinctus, ſed vbi alligatum: animam autem pro maiore S. Thom. eſſe omnis affectionis, caræ, & gaudij, & delectationis principium neceſſarium & indiſtinctibiliter coniunctum: ergo non de amore genericè ſumpto, ſed de ſtricto loquitur: faceret diſcurſus loqui: non tamen boni quod amatur, ſed cum, & complacitiam perſone, quæ omnis affectionis, quæ ipſi bonum quod amatur, principium eſt, ex contextu anteceden-tem quem ſateris de amore, quo ſe Deus amat, qui eſt deinde complacitiam in perſona ſue ſui ipſius complacitiam eſt, æd de gaudio, æd delectatione, vt ab ipſo diuerſus egerat: de eoque aſſumit, eſſe omnis affectionis principium: id ſolum ergo contendit complacitiam in perſona, & amorem ſtrictum, & omnis affectionis voluntatis erga bonum vt quod ipſi volumus, hoc quod, ſui deſiderio principium, æd ſubinde ad eſt gaudium eſſe.**

[illegible]

illis personali ardore, & vehementia maiores, vel minores. Atque his quidem satis probata nostra hæc tertia affirmatio conclusio est non ratione tantum, verum & illis ipsi testimonio, quæ pro amore stricto alio suo à nobis agerent certam. 2. ad speciem vigentiora aduersarij inducunt: vt mittam præcipuum illorum ex Aristotele proxime citato ad rem præsentem de amore Dei erga se ipsum omniò extra rem inductum ab eis fuisse: cum expresse de amore amicitie erga alterum, non autem erga se ipsum ibi ab Aristotele agatur, vt contra Antonium Perez, qui ei vnice innititur notabam certam. 1. numer. 11. Reliqua testimonia quæ pro suo stricto amore aduersarij concessere, leuiores armaturæ sunt: quare horum enumeratione, & examinatione data titulo certaminis promissa explereamus: quoniam reliqua etiam paulo inferius soluimus præstat autem hic communi omnium hominum sensu, & vocis amoris acceptione (nec solum Philosophorum, Patrum, Scripturæ, & Theologorum) ut hætenus, seu frequentissimo complacentiam in persona, cui bonum quod, siue gaudium, siue desiderium volumus, amoris stricti nomen, ab vtroque eo affectu diuersi, intelligendum: vt conclusio hæc nostra firmior, probatioque subsistat, etenim omnes homines amorem personæ, quæ personæ est (quod à complacentia in personâ nihilo differt) amoris nomine intelligunt: vt si quæque quid sit amor, roges, statim per complacentiam in personâ tibi responderet. Si amatores quosque rectos, vel comendos de amore agentes illumve deficientes, deficientes, aliquove modo exponentes legens, vel audientis eo tandem denentire reperies, vt affectum erga personam esse declarent: & quoniam ad declarationem, quam animo is affectus affert, sæpe discutiant: ad illud tamen non vt amoris obiectum volunt, sed vt effectum ex illo naturaliter ortum recurrant: sicut, & cum ad gaudium de bono amantis, & desiderio se suæque in eius commoda impendendi, quæ, vt nuper dicebamus, ex complacentia, & amore personæ proueniunt: quare non solum communi hominum vocis amoris acceptione amorem strictum rectè à nobis in præcisa complacentia personæ collocari; verum, & communi etiam eorum iudicio, quæ de eius in reliquos voluntatis affectus adiuuati cum Philosophis, & Theologis docuimus, comprobari perspicuum est. Verum ne quis putet hanc nostram illi sententiam Scoti in 2. d. 6. quæstion. 2. & Gabrielis quæstion. 1. alligari: quod nimirum respectus ad personam *en* à respectu ad bonum quod ipsi volumus diuersum actum constituat, eam satis sit verosimilis in sententia rectorum, qui electionem mediocriam necessario ab intentione finis realiter distinguunt communius docuerunt: quia tamen, & hoc etiam pluribus displicet Recentioribus, qui vtrumque in eundem actum consisti posse docent (quamuis de electione formali mihi improbabile sit) nobis tamen satis ad præsens est complacentiam personæ solius posse esse diuersam à prosecutione boni, quod ipsi ex ea complacentia volumus: sicut intentio ab electione ex ipsa diuersa realiter omnium sententia esse potest: inde enim respectus ille formaliter à respectu ad bonum quod de quo ex sui complacentia Deus gaudet mensuratur diuersus: ac subinde amor hic strictus, in Dei erga seipsum amore debet admitti.

1. Iam ad reliqua aduersariorum pro tuo amore stricto testimonia respondendum, quod Herice noster summum respondit ad omnia, quia hætenus explicationum speciem vim non satis attendit, æstimans omnia de affectu erga bonum volumus, vt quod esse intelligenda, nulla habita ratione obiecti cui siue complacentia in personâ. Namque reliqua de amore communi, & genericæ sumptio in cluso in speciebus suis gaudium, & desiderio loqui, non de stricto amore ab his specie diuerso, vt docuerit de præcipuis ostendamus. Primum, & cui valde fidem Ruiz numero 17. probat. 5. & Antonius Perez numero 60. est Augustini aientis. *Amor inuicem habere, quod amatur, cupiditas est, autem habens, eaque fruens, caritas*: cum tamen antea de amore secundum se, quasi de diuerso egisset, fateor de amore secundum se, quasi de diuerso egisset non Augustinum solum ibi, & sæpius, sed Patres, & Doctores omnes: non tamen, vt diuerso specificè à gaudio, & desiderio, & in creatis etiam phy-

sice diuerso; sed tanquam genere, quod metaphysicè, & logicè à suis speciebus semper diuersum est, id quod ex verbis Augustini conuincitur: siquidem ait amorem de quo egerat si bonis inhiere esse cupiditatem, seu desiderium, si de possessis frui latitiam vel gaudium; cum tamen vna species transire in aliam, esse aliam metaphysicè repugnet: sicut, & physicè diuersam entitatem, aliam esse, in quam, plusquam Pythagorico animorum transitu, pergit. Vnde constat nihil firmum ex hoc Augustini loco desumi pro amore hoc stricto vt putat Ruiz à S. Thom. 1. 2. quæstion. 2. f. artic. 2. desumi potuisse: imò verò S. Thom. sententia ab aduersariis adducta amoris stricto huic Recentiorum potius aduersatur, quam fauet: eiusmodi enim est sine corporis ipsa aptitudo siue proportio appetitus ad bonum est amor, qui nihil aliud est, quam complacentia boni. Motus autem ad bonum est desiderium, vel concupiscentia; quies autem in bono est gaudium & delictio. Vbi vides amorem, quem boni complacentiam definitum vis, quasi specie à desiderio, & gaudio diuersum, per aptitudinem, & proportionem appetitus ad bonum explicari à Sancto Thoma: ita, vt re nihil aliud sit: quatenus verò exercite sub amoris præcise conceptu consideratur, sit boni complacentia, quæ ipsissima est amoris in communi, & genericæ sumpti definitio: sin aliam trade: ergò, vel male definiuit S. Thom. amorem strictum, cum alteri à definito eius definitio conueniat, vel amorem (quod verius est) genericæ sumptum, quem solum agnouit, solum definiuit, vt contendimus, explicauitque optime per respectum ad bonum in communi, ei similem, quem potentia appetitiua habet: cuiusque species desiderium, & gaudium recentet statim ac definit. Nil aliud vult Arist. 8. ethicorum cap. 2. à princip. aliisque innumeris locis: vbi nil aliud esse amare, quam velle alicui bonum ait, & bonum esse simpliciter amabile. Reliqua adeo extra rem ab aduersariis afferuntur, vt ne mentionem mereantur. Solum adducto Theologos, & Philosophos, quandoque amorem, quem esse boni simpliciter, & in communi definiunt, quæ amoris genericæ sumpti definitio est, vt dixi supponi ad omnem appetentiam, & affectionem voluntatis asserere: sed de suppositione generis ad species prioritate maioris vniuersalitatis loquuntur; non de physica suppositione specialis amoris, & prioritate stricti ad omnes affectiones voluntatis alioqui, cum, & ipse amor strictus boni in communi species affectionis quadam, vt aduersarij volunt, sit, sui ipsius principium physice esse, ac seipso prius natura & posterius contradictorie docerent.

CERTAMEN IV.

Amor Dei erga seipsum, & charitas, & concupiscentia proprietate sermonis est.

1. **C**haritatis vox vniuersim etiam sumptæ, supra amorem quemuis alium aliis vocibus significatum addit duo. Primum magnam quandam appetentiam boni amati, siue vt quod siue vt *cui* vt recte S. Thom. 1. 2. quæstion. 26. art. 3. corpor. fin. Albertus 1. p. quæstion. 36. metaph. 3. & vit. corpor. id quod in rebus etiam pretio estimabilibus eadem voce significatur communitate: quæ enim magni æstimantur charæ dicuntur; est qui hanc rationem assecuti non sunt pure grammatici mercatores caræ sine *h.* non autem charæ cum *h.* scribendum censuerunt: quasi amoris aliquid, ac non earum pretium, & valor earum, in ipsis male significetur, si charæ cum *h.* scribantur. Huic charitatis significatio proprio dogmatica illa veritas fidei innititur tradita 1. Ioann. cap. 4. qui manet in charitate in Deo manet: quia charitatis nomine, Dei non quæcumque dilectio, etiam ex eius bonitatis, & motiuo, sed cum tanta Dei affectiua appretiatione significatur, vt cætera affectu illo posthabentur, nec pro illis, etiam cunctis, vi affectus illius ab eo ab-

N 3 scedere,

scedere, ut ad illa tendat, & accedat, voluntas possit. ac proinde charitas erga Deum proprie dicta idem prorsus est quod Dei, quam super omnia dicimus, dilectio, qua à Deo per peccatum (quo solo à Deo receditur) nobis abscissus repugnat: quare, & cum illa nostri in Deo mansio, ac permanentia prorsus necessaria est: At verò charitas nomen proprietate, & rigore sermonis, dicitur ulterius amari ab amato distinctionem: ob cuius defectum eiusdem ad seipsum amor, charitas proprie non est, omnium Patrum, & Theologorum est qui inde probant personarum in Deo distinctionem: quia Deus charitas est, atque Spiritus à Patre & Filio distinctionem quia, & ipse charitas ex Deo, qui charitas est procedens: quare & ab eo diversus, ac insuper affectivus nexus substantialis, vinculum, & communio, & coniunctio, seu charitas, & amor quo se Pater, & Filius diligunt, ut vidimus controuersi. de Trinit.

2. Videantur Augustinus 6. de Trinit. cap. 5. init. & 15. de Trinit. cap. 17. 18. & 19. tract. 7. in Epist. 1. Ioan. Gregor. Homil. 30. de Pentecost. sub init. quamvis idem August. 1. de gratia Christi c. 21. & Concil. Mileuit. cap. 4. sine, quoad illationem processionis Spiritus Sancti à Patre, & Filio ex illis 1. Ioan. 4. charitas ex Deo est non satis fimitur deduci videntur sentire: cum aptius de charitate creata ea verba intelligi poterit, tamen quoad distinctionem Patris & Filii inter sese ut charitate se diligant, nusquam aliquid insinuat à se discordans, imò nec quoad distinctionem Spiritus Sancti quem virtutis communionem, unitatem, coniunctionem, & aptius, ut tandem concludit, charitatem appellat citat. cap. 5. ex lib. 6. de Trinit. ab utroque: ita enim ait ibidem: Manifestum est, quod (Spiritus Sanctus) non aique duorum est, quo uterque coniungitur: quo genitus à genente diligitur, genitoremque suum diligit: ac proinde aptius charitatem dici concludit: quia est diversorum inter se amor: quam sententiam ex illo recepit Fulgentius: 4. ad Ferran. vers. fin. Hieronym. in id Psalm. 17. diligam te Domine ait: Spiritus sanctus nec Pater est, nec Filius sed dilectio, quam habet Filius in Patre & Pater in Filio, scilicet complacentia alterius in altero: unde Paulus dixit Rom. 5. quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, Prosper. lib. Sententiarum sent. 371. hanc ex Augustino tract. 105. in Ioan. scripsit. Spiritus est Pater, & filii tanquam charitas substantialis, & consubstantialis amorum. Ibid. 7. & Euthym. cap. 3. post med. Spiritus Sanctus inde proprie charitas nuncupatur: vel quia naturaliter eos à quibus procedit coniungit: quæ omnia ad charitatem propriam distinctionem amantis ab amato necessariam ostendunt; siquidem eos Spiritum Sanctum charitatem esse proprie aiunt, quod Patris & Filii amor & dilectio sit: cui etiam rationi annunt Scholastici cum Magistro in 1. d. 10. Sed de eiusmodi necessitate præclarissime Richard. Victorin. 3. de Trinitat. cap. 2. sub init. Nullus pro primo & pro proprio sui ipsius amore dicitur proprie charitatem habere: oportet itaque ut amor in alterum tendat, ut charitas esse queat, ubi ergo pluralitas personarum deest charitas omnino esse non potest concludit sine capitis. Bonitatis plenitudo non potuit esse sine charitatis plenitudine, nec charitatis plenitudo sine diuinarum personarum pluralitate, Cui insister rationi sapientis vsque ad cap. 20. & lib. 5. cap. 8. & cum eo S. Thom. question. 9. de potent. art. 9. §. Sed contra & in 1. d. 2. question. 1. art. 4. S. Bonau. art. 1. question. 4. Richard. art. 2. question. 1. Albert. 1. p. question. 29. m. 1. art. 2. colum. 3. question. 30. membr. 1. & quest. 42. membr. 3. Alexand. 1. p. quest. 43. m. 5. question. 45. membr. 7. Henricus art. 43. sum. question. 8. & 9. art. 54. quest. 2. quodlib. 9. quest. 1. Egid. 1. d. 10. quest. 3. Maior question. 2. Carthus. d. 2. question. 6. Marfil. question. 6. art. 1. conclus. 3. Adde Gregor. Magn. homil. 17. in Euang. Minus quam inter duos haberi charitas non potest. Nemo enim proprie ad semetipsum habere charitatem dicitur, sed dilectio in alterum tendit ut esse charitas possit. Ambros. de dignitate humanæ conditionis c. 2. longè à med. Amor non minus quam inter duos est. Amorem pro charitate seu amicitia ut communiter omnes usurpant.

3. Sed & communi omnium hominum sensu eiusmodi distinctio amantis ab amato ad charitatis proprietatem

requiritur; idcirco deo qui in alium nullum habet amorem, sed in se & sua commoda tantum ironice dicitur magnam in seipsum charitatem habere, ut ostendamus charitatem habere nullam, cum ad seipsum itaque tantum amor concupiscentia sit, nec charitas vlatenus esse possit: ex quibus probatur facile prima præfixi singuli conclusio quam absque temeritate imò errore, in fidem suæ formali hæresi negari non posse censeo: quare mitius, quam par esset dixit num. 9. Ruiz noster, melius, exactivique ad usum Theologorum, & Patrum communiorum, amorem erga seipsum proprie charitatem esse. Ratio, & conclusio, & censura temeritatis in negatiuum oppositam est: quia, ut ex dictis constat, communi Patrum, Philosophorum, & Theologorum, imò, & omnium hominum sensu ad propriam, & rigidissime acceptam charitatem ultra generalem amorem conceptum duo tantum modo requiruntur. Nempe magna affectiva appetitio boni amati, & personæ amantis ab amata distinctio, ita ut amantis affectus complacentia; in altero, siue ex alterius complacentia sit, non autem sui siue è sui complacentia; ac proinde concupiscentiæ amor: atqui in amore Dei erga se, & magna imò summa appetitio affectiva est: vix potest erga summæ & simpliciter atque è genere suo infinitum bonum infinite penetratitia, & compenhenfua Dei cognitione scientiaque propostum ab infinita etiam voluntate intentionaliter operante & tendente affective in summum illud suum bonum in quantum intentionaliter potest: ergo ex parte appetitionis boni amor Dei erga se propria, imò, & excellentissima charitas est: ex parte vero distinctionis personarum eo amore Dei erga se quævis diuinarum personarum diligitur Trinitatis personas ab ipsa diuersas; ergo quatenus summe appetituius hic amor Dei erga se est, amor inuicem personarum ad aliam, vel ad duas alias est diuersæ ad diuersam personam amor, ergo iuxta omnia requiritur ab omnibus Philosophis, Patribus, & Theologis & hominibus ad propriam, & rigidam charitatem amor Dei erga seipsum, ut vnus ad aliam personam amor, & propriisimè charitas, quin absque temeritate negari ab aliquo possit maxime cum Augustinus dicat expressè locum in recitando Spiritum Sanctum: quia in Trinitate amor, & Filius est, aptius dici charitatem. Rigidior secunda in oppositam conclusionem negatiuum erroris in fidem suæ hæresis censura probatur ex epistol. 1. Ioan. cap. 4. ubi scpe expresse asseritur Deus charitas est: quod cum doctrinale, & non parabolice, allegorice sit dictum, proprietate sermonis recipi necessario, ut fidei veritas, à Catholicis debet.

4. Secunda Conclusio certaminis titulo præfixa quod nimirum Dei erga seipsum amor veræ, & realis concupiscentiæ sermonis proprietate sit, est contra vnum Hereticum ea in re singulare d. 14. cap. 1, à qua proinde merito discordat Ariaga d. 24. sect. 2. 5. Probabiliter pro sub finem. Noto autem singularitatis negatiuum Hereticæ conclusionem absolute, quia, est in terminis asserentibus cæteris Theologis non aduerfetur, quia de ea terminis non multi, imò vix pauci disputant: aut contra conclusionem affirmatiuam supponitur, cum Dei erga seipsum amorem nulla personarum distinctarum ratione habita asseruerunt: siquidem nulla personarum distinctio ne supposita, nil est vnde Dei erga se ipsum amor rationem concupiscentiæ propriæ possit exire: imò amor Dei nem concupiscentiæ propriæ tantum modo & proprie concupiscentiam significat: quare absolute singularis ea Conclusio est: non autem in sensu Herizæ, qui concupiscentiæ rationem amori vnus personæ ad aliam Trinitatis negatiuum amori vnus personæ ad aliam Trinitatis negatiuum quod verissimum est: sed ex attentionis defectu eam negatiuum conclusionem absolute posuit, debuisse eam attendere amore diuino personam quamque Trinitas non solum duas alias, sed seipsam etiam verè & realiter diligere, ac de summo suo bono possessio è sui complacentia gaudere, quod propriissima concupiscentia est. Patrem pro priori ante filij processionem, quæ, ut patet amorem diuinum, & communia reliqua ipsi, & Spiritui Sancto processionem communicanda præbebat, non expectatur, se amore solius concupiscentiæ proprie diligere certum est.

CERTAMEN

CERTAMEN V.

Amor Dei erga seipsum propriissime amicitia est.

1. DE proprietate amicitiae Dei erga seipsum ibi asserta amplior Doctoribus est opinandi facultas ut ex dicendis patet, & ex Augustino, qui in eam incidens questionem 6. de Trinit. cap. 5. citato sub init. cum à se reliquit indecimus; solumque permisit amicitiam nominari, addens aptius dici charitatem verbis hisce: *Spiritus ergo sanctus commune aliquid est Patris, & Filij, quodquid illud est: ut ipsa communio consubstantialis, & coeterna: quæ si amicitia convenienter dici possit, dicatur, sed aptius dicitur charitas.* Igitur Soan. primus questionis huius disputator d. 30. mer. sect. 16. num. 60. amoris diuini etiam prout vnus personæ ad alias personas Trinitatis est, propriam amicitiam rationem negat, aliorumque solum amoris rationem concessit; eum secuti postmodum sunt Herice, & Arriaga locis proximè citatis: quamvis hic facilius, quam res exagat ab hac se questione tanquam de nomine, nec serio Theologico examine digna expediat: quasi proprietatem vocum examen ut digne loquamur de rebus, Theologi negotium non sit, quoad altioris amicitiae affectum probatur ab eis Conclusio ex Aristot. 7. Ethicor. ad Eudem. cap. 7. & 2. magn. moral. cap. 11. fine & 5. Thom. 2.2. question. 2. j. art. 4. corpore, ex eius doctrina dicente: *Amicitia proprie non habetur ad seipsum; sed aliquid maius amicitia.* Ratio autem huius sententiæ est: quia intimo, virgenter, connaturaliorque affectus de se est, quo bona nobis, & ex complacentia nostri necessaria, & naturali amamus, illo, quo alteri eius bona volumus ex complacentia ipsius, ut enim commune in Scholis Aristotelicum proloquium fert *bonum amabile est: maxime autem unicuique proprium.* Vnde constat illam maiorem amicitia altitudinem, quæ à negantis sententiæ Patronis Dei erga se amor tribuebatur, & quid magnam excellentiam supra omnem amicitiam sonans, eo solum deuenire, ut sit strictæ concupiscentiæ, sicut in nobis, tantummodo. Secundo: cum, ut fidei dogma fert, amore diuino persona quævis Trinitatis duas alteras Trinitatis dignas ab eisque vicissim diligatur, ex textu Aristotelis ad eam excellentiam amicitia maiorem in amore Dei erga se probandum inducto citius amicitiam esse probatur: verum aduerte de amicitia Dei virtute à nullo Doctore agi: quippe omnis affectus moralis virtutis, illius libertatem requirit, quam amor diuinus vnus personæ Trinitatis ad aliam non habet, nec habere potest: Secundo: quia amicitia virtus moralis est, neque in Deum cuiusque bonitatem, tanquam in motuum formale proximum ferri potest (alioqui Theologica virtus foret) sed in honestatem ipsam virtutis ipsius; amor autem diuinus bonitatem, tanquam immediatum motuum est: quare, & Theologicus est, sicut in nobis actus charitatis supernaturalis, de amicitia Dei virtute morali quæ de obiecto, & motu creato, & libere à Deo exercita est cum ceteris Dei moralibus virtutibus controuers. 5. agemus.

2. Nostra ergo tertia Conclusio est: amorem cuiusvis personæ Trinitatis ad personas alias propriissime amicitiam esse: quare amorem Dei erga se absolute amorem amicitia dici debere. Hanc conclusionem vti expositorem ad regulas, & usum loquendi Theologorum fuit docet noster Ruiz d. 52. de volunt. sect. 4. etiam eam eandem conclusionem esse patet cum conclusione de proprietate charitatis (ut reuera quoad substantiam, & obiectum, & conditiones eadem est) atque Patrum & Theologorum testimoniis, & locis de charitate datis confirmet. Tamen quia nihil, neque in scriptura, neque in Patribus, neque in vctustioribus Theologis de amore mutuo personarum hoc nomine amicitia habemus expressum, imò neque ei tributum ab Augustino,

sed aliis, ut attribuunt, permixtum quoad firmitatem ab auctoritate, & certitudine sunt valde diuersæ ut vidimus num. 3. Conclusioni præsentis subscript etiam, Quir. d. 68. sect. 4. num. 2. 5. Probatur primo Conclusio hæc ex iam statuta secunda. Non minus requiritur ad affectum proprium charitatis amantis ab amato distinctio, quæ ad amicitiam proprie talem; nec minus requiritur ad mutuam charitatem amoris reciprocatio, ac vicissitudo inter amantem, & amatum, quam ad amicitiam proprie talem etiam requiritur: atqui sola distinctione personali vnus personæ Trinitatis ab alia cum identitate naturæ voluntatis, & volitionis summa, datur in eis propria charitas, & mutua charitas, cum amoris vicissitudine, ut firmiter conclusum. prima statutum est: ergo sola distinctione personali cum identitate naturæ, & amoris, quo se mutuo amant, datur inter diuinas personas amicitia, quoad requisitam distinctionem amantis ab amato à Philosophis, & Theologis ad amicitiam propriam, constat ex datis testimoniis numero 2. eisdem verbis: quare eandem ad charitatem propriam requiri: ad vtramque enim solum requiritur, quod sit alterius ad alterum, ut aiunt debere esse necessario debere esse amicitiam. Porro ex requisita distinctione amantis ab amato ad amicitiam, nihil probationi huic responderi, solidæ disputationi adhiberi potest, nisi antiquorum Philosophorum Theologorum, ac Patrum verbis, & sententiæ verba alia, pro aduersariorum arbitrio, addantur, aliud vltius pro necessaria distinctione amantis ab amato addentia, quo sententiæ mutetur: quod si liceat, cælum cepam esse facile ego defendam, instantiis ex alijs materiis petitis præ hæc de sufficienci distinctionis personalis solum, amantis ab amato ad propriam amicitiam, cuiusque probatio, & veritas turbari ab aduersariis tentatur: quas dissiemius facile post alias partis huius, & conclusionis integræ probationes.

3. Secunda maioris pars apparentius, voce tentus, negari ab aduersariis solet: quia amicitia dicit iuxta Philosophos, & Theologos redamationem amati erga suum amantem: redamatio autem duplicem amationem, siue amorem, quorum altero prius amatus fiat amatoris sui redamans, eique amoris prioris erga ipsum vicem rependat: quod ex Ciceronis definitione amicitia recepta, & laudata ab Augustino epistol. 155. ad Marian. sub init. & 3. cont. Academicos cap. 6. fine confirmatur, ita enim habet: *Amicitia est rerum humanarum, & humanarum cum beneuolentia & charitate consensio: consensio, seu affectionum coniunctio, earum diuersitatem importat, atque identitatem excludit, verum ex hac definitione secunda maioris illius pars virgenter probatur: ex illa enim constat consensionem cum charitate, & beneuolentia siue, quæ charitatis consensioni duorum mutuaque beneuolentiæ sufficiat, ad amicitiam proprie dictam sufficere: atqui per Patres, & Theologos consensio identica mutua personarum Trinitatis per amorem eundem sufficit ad charitatem propriam, ut vidimus: ergo, & ad propriam amicitiam, illud ex voce redamatio, euasio futilis est, etenim quoties amatus amat, præcipue æque substantialiter, & feruenter, suum amatorem proprietate sermonis redamat; nam amat eum, à quo amatur, vicemque amoris recipit, quod solum proprietate sermonis redamare significat: Hoc autem fieri potest, imò perfectissime fit, amore eodem, quo se mutuo, ac vicissim personæ (ut negari sine temeritate, aut errore nequit) amant; imò amore diuerso creatorum amicorum vix quidem fieri potest, ut totus, quoad substantiam, & modum intentionis seruoris amor vnus ex amicis ab altero vicissim reddatur, ac rependatur: ergo per identitatem amoris mutui personarum redamatio, ac proinde amicitia perfectissime exercetur. Nec satis est redamationem, & amoris consensionem mutua à Philosophis in amicitia agnitam, & requisitam fuisse per distinctum amorem, & à diuersis, etiam in natura, personis cum nihil de personis solum personaliiter diuersis, in natura verò, & amore iisdem cogitauerint: cum hoc solum in summo Trinitatis mysterio, quod ipsis nullatenus illuxerat, reperitur: in primis enim Plato mysterium hoc natura illa sua communi, & vniuersali à parte rei Trinitatis*

tatis misterium commune fecit, vel potius enacuauit: atque amicitiam inter personas creatas in natura, & essentia eadem solaque indifferentia indiuiduali; qua in ratione indiuidui in eius sententia personae constituebantur, diuersas recognouit: imò & in amore, & voluntate, quae eadem in natura illa communi erant.

4. Sed esto: nihil Plato de hoc mysterio, aut alio simili, nec Philosophi reliqui cogitarint: inde fortius euasio praecluditur: quia, si personarum in natura, & amore diuersitatem ad amicitiam & redamationem huius essentialium requisierunt, idè plane fuit: quia personarum distinctio cum identitate in natura, & amore, quo se mutuo amarent, sicuti, & quo inuicem alter alteri chari essent, & dilecti, illis omnino fuit ignota: quam, si assequerentur, eum perfectissimam, & omnino in omnibus aequalem vicissitudinem in eo mutuo amore, & charitate recognoscerent plane inter eiusmodi personas eodem se amore amantes mutuo, atque vicissim, perfectissimam redamationem, & amicitiam inter personas diuinas docerent intercedere. Confirmatur: quia neque charitatem mutuum proprie dictam (quae apud ipsos amicitiae synonymum vocabulum est ex verbis Ciceronis) absque distinctione personarum in natura assecuti Philosophi sunt: quia mysterium Trinitatis, aut simile in personis, & amore creato ex hisse deductum fuit ipsis prorsus ignotum: & tamen Patres, & Theologi omnes, quibus mysterium eiusmodi diuinitis ex scriptura illuxit cum identitate naturae, & amoris diuini, solaque personali distinctione mutuum charitatem propriam inter personas diuinas asserunt. Reiciitur euasio, atque vtraque maior pars, imò, & conclusio tota probatur vterius: quia, etsi generationis, & processions, tam actiuae, quam passivae, Patris, Filij, similitudinis, imaginis, aequalitatis, principij, & principij voces distinctionem etiam in natura, personarum, & processions, seu productionis ab alterutro vel ab utroque nempe producto, voces, vt à Philosophis rebus, & actionibus creatis primum significandis adinuenta, & imposita sunt significent, ad diuina in Trinitatis mysterio significanda proprietate sermonis scriptura sacra, Patribus, & Theologia Catholica tota sunt recepta absque vlla distinctione personarum in natura, & essentia, imò, etsi amore, & intellectione communi producentes personae producant, & procedentes procedant: quia nimirum realis distinctio personarum rerum productionum &c. quam earum voces in creaturis significabant, creaturae imperfectionis erant, & sine eius imperfectionis significatione ea in ipsis significari non poterant; at ubi mysterium Trinitatis innotuit conceptus idem, ab eisdem tamen imperfectionibus supputati, atque decocti inuenti sunt: ac proinde in diuinis proprietate sermonis, etsi cum excessu, & excellentia perfectionis, ea nomina iure fuerunt admissa: ergo, etsi distinctio personarum, & amoris in creaturis ob harum imperfectionem, in quibus primo inuentum, & impositum amicitiae nomen est, illo significetur; at, cum ex mysterio eodem confiteri Trinitatis personas eiusdem naturae, eodemque amore mutuo, vicissimque se amare, quod sublata imperfectione, creaturarum conceptus amicitiae est, debet inter personas Trinitatis proprietate sermonis atque excellentiore intra eam proprietatem admitti.

5. Tertio adhuc ex praedicatis communibus personis tribus confirmatur: quia cognitionis, & amoris nomina his creatis affectibus, & actibus primum imposita motum cognoscentis physicum vitalem, & amanti in creatis significabant ob eorum actuum, & viuendum imperfectionem in ratione creatorum imbitam: ac subinde amanti & intelligentis ab eis actibus physicam, & realem distinctionem, & tamen licet in Deo eiusmodi physicus motus non fit actibus intellectionis, & amoris, quibus intelligit, & amat, neque eis ab hisse suis actibus physica, & realis distinctio, nihilominus eis diuinis affectibus amoris, & intellectionis nomina, non solum à Theologis, verum à sapientioribus Philosophis, Platone, Aristotele, Avicenna, & aliis, qui de Deo decentius, eiusque vaitate, & physica immutabilitate cogitauerunt, proprietate sermonis tribuuntur: ergo, & personis Trinitatis solum personaliter distinctis, seque inui-

cem mutuo amantibus amicitiae nomen proprietate sermonis tribui debet, etsi cum excellentia perfectionis. Confirmatur denique ex reliquis praedicatis, & eorum nominibus communibus in Deo verbi gratia entis, substantiae &c. etenim ea nomina in creaturis, in quibus eorum significata proprie deprehensa ab hominibus sunt, & quibus significandis inuenta primitus, & imposita illa fuerunt, impraevidenter etiam metaphysice rationem essendi, seu entis ab alio in eis significabant: quia tamen in Deo ab eisdem Philosophis, & Theologis deprehensum est aliud genus, primo diuersum, entis sine essendi, & substantiae &c. non ab alio sed à se, nomen entis, essendi, substantiae &c. ipsi proprietate sermonis, atque principalis, & antonomastice tribuendum censuerunt: Deum nimirum ipsum imitati, qui se nostris nominibus significare nobis volens *ego sum qui sum* ad Moysen dixit, eoque nomine voluit se à Moysae ad populum, & Pharaonem, & Aegyptios declarari; qui *ego sum me*: quia esse actum, quod eo, & entis nomen metaphysico absolute dicto significat, ipsi principalis proprius, & antonomastice essentia sua competit, etiam fuerit pro significando esse actum, & ente absolute talis creato, ac subinde contingentem primitus impositum, & quod in ente, & esse actuali defectibilitatis earum in essendo concernebat, qua imperfectione esse actuali, & ens diuinum caret: ac proinde cum entis absolute talis, & essendi actum, ac substantiae &c. nomina esse actum, & absolute, ac esse per se, vt proprium significatum, & praecipuum habeant, etsi in creatis ab imperfectionibus essendi ab alio defectibilitatis, & contingentiae non essendi non prescindant, Deo cum summa proprietate tribuuntur: ergo, licet ob creatae imperfectionem, amicitia creata, cui primitus vox amicitiae imposita, & pro qua adinuenta est, diuersitatem amicorum, in natura etiam, & affectibus, quibus se inuicem amant, imponit, cum tandem absque eis imperfectionibus sola diuersitate personarum, eodemque amore alterius ad alterum mutui amoris, (quod propriissimum, & praecipuum eius vocis significatum est) in diuinis personis inueniatur, propriissimum, & antonomastice amicitia reperitur.

6. Dices: non ita proprie nomen entis, substantiae, & alia, quae pro creaturis inuenta, ipsique primitus imposita sunt, Deo esse accommodata, & accommodanda absolute, & simpliciter, vt si de diuinis, quae similitudinem aliquam, cum creatis (in quibus adinuenitur) penes rigide loquendum fit addito correctiuo non egeant: sic Dionysius Areopagita, atque ex eo Patres, & Theologi Catholici omnes aiunt: Deum rigide loquendo, neque ens, neque substantiam absolute simpliciter, ac sine addito correctiuo dici debere: sed supra ens, & supra substantiam: ergo neque amor mutui personarum Trinitatis rigore sermonis amicitia absolute, & simpliciter, ac sine addito correctiuo dicenda erit, sed solum super amicitia, & aliquid altius amicitia, & maius, vt aduersarij contendunt: obiectio haec nihil praestat, nec aduersariis, nec contra nos. Theologiam, & Sacram Scripturam eliminat: duas conclusionis noxae Theologicas, haud leues, probationes suggerit. Nil praestat aduersariis, quia, vt vidimus nuper, illud maius, & altius amicitia, quod in amore personarum contendunt, est solum affectus concupiscentiae, praeter amicitia maiorem, si vnum ex eis Herize excipias, qui nec concupiscentiam esse vult, nec maiorem curat: sed vocis amicitiae proprietatem. Theologiam eliminat, & scripturam sacram: quia, nec Theologicè de diuinis dispensationes haberi, nec Deus aliquid de se nobis, nisi vocibus ad similia creata significanda adinueniens, & primitus impositis reuelare potest; imò Deum, qui tot de se suisque attributis in scripturis, absque cuius adiectis correctiuis reuelauit, primitque simpliciter dixit *ego sum qui sum* Moysae, ac nobis auctor fuit, vt eum simpliciter *qui est*, & absolute appellaremus, reuerenter condemnat: contra nos praestat nihil: quia sententia Dionysij, atque ex eo reliqui, de nomine entis, & substantiae &c. non in totius proprietatis amplitudine sumpto loquuntur: male siquidem, vt praecipuum dixi, atque irreuerenter in scripturam, & Deum loquerentur: imò & in scriptos, cum de Deo, ac diuinis vocibus eiusmodi simpliciter, ac sine addito vilo correctiuo

Quo totis suis libris disputent: plura eis vocibus simpliciter, ac sine addito asserant, doceant, atque, vt dogmata Catholica tradant: loquuntur vero ita, vt ea nomina creata proprie etiam, sed proprie significati partem significant, quæ solum ante apertionem Dei noticiam sub eis nominibus significabant. Ne autem in Deo simile omnino limitatum, atque creatis imperfectionibus mixtum, ex vfu earum vocum de creaturis eatenus agentes, sub eis vocibus latere, & significari putarent, mouebant, vt aliquid principalius longe creato significato, cui sub eis vocibus concipiendi erant assueti, de Deo sub vocibus istis de Deo, ac diuinis conciperent, & indicarent: nempe ad ipsum quod de creatis conceperant abique creata limitatione, in sua quodque linea, infinitam atque a creatis reliquis imperfectionibus ad puram, seu simpliciter simplicem perfectionem excoctum, ac defecatum, quod nos etiam diximus, in postrema, & proxima confirmationeac proinde Deum harum vocum præcipuum, & dignitate primum, & antonomasticum significatum esse.

7. Suggestit denique obiectio duas alias conclusionis probationes Theologicas reliquis diuinis prædicatis probandis, communes aequæ, atque efficaces. Prima quidquid perfectionis creata vocibus nostris proprietate sermonis significatur suppositum ab imperfectionibus eadem proprietate tribui debet: quod ipsum est axioma illud Theologicum: omne prædicatum dicens perfectionem sine imperfectione, vel simpliciter simplicem debet tribui Deo: hinc ex dictis num. 5. & 6. firmum est, atque voce amicitie significatur proprie aliquarum personarum absolute diuersarum mutuas amor, qui sublati imperfectionibus amoris creati nempe distinctionis in natura, cum earum, tum amoris, quo alterius amoris vicissitudo reditur, est perfectio sine imperfectione sine simpliciter perfectione: ergo cuiusmodi vox, & prædicatum proprietate sermonis Deo tribui debet. Secundum argumentum, ea etiam obiectio suggestum est ex causalitate ideali Dei, nec solum actus in omnia creata: vt enim hic supra, & d. vltima de Scientia diximus, est causalitas actus Dei in creata omnia abique contentia eminentiali formali specierum creaturarum saluari possit: id est, quin eiusdem lineæ, & rationis formalis, quasi specificæ, in Deo esset, ac vero causalitas idealis, & imitabilitatis abque cuiusmodi contentia eminentiali formali per prædicatum eiusdem lineæ, & rationis formalis quasi specificæ, quod in Deo (est longe perfectius) in ea linea sit non erit: alioquin creata a Deo actus nulloquam imitatur fierent, vt patet, imitatio quippe omnis dicit inaginis effectus cum exemplari, & prototypo suo formaliter conformitatem (atque huic me iudice principio ininitur dogma Theologicum ex quo proxime arguebamus, de omni perfectione creata defecata tamen ab imperfectionibus, & simpliciter simpliciter necessario Deo tribuenda) atque amicitia nostra species quidem entis creati est ac proinde bonitatem, ac perfectionem aliquam dicit, nec ex creatis affectibus modicam, ergo in sua specifica linea similem amicitiam, longe perfectiorem, qua formaliter eminentialiter continetur, tanquam eadem, & exemplar, quod imitetur in Deo supposito, quod argumentum, est de formali eminentiali contentia specierum omnium entis creati efficax vniuersim finem ad huc in charitate, & amicitia vim habet: eo quippe vltus videtur Ioan. epist. 1. c. 4. vbi dixit *charitas ex Deo est*: quod de creata nostra charitate, quam discipulis suis sibi, & semper ad eorum pene fastidium suadebat, & commendabat Apostolus, germanius intelligi aiebant merito Augustinus, & Concilium Mileuitanum relati cert. 4. a. a. sub init. subiungit, quasi probationem *Deus charitas est*: vt non solum actus, sed idealiter, & imitatur charitatem, & amicitiam nostram ex Deo esse demonstraret.

8. Denum probatur quinto conclusio: quia implicatur ex perfectiori affectione eius, in quo aliquid proprie consistit, ac proprietatem eius, ipsius proprium conceptum petire, vt ex terminis patet: atque indistinctio personarum in natura, & amoris, quo illæ se mutuo diligunt, in diuinis stat perfectior, imò perfectissima affectione eius, in quo amicitia consistit, & proprietatem ipsius, ergo implicat petire inde in diuinis personis amicitie proprietatem. Minor probatur ex Aristotele 8. Ethic. cap. 9. sub init. & cap. 12. init. tanquam primum, &

per se notum principium statuente amicitiam in communicatione, societateque bonorum, & lib. 7. cap. 15. verbi med. *Amicorum enim est (inquit) communicatio determinata natura, quo circa idem velle idem sentire est, eundem talem esse velle: & circa med. Amicus esse vult, vt prouerbium habet, alter Hercules, & alter ipse: infersule: inquit corpus, & animam, & partes animæ suas est, nihilominus idem indiuisusque amicus esse vult: quæ repetit 9. Ethicor. ad Nicomach. cap. 8. sub init. Prouerbium iam tunc, & nunc etiam, vulgarissimum in eiusdem sententia probationem recitans: *Amicitia, & amicorum sunt omnia communia* ad quod falsè Martialis contra miserum, & in amicos valde illiberalis, nomine Candidum, & de sua in eos munificentia eo prouerbio iactandum, epigramm. in ipsum alludit. *Candide China Philon. Hæc sunt tua Candide panda. Quæ tu magnificens, nocte dieque sonas.* Perfectius autem quam in amicitia creata imò perfectissime, & co gradu, quo ea peruenire prolix nequit, ob identitatem, atque indistinctionem in natura, & mutuo amore personarum horum omnium affectio est in diuinis identica nimirum communicatio bonorum omnium, & naturæ, & voluntatis eiusdem, vt notum de se in mysterio Trinitatis est, passimque a Patribus dicitur: qui videri apud nos possunt contr. de Trinit. & apud Ruiz ibi d. 2. n. 17. ad 19. inclusive: ergo stat veritas Minoris in hac probatione subsumpta.*

9. Instantiole, quas dixi ex aliis materiis petiæ, vix solutionem diuerstissime numerum nullatenus merentur: sunt enim ex iustitia, & fidelitate, quæ nequeunt in diuinis inter diuinas personas interfedere ob voluntatis, & naturæ in ipsis identitatem: ergo eadem de causa, nec amicitia inter eas erit. Negatur consequentia, siquidem ad iustitiam requiritur, vt ius alteri tribuatur ad aliquid, ad quod ipse non habebat, eique iuri re, quæ eius non sit possit satisfieri: quæ in diuinis repugnant: cum ius ac dominium ad omnia deitatis communis titulo æquum, & summum personæ Trinitatis habeant: qua de causa inter Patrem, & Filium non emancipatum qui pars Patris & vnus cum Patre est, neque iuris & dominij in vtroque distinctio iustitiæ nequit interfedere iuxta omnes Doctores ex Aristotele 5. Ethicor. cap. 6. cum tamen non obstante ea vnitate 8. & hic cap. 12. inter Patres & Filios amicitiam filialem, & Paternam agnoscit & cap. 7. init. speciem amicitie appellat qua in excellentia posita est, vt amicitia Patris ad filium, & omnino senioris ad iuniorem, virique ad uxorem, & principis omnis ad eos, qui ipsi subiunguntur: quia non nisi cum reuerentia excellentiæ alterius extremi ab altero, Patris nimirum à Filio, &c. in communicatione & sodalitate, & amabili vfu haberi abique iniuria potest in creatis; secus in diuinis, vbi Paternitas maiorem Patri excellentiam, quam sit Filius non adducit: quo textu conclusio nostra firmatur, fidelitati etiam in diuinis materia deficit: ec quid enim Pater Filio, vel contra, in eius obsequium, & gratiam, quod sui iuris, & proprii promitter, quod non sit iuris, & potestatis alterius? Ad amicitia vero proprietatem redamatio, mutusque amor alterius ad alterum, atque affectus coniunctio vtriusque ad vnitatem in omnibus, & quoad omnia tendens requiritur: quæ, vt diximus amoris, & reliquorum, præter personalia, in personis Trinitatis cum summa excellentia solummodo inuenitur.

CERTAMEN VI.

De amore Dei erga seipsum breuiora dubia reliqua.

1. **P**leraque ex dubiis, quæ de amore Dei erga seipsum in hanc quæstionem referuntur, prioribus locis à nobis tractata sunt, cuiusmodi est, an Dei amor erga se propter creaturas etiam feratur, ferriue possit: qua de re nos supra opportunius disput. 2. vbi

Christoph. de Ortega, de Deo vno. Tomus II.

vbi de motu, & specificatio obiecti diuini amoris, cum erga se, tum erga creaturam: ibique Deum se propter creaturam, cum vt obiectum quod tum vt obiectum cui diligere, absque vlla amoris tamen sui, vel erga se, vel erga creaturam adhuc, quo ad aliquam formalitatem intrinsecam dependentia, vel specificatione à creaturis dixi. De huius amoris eternitate egimus, quantum satis est d. 3. dum, de liberi adhuc, eius erga creaturam amoris eternitate statuimus d. 3. atque item, dum de amoris Dei erga se necessitate: quidquid enim Deo eterno ex necessitate conuenit, æternum in se, ipsique Deo coeternum esse necesse est; alioquin non ex necessitate illi competere, si aliquandiu absque eo Deus esse posset. Ceterum de diuini amoris, adhuc erga se, necessitate quoad exercitium, quam hæc eternitatis eius illatio supponit, non adeo exacte, atque ex instituto disputatum; est de necessitate amoris Dei erga se quoad specificationem disputatio opus non sit quia impotentia Dei ad sui odium euidens est: cum odium, nisi ob aliquam rationem mali vel physici, vel moralis in obiecto deprehensam, haberi erga illud nequeat: euidens autem est in Deo nullum mali alterius generis esse rationem, deprehendit posse.

2. Et quidem necessitas amoris Dei quoad exercitium etiam negari tuto & absque temeritate nequit, id siquidem contra omnes Patres, & Theologos foret, etsi enim Scotus in 1. d. 10. quest. 1. quem schola sua sectatur, amoris Dei erga se libertatem necessitati oppositam concedat loquitur de libertate & actione huius solum necessitati opposita vt doct. Ruiz noster d. 4. de volunt. sect. 2. ostendit; non autem de libertate omnimoda, atque intrinsece necessitati Dei ad se amandum aduersa. Ratio communis Doctorum est quam supra attigimus, ex bonitatis Dei infinitate absque imperfectionis, defectusue physici vel moralis mixtura eaque infinita etiam viuibilissima, & comprehensua cognitione sui Deo representata quam tanquam Valquij & Arrubalis propriam demonstrationem debilitare tentauit Herize disp. 14. de voluntate cap. 1. cui fere est non absolute consentit Arriaga d. 24. sect. 1. subsect. 1. & absolute Quiros disp. 68. sect. 1. sed ea tamen demonstratio non horum propria sed omnium Theologorum imò Theologis cunctis verisior: omnium scilicet sapientiorum Philosopherum, qui Deo summam suamque perfectionem delectationem & beatitudinem ex earum puritate, & infinitate, atque excellentia, ac rursus ex infinitate & excellentia summa suæ de ipsis comprehensionis demonstrant vt ex Auzienno cert. 3. num. 3. ab Aristotele edocto, recitabimus, atque et Aristotele d. 2. vbi Deum seipsum amare ostendimus: eademque demonstratione, vltus est Plato non semel. Patres insuper & Theologi frequentissime: ea vero probatio quæ sapientium cuique absque vlla hæsitacione placet demonstratio debet censeri. Accedit ita tam à Patribus, & Conciliis receptam, vt ei dogmaticam necessitatem processionis Spiritus Sancti per amorem Dei erga seipsum imponant: atque aliam etiam dogmaticam veritatem contra Arianos: quod scilicet, nec Filius, nec Spiritus sanctus per amorem Dei liberum procedant: quia alias creature forent.

3. Porro Arriaga ex infinitate boni clare, & comprehensue vili necessitatem amoris erga se, euidenter quidem, sed euidentia solum à posteriori, & experientia in nobis deprehensa demonstrari putat: quia obiecto pulcherrimo creato, ac sine alicuius nani deprehensione pro tunc ita rapimur, vt vix aut ne vix quidem, non placere nobis in ipso ac delectari possimus, quod argumento euidenter est bonitatem, quæ citra dubium illex voluntatis ad amorem illum inclinans est, posse ad impulsum eius ad amorem determinatum peruenire, & quoad probationis vim, & euidentiam à posteriori nobis placet: quod autem rationis huius euidentiam à priori non agnoscat, displicet quia principia omnia metaphysica nostra ex quibus à priori demonstramus exploratis experientis tandem nituntur: quare, si explorata, & euidentia hæc experientia est principium quo in demonstratione hac vti Doctores sunt, fuit, ex quo à priori etiam demonstratio euadat. Secundo probatur à priori esse demonstrationem: quia, quod duplici ex parte mobile essentia sua est, alie-

rutra ex parte debet æque esse determinabile ad motum: atqui voluntas omnis (ac proinde diuina) duplici ex parte esse essentia sua mobilis est: nempe à se physice, vel intentionaliter actiue, à bonitate vero obiecti intentionaliter obiectiue, est autem per hoc determinabilis actiue vel physice, vel intentionaliter ad motum necessariū amoris: ergo, & intentionaliter obiectiue: ergo à bono iuste simpliciter bono, ac toto bono, absque vlla specie mali clarissime infinite comprehensue penetrato eam de se vim potest habere: Tum, quia simpliciter infinite motuum esse non potest si ea vis obiectiue determinatur in sui amorem necessario rapient voluntatem (quæ in huius motionis obiectiue est) ipsi deest.

4. Confirmatur ex necessitate, quæ Beati obiectiue à Deo clare, est non infinite vili in eius amorem rapitur. Confirmatur secundo, ex motibus primo primis nostris, vel ad odium vel ad amorem ex motione obiectiue boni creati, & limitati viuide propoliti, absque vlla malitie obiecti illius propositione: tunc enim necessario, quæ vlla rapimur ad eos motus libertate. Quod ergo casu obiecta creata virtutis motiue obiectiue tunc habent, quia nulla ratio mali in obiecto creato, ac limitate bonitatis viuide representata proponitur, id de se, namque sua infinitum simpliciter bonum clare infinite simpliciter cognitum debet habere. Dicunt aduersarij confirmationem primam (& idem dicent de secunda) vim non habere: quia determinatio Beatorum ad amorem necessitatem Dei clare visum in primis non demonstratur. Secundo, ut ferri necessitate à Deo infinite bono clare vili voluntate creata, vel nostris à bono creato in motibus primo primis, non concludere respectu voluntatis infinitæ, & liberæ Dei: quare è sua libertate acque respectu motiue obiectiue bonitatis infinitæ Dei. Contra: quia cum voluntas essentia sua appetitiua boni sit, infinita voluntas, vt diuina est, infinite appetitiua, ex parte etiam sui ipsius boni simpliciter talis ac sine vlla defectu mixtura finitæ, & clarissime cõprehensæ erit, nec vlla erit resistit ex parte voluntatis, nisi inepte cogitanda: cum motus ad bonum non resistit sed naturæ suæ inclinationis sit, non & à malo recessus & fuga: quocirca infinitas voluntas diuinæ potius iuuat, vt ab infinito bono rapiatur necessario, quam officit: & Dei libertatem perfectiorem esse fateor liberitatem, cuius excellentia capita vniuersationibus d. 3. monstrauit, alii non nisi citra materiam, à obiecta apta esse potest. Sunt autem obiecta apta, quæ non bonum purum, absque vlla mali, siue positui, siue negatiui, quo ab eorum prosecutione retrahi possit voluntas, mixtura sunt: cuiusmodi sunt creata, non autem infinite è conceptu suo & simpliciter bonus Deus, quæ proinde posse non ferri, non potestatis diuinæ perfectio & potentia, sed impotentia, imperfectio, & intellectus foret: ferri autem necessario perfectio, & felicitas. Neque enim de simili necessitate, & impotentia delectandi voluntatem suam amore Dei ac delectandi à summo bono in Beatis aiebat Aug. *Falsè necessitas quæ ad bona compellit eam libertatis perfectissimam completum & filiorum Dei tantopere ab Apostolo conuincit datam.*

5. Demum de essentia libertatis vniuersæ, & quoad specificationem, seu contrarietatis, & quoad exercitium seu contradictionis non est sola voluntas, sed cognitio indifferens, vel ad contrarios actus, vel obiecta indistincta vel ab obiecto vno eiusque prosecutione retrahens voluntatem: atqui voluntati diuinæ nihil à Deo actiue innaturæ: atqui voluntati potest, cum summum in eo, simplicissimum, purum, ac simpliciter infinitum absque vlla, vel minimissima ratione mali retrahentis in ipso eiusse facultate amore proponatur: idque purum summumque bonum comprehensue & infinite proponitur: ergo nulla in amorem erga seipsum est contradictionis, scilicet quod contrarium libertas. Certe, si quas vt potiores veritissimas, & receptissimas hac demonstratione afferant Responsores, rationes, consideres attente, inuenies eas omnes obiectiue hac, vel solutione sua de perfectione libertatis voluntatis diuinæ facilius eneruari: ac tandem ad dicta nuper de libertate hac, & principia demonstrationis huius recurrendum ipsis fore, ne soluantur. Sed argumenta, quibus non solum eius demonstrationis nis solutionem, verum, & oppugnationem recitari

infimiora adhuc sunt. Primum: quia non minoris bonitatis, & propensionis est ad se communicandum creaturis, quam bonitatis ad se amandum: & tamen libere se illis communicat: ergo, & se libere amat: aut in creaturis nonne est, & bonitas finita, & defectu mixta, quo ab earum productione, siueque aliquali communicatione retardetur? Secundum: habitus nunquam ita impellere potest voluntatem, ut eam antecederet determinat ad actum: ergo, nec infinita Dei bonitas, ac non à libertate videatur operari: quare consuetas actiones adigantur, ut fere naturaliter, atque à natura, ac non à libertate merito reputatur. Secundo: habitus voluntatis nihilo viuidioribus intentionibusque speciebus actuum præteritorum, & captæ de obiecto, & actibus delectationis differre docuimus controu. de anima d. de habitibus aduoluitis: quare, & solum intentionaliter obiective voluntatis motus esse per eorum obiectum viuidiorem representationem: unde negatur facillime consequentia, ea siquidem est: finitum bonum infinitum in genere suo, non autem simpliciter, & è genere, & è conceptu essentiali suo representatione non determinat voluntatem ad sui necessarium amorem: ergo nec bonum iactatum simpliciter & è genere suo infinitum, infinitum etiam simpliciter & è genere suo representatione propensum, ad necessarium sui amorem non determinabit. Nil autem illa illatione petis.

6. Dubitatur tertio: an amor Dei erga seipsum effectus sit? & quidem, si efficacia pro summa voluntatis adhesionem ad bonum, à quo nec per odium, nec per adus suspensionem possit affectu diuellere ex eius necessitate, & quoad exercitium, & quoad specificationem constat amorem Dei erga seipsum eo sensu efficacem esse: ut autem communis, & vitalisque amoris efficacia actiuitatem erga amatum sonat constat efficacem non esse, cum complacentia & gaudium sit de bono præfente, & possessio ab amato, siue ex complacentia sui in vnaqueque persona Trinitatis respectu sui ipsius, vel ex amicitia respectu personæ alterius: atque efficacia actiuitatis circa agenda sit, nec iam facta essentia sua possit supponere, uti essentia sua complacentia Dei de suis, ac personarum intrinsecis bonis facta iam supponit: quare non, nisi chimerica actiuitas efficacia conditionalis, que in Deum non cadit sub hypothese inuicem impossibilis: si Deus ea non haberet, intrinseca bona, in Dei amore erga se quoque obiectum, & amor destrueretur, cogitari nequit: etsi autem amor hic spiritus sancti necessario productius sit: non tamen ex ipsius complacentia, cum pro priori ad sui processionem non supponatur, ut obiectum per se quarto modo requisitum: quare, quousque pro posteriori sit, amor Dei ad ipsum tanquam obiectum non terminatur: tunc autem de possessio ab ipso bonis gaudium est: quare neque erga ipsum affectus efficax sed physice, tanquam ad suum terminum terminatur: extrinsecorum autem Deo bonorum (que Deo eiusque dominio materia non autem eius comoda sunt, ut saepe dixi) esset amoris Dei erga se, actiuitas sit, non autem efficax: qua erga seipsum amor Dei est, quousque libere ad creata obiecta extenditur.

7. Quarto dubitatur: an Dei comprehensiuus, ac proinde reflexiuus, amor Dei erga seipsum sit? cui affirmatiue responderetur iuxta dicta de comprehensione scientiæ Dei controuers. secunda de incomprehensibilitate à cognitione creata: est enim amor Dei intrinsecam Dei amabilitatem solum adæquans: sicut Dei de seipso scientia totam eius intrinsecam cognoscibilitatem: inde, & supra seipsum reflexiuus euincitur, quia, & aliquid Dei, & amabile est: quare ubi primum esse concepitur, concipitur seipsum amare, præntia tamen sui cognitione in quo à Quirio discordo: quia impossibile, imò imperceptibile est, aliquid, ut obiectum quod amari, quin, ut quod præcognoscatur: quomodo autem infinita formatio amoris Dei reflexione opus non sit, neque inferatur, ut seipsum amet, ut quod: constat ex dictis contr. 2. in simili de scientia idque à Deo diuinorum actuum scientiæ, & voluntatis supra seipsum, non solum physice, sed formaliter seu metaphysice sumptos, reflectere proprium esse, ut creatis actibus similibus supra seipsum physice adhuc, nedum metaphysice, sumptos reflexiuus esse

Christoph. de Ortega, de Deo Pno. Tomus II.

repugnat. Sexto dubitatur: an amor Dei erga seipsum non solum in communia, sed etiam in personalia feratur? Respondetur: in omnia de quo aemo dubitat: aut formalissime de specificatione obiecto loquendo non in personalia neque in communia omnia, tanquam in specificatione obiectum feratur, sed in solum essentiam metaphysicam Dei ut constat ex saepe dictis de specificatione formalis amoris diuini.

QVÆSTIO II.

Quo amore Deus extrinseca bona creata vniuersim profsequatur.

1. Affectus voluntatis profectuiui hi vulgo censentur amor strictus, desiderium, quod de nondum habitis est, & gaudium, quod est de iam habitis & possessis: & gaudere Deum de creaturis à se absolute factis certum, citra Theologicam disputationem, ex Genesi est: ubi creata cuncta illico diuina voluntatis plausus & diuisum & coniunctum sumpta excepere illis verbis: *vidit Deus quod esset bonum; & vidit Deus cuncta qua fecerat; & erant valde bona*: gaudium autem siue complacentiam de creaturis nec nobis, nec Deo de ipsis, secundum præfatum possibilitatis statum esse possibilem d. 2. ostendimus, indeque nec circa creata pro eo possibilitatis statu præfatum vltatenus strictum amorem esse posse ostendimus quæstion. 1. certam. 2. quare male illum à Recentioribus contra Aureolum citatis locis q. 1. certam. 1. possibilem supponi potius, quam disputari. Quare de desiderio Dei erga creata bona, atque specie altera ipsius, nimirum, restat hac quæstione de creatis vniuersim disputandum: vniuersum, inquam, de creatis bonis, nam de creaturis rationalibus, qua rationalibus, ac Deum redamandi capacibus, & ad quas proinde, ut aliud obicit, amicitia inchoata Dei amor, siue amicitia affectus ex parte Dei esse possit specialis quæstio quarta instituetur. An Deus erga rationales creaturas propriæ amicitia affectu feratur.

CERTAMEN I.

De desiderio Dei erga creata bona: opinionis negantis fundamenta & Auctores.

1. Quæstionem de Dei erga creata desiderio de nomine esse ait Herize d. 20. cap. 3. quod de grauissimis Theologiæ controuersis asserere plurimum Recentiorum vsus, vel abusus potius, est: natus quidem ex alio, quod plerique nuperitata vocum significata, reuertuntur à Philosophis, & Theologis definitiones, que disputationibus fixa, & immota principia esse debent, priuato suo arbitrio ac prorsus voluntariè mouent. Hoc eorumque scripta vii scientiarum omnium pestem ab scholis omnibus relegari oporteret: quia nulla tandem de rebus disputatione relinqueretur: siquidem varietate hac voluntaria significationis vocum, definitionum rerum, permixta in omnibus quæstionibus liberum cuique erit, quo velit modo, vel voce, vel scripto definire: & cum de vocibus, quam de rebus, facilius sit atque expeditior decisio, plures multo erunt, qui laboris radio disputationes solum de nomine esse volent; intactis earum de re difficultatibus, quarum solum & examen, & decisio Theologicum, ac Philosophicum sudorem merentur: constat ex dictis q. 1. cert. 5. in quæst. de propria amicitia inter personas Trinitatis, tam disputatione & examine

Q. 2. dignis

dignis; cum tamen Arriaga citatur num. 1. eam quaestio- nem de nomine appellans facile se ab ea lineis pau- cis proinde se expediat: quod etiam in presenti grauiissima de re difficultate eodem prae-textu Recen- tioribus nonnullis contingit, sicut in pluribus aliis.

2. Igitur desiderium Dei erga creata bona omnino negat noster Ruiz d. 52. citat. sect. 7. numer. 3. Grana- dos de volunt. d. 4. pro sua hac negativa sententia refe- rendus S. Thom. cum Ferrata 1. cont. gent. c. 89. rat. 6. fin. & 1. p. quest. 20. a. 1. corp. & ad 2. Caiet. Molin. Zamel. Bannez. Arrubal. Nazari. & aliis communiter ibi. Ca- preol. in 1. d. 45. a. 1. conclus. 5. ego vero nescio quo pacto referre possit pro ea absolute extitisse S. Thom. & Molinam cum ipse d. 19. sect. 11. numero 4. pro vo- luntate Dei antecedente, & secundum quid, seu ineffi- caci, & conditionata de omnium hominum salute, quam nec solum media, quae ex ea apponit etiam intendit, re- ferat utrumque 1. p. q. 19. a. 6. ad 1. sicuti & Bannez. ibi, & Zamel d. 2. conclus. 3. & 4. idem docuere, imò ipse Ruiz ibi eidem doctrinae consentit, eamque explicans sect. 12. init. num. 1. ait voluntatem salutis omnium in Deo non esse simplicem solum complacentiam, nimi- rum necessariam de salutis possibilitate, sed actiuam, liberamque, & partim efficacem comparatione solum mediorum, salutis intentae: è cuius intentione, effi- ci non cogatur Deus ad ea tribuenda media; quibus homi- num voluntates de facto suae cooperabuntur saluti, ne- que ab hac Dei voluntate resiliunt (id enim intentionis efficacis alicuius finis proprium est) aut cogitur ad ea media apponenda, quae ex parte Dei voluntis, & de- siderantis salutem requisita, & necessario apponen- da sunt, ad effectus seu salutis consecutionem, ita, ut per eum non flet, quominus salus intentae Dei inten- tionem non sequatur, ut explicat numero 2. & conclus. 3. numero 5. voluntatem partim efficacem finis inten- ti à Deo desiderium appellat. Nec video; ad quod affe- ctus voluntatis genus intentionis finis cuiusvis, siue effi- cax, siue inefficax sit proprie spectet, nisi ad desi- derium.

3. Fundamenta sententiae huius negativae ab au- thoritate sunt nulla: à ratione vnicum est, ex Dei aeter- nitati (qua sola suos omnes affectus concepit) & desi- derij natura, & essentiali petium: etenim, sicut gau- dium de solis praesentibus, & possessis actu bonis ei, qui de ipsis gaudet esse solummodo potest, ita & deside- rium tantum esse potest de absentibus, ac deficientibus duratione, qua desiderantur ab ipso, potentibusque abso- lute obtineri. Nihil autem horum habere possunt creata bona respectu Dei: ergo nec desiderari à Deo possunt. Maior desiderij, & gaudij, qua talium essentiali distinctionem ab omnibus designatam continet. Minor probatur. Quia Deus, ut saepe diximus, aeternitate sua, indivisibili, to- taque simul, solum affectus omnes voluntatis suae concipit, non autem tempore nostro, & creata successiva du- ratione: aut aeternitati Dei, cunctaque aliqua temporis, seu creatae durationis particula absolute sunt, fuerunt, vel erunt, absolute praesentia, & coexistentia: nec minus, quam si acta, vel cum acta sunt: à Deo cognita suae aeter- nitati coexistere cognoscuntur iudicio de praesenti (ut saepe diximus, necessariumque ostendimus ad scientiae di- uinae temporalem variationem vitandam) quin aeter- nitatem scientiae diuinae spectantibus praeterierint, vel futu- ra absolute sint, quae respectu temporis, & durationis nostrae creatae (hodiernae verbi gratia absolute non sunt: quia anteriori tempore absolute perierit, ac praeterierunt, vel quia nondum aduenere, quia & duratione subsecutura hodiernam diem primum existunt, ac incipient: ergo nihil, quod absolute pro aliqua duratione tempo- ris fuit, est, vel erit, volenti Deo, cuiusque durationi absolute defuit, siue praesens non est, ut desiderari ab ipso possit.

4. Ne verò, ad affectum amicitiae erga rationalia (aequorum complacentia plura, quae ipsis prius decurrunt, poterit Deus pro posteriori tempore desiderare) recunat: pro eo posteriori tempore, & ipsis adesse infallibili- ter, atque aeternitati Dei coexistere, atque ita coexi- stentia & coadstantia à Deo cognosci totaque aeternitate sua de praesenti iudicari aduerte: cum quo ea desidera-

ri ex eorum adhuc complacentia repugnat: cum nemo alteri, quantumvis amico desideret, desiderare pro eo tempore possit, quae videt pro eo ipso ab amico possideri ex iis vero, quae Deus solum inefficaciter, & secundum quid vult, & intendit, quorum absolute existentia, & praesentia praesidio, obesse iuxta praedicta nequit; obesse similis existentia absoluta suo modo suarum negati- um: quae, & absolute suo modo esse, & aeternitati suo modo coexistere pro duratione, pro qua bona illa non sunt, à Deo, tota etiam sua aeternitate cognoscere, & de praesenti iudicare, aequae atque cum absolute eorum negationes posite sunt, certum est. Pro eo autem tem- pore, pro quo aliquid absolute non est ac non esse praenoscitur, desiderari, ut sit non nisi à vetano ali- quo potest: esset enim desiderare, ut duo contradictoria simul tempore iungantur, & coexistant: quod ipsum est desiderium in chimera, seu impossibile, cognitum ut ut impossibile, ferri posse. Haec quidem praecipua sunt negativae sententiae fundamenta, imò fundamenta omnia. Haec tamen intentionibus, cum efficacibus, tum inefficacibus Dei erga creata, quas omnes Ruiz admi- tit, ac fere omnes Theologi reliqui instantur mani- feste. Neque enim intendere quis potest habere, sine (quod idem est) tendere affectu suo, ut habeat, pro tempore pro quo, & habet, & se habere praenoscit; sed neque intendere ut habeat id pro tempore pro quo ea absolutam negationem praesidet.

5. Alia quae afferuntur nullius sunt ponderis. Ni- mum. Nemo desiderare ea potest, quibus ipse non eget; nullo autem creato eget Deus, neque, ut iam, neque, ut melius sit. At, cum amicus possit eis ege- re; poterit ea ipsi ex eius complacentia optare. Se- cundum. Neminem desiderare posse, quae in sua pon- state habet, ut absolute obtineat, si velit, & quo tem- pore, & modo velit: ut Deus creata omnia in sua ha- beret potestate: sed antecedens est aperte falsum: illud enim, si velit, desiderium, & voluntatem illa habendi necessarium importat; quod altera antecedens parte negatur, contra inefficaces Dei ferias voluntates eorum quae absolute nusquam erunt (salutis, verbi gratia, in- proborum) habet obiectio speciem difficultatis mi- norem, adhuc autem leuem, ut videbimus inferius repe- re merito Ruiz eis probationibus pro conclusionem suam diffidit: tamen ex eis priorem, praecipue copulatam pos- teriori, aliquid pro conclusionem praestare censuit: quod ego non assequor: est siquidem vniuque probationum medium omnino diuersum: quare, neque alterum al- tero, quod vim in se probandae conclusionis non ha- beat, ad eius probationem minimè iunari potest.

CERTAMEN II.

Datur in Deo desiderium proprium erga creata bona, & quae absolute sunt, & pleraque, quae absolute non sunt.

1. Desiderium proprium Deo absolute non possit solum, sed de facto adesse expressa conclusionem defendunt Vasquez 1. p. d. 84. §. 1. à med. Soares 1. de attrib. cap. 7. num. 4. Herize d. 1. c. de voluntate cap. 1. num. 19. qui de desiderio Dei erga omnium hominum sa- lutem loquuntur: quare Herize ad bona creata quae à nostra libera voluntate pendent conclusionem testatur: cum autem quorundam salus absoluta sit, quorundam vero absoluta non sit, sed nusquam obtinenda; ea as- strictione conclusionem nostram non limitat; etiam po- tiori rationi Arrubalis extremè ex propositis pro conclusio- ne negatiua acquiescent: astimans rationem boni non haberi, quod in bono desiderato proprie requirit S. Th. 1. 19. a. 2. ad 2. intelligi de non habito in potentia, abso- lute nimirum: quomodo in Dei potestate non habetur, quae

que ab arbitrio nostri potestate, & libera electione pendent: vellem illa ratio non haberi à Sancto Thoma & aliis ad affectum proprium desiderij requisitum probatione generalis conclusionis nostrae genuinè explicabitur: quod autem arbitrij nostri, liberissima etiam, operatio absque libertatis nostrae, tam in actu primo, quam in actu secundo, eiusque exercitio in Dei potestate absolute non continetur, citra fidei iacturam dici nequit: iuxta illud. *C. Regis in manu Domini*, & alia scripturae testimonia plura, quae attigimus controu. 3. & controu. 7. disput. de subiectis praedestinationis capacibus, siue iis, qui à Deo praedestinati possunt suis expendimus: sed solum attendit Herizae formale virtutis diuini & creati exercitium ad liberae operationis nostrae operationem necessarium; non autem vltiorum Dei potestatem, & Dominium auxilia, vt quoque verum quamvis creatum voluntatem absque libertatis prauidicio suauissimè flectat, ac deducat: est autem in terminis de desiderio proprio Dei erga creatura vix ab aliquibus ex antiquis Theologis disputatum fuit: nostram ab eis suppositam uisum, vt de se notam. sententiam existimo, vt ex probatione prima clarebit. Est autem Vázquez & Soares de desiderio salutis omnium, quae à nostra etiam voluntate pendet solummodo disputauerunt; Dei erga reliqua desiderium proprium non negarunt. Consensit huic affirmatiue sententiae Artiga d. 2. de volunt. sect. 1. §. circa desiderium.

2. Probatur primò vniuersim conclusio: quia per omnes Theologos, etiam contradictorie sententiae, in Deo est intentio efficax finium plurium, & effectum creatorum, & plurium, quae in sui positione à creato arbitrio pendent, inefficax: ergo desiderium proprium erga creatura quae intendit. Antecedens probatur praeter consensum Theologorum: quia, cum agens rationale, & liberum Deus sit, operari debet propter suum & qui & rei, quoniam necesse est, vt vidimus d. 3. ipse esse potest, sed solum specificatum adaequatum sui amoris: quatenus autem hominibus ex ipsorum beneuolentia, & complacentia vult creatum quid est, sicuti & quae vult Angelis: & quidem est Deus, quo velis modo, finis sui amoris sit, alia intermedia, ita vult: & amat ad finem eius à creatura rationali consecutionem, vt voluntate sua tenetur, vt allequatur, quod proximius fini est, potest, cum in naturalibus, tum in supernaturalibus, atque apponi vult: quod satis est, vt cum vnum apponit, aliud, est non vltimo, intendat: consequentia probatur: quia omnis intentio proprietate sermonis desiderium est. Id quod probatur: quia per omnes Philosophos, & Theologos amor prima sui diuisione adaequata in desiderium, gaudium, & (vt Recentiores contra quos egimus q. 1.) amorem strictum diuidit: ergo omnes species amoris proprietate sermonis sub aliquo ex eis tribus generibus continetur: atque intentio, siue efficax, siue inefficax, vel finis vel inter medij proximioris fini, nequit esse species sub gaudioso cum non sit de bono possessio, seu quia possidetur: nec amor strictus, cum non sit contentione possibilis praefinitus, siue rei secundum essentialia praedicata, eorumque conuenientiam complacentia tantum, sed in rei existentiam tendat: ergo est species propria sub genere desiderij.

3. Probatur secundò: quia omnis affectus, vt aliquid sit, siue intentio, siue electio, siue immediatè executiuius affectus sit, proprietate sermonis est affectus operatiuius: atque omnis affectus operatiuius est desiderium proprium: ergo omnis intentio electio, & voluntas affectus rei, etiam executiua, vt aliquid sit, est proprium desiderium: in Deo autem dantur intentio, electio, & voluntas siue affectus executiuius, vt aliquid, in omnia creatura, quae aliquando absolute existunt, imò & plura, quae nunquam existunt, neque existere, sunt: ergo, & datur desiderium proprium erga creatura in Deo. Deinde haec consequentia est legitima: subsumptum ad illam antecedens indubitatum: cum nihil absque decreto Dei, intentione, & electione mediocum esse in creatis absolute possit, si mediis habeat opus. Plurium autem, quae non sunt, voluntatem, aut intentionem veram habere Deum, vt sunt, constabit ex dicendis de omnium hominum salute probatione speciali subicienda, & cum de intentione efficaci, & inefficaci Dei erga creatura agamus.

mus. Maior, & minor primi syllogismi, ex quo secundum illatio pender, probanda restant facili negotio. Maior probatur: quia modus operatiui, subiunctiui verbi substantiui, & reliquorum verborum à Grammaticis omnibus ad id adiunctus, discretusque à reliquis verborum modis fuit, vt affectum operatiuium proprium significaret: unde, & operatiui subiunctiui nomen inditum ipsi est: neque aliter significari operatiuius affectus noster proprius potest, quam *volo ut hoc vel illud sit, volo ut comedas, iures, &c.* Minor aequa facilitate suadet: quod enim significatio optare ac desiderare apud Latinos differunt? plane synonyma eiusdemque prorsus significati apud Calepinos, & latinae linguae dictionaria, & thesauros omnes sunt *opto & desidero*, quorum periphrasis est vbique in votis, *desidero, iure habere*: quare animi votum, & desiderium idipsum, quod affectus operatiuius est proprietate & sermonis & significati, vt in minori dicebatur: quae, nisi ab homine latinae linguae prorsus ignotos, negari nequeunt.

4. Probatur tertio: omnis voluntas de aliquo faciendo, cuique repugnet esse voluntatem iam factum illud supponens, siue quia iam factum, est faciendi desiderium: atque omnis Dei voluntas intenciuia, electiua, executiua alicuius creaturae, est voluntas de eo faciendo, & cui, qua tali, repugnat esse voluntatem supponentem illud iam factum, siue quia iam illud est factum: ergo omnis voluntas Dei intenciuia, electiua, & executiua cuiusvis creaturae est desiderium. Maior est Sancti Thomae 1. contra gent. cap. 89. rat. 6. fine: ex quo loco ab aduersariis praecipue pro sententia opposita nobis opponitur, dicente desiderium & spem in eo conuenire, quod respiciat *bonum non obiectum, sed obiectum*, inquit autem aduersarij: illud obiectum dicere futurationem propriam temporariam boni desiderari, quae essentialiter importatur exclusio, seu negatio absoluta boni desiderati pro duratione, quae eius amorem, & desiderium concipit, qui illud proprie desiderat: quae respectu aeternitatis, quae sola Deus, vel sibi, vel nobis bona desiderat, nequit inueniri solutio haec totum contradictoriae sententiae fundamentum, & nostrorum probationum euasiones continet apparentiores: igitur eius fallacia detegenda est, atque ostendendum, ad desiderium negationem absolutam, & exclusionem rei desiderandae pro duratione, quae desiderium à desiderante concipitur, nec requiri, nec praenosci à desiderante debere: sed solum pro priori naturae ad concipiendum, habitam iam, & possessam, seu praesentem, non cognosci: vt cognosci ad gaudium concipiendum oportere: quare, est posterius natura eius absoluta existentia, & possessio adueniat, aditque pro eadem duratione, adesseque cognoscat: cum tamen ea cognitio affectum voluntatis erga rem illam, non exciter, dirigat, aut natura praecedat, sed potius illum subsequatur, quominus affectus ille proprium rei illius desiderium sit, minime efficere.

5. Ratio est: quia affectus omnis ductus cognitione, quae rem, nondum factam representat, sed solum factibilem, possibilemque fieri atque voluntatem inducit, vt eam fieri velit, est affectus de re facienda, seu obiectum (quod solum, vt desiderium proprium sit, requiritur etiam à Sancto Thoma loco citato, habetque futurationem, & veram naturam, & causalitatis posterioritatem: quomodo S. Thom. effectus omnes in suis causis consideratos, ac non, vt in se actu, & exercitio sunt futuros constanter appellat, quoniam eos per haec naturam, & causalitatis instantia, & signa considerat: quod si quae nobis absolute deficere pro instanti quo ea desideramus, desiderari à nobis videntur: ac proinde non pro eo instanti, quo desideramus, sed pro vltiori ea, & subinde futura desideremus: non tamen ideo est, quia id essentia sua desiderium requirit: sed, quia consideratione signorum, & instantium prioris, & posterioris naturae subtili, non statim affectus concipimus, sed rudius, tardiusque, ac proinde absolute existentiae, vel non existentiae rei, erga quam afficimur cognitio nostrum praenit affectum: cum autem Deus ea signa subtilissime, vt sunt, necessariò dispiciat, & statim, atque naturae prius causae ad effectum rem fieri, seu de re facienda decrenat, vt causae naturali exigentiae decreto

suo annuat, vel tenuat (si ut non sit velit) ac rursus, ut finem, vel intermedia fieri velit, nihil scientiæ de eorum absoluta existentia expectet, pro priori ad scientiam de rerum absoluto esse, vel non esse, sed solam scientiam de eorum possibilitate supponat: sit, ut de re scienda, vel non scienda voluntas ante absolutam existentiam, vel non existentiam ex ea voluntate absolute ponendam, cuiusque prævisionem æternam pro duratione, pro qua apponenda, vel non apponenda est, a Deo concipiatur.

6. Hoc sanè à nemine negatum hæcenus est, atque à nemine negari potest, qui Dei providentiam non negat, atque eius in naturalem, & supernaturalem Theologicam divisionem, ordinem item intentionis, & executionis: atque universum qui diuinorum decretorum ordinem, & signa defendat: & ex aduersariorum doctrina demonstrat: ipsi enim omnes fatentur amorem strictum in Deo boni cuiusvis, etiam absolute futuræ possibilitatem solummodo scientia simplicis intelligentiæ directam admittunt, indeque Deum ad existentiam rei desiderandam, & de absolute posita pro posteriori, præuila gaudium accendi, etiam virtutisque cognitio in Deo simul ex æternitate, & per æternitatem sit: ergo existentia absoluta rei præuila pro posteriori ad decretum, quo ex scientia simplicis intelligentiæ voluit, ut absolute fieret, decreuitque rem absolute faciendam, non oberit, ut sit desiderium, cui solum esse de præuila absolute iamque factis solummodo repugnat: sicut neque obest, ut amor strictus præcedat. Confirmatur ex irresistibili Augustini à Patribus, & Theologis recepta contra Pelagianos, & Semipelagianos consequentia ex illo Pauli loco ad Ephel. 1. *elegit nos in ipso, ut essemus sancti: unde infert Augustinus, & cum eo reliqui: ergo non, quia futuri eramus sancti* quæ illatio supponit scientiam visionis nostrorum absolute futurorum, etsi ab æterno sit, cum scientia simplicis intelligentiæ, & conditionata, ipsique cœtera, & cœterna in Deo, tamen ipsum ad nostri electionem, ut Sancti essemus non dirigere, neque officere, ut ex illarum directione salutis nostræ faciendæ, & obtinendæ affectus à Deo haberetur, siue quod idem est desiderium satis ab Apostolo illis verbis expressum *ut essemus sancti* iuxta ea, quæ num. 3. dicebamus ex his tota difficultas, & fundamentum aduersariorum subuertitur ex coexistentia futuritionis vel non futuritionis absolute creatorum æternitati Dei, atque æterna eius præscientia & præuisione, quæ iuxta dicta desiderium de illis absolute faciendis (quod tota desiderij quidditas est) seu affectum Dei ut hanc non precedit, sed subsequitur.

7. Admissa etiam tota aduersariorum doctrina, & repugnantia, quominus ex complacentia sui creata desiderare Deus posset, nihil probare, ut ex creaturæ complacentia (quo solummodo ea, ut diximus amat) desiderare non posset: quia quod creaturæ ex cuius complacentia, cuiusque gratia amatur, bonum, & commodum est physica temporalis boni illius præsentia & possessio est non eius coexistentiæ æternitati, siue obiectiua in scientia Dei existentia. Neque enim cibo crastino, aut virtute, vel penitentia futura ex eorum æternitati Dei coexistentia, vel delectamur, vel sancti sumus, & iusti. Cum ergo possessio temporalis boni, & commodi nostri attendi, intendique à Deo debeat, ut ex nostri complacentia ab ipso ametur, atque ea nobis toto antea tempo ad eius in nobis præsentiam, & possessionem, nostramque illius possessionem, atque hæc delectat, ut Deus nobis ex nostri complacentia eam desideret, eius boni antea absoluta negatio, & subinde propria physica eius futuritio ex parte obiecti, nec in se, nec in Dei scientia, qua commodum bonumque nobis est ex parte obiecti, non deficiet, ut proprio desiderio nobis à Deo ex complacentia nostri ametur: etsi ad proprium desiderium non sola futuritio boni pro posteriori naturæ, & causalitatis, ut ostendimus sed insuper futuritio duratione temporaria boni & commodi illius, ex cuius complacentia amatur, requiritur: quod solum attendi debet, ut ex complacentia eius aliquid ipsi desideretur, non autem quod presens sit desideranti eiusque cognitioni, vel futurum; nisi è sui complacentia desiderandum sit. Neque enim ex ea præsentia affectus erga agnitionem faciat, & quisque, quovisque physice ipsi ad-

fit: quare pro tempore toto, quo ipsi abest; futurumque illi est à Deoque ab æterno fore etiam agnoscitur, desiderio proprio, (etiam iuxta hanc aduersariorum doctrinam) illi ex eius complacentia amabitur: & hæc verum desiderium Dei ex sua æternitate proprium erga creata omnia absolute futura, siue à solo eius arbitrio, siue nostro etiam creato pendentia, videntur euincere contra nostri Heretice limitationem memoratam numero primo, qui ad bona creata, dependentia à creata etiam voluntate, Dei desiderium, ut diximus, limitabat.

8. Quoad huiusmodi autem bona est probatio ex scriptura specialis, quæ desiderium Dei proprium absolute probat, ac desiderij Dei erga quævis alia creata bona tenratis ab aduersariis repugnantias infringit. Primo ex loco Pauli ad Ephel. 1. *Elegit nos in ipso* (Christo enim) ante mundi constitutionem ut essemus sancti: Quæ subiectiua dictione Dei pro priori naturæ ad naturæ sanctitatis existentiam docet. Secundo ex illo 1. ad Timot. 2. *vult omnes homines salvos fieri, &c.* Et ad agnitionem veritatis venire: quem locum de serie ex parte Dei voluntate, & secundum quid, etsi non absolute efficaci, Patres omnes interpretantur ut certam, videntur eiusmodi autem voluntatem, seu intentionem inefficaci rei cuiusvis, sicuti & efficaci desiderium proprium conneri, ostendimus: Sed voce & nomine proprio desiderium esse, & docuit & ex instituto explicuit, & probavit Chrysost. homil. 1. in Epist. ad Ephel. verba illa Pauli cap. 1. *Secundum propositum voluntatis sue*: his pendens. Perinde est, quia vehementer vult fieri: hoc ipsum est desiderium; quasi, si quid dicat. Hæc ipsius erat voluntas. Eodemque (qua vult Paulus ibi est) enim cuius est præcipua Dei voluntas, quam primariam statim appellat, & quæ Deus non vult perire peccatores: atque à secundaria, qua in peccatis persistentes vult perire, distinguit: subditque inferiusculum. Itaque primariam illam voluntatem indicat, & ingentem ipsius atque propriam erga nos cum flagranti desiderio conuincit benignitatem. Neque enim defugiam dictione hæc *vult commouere nos* (id quæ explicanda rei causa, & in eorum gratiam, ipsi simplices sunt) quod ipsi dicimus *terrea*, quod *animi conatum*, & secundum animi nostri voluntatem, agnitionem: hoc est, quod mirum in modum caput vehementer desiderat nostram in forum salutem: quibus ad rem nullam nil luculentius. Denique nec Ruiz ipse hæc Dei de nostra iustificatione sanctitate, & salute voluntatem alius quam desiderij, ac desiderare verbis explicuit: dum, quod supra velleitatem, seu amoris strictum, in ea addiderat declarauit: neque aliter ab illo, ex aduersariis adhuc, poterit explicari.

CERTAMEN III.

Spei affectus Deo repugnat.

1. Nihilominus erga creata bona omnia, & singula neganda spes in Deo cum omnibus fere Theologis est. Huius rationem ex eo, nuper impugnat videntur: quod spes omnis fidentius de re obtinenda desiderium est, ac proinde species propria desiderij: quod Deo ob creatorum coexistentiam præsentiamque æternitatem, & æternæ scientiæ, & visioni absolute Dei repugnat: cui autem genus repugnat, & speciem, quæ ab ipso haberi non potest, repugnare necesse est. Hæc ratio ex dictis manet enervis. Firma omnibus ratio est ab arduitate materiæ sperandæ, siue difficultate obtinendi, quod speratur, necessaria essentialiter in obiecto propriæ spei desumitur: quia Deo nihil est execrari arduum, siue obtentu difficile. Hanc arduitatem obiecti spei Vasquez citata d. 84. capite primo, in dependentia obtinendi boni à potentiore, & virtute superioris Soarez 3. de attributis capite septimo in dependentia à virtute alterius cuiusvis, etiam inferioris, in boni obtentione contineri censuit: nam, & à famulis aliquid fieri speramus: & quod sibi quisque præstare potest non sperat.

1. Nec

2. Nec inde tamen gaudium personarum diuinarum procedendum, quod a producentibus originarie sint, & procedant, diuinaque communia omnia recipiant, & possideant ad spem spectare proprie, est iuxta Caietanum, & Saurij nostri sententiam in Beatis gaudium de adeptâ beatitudine spei actus sit, atque ab habitu spei ad eum connaturalius eliciendum in eis in statu beatitudinis addit: tum, quia virtus, qua procedunt tanquam producenti ratione, & energia in essentia, & amore communi stat, quæ ipsorum est, solum conferente personaliitate Patris essentia identificata necessariam distinctionem principij absoluti & expediti ab identitate cum termino producendo, vt diximus controuersia de Trinitate de processionibus, & disp. de potentis notionibus. Secundo, est id deest: virtutis, & ratio agendi esset extranea, & alterius, nunquam personæ intelligi, nedum esse possunt, vt affectu aliquo aut cognitione in sua ferantur, quin ea actui habeant, siue quibus in se non essent. Nemo autem sperare potest, quod nunquam, siue a se, siue ab alio non potest contempere vt obtinendum, sed necessario possessum: quare nemo à Deo sperare essentiam, & existentiam suam potest, quauis à Deo ipsam recipiat receptamque cognoscat: quia nusquam eam, quia à Deo eam præhabet, potest agnoscere: quare pro nullo priori vt obtinendam: quod necessarium docet Augustinus epist. 122. ad Probam, & exemplo cui explicit in quo *vita puli non datur est, sed futura est, spes enim, qua videtur non est spes: ergo arduitas, & contingentiam sperandæ rei importat, & obtinendæ, vnde cumque proueniat, difficultatem, siue ex aliena siue ex propria voluntate, siue ex ipsius obiecti natura: quare opera executi etiam à se difficulta sperare quis potest: etiam tunc, cum ea exequi scio apud se statuit: quia in eo proposito perficere contra exequendi operis laborem & difficultatem, quibus mirabilis daretur voluntas, & abistat, nec facile est, nec è præfenti proposito securum.*

3. Hinc ad Deum à Beatis disparitas: constat etenim Beatis in statu via gloria, & beatitudo, vt obtinenda, ac proposito etiam Dei adiutorio, labore multo, ingentibus difficultatibus non sicca fronte superatis obtinenda propofita fuit: talibus tantique, vt ni Dei gratia supernaturali iunaretur, Deique exhortationibus alliceretur, ac eius obfirmaretur promissis rei, & magnitudine, & difficultatum horrore perterriti eorum voluntas, nusquam, vt ea speraret, erigeretur: quare, & actus & habitus spei tunc in illis locus pro eo statu fuit, & proprium obiectum: manetque in patria gloriæ possesse arduitas, & difficultas, non obtinenda, sed obtenta arduitate superata: ac proinde eius cum ea difficultate superata obtenta gaudium Beatis est, quod materia obtenta respicit arduitatem, quam obtinenda, & actus, & habitus spei vt obiectum & materiam propriam respiciebat: quare & actus spei, & habitus in Beatis esse potest: siquidem eiuſdem facultatis, & virtutis est, & bonum obtinendum sub aliqua ratione desiderare, & de eodem sub eadem ratione obtento gaudere. Personis autem diuinis procedentibus, est intrinseca bona, vt à se obtinenda, ac non, vt obtenta necessario possent cognoscere, nusquam tamen, vt difficultas, & cum arduitate à producentibus obtinenda cognosce ab ipsis possent: ubi ergo proprium illis obiectum, capaxque materia spei?

4. Porro sperandæ rei obtinendæ difficultatem, arduitatem illam & obiectum proprium, & materiam necessarium spei constituere, vt non expresse infinitauit satis Aristoteles 1. Rhetor. cap. 11. med. cap. 12. lib. 2. cap. 1. lib. de memor. & reminisc. c. 1. Cicero lib. 4. Tullul. significauit etiam Paulus ad Rom. 8. *spes autem, qua videtur non est spes. Nam quod videtur quis quid sperat?* Ecce conditionem boni obtinendi, nec dum obtenti. Pergit Apostolus. *Si autem, quod non videmus speramus, vt patientiam expectamus.* Patientia autem non nisi laboris, & difficultatis allicius est, vt bene ibi Sanctus Thomas lect. 5. ante med. & Chrysostom. serm. 14. duas colum. ante morale. Nam, *velut laborantem cernat: ipsum enim patientia nomen iudicium est, multaque tolerantia.* Colonnat Theophil. & Theodor. &

Ambros. ad eum locum & August. Psal. 91. sub init. *Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus.* Patientia necessaria est, quamdiu veniat quod promissum est. Nemo autem patient est in bonis, quando dicitur patienti esse molestia est sub qua te Deus: cui esse forem: fufior in eadem sententia serm. 25. de verbis Apost. citato. cap. 10. de ciuit. Dei cap. 25. post med. lib. 15. cap. 13. toto: quare voluntatis spes similis est spei appetitus sensitiui iuxta S. Thom. 1. part. q. 81. art. 2. corp. quæstione 82. articulo 5. qui per irascibilem ad difficultates & impedimenta eius quod appetit infurgit.

5. Verum quid de arduitate ad spem proprie talem tenendum: & an præterea ex specifica sua ratione in bonum obtinendum, non solum pro natura, sed temporis etiam posteriori, ac proinde in futurum: vt futurum ferri voluntas debeat, vt proprie illud speret: ad controuersiam de actibus voluntatis, & controuersias de actibus supernaturalibus spectat: ubi de eis egimus latè. Ad præfens autem satis est obtinendi boni conditio, qua procedentium diuinarum personarum spes relictur: & de eius obtinendi arduitate conditio altera, qua etiam excluditur spes, producentium personarum: atque vniuersum à Dei (cui nihil arduum esse potest) aut difficile affectibus erga creaturas, vnde illa illa. 5. de populi sui vinea: *Expectant, vt faceret vinas, fecit autem labruscas:* & cap. 30. *expectat Dominus, vt misereatur vestri,* non spem propriam significat, sed desiderium, ex quo ea ad vinea fructum, & populi penitentiam, ac respicientiam apponit, ac si speraret, quibus verumque cordate speraretur, ab eo, qui sperare proprie potest.

QVÆSTIO III.

De affectus diuini erga creatura efficaciam absolutam & secundum quid, siue ex parte sua, non nostri, antecedente, beneplaciti, nec solum signi.

Libres Patrum, & Theologorum loquendi modos proposuimus explicandos prius, vt quæstio de re abique equiuocationis discrimine definiatur: voluntas signi ea in Deo dicitur, quæ Dei erga aliquid faciendum voluntas non est, sed sic ex his, quæ Deus agit appareat, eiusmodi sunt penales scripturæ communicationes, & præcepta de iis, quæ Deus videtur præcipere, quæ tamen fieri Deus absolute prohibet: tandem, vel impedit fieri: vt præcepta sono tenus solum, Abrahamo filij Isaac immolatio, & similia, in quibus, non rei, quæ præcepta sonat, voluntas in Deo est, sed alterius vt obedientia Abraham executæ, non Isaac necis beneplaciti voluntas est: quam Deus verè, nec solum apparenter, & sonotenus habet: voluntas antecedens ea dicitur, quæ exercitium creaturæ præferim rationalis non expectat, vt absolute à Deo concipiatur: consequens, quæ exercitium, & operationem creaturæ expectat, vt penæ absolute infligenda, vel conferendi præmij executiua voluntas: & hæc quocumque profecto alterutrum exequitur Deus, beneplaciti voluntas, nec solum signi dicitur: scio alias antecedentis, & consequentis voluntatis Dei acceptiones à recentioribus nonnullis, vt suam quisque sententiam equiuocationibus saltem obsecut, & vocibus tueatur, quas omnes ad longum referre, & insectari prolixum esset, ac Theologia inutile immo & perniciosum. Hanc acceptionem à Patribus, & Scriptura olim Theologia accepit in ea disputamus: responderi solummodo volumus reliquis neglectis acceptionibus & vocabulatis nouis: efficax absolute talis ea est, quæ de sese obiecti voliti absolutam

EGA
dant
Ia.

CERTAMEN I.

De voluntatis beneplaciti antecedenti et absolute
efficaci erga creatura, vel à solo Deo facta, vel
causarum secundarum naturalium etiam interuentu, et
operatione abique vlla creati arbitrij dependentia dari in
Deo nemo dubitat: cum nihil in rebus nisi eiusmodi vo-
luntas in Deo natura preceat, poni possit: solum pos-
set alicui dubium laboris, an respectu eorum dari in
Deo possit, deturve de facta voluntas effectus volun-
tatis secundum quid, siue quatenus ex parte sui est, siue
ex parte obiecti conditionata, si talis causa naturalis,
aut naturalis conditio independenter prorsus à creati ar-
bitrij, et libertatis executioni naturaliter peroneret: qui
in re negandum censio: tum quia implicat Deum vel-
le quantum ex se est, et finis ditionis, potestatis referri, ali-
quid efficaciter, quin eo ipso formaliter, quia à sole
suo arbitrio, et potestate pendet, velit efficaciter ab-
solute apponere, nisi iam appositae absolute supponit
etià ad decretum effectus antecedens, et absolutum effec-
tum naturalium executionum supponit. Tum etiam
quia effectum naturalem vel conditione cause, et con-
ditionis, ad quam naturaliter consequitur, fore, nisi
aliud est, quam effectus ab eis causa, et conditione
possibilis, vt diximus sæpe controuerfia de scientia
4. de medijs naturalibus diuina scientie, et controu-
prensente 2.4. quest. 3. statum medium inter pure pos-
sibilitatis, et futuritionis absolute rerum explicantes et
constituentes: quod ad Scientiam simplicis intelligentie
omni Deo actuali voluntati antecedentem spectat: quar-
natura conditionate eius futuritionis contiendende vo-
luntas efficax ex parte Dei potest apponi, quia de iam
constituto ante ipsam, voluntatem non fit, et eius effec-
tacie repugnans: si effectus suis causis et conditionibus
naturalibus, respectu quarum contingentiam non ha-
bent, comparetur.

2. Scus, si ad decretum diuinum, cui ille in operando subduntur, referantur, res habet: quare, & liberi sunt respectu Dei, qui causam conditionumque naturalium determinat, & exigentia potest non annuere, vt eisdem locis obseruabamus: ac proinde, & statum conditionatum, & contingentem respectu Dei possunt habere: cum tamen ea contingentia mutato a libertate diuinorum decretorum, & omnino extrinse-

3. De efficaci vero voluntate Dei absoluta efficaci-
quam antecedente de arbitrii creati operationibus du-
bi in questionem adduci possent. Primum : an necessa-
ria sit, vt creati arbitrii operatio libera absolutam
apponetur & existat de quo tota controuersa decreto
concurrenti agentes, falo calamo pro negatiua con-
clusionem contra decreta praedeterminatiua Thomistica
scripsimus vt plura hic scribendi nec opus fit nec in-
dignum. Secundum : an etiam non necessaria ad creatas
liberas operationes absolutae ab arbitrio crea-
tendis absolutae Dei voluntas efficiat non sit, iureme-
toriora tamen dari pro Dei libito possit, ac de facto-
ritate & id quidem e pura scientia simplicis intelligentiae de
possibilitate operationis creatae a creatio arbitrio, an fa-
tem scientia de futuritione conditionata eius operationis
ab ipso hac vel illa conditio indifferens, nec voluntas
ad eius operationem in actu primo anteaq̃ determinans,
seu praedeterminans, v. g. auxilium hoc de re indifferens
conferatur? Hac tamen de re longa, & ardui est, &
oportuorū discipulo d. s. loco proprio de voluntate
anteceps diuina efficaci ex parte Dei sollemniter
sue secundum quid, vel ex parte obiecti conditionatae
g. arbitrii creati operationes liberas, quia nimirum Deus
efficaciter decretat, vt sint non absolutae, fed si illa
conditio apponatur, potest etiam in disputationem ve-
re duplici in casu. Primum, si conditio neque exercitio
liberum creati arbitrii sit, ab eoue in sui positione de-
pendeat; & hoc casu duplici adhuc potest questio cir-
cisci. Prima : an ex necessitate, & indigenita condi-
tionati illius status futurius nimirum operationis
huius ab arbitrio creati, si tale auxilium donetur, quia
status eiusmodi futurius, nisi voluntate efficaci de
absoluta subiectae, & obiectiue conditionata velis-
maliter constituitur, vel effectiue causetur? & hanc
quidem questionem negatiue decimus controuersa de
scientia d. s. quest. 2. contra Thomistas colimus. Secun-
da : an etiam non ex necessitate supererogatorio pro Dei
arbitrio voluntas efficax absoluta ex parte actus danti in
Deo possit de conditionata operationis illius creatae fu-
turiusque per quo negatiue respondimus, etiam hic
disp. 2. q. 4. certam, 3. ad num. 2. ad 6. includit; quia nec
pro illo statu libera operatio foret, neq; pro absoluto
conditio purificetur.

conditio purificetur.

4. Secundus quaestiois de voluntate antecedente Dei ex parte sua fuit secundum quid efficaci vel conditionata ex parte obiecti erga creatura cult: cum conditio sub qua a Deo efficaciter impellitur futurum creaturae decernitur est, vel exercitium liberum arbitrii creaturae vel aliquid ab eo dependens: quo in tali efficacia periculum operationis arbitrii creati libertatem non euerit: passivum est: quandoquidem exercitia in hypothesi ad illa quod sub illa fore a Deo decernitur, impolita est. Potest de hac quaestione egimus etiam, vinctum, tamen, et locus petebat, & patiebatur proximo certare. *conclusio* 4. ad num. 7. ad 10. includit ubi affirmatur respondemus, atque eiusmodi effe Dei de hominum salute voluntatem attingimus num. 9. de qua ex iustitio (in potest de re graui, atque ad Theologica plura decernere. N. desinenda perituli) erit in praesentiam agendum. Ne de vi scripserat, & Patrum, ac Theologorum hac in re locutiones lectoris iudicium turbaret, aberraretque dicant: vero animaduertit non omnem voluntatem antecedentem secundum quid, siue quatenus ex parte Dei est, efficacem de liberis creatis effectibus conditionatam.

natis obiectis sine ex parte obiecti, vel obiectu conditionatam esse, ut nonnulli vtrumque confundere videntur, siquidem ex parte sua vult Deus consensum nostrum liberum, atque ex parte sui seruo, & quandoque efficaciter: cuius voluntas seria, & efficax secundum quid quandoque sine ex parte sui, ex qua nobis, & auxilia confert, & suum offert consensum à Patribus & Scholasticis, quasi conditionari esse obiecti: sic explicari solet: *volo quatenus ex me est, ut consensu hanc oblatione auxilio consentias si velis*: cum tamen efficax hanc secundum quid, sine ex parte Dei de obiecto conditionato non sit: quia velle nostrum, quod pro conditione ponitur idem, quod consensus noster, quod sub ea conditione amari, ac desiderari à Deo dicitur omnino est: idem autem sub conditione sui conditionatum verum esse neque: cum ergo vtrique voluntas, & efficax secundum quid & ex parte Dei cum conditionata obiectu voluntate identificetur oportet ut conditione à conditionato re ipsa distinguatur: idcirco, cum proximè dicebam conditionem in secundo hoc sensu quæstionis de voluntate conditionata obiectu, & efficaci Dei voluntate ex parte sui illi identificata conditionem debere esse, vel exercitium liberum creatum, vel illud supponentem intelligendum est distictam realiter esse debere conditionato obiecto, quod sub illa fore adeo efficaciter secundum quid, sine ex parte sui desideratur: vult est salus nostra si recte viuamus, & auxilia gratiarum congrua præsertim, si ea debita à Deo petamus.

6. Secunda: ut alias æquiuocationes in Patrum & Theologorum genuina intelligentia vitemus animaduertito: non omnem voluntatem seriam Dei absolutam ex parte subiecti sine subiectiue, & obiectiue conditionatam efficacem ex parte Dei, & secundum quid esse debere ut bene Ruiz disputatio 19. sectione duodecima, numero tertio, & expressius Arriaga de voluntate d. 2. §. sectione tertia, numero 24. §. Secundo ergo & melius, est enim præfinitiones actuum nostrorum liberorum, & omnium, quæ illos supponunt, ante ipsorum præfinitionem, etiam regulata, ac directæ per scientiam mediam (ut vero mihi similis est) repugnent quare, & conditionata efficax voluntas obiectiue ab exercitio libero voluntatis creatæ independentem: potest tamen dari in Deo duplex voluntas, & affectus actus de obiecto, quod sub conditione libera nostri exercitij, vel ipsum supponente, vel hic. Altera adeo efficax, ut vi eius determinetur diuina voluntas, Deusque ipse sub illa, ut media omnia, quæ sub ipsius dominio, & potestate sunt, ut conditionatum illud de facto obtineatur, adhibeat: quæ determinatio sine efficacia determinatiua cum collatione mediæ voluntatis à Deo solummodo connectitur, non autem cum obiecto ipso, siue absolute, siue conditionate solum efficaciter ex parte Dei volito: quod, quia non satis distictè ab assertoribus præfinitionum regularum per scientiam mediam de consensu conditionato liberè habito, in huiusmodi de eo in seipso præfinitiones incidunt, ut d. §. videbimus. Alter vero affectus Dei actus etiam, & serius, quatenus ex parte sua est, in Deo esse potest, quo, non determinetur, cogaturve eius voluntas ad omnia media, quæ in sua potestate & dominio habet, ut volumus obiectum obtineat, de suo apponat, & exequatur; sed ea tamen præconcepia voluntate agatur, determineturque ad ea media de suo apponenda, quæ satis sunt, debeatque apponere, ne, quominus volitum à se obiectum obtineatur, per ipsum stet. Duplicis huius affectus possibilitas in Deo ex his, quæ in nobis experimur in primis probatur. Nam quandoque adeo efficaciter erga aliquid afficimur, ipsumque appetimus, & intendimus, ut ad illud, siue per nos, siue per alios obtinendum, nihil non, quod nostre potestatis sit, moueamus; quandoque vero non ita ardentè appetimus, ut moueamus ad eius consequentiam omnia, sed aliqua, quæ sufficientia sunt, ne nimis in eius allocatione simus, videamurque omitti: & ratio in vtriusque præsertim in Deo est: quia nullum creatum bonum determinat, cogitue voluntatem, nisi quandoque creatam ex inadæquata & inconsideratione in subitis ac indeliberata

Christoph. de Ortega de Deo Pro, Tomas II.

tis motibus, qui proinde in Deum necessario omnium non cadit, ad sui amorem intensissimum, summè vehementem & efficacem: præsertim diuinam, quæ quoad substantiam, & modum in creatis, & limitatis bonis prosequendis perfectissima gaudet libertate, ut diximus: quare & omnia, singula, omnibusque, & singulis modis, quibus amabilia sunt prosequi pro libito, vel non prosequi potest. Hæc pro doctrinæ claritate voluntate Dei erga omnium hominum salutem (ad quam spectat, similitum voluntatum Dei, exemplum hac quæstione ponemus) memoria retinenda sunt.

6. Igitur in difficultate de voluntate Dei erga hominum rectam vitam, & salutem Gregorius in 1. d. 47. quæstione unica sine docet voluntatem antecedentem omnem in Deo circa salutem, rectamque vitam efficacem esse non tamen salutis, nostre quæ rectæ vitæ in se ipsis, sed auxiliorum ad quæ solum terminatur & id quidem respectu prædestinatorum tantum; respectu reproborum nequidem conferendi facultatem & potestatem recte viuendi consequendi salutem voluntatem esse: quod postremum singularitatis notam, ut minimum meretur: quoad primum vero conuenit ipsi cum Scoti d. 46. quæstione unica, Maiore ibidem, & d. 45. quæstione etiam unica, ubi Marfilus quoque articulo primo, Oxam & Gabriel d. 46. quæstione 1. Hæc, quæstione secunda, Caietan. in 1. ad Timotheam, vult omnes homines saluos fieri. Dico de concordia lib. arbitrij, cum Prædest. parte prima, capite quarto, ad 2. est etiam respectu reproborum voluntate antecedente concedi eis facultatem rectam vitam & salutem consequendi contra Gregorium admittunt: quare ij omnes non esse in Deo voluntatem antecedentem salutis, quæ beneplaciti erga ipsam sit, sed signi solum affirmant, est circa media & facultatem illam consequendi respectu prædestinatorum Gregorius, reliqui etiam respectu reproborum beneplaciti, & verè talem esse concedant. Ante ipsos id ipsum sentit Magister in 1. d. 46. §. Nam videre hanc voluntatem salutis; omnium aut non esse voluntatem quæ sit ipse Deus cum tamen d. 45. & 47. de omni voluntate beneplaciti ipsum Deum esse constanter affirmet. Consequitur Sumel prima parte, quæstione decimanona, articulo sexto, sua quæstione secunda, conclusione quarta. Aluarez d. 33. expositione quarta & 3. & d. 34. conclusione quarta d. 109. & 113. cam metaphoricam salutis voluntatem Dei quia signi solum vocantes, quamvis voluntatem salutis secundum quid cam quandoque appellent, qua voce vera apud Doctores alios voluntas salutis omnium voluntas beneplaciti significatur & assertitur, quod Arriagam de cepit eo ab hac opinione exciperet, sicuti & Bañezium prima parte, quæstione decimanona, eadem sententia tribuitur Alberto, Alexandro Bonaurent, & Durando, quia id aliquando eorum verba sonant: verum longe alia eorum mens fuit: quandoquidem assertunt adulatorum omnium salutem voluntate vera ac beneplaciti Deum velle & paruulorum sub conditione Baptismi ut videre est in Alberto, prima parte, quæstione 79. metaph. 1. articulo 2. quæst. incidente & vltima particula. Alexand. prima parte, quæstione 6. memb. 2. Bonaurent in 1. d. 46. articulo primo, quæstione prima d. 47. art. 1. quæst. 2. non solum conditionalem salutis, omnium voluntatem Dei admittens, sed & velleitatem quæ non semper impletur ac proinde quæ aliquid intendit quod non obtineat: quare velleitatis nomine inefficax desiderium intelligit nec solum complacentiam quæ vulgo admittitur de salutis possibilitate videre etiam est in Durando in 1. d. 46. quæstione prima, siue d. 47. quæstione prima, est durius sonet imò & Driedo citatus voluntatem conditionalem Dei erga reproborum etiam salutem ex Ambrosio, & Bonaurentura approbat & admittit.

7. Communis sententia, cum apud antiquos, tum apud Recentiores Theologos est Deum habere veram, ac propriam, & beneplaciti nec solum signi salutis omnium hominum rectæque eorum vitæ voluntatem antecedentem nullo operationum arbitrij nostri ysi & exercitio libero expectato, ut eam salutis nostre

P volunt

voluntatem concipiat; eam tamen efficacem absolute non esse: sed secundum quid solum suum tantum inefficacem; ita Albertus Alexand. Bonauent. proxime S. Thom. 1. part. quest. 19. articulo 6. ad 1. Carthus. in 1. d. 46. quest. 1. Richard. art. 1. quest. 1. Durand. & Driedo ubi proxime Sotus ad Rom. 9. digressi de Prædest. à pagina 277. Cord. 1. questionar. 456. notab. 1. Valent. 1. part. quest. 19. punct. 2. Molina citat. quest. 19. d. 1. art. 6. folio 2. & 3. Valquez d. 83. cap. 3. & 4. Soar. opuscul. de libertate Dei d. 1. sect. 2. num. 10. Henricus de voluntate d. 20. cap. 3. num. 19. Ruiz d. 19. 20. 1. Arriaga d. 25. sect. 3. tamque omnes communiter: circa eius voluntatis antecedentis efficaciam dubium esse neque efficacem erga omnium universum rectam vitam, & salutem esse non posse cum plures & à vitæ rectitudine & salute consequentia deficiant: quod forte Doctores pro opposita citatos sententia decepti, ut minus bene loquerentur voluntatis diuinæ efficaciam solummodo attendentes. An verò una Dei voluntas erga omnium rectam vitam, & singulorum salutem, quasi uno ictu feratur inefficaciter, an potius sit aggregatum voluntatum, quibus rectam vitam universalemque omnium singularem Deus intendat: non explicatur à Doctoribus: quia (ut aestimo) supponitur postremum; cum ita singularem de recta vita, & salute cuiusque nostrum voluntate, & providentia sua curet: ac proinde generalis, & supernaturalis alia superflua, nec Deum magis ad has singularem concipendas (quibus generales scripturæ, Patrum, & Theologorum locutiones, & sententiæ de voluntate Dei erga omnium hominum rectam vitam, & salutem proprietate sermonis verificantur) agat, reddatve promptiorem. An verò etiam erga reproborum salutem vera hæc Dei voluntas inefficax absolute sit, erga prædestinatorum omnium, vel aliquorum eximie prædestinatorum (quos dicunt) salutem sit efficax? huius loci decisio non est sed disputationis sextæ: ubi an liberæ nostræ actiones, aliæque ab eis dependentia præfinitur intendive ante absolutam earum prævisionem efficaciter possint, examinabimus: denique an voluntas hæc Dei saltem inefficax de recta vita, & salute hominum conditionata proprie sit, erit hic examinandum, & citati quidem pro hac postrema sententia de Dei voluntate erga utrumque conditionatam proprie esse videntur docere: cum indiscriminam, tam de rectæ vitæ, quam de salutis nostræ voluntate Patres loquentes recitent: præsertim Ruiz d. 20. ferè tota. Nos autem distinctius de his, & aliis, ne doctrinæ veritas plurimum complicatione oblectetur.

CERTAMEN II.

Voluntas vera, nec solum signi, antecedens de vita omnium, etiam reproborum, recta, & salute eius non absolute efficax: sed inefficax ex Scriptura, & Patribus in Deo statuitur.

1. Deum de se ac voluntate sua non solius complacentiæ de nostra recta vita, & salute (possibili secundum prædictæ possibilitatis suæ statum iuxta plurimum sententiam, cui supra abnebamus, sed activo affectu, seu desiderio in utriusque existentiam, & antecedenti ac primaria sua voluntate ferri adeo in veteri & nouo testamento expressum est, ut mirer ea de re apud doctos Catholicos questionem extitisse. Ezech. 18. Numquid voluntatis meæ (id est ex me solum, & voluntatis, bonitatisque meæ propensione conceptæ) est mors impij, & non, ut conuertatur à viis suis & uiuat? sine: Nolo mortem morientis, dicit Dominus; reuertimini & uiuite, cap. 33. uiuo ego dicit Dominus, nolo mortem impij, sed ut conuertatur im-

pius à viis suis, & uiuat: conuertimini, conuertimini, & quare moriemini. Conuersio autem quam Deus velle dicitur non potestas se conuertendi, sed conuersionis actus ipse est, ad quem, cum tempus aliquod è vita Deus non exceperit, salutem (inquit Celest. Papp. episc. ad Episcop. Gall. cap. 2.) homini admittit qui mortis tempore penitentiam denegauerit; quæ Dei de conuersione, & salute peccatoris voluntas, & desiderium omnium fidelium cordibus, & iudicio insita satis probatur ex illa mulieris Thecutis sententia 2. Reg. 4. tanquam ex fide hac de ea Dei voluntate sententia è Dei imitatione, ut Absoloni parceret, ac reconciliaretur, Patrem Dauidem suadentis. Neque vult Deus perire animam (id est reatam: cogitans ne penitus pereat qui abiectus est, Sap. 11. D. 5. mulans peccata hominum propter penitentiam; inter tam utique ab ipso) Deus dicitur & capite duodecimo: O quam bonus, & suauis est Domine spiritus tuus! ideoque eos, qui exerrant partibus corporis, & de quibus peccant admones, & alloquitur, ut reuocata malitia credant in te Domine; quod, ut aliquoties, tam Egyptios oblatinos (de quibus capite precedenti egerat) plagis prius reducere, quam Palestinos (de quibus eo cap.) paulatim, & per partes puniendo ab idololatria renouare contendit: maximeque decorum respicientia adhibita cura, & providentia benignissima eorum conuersione ita prouidentia dicitur Deus ibi, ut eorum exemplo, cum magna reuerentia adponis nos, universum textus concludit: sunt præsertim pleraque in sententiam hanc veteris paginæ testimonia.

2. Neque verò in nouo testamento pauciora Matthæ 23. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & non fecisti, scilicet Prophetarum predicationibus, & nunc corporis sui præsentia, velut alarum fomento calorem, et pullos suos, vita immortalis indulgens, & in volens, velut noua generatio, produciens: inquit Hilari, can. 24. sine, & post pauca. Huius igitur ac patris terreni ac more congregare eos intra se voluit, ut qui conditi nascendi iam fuissent, nunc alterius generationis erant, & calore consensientis renati in celeste regnum, tanquam pennatis corporibus euolarent, quod quia noluerunt, & itaque oppositam huic nostræ nolitioni voluntatem qua intra se Deus nos recipere, & in regnum celeste volaremus à nobis obtinere Deus voluit; nec tamen ab illis obtinuit, quia ad actum, quem volabat, voluit etiam nobis libertatis iura seruari. Irenæus 4. aduers. Hæres. cap. 71. quod ait: quoties volui congregare filios tuos, & non fecisti, veterem legem libertatis hominibus manifestauit, qui liberum fecit eum ab iniis habentem potestatem suam: sicut suam animam ad vitandam carnalis (voluntate) Dei voluntatē, & non eade: limita habet cap. 72. Chrysostom. tom. 1. homil. 9. de laud. D. Pauli. Ipse quidem vult omnes saluos fieri; ac non omnium voluntas eius voluntati obsequitur, neque ab eo aliquis cogitur: unde, & ad Hierosalem sic dicit quatenus voluit, &c. Vides quod Dominus nos saluare vult: nos autem, quia nos ei non adiungimus, manemus in errore. Matth. 18. sic: non est voluntas patris meum quem qui in calis est: ut pereat vnus de pusillis istius vbi Hieron. quotiescumque perierit aliquis ex pusillis, non voluntate patris perit. S. Thom. minus dicit, & plus significat: quia voluntas eius est ut saluentur, ac proinde parabolam de centum ovis, & vna errante ante quaerita à Pastore, & inuenta, atque eius humeris redacta præmiserat. 1. Petri 3. Patienter agi propter eos nolens aliquos perire, sed omnes ad penitentiam reuerti: in eandem sententiam frequens scripsit Paulus 1. Thessal. Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra: ut abstinere vos à fornicatione: ut scitis unusquisque vestrum vras suum possidere in sanctificatione, & honoris quod actuale virtutis exercitium & opus est. Ad Roman. 1. An ignoras quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit, Tu autem secundum duritiam tuam sententiam te adducis. Tu autem secundum duritiam tuam, vel &c. ubi Hieronym. cum possit prohibere peccantem, vel inferre vindictam, manu conuenit ad penitentiam. Aliisque prætermisissimis veniamus ad celeberrimum eius testimonium 1. ad Timot. 2. omnes homines vult saluos fieri & ad agnitionem veritatis, venire: in quo sententiam nostram

nostram expressè contineri Chrysostomus nuper, non solum docebat, sed vi exploratum supposuit: sicut & Augustinus de spiritu & litte. cap. 33. post init. sic querens, h. dono Dei etiam hoc (voluntas credendi) quare non omnibus cum omnes homines velit saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire: inferiusculè: Vult autem Deus omnes homines saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen, ut eis aditum liberum arbitrium: quo vel bene, vel male venies iustissime iudicentur & 3. de libero arbitrio cap. 19. Non tibi deputatur ad culpam, quod innotuit ignoras, sed quod negligi quæres, quod ignoras. Nec illud, quod vulnerata membra non colligis, sed quod volentes sanare contempsisti. Repetit cap. 6. de natura, & gratia.

3. Sed contendunt tamen Recentiores aliquot, qui respectu salutis reproborum solum signi non autem beneplaciti antecedentem voluntatem Deo concedunt, Augustinum in hoc sensu scripsit, & constantius, & locum Pauli hunc, & similia alia intellexisse. Nam contra Iulianum cap. 8. & cap. 103. Enchir. epist. 107. ad vitalem, & Hypognost apud eum lib. 6. sub finem sensum esse ait: neminem saluari nisi quem Deus saluari vult sicut Ioan. 1. dicitur illuminari omnem hominem (qui illuminatur) venientem in hunc modum: quia nemo illuminatur, non ab ipso cui interpretationis eius Affectus Patres consentiunt. Fulgent. de Incarnat. & grat. cap. 32. lib. 2. de remiss. peccator. ad Eutychim. Prosper de lib. arbitrii. Rufin. ad capita gallos. obiect. 4. lib. 2. de vocat. gentium Anselm. & Beda ad eum Pauli locum: quod explicat rursum August. de prædest. sanctior, cap. 8. exemplo Magistris cuius literarum ciuitatis alieuius, qui est plures eius ciuitatis literas non discent, tamen omnes ibi literas docere dicitur, nempe qui literas discent: quia nemo non ab illo literas ibi docetur, ac dicitur, & c. 97. enchir. eodem sensu, & exemplo explicat illud Matth. 23. quoties colui congregare filios tuos, &c. cuius interpretationis plures habet ex grauioribus antiquis Scolasticis sequaces. Secundo eundem locum interpretatur de corrept. & grat. cap. 14. de omnibus hominibus non indiuiduè, sed secundum genus sexus, & status, ætatis, & conditionis sumptis, de quolibet aliquem ut dicitur: Omnia animalia fuisse in Arca Noë, & Luc. 11. de Pharisæis decematis omni alia, & c. 1. Corint. 10. sicut ego omnibus per omnia placeo: quia inquit placebat omni generi hominum, quod Christi congregabat Ecclesia, quam interpretationem repetit cap. 103. Enchir. sequunturque Prosper 2. de vocat. gent. cap. 1. & 10. confirmans ex illo Matth. 10. eritis odio omnibus hominibus. Fulgent. de Incarnat. & grat. c. 31. confirmans ex Psalm. 85. Omnes gentes, quasunque fecisti, venient, & adorabunt coram te, & ad Coloss. 1. Reconsiliari omnia in ipsum, Anselm. item, & Beda quæ innumeris aliis scripturæ locis posset confirmari. Tertio cap. 15. de corrept. & grat. ait: dici posse velles, quia velles nos facit, salutem, quemadmodum misisse spiritum sanctum clamantem. Abba Pater dicitur: id est nos clamantem: quod placet Hugoni Victorino tractatu 1. lumen. cap. 12. ante med. Ceterum qui plures loco interpretationes adhibet non alia alius tractat, ni re tractate una aliam dicat: quia illa magis placeat, & aliis contradicatur. At S. August. etiam, cum duas ex his tribus potestimas interpretationes adhibebatur erat cap. 14. & 15. de corrept. & grat. monet init. capitis: alias a se alibi datas: quo probat potius, non retractat ex eis vllam, quod scriptum (inquit) est quod vult omnes homines saluos fieri, nec tamen omnes salui sunt: multum quidem magis intelligi potest, ex quibus in aliis opusculis nostris aliquos commemoramus, maxime præcipuam, & quam cum eum locum exponens tam de voluntate Dei eiga salutem reproborum etiam agens, frequentius e propria sententia tradiderat.

4. Inde constat huic interpretationi tres obiectas non adiaceri: alioqui cum huius memor efficeret alicui tandem aduersè acquiesceret, eam tunc retractaret. Secundo ex ipsi interpretationibus patet Augustinum eis solum contendere verificari aliquo sensu vero posse Apostoli verba, relata ad prædestinatos solum, & de voluntate consequente ipsorum consensum, & efficaci, ut notat S. Thom. 1. ad Timot. 2. lect. 1. post med. & in 1. Christoph. de Ortega, de Deo Pro. Tomus II.

d. 46. quæst. 1. art. 1. ad 1. Damasceni interpretationem de voluntate antecedente salutis omnium, etiam reproborum cum obiectis hinc concordans his verbis: secundum Damascenum verbum Apostoli intelligitur de voluntate antecedente, & non de consequente, sed secundum Augustinum (his aliis expositionibus) intelligitur, ut sit de consequente: unde exponit eam dupliciter, uno modo, ut sit distributio accommodata pro omnibus, qui saluantur, &c. & sanè tertia ex obiectis Augustini expositio, adhuc voluntatem Dei antecedentem beneplaciti de salute prædestinatorum (ut aduersarij obiectantes contendunt) non probat: siquidem sola voluntate beneplaciti de auxiliorum collatione eius veritas saluatur, quæ pro eo priori salutis voluntas signi tantum voluntas sit: quare non ipsorum sed singulari Aureoli sententiæ fauet: immò ut doctè obseruat ex Sancto Thoma, Ruiz d. 19. lect. 8. num. 14. tres istæ expositiones obiectæ cum illa prima, constanti, & præcipua apud Augustinum recitata n. 2. sine: plenam sententiæ Apostoli intelligentiam constituunt, ita enim S. Thom. quæst. 23. de art. 2. corp. antecedentem, & consequentem Dei voluntatem explicuit: in qualibet actione est aliquid considerandum ex parte agentis, & aliquid ex parte recipientis: & sicut agens est prius facti, & principaliter ita id, quod est ex parte agentis est prius naturaliter eo, quod est ex parte facti: sicut patet in operatione nature: quod ex parte virtutis formativæ, quæ est in semine est quod animal perfectum producat, sed ex parte materia recipientis, quæ quando est indispota, contingit quandoque, quod non producat perfectum animal: sicut contingit in partibus monstruosis: ita inquit euenire Dei voluntati antecedenti propria, & beneplaciti de omnium salute, nec tamen omnis impedimentum remotiua, & inde ortæ gratiæ suæ: ut ex prauitate arbitrij creati reproborum luum intentum effectum non fortiaur: tuncque Deus id, cuius est capax, bonitatis per punitiuam iusticiam in ea ponit. Augustiniani verò doctrina, Patres Prosper Anselm. Fulgent. & Beda, et prædictis his expositionibus Augustini consenserunt: cui, ut vidimus non aduersantur: eorum loca iam subiiciemus. Quod ipsum, & Scholasticis antiquis vlti venit, qui cum reliquis illam, & postremo referunt & admittunt, tanquam aptiorem, & in qua demum quiescent: ut videre in eis est. Speciatim in S. Thom. 1. p. q. 19. ad 1. & 1. ad Timot. 2. lect. 1. post med. scio asserti etiam ab aduersariis quartam eius loci expositionem tanquam Augustini, & aliorum Patrum de voluntate antecedente signi, & secundum quid, quæ nullum in eis fundamentum habet: & si particula secundum quid proprie accipiat, voluntati signi antecedenti, quæ solum metaphora, & impropria voluntas est, contradicere.

5. Sed nostrum hunc eius loci & aliorum scripturæ productorem sensum constantem apud Augustinum, & eius Affectas Patres semper fuisse: alios vero sensus non, nisi hoc nostro retento, datos ab eis esse, & admissos ulterius eorum testimoniis coaceruatis ostendamus. Augustinus ad articulos sibi falso impositos, vel potius Prosper ad obiect. Vincent. obiect. 7. Quod Deus, nec velit, nec possit, quod plures Christiani saluentur, respondet, quamdiu voluntate praua sua mali sunt, saluari nolunt, Deum nec velle illos saluare, æque in sensu composito posse. Sed nulla, inquit, modo credendum est huiusmodi homines in hanc desperationem ex Dei voluntate cecidisse, cum potius alleuet Dominus omnes, qui corruunt, & erigat omnes alios: Iuxta Psalm. 144. obiect. 16. Quod fideles plures, cum orant, fiat voluntas tua, contra se petant, ut cadant, & ruant: quia voluntas Dei hac est, ut æterna morte pereant, respondet, Non hoc veritas dicit, quod hac sit voluntas Dei, ut fideles & sancti à fide, atque innocentia ruant, & pereant in æternum: sed veritas dicit. Hac est voluntas eius, qui misit me Patris, ut omne, quod dedit mihi, non perdam ex eo quidquam, sed resuscitem illud in nouissimo die. Quod ergo Pater filio dedit, filius omnino non perdit: idem enim dicit, omne quod dedit mihi Pater venit ad me, & non eieciam foras. De his autem, qui non perseverant, concludit. Illi, cum à pietate deficiunt, non ex Dei opere, sed ex sua voluntate deficiunt. Ad cap. 7. Gallorum, Quibus

busdam filiis, quos regeneravit in Christo, quibus fidem, spem, dilectionem dedit: ob hoc persecutorum non deditur, quia e massa perditionis praesentia Dei, & praedestinatione non sunt discreti: si hoc vult affirmare, quod Deus huiusmodi homines in bonis, qua donauerat, noluerit permanere, & ipse eis causa auersionis exciterit, contra iustitiam Dei sentit, Quod, etsi contra praedestinationem ad materiale peccatum sit vigentissimum testimonium; tamen, & huic nolitioni contrariam de eorum salute voluntatem Dei ex supra datis, & dandis eius testimoniis suadet. Maxime, cum ad caput immediatum 8. subiungat: qui dicit, quod non omnes homines vult Deus saluos fieri, sed certum numerum praedestinatorum, durius loquitur quam loquendum est de altitudine gratiae Dei: qui & omnes homines vult saluos fieri atque ad agnitionem veritatis venire: concluditque: ut, qui saluantur, ideo salui fiant, quia eos Deus vult saluos fieri; & qui pereunt ideo pereant, quia perire meruerunt: Non quia Dei de salute ipsorum, cui non annuerunt, voluntas defecit: in eandem sententiam de generali Dei erga omnium, & singulorum hominum, etiam infidelium salutem scribit 1. de vocatione gent. a cap. 4. lib. 2. toto, maxime cap. 9. 10. 14. 23. 24. 25. & 28. ex cuius fide haec solum transcribam: sicut, qui crediderunt, iuuantur, ut credant; sic etiam, qui non crediderunt, iuuantur, ut credant; & quemadmodum illi in sua habent potestate, ut credant: ita & isti in sua habent potestate ne veniant: Fitque manifestum, quod diversis atque innumeris modis omnes homines vult Deus saluos fieri, & in agnitionem veritatis venire, sed quid veniunt, Dei auxilio dirigitur, qui non veniunt, sua pernitentia reluctantur. Qua in sententia multus praeterea est cap. 30. & 31. & cap. 104. Enchir. August. ipse voluntatem saluandi omnes (quam ad praedestinationem restrinxisse visus erat c. 103.) omnino absolutum explicat esse. Nam eam, quam solum ex parte Dei, quasi conditionatam, atque a creato arbitrio suspensam, quoad effectum, etiam respectu eorum in quibus effectum non habuit, ut hic contendimus: quapropter inquit cap. 104. etiam primum hominem Deus in ea salute, in qua conditus erat custodire voluisset, eumque opportuno tempore post genitos filios sine ulla interpositione mortis ad meliora perducere: ubi iam non solum peccatum committere, sed neque voluntatem posset habere peccandi, si ad permanendum sine peccato, sicut factus fuerat, perpetuum voluntatem habiturum esse praesisset: quia vero eum male usurum esse libero arbitrio, hoc est peccatum esse, praescebat ad hoc potius preparavit voluntatem suam: ut bene ipse faceret, etiam de maleficiente.

6. Anselmus in id Matthaei 26. fiat voluntas tua: Scribit, dua sunt voluntates in Deo. Alia misericordia, qua non est cogens, nec aliquid libero arbitrio aufert; qua vult omnes homines saluos fieri: quod tamen in libera voluntate eorum positum est, &c. inferius, in terra multi contradicunt voluntati Dei; illi scilicet quae est ex misericordia, cum enim veller, praeus etiam saluare, si vellent: tamen ipsi contradicunt operibus huic voluntati: orat ergo, ut Deus faciat alios terribiliores tales, qui nullo modo voluntati Dei resistant: & libro de voluntate Dei longe à medio. Voluntas approbans in Deo est, qua vult omnes homines saluos fieri: quoniam nullum prohibet, quantum ad se, saluum fieri; immo, si quis ad hoc laborat: approbat, fuit: vult omnes homines saluos fieri; id est non cogit aliquem damnari, qui, ut dixerat, eum etiam ex se saluare volebat, qui perit. De Fulgentij, & Bedae, qui etiam Augustiniani doctrina sunt, mente, & eorum locorum intelligentia eadem ex aliis argumentis Theologicis, quae pro eadem veritate ex ipsis efformamus constabit inferius: sicuti & de Prospero & Augustino iam ab Ecclesiae initio innotam hanc fuisse Patribus sententiam, & eisdem argumentis ab ipsis attractis postmodum ostendimus. Nunc autem eius testimonij, quibus veritatem hanc absque argumentis fuisse, atque ad purum nobis tradiderunt.

7. Dionysius cap. 4. de diuina nomin. toto ex summa bonitate, pulchritudine, & amore summo Dei voluntatis eius, in ea, quae creatis omnibus, nullo excepto, bona, cum physice, tum moraliter rationalibus bona

sunt, colligit, ac statuit: idque solis exemplo explicat, & confirmat sub init. Si aliquis inquit non pariter hoc, non infirmitas, aut prauitatis est illuminata ipsius distributionis; sed non extensorum ad luminis participationem propter luminis accipiendo importunitatem: subiecit: Similitudinem luminis cum fulgore immittens quatuor plurificas fontans ipsius radij traditiones, & sicut omnia ad seipsam vocans: unde & callos dicitur, id est pulchrum à vocando, circa med. ipse omnium causa propter bonitatis excessum cuncta amat, cuncta facit, cuncta perficit, cuncta continet, cuncta conuertit: cap. 8. sic explicat ad diuinam, in quantum etiam iusta est, bonitatem pertinere omnium liberationem, & salutem. Omnia existentia saluatoria omnium bonitate, à casu propriorum bonorum liberat: secundum quod vniuersumque verum, qua saluantur, suscipit natura: Propter quod, & liberationem ipsam nominant Theologi, in quantum non suae existentia ad nihil esse cadere, & in quantum est aliud ad peccatum & inordinatum fallatur, & minoratum quandam patitur propriorum bonorum, & hac à passione, & infirmitate, & priuatione liberat: implet, manet habens, & pene infirmitatem supportans, & infirmus à malo: magis autem statens in bono, & periculum bonum adimplens, & ordinans, & statens & ordinans in ordinem ipsius, &c. Quin, scilicet, bonitas, & voluntas ipsius nos, quantum ex se est, in bono statens nostro abusu vincatur: lege à medio ad finem capitis, & commentarium S. Thomae. His similia ex summa Dei pace cap. 11. deducit creatis cunctis, quatenus capacia sunt, & inter se, & cum Deo velle, & communicare pacem: idque etiam, cum peccatis nostris à Deo discordantibus reconcilians nos, & omnia sibi, voluntate sibi sua hac pacifica, & benigna providentia sua in Christo, & per Christum de caelesti Hierarch. c. 9. immensum, & infinitum diuini luminis pelagus semper paratum est, & pater omnibus ad participandum.

8. Sanctus Ignatius epist. 6. ad Philadelphum: sub iuit, ait infideles etiam, & sceleratos mouendos, hortandolque ad penitentiam, Amator enim hominum est Deus noster: & vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; propter quod, & solum enim facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos: cuius utilitatis etiam Dominus volens esse imitator, efficit perfectis sicut Pater vester effectus perfectus est: vultus lib. 4. c. 7. 1. vis à Deo non fit: sed bona sententia volutas, quae animi sententia vilitate phasi dicitur, ad illi omnes: & propter hoc consilium quidem tam de omnibus: posuit autem in homine pietatem electum. Ephrem. Syrus. Deus animarum nostrarum vulsores facit. sermon. de vita Relig. atque Monast. pag. 6. Spectantem à nobis mirabiliter sapient: omnes enim vos saluari cupit, & omnes regni sui haeredes, & possessores fieri desiderat: & ferat. 1. de compunctione cordis perpena Dei in omnes benignitatem qua quotidie largi beneficiis omnes afficit, gratiaque sua omnium corda visitat verus finem concludit: cernis quanto desiderio salutem nostram facit, Clem. Alex. 1. Paedag. cap. 8. Deum omnia & maxime hominem amare ait: & nihil aliud facere Deum, quam produsse: & homini Deum in omnibus, & sua sponte eum gerere, & sollicitum esse de illo: ac late ibi atque alibi frequenter docet non bonis solum datis, sed supplicis inflictiis hominis salutem intendere. Damasc. dialogo contra Manicheos pagina penult. de Iudice operis aut de se peccata inflicte causam non esse, sed potius dolentem suis delictis: quatuor enim iudicet, non tam primaria voluntatis (qua vult non fieri, quae puniat), ratione indicat sed secundaria. Primaria enim voluntas est illa, quod quispiam ex se ipso vult. Secundaria autem id quod est, quae contingant causa vult. Primaria nempeque Deum ex se ipso vult omnes homines saluos fieri, atque ad agnitionem veritatis venire: cum autem peccamus voluntatem nostram causa nos castigare vult, ita primaria Dei voluntas bonitatis est; secundaria infirmitas, & 2. de hae capitis fine ait, Deum praesertim, praecedentemque velle animi saluari, & regnum eius consequi. Non enim ad puniendos nos plasmanit, sed, ut efficiat nos bonitatis sua participes, ut bonus; peccantes autem puniri vult, ut iustus. Dicitur igitur prima praecedens voluntas, & acceptio ex ipso existens; secunda vero voluntas sequens, & punitio

permisso ex nostra causa existens. Non tacebo Auicennam 9. Metaph. cap. 6. longe à medio qui Theologicam hanc veritatem naturalem assecutus nomine etiam primæ voluntatis Dei, sicut Damascenus expressit. Non erat bonum permitti utilitates frequentes, vel semper, propter accidentia mala rara: igitur bonitates, quæ sunt ex his rebus, fuerunt volita prima voluntate (Secundum modum, quo convenit dicere Deum velle res) & fuit volitum malum, etiam secundum modum, qui est per accidens, & præsum fuit illud futurum necessario: nec tamen curatum est de eo: quare permittitur est volitum, ut ait cap. 7. & Damasc. aiebat qui citato Dialogo inter. med. & sine dixerat, ut boni simus, tum ex Deo, tum ex nobis manant: Deus itaque, quod suarum partium est dat, ut bene simus; at nos &c. & subinferius: ipse quippe omnibus, tum ut sint, tum, ut bene, ac prædare sint præbet: soli nimirum insit, bonitatis sua radios ad omnia opera sua diffundens: &c. nec multo post: Ac sine Deus, ut qui natura bonitate, ac misericordia præfuit, peccatum non vult, nec mortem peccatoris, nec vitium exitio delectatur, nec ira effectum obidetur, verum omnibus bona facit.

9. Chryl. Ios. ferm. 1. in epistol. ad Ephes. iuxta beneplacitum (inquit) voluntatis suæ: Hoc est: proprietate, quod volumus hoc vult; beneplacitum eius (ut ita dicam) ipsa est: obique enim beneplacitum præcipua voluntas est: post pauca: beneplacitum igitur primarium voluntatem dicit: vehementer scilicet, & quæ cum desiderio, & beneplacitum sit, quam habet: erga nos: infra: Hoc est: vehementer concepit, vehementer desiderat nostram salutem, & homil. 7. in Ioann. ad id: illum nam omnem hominem, ait: illuminat profecto, quantum in ipso est. Siqui autem &c. & in 2. Genes. homil. 11. fine: & nos item, si voluerimus, quod nos facimus est: facere nihil prohibebit eadem nos bona consequi, liberalis enim Dominus, & vult omnes homines salvi fieri, & ad agnitionem veritatis venire: quæ reperi ad idem caput tom. 1. homil. 21. inter med. & fin. ad Rom. 9. ferm. 16. sic de Pharaone. Tuli illum voluntatem ad penitentiam inducere volens. Nisi enim hoc voluisset, tandem eum vixque non tulisset: & in caput idem de Iacob & Elau, quam cum ad Deum attinet salvi fuissent omnes tribus Israël: id, & omnes mortales & homil. 80. in Ioann. colum. 3. de Christo Domino, & de virtute sua divina dictum ait: ego servabam eos; & quæ delicti mihi ego custodiam. & nemo ex eis perit nisi fluit perditionis subditque, & nimirum solus ille tunc perit: sed multi postea: dicit autem: nemo ex eis perit: id est: quantum est ex mea parte, non perdam, quod mansuetissimus alibi dicit non eiciam foras, si vero per se ipsos excident, non ex necessitate ad me traho, lib. 1. de provid. hinc, quod non communiter solum omnium curam gerit, sed singulorum auidas licet dicentem: non est voluntas eorum Patre meo, qui in celis est, ut perent unus de paucis istis, de his dicens, qui in illum credunt: cupit esse quidem, & eos qui non credunt salvi fieri mutarique in melius, & credere, sicut Paulus ait: vult omnes homines salvi fieri, & ad agnitionem veritatis venire: & ipse ad Iudeos. Non veni vocare in seors, sed peccatores ad penitentiam.

10. Cyrill. Alexand. lib. 11. in Ioann. cap. 21. post med. perditionem Iude præcipua voluntatis contra diuinam multis ponderans, sic inter alia ait. Christus, quantum ad ferendam opera illi attinere, servasset hominem, nisi vult ipse perditionem insulisset: gratia igitur in dicit effulsi, servavitque omnes, qui cooperantem ei voluntatem tradiderunt: sic enim saluti nostre modus dispositus est: & lib. 1. cap. 11. sub init. obiectat, quomodo verbum erat lux vera illuminans mundum, si tandem non illuminavit eum, & tandem magnam eius partem in tenebris reliquit? Hoc, ne quis obicere possit: dicitur inultu, & mundus ipsum non cognovit. Non dicitur Dei ait, & eternam hanc lucem, sed imbecillitatem suam mundus accusat, illuminat enim filius, repellit autem gratiam creaturæ, quæ intelligendi acumen, ut natura Deum cognosceret sibi dato abusa est, & ut prob. 4. ad creaturas vim inspicendi cernerit. Gregor. Nyssen. de Orat. dominica in id, fiat voluntas tua sicut in celis. voluntas Dei salus hominum est: Orat. in canti

circa med. Notum est divina voluntatis institutum: vult enim Deus omnes homines fieri saluos, ac veritatis ad cognitionem venire, orat. catech. long. à med. cuius voluntas, & opus eorum est, quæ sunt vita, à quo etiam homo deductus est ad vitam: consonat Philo in cant. aliusque postremo loco ad id Psalm. 26. quoniam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius quod Basil. explicans de Deo etiam, dum praus in hac vita punit. Medici etiam, dum asperis medicamentis, ac ferri aculeis morbis corporis ægri occurrunt, exemplo præmissio: hoc, inquit, Deus vult: hoc est ut omnes eius vitæ participes sint; circumstantia vero panarum, non ipsius voluntate sunt, sed pro merito eorum, qui peccaverunt inferuntur: vitam itaque Deus cuique propria voluntate tribuit, iram vero sibi quisque thesaurizat in die ira, & revelationis, & iusti iudicii Dei. Ut hæc Deo videatur extranea; illa vero salutis nostre voluntas solum Deo propria, ac nomine voluntatis Dei intelligenda: quemadmodum id Orationis dominicæ fiat voluntas tua. Patres alij intelligunt: recitandi in argumento efformando ab Ecclesiæ oratione pro omnibus, etiam sceleratorum, & infidelium salute. Athanas. orat. contra idola pag. 2. ita quidem opifex rerum genus humanum condidit in eo statu permanere voluit; sed ipsi neglectu meliorum: &c. & lib. de humanit. Verbi cuiusque corpor. aduentu pag. 4. Ad istum igitur modum Deus nomen fecerat, & in incorruptibilitate perseverare volebat; homines autem &c. similis. scribit Arnobius in Psalm. 146. à med. & lib. 2. aduers. gent. vers. med. Occurrentes in verba 1. ad Timoth. 2. si Deus vult, quare non fit? respondet: non fit, quia illi nolunt. Nihil enim ex necessitate facit in nobis Deus. Epiph. heres. 66. post epist. Marcelli pag. 3. Propter excellentem iustitiam, & eximiam bonitatem omnes; & omnia utilisima esse voluit, & sua bona omnibus proposuit; iuxta permixtionem vero liberi arbitrij omnibus propria voluntate viti concedit, ut quisque, quod voluerit, faciat.

11. Sed & latinorum Patrum eadem perpetuo sententia fuit: ut patet ex datis Augustini, Prosperi, & aliorum testimoniis constat, pleniusque ex inflicendis constabit. Lactantius de ira Dei cap. 14. fine. Huius rei testis est Marcus Tullius in libris de legibus ita dicens: sed omnium, quæ in Doctorum hominum in disputatione versantur, nihil profecto est probabilius, quam plane intelligi, nos ad iustitiam esse natos, quod, si est verissimum, Deus ergo vult omnes homines iustos esse: id est Deum & homines charos habere, Deum scilicet honorare, tanquam Patrem, hominem diligere, tanquam fratrem. Tertullian. 2. contra Marcionem Bonitas Dei prior secundum naturam, & severitas posterior secundum causam illa ingenua, hæc accedens: illa edita, hæc adhibita. Nec natura enim in operata debuit continere bonitatem; nec causa dissimulatam evasisse severitatem. Alteram sibi, alteram rei Deus præstitit & exhortatur, ad castitatem, voluntatem, quæ nobis bona, & sibi placita, & salutem Deus vult, meram, totam puram absque involuntarij mixtura vocat: quæ vero punit, aut mala permittit ob nostram, non ipsi placitam, voluntatem, non totam, neque meram, sed mixtam; ex indulgentia, inquit, est quodcumque permittitur: quæ, etsi sine voluntate non est, quia tamen aliquam habet causam in loco, cui indulgetur: quasi de iniuria venit voluntate, passa causam sui, quæ cogit voluntatem vide qualis sit voluntas eius cuius altera sit causa. Hieronym. ad id Malachi 1. Filius honorat Patrem, & servus Dominum, scribit. Vult itaque primum Deus, ut Filij eius simus, & bonam voluntate faciamus; sin. hoc consequi volumus, ut saltem, servus nos habeat, & à malis per suppliciorum formidinem recedamus: & ad id Roman. 1. An ignoras, quod benignitas Dei ad penitentiam te adducit: tu autem: &c. cum possis prohibere peccantem, vel inferre vindictam, manuit converteri ad penitentiam. Ambros. 1. de parad. cap. 8. ante medium Nec Iudeos omnes credituros sciebat; & tamen ait. Non venit nisi ad omnes perditus domus Israël: ergo non in mandante culpa est, sed in prævaricante peccatum est: & quod in Deo fuit, ostendit omnibus, quod omnes voluit liberare. Paulin. Epist. 1. ad Aprum. Hinc in omni loco plura quotidie mirabiliora solito signa crebrescunt; ut omnem (quantum in se est) hominem saluum faciat.

factus. Bernard. ferm. 5. in Natali Domini med. Cui vult miseretur: & quem vult inducat: sed, quod miseretur proprium est: ex se enim sumit materiam. Nam quod putat & iudicat nos, eum quodammodo cogimus, ex 18. Ezech. Nuncquid voluntatis mea est mors impii: ac Deum misericordiarum, ac non iudiciorum Patrem dici ait: quod miserendi causam, & originem sumat ex proprio: iudicandi & vltimendi magis ex nostro. Laurent. Iustin. de contemptu mundi cap. 8. vult, quantum in ipso est omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: quatenus in omnibus inueniat, quod coronet. Laurent. Nouariensis. Episcop. homil. 1. de penitent. colum. 3. Peccatores quousvis sperare his iubet. O homo cognosce te esse imaginem Dei: sapientem te fecit Deus, prouidum animo, mente mysticum, sensibus sublimem: & vult te non perdere, sed saluare. Laurent. Iustin. de Triumphali Christi agone cap. 25. inquit illos (peccatores) blanditiis allicit, muneribus ornatur, premis flagellatur, terret minis exhortationibus vocat, reuocat indulgentia, charitate trahit; quoniam, non vult peccatores mortem, sed, ut magis conuertatur & viuatur. Nempe immanis non est, ut in meritorium perditionis latetur: quin potius, ut saluentur per penitentiam, hominum peccata dissimulat.

CERTAMEN III.

Pro eadem veritate testimonia alia,
& Theologica ex Patribus argu-
menta nonnulla.

1. **H**anc ipsam erga omnium salutem rectamque vitam Dei de suo antecedentem voluntatem, atque ex parte sui actum virtutis, & secundum quid proinde, non absolute efficacem Patres iidem asserunt dum conditionatam obiectiue esse explicant, si volumus scilicet: quod licet respectu nostri iusti, rectique consensus proprie de obiecto conditionato non sit ut oblationis certam. 1. numer. 4. tamen eo loquendi modo apertissime explicatur voluntatis Dei ex parte sua absolute preconcepta de recta vita, & honesto nostro consensu antecedentia, cum nondum consensus noster absolute accesserat, sed quasi in hypothesi, & suspense manebat, de salutis voluntate antecedente diuina sub conditione recte nostre vite ex parte obiecti conditionatam propriam ex parte obiecti esse posse constat ex dictis ibidem; in traque eandem cum voluntate opposita de damnatione si in peccato decesserint homines, comparabimus. Ad institutum Ambrosius in locum 1. ad Timoth. 2. rogat: cur non omnes, quos vult Deus, saluentur. Respondet autem: In omni locutione sensus est: conditio latet, quam sic explicat: vult enim Deus omnes saluos fieri, sed si accedant ad eum. Non enim, sic vult, ut nolentes saluentur, sed vult illos saluari, si & ipsi uelint. Nam utique, qui legem omnibus, nullum excepit a salute. Nuncquid non melius idcirco proponit in publico, ut omnes se ostendant uelle sanare, si tamen ab agnis requiratur, eandem sententiam Pauli ibidem explicat Hieronymus, si ipsi tamen uocati Deo consentire uoluerint. Cyrill. Alexand. tom. 2. lib. 3. in Iesai. ad id cap. 28. diserte audit: eandem sententiam eodem pacto declarat qui (Deus) seruare potest (de lege ordinaria) si uiderem uelint seruare nostri uerbis parere: idem ostendit Athanasius. ferm. de passione, & cruce Domini ex interrogatione Christi ad cecum, & lunaticum, si crederent, ut eos sanaret. August. ad illud Rom. 11. uida ergo bonitatem (bonam Dei voluntatem) & seueritatem Dei: in eos quidem, qui ceciderunt seueritatem; in te autem bonitatem Dei, si permanseris in bonitate; alioquin, & tu excideris; sed & illi, si non permanserint in incredulitate, inserentur: ita exponit cap. 27. contra Adimantum Manich. Simul etiam ostendit, in nostra potestate esse, ut uel inleri bonitatis ipsius, uel excidi seueritatem, mereamur: quod defen-

dit cap. 21. fine; ex eoque, Ambrosio, & Aymoro Magister in 1. d. 28. post med. & scholastici commentatores & alij relati a Ruiz, disp. 20. sectione prima num. 15.

2. Non pauca alia Patrum testimonia pro conditionata obiectiue voluntate dedimus, etiam Augustini, Augustini, & aliorum, testimonia. Addenda Fulgentii lib. 1. de peccator. merit. & remil. cap. 11. ad illud Iesai. Si uolueritis, & audieritis & id cap. 30. si conuersus fueris, & ingemueris saluus eris subiungens: in hoc testimonio conditionali Deus: & precepto uatur, & promissa: dicens quippe, si conuersus fueris, ostendit ex conuersione conditionem salutis omnino pendere. Hac est igitur inter Deum, hominemque conditio, inter iudicem, qui sine iustitia misericordiam praeceperat, & peccatorem, qui misericordiam iuste iudicantis expectat. Beda quest. 13. variat. fine: ita Deus nobis bona sua promittit, ut tamuis labori nostro acquirantur: quod si uoluerimus laborem in omnibus, quae bene agimus, nobis cooperabitur. idem docet Paulus ad Rom. 8. illis uerbis: Si autem filij, & heredes haeredes quidem Dei, coheredes autem Christi, si tantum combatimur ut & glorificemur. Conditionali scilicet, iuxta Ambrosium, Chrysostom. Theodoretum, Bedam, ex Augustino utramque glossam, Lyram, Cyprianum lib. 1. epistol. 1. lib. 3. ad Quirinum cap. 16. fine: Caiet. Silmeronem, Tolertum, & reliquos interpretes: qui conditionalis obiectiue voluntatis Dei, & hominum etiam a proborum salutis sensus moralis in illis Samuelem uerbo de regni perpetuitate in domo Saulis, si preceptum Dei non transgrediretur, contineri asseritur ab Abulacio quest. 12. Lyra & aliis interpretibus ad ea uerba u. Reg. nec custodisti: quod si fecisses, iam nunc preparares Dominum regnum tuum. His adde Enchirid. Colonien. de Sacram. penit. & cap. Hu. uero folio 99. ubi ait: Habuerunt impii, quod semper quererentur de sua inuentione, nisi constaret Deum semper paratum esse ad inferendum nostram per gratiam suam subleuandam, modo, si ipsi in se firmiter obediunt, ac iustificati, ac adiuvanti consensum, & obsequi uoluerint: & cap. 5. fol. 90. dixerat: Deus, non est benignus, ac misericors, ut non tantum uoluerit in minem non peccare, sed, & uult hominem lapsum addere, quantumlibet criminofum, resurgere, atque resuscitare &c.

3. Accedunt conditionalia plura fœdera à Deo in Israëlitis in ita Exod. 19. deut. 29. 30. 1. Paralip. 16. Eccles. 17. Hierem. 17. & 18. Ezech. 18. Iesai. 1. & cetera alibi quae, quia in figura contingebant illis pactum Dei conditionatum de aeterna salute omnibus hominibus concedenda sub conditione quod eius mandata seruentur continetur: Matth. 6. si quis uult uocare patrem suum, & uult uocare Deum, si uult ad vitam ingredi, serua mandata Dei. Ioann. 8. si quis sermonem meum seruauerit, mortem non uidebit in aeternum. cap. 12. si quis mihi non serauerit, non sciet meum. Apocalyp. 1. si quis audierit uocem meam, & accierit: mihi inueniatur intrabo ad illum: & alia quam plurima. Nisi autem Deus voluntatem antecedentem habeat, quantum ex se habet conferendi salutem, & vitam aeternam, est deprecator à conditione nostri boni uis gratiae ad ipsam satisfactionem à Deo prestandae, ita, ut per ipsam conditionem non adimpletio, non ster, promissiones illae simulatae, fraudulente, mendacelae forent: ut de omni promissione, & pacto: cum animus facienti, quod ex parte promittentis, & pacificatis abest, commuatur morales Doctores docent: id quod secus habet in paene communicatione à Deo, & conditionata etiam voluntate ex parte obiecti puniendi homines: si non obediunt, aut in peccato accesserint. Neque enim ea conditionata obiectiue voluntas Dei supponit, deuoluitque voluntatem antecedentem paene, quatenus est ex parte Dei, siue facienti quantum in ipso est, ut pena insignatur: quare necesse habuit aliquatenus est actiua, sicut de conditionata voluntate salutis scriptura, & Patres recitari testantur, ex uero eius indictionem, in multoque magis ad eius partem comminationem. Mitto alias rationes, quas persequitur noster Ruiz d. 20. sect. 2. concl. 1. à numer. 4. ex natura pacti promissionis, & pacti, & contractus cuiuslibet conditionati cum aliquo ex parte pacificantis

paciscentis agendum est, ut ponatur, & purificetur conditio; vel saltem possit absolute purificari, & apponi, eum rationes prædeterminationis ad materiale peccati efficaciter impugnant, aditum vero, & efficaciam secundum quid aliquatenus ex parte Dei antecedentem salutis nostræ voluntatem non evincunt: quare eas omnes vias, & opportunitas instruximus tom. I. de Deo vno controu. 3. d. 2. ut ex ibi dictis claret, atque ex proxime dicendis constabit: illud satis nunc fuerit de notare (ne illas quis contra nostram conclusionem arripiat) ut pacti solum excludi voluntatem antecedentem impediendi, quantum ex parte paciscentis est, purificationem conditionis, & claudii voluntatem faciendi, quod ex parte sua satis fuit purificetur conditio, si purificatio ab eius etiam voluntate, & arbitrio necessario pendeat.

4. Sed quoniam voluntatem hanc, & antecedentem aditum salutis nostræ, siue aliquatenus ex parte Dei efficaciam esse docuimus, atque adeo, & appositum aliquorum, quæ ex parte Dei necessaria sunt ad conditionis, sub qua conditionate voluit à Deo, promissaque nobis est nostra æterna salus: quia conditionis purificatio, imò, & eius purificanda absoluta possibilitas à Deo salutem nostram sub ea conditione, & volente, & promittente necessario pendet: nonnulla tum contra antecedentem eius voluntatem, & aliqualem eius ex parte Dei efficaciam, & aditum, quæ absoluta salutis nostræ efficacia non fit, sed sub conditione non absolute futura opponenda, ac diluenda erunt: ut elatior doctrina veritas euadat & circa postremum dices, desiderij efficaciam imperfectionem esse, & quæ de non obtinendo tristitiam possit generare, de non obtento de facto generet desiderium: item solum eius est, qui effectum consequi non potest: ut voluntas inefficax mercatoris seruandi merces, si cesset tempestas, & naufragij periculum: ex qua illas de facto seruaret, si citra illud posset, ut potest Deus omnes homines saluare, nullo sui damno si vellet. Respondetur desiderium inefficax generare desiderium de non obtento tristitiam, cum defectu potestatis, inultusque illud non assuequitur, sed cum non ex defectu potestatis sed, quia non ita efficaciter voluit, ut poterat, ut de facto assequeretur, ob motum aliaque habuit: quod ipsum in exemplo cernitur Mercatoris. Tertia imperfectio est repugnantia voluntatis huius conditionate de salute reproborum: tum cum illa conditionata (quam admissimus) de eorum æterna damnatione si in peccato decedant: tum cum voluntate absoluta efficaci de eorum damnatione. Respondetur inter utramque mere conditionate consideratam, cum sub oppositis conditionibus fiat, neque repugnantie vrbiam esse: quatenus vero in voluntate salutis, si homines non transgrediantur, atque in gratia obeant, continetur desiderium aditum, est non absolute efficax, quo, quatenus ex se est Deus absolute illam etiam reprobis desiderat (cuius finis de conditionata damnatione antecedens minime adit) aliquatenus ipsi repugnat absoluta damnationis voluntas efficaci Dei, non tamen absolute (ut patet cum voluntas salutis sit, quatenus ex Deo est, damnationis, quia nos absolute peccauimus) indeque aliquid hæc inuoluntarij habet, & quod coactionis nomine in scriptura, & Patribus significetur ut infra ostendimus. Hæc autem inuoluntarietas, cum neque ex defectu aliquo rationis, potestatis, aut passionis, aut coactionis, metusue ab extrinseco illati, Deo accidat in voluntate efficaci damandi reprobos ob scelera; sed ab exigentia obiecti, quod mixtum aliquid mali habet tum in peccato puniendo, quod Deus odit, tum in priuatione gratiæ, & gloriæ nullam dicit in Deo imperfectionem, sicut nec repugnantiam qualem qualem eorum voluntatum, imò vero maxime, & diuinæ iustitiæ perfectionem commendat: quæ neque ob præconcepum de se salutis eorum desiderium à recte rationis, & iudicij distamine deflectat; nec minus bonitatis, & amoris diuini commendat; quod ea inuoluntarietas ad supplicia veniat, cum eo scelera nostra ipsam trahunt.

5. Quarto obicitur ex epistola decretali Agathon. Pap. apud 6. Synod. Constantiopol. Actio. 4. distinguens voluntatem Christi humanam à diuina: quod hæc semper impleatur, secus illa ex Marci 7. voluit late

re. & non potuit: Si autem conditionalis, & inefficax diuina, sicut, & humana, admitatur: nullum erit inter eas discrimen. Nam efficax absoluta tam diuina quam humana Christi domini impletur, inefficax solum, & conditionata neutra impleta est, nec opus est impleri, nisi conditionis purificatione. Respondetur discrimen assignatum ab Agathone ibi fuisse in ratione ob quam diuina semper impleri debeat, atque impleatur; secus humana in Christo: nempe, quia hæc illius potestati subordinatur quare nec de se effectum forciatur, nisi annuente diuina: hæc non idem non impletur, sed quia ipsa, de se, impleri non vult, quod solum inefficaciter vult; siue quod conditionate vult; non autem non impleta conditione vult, quod ex epistolæ contextu toto, & illa eius parte, ex qua aduersarij obiectionem desumunt, aperte constat, quæ sic habet. Ergo nec ille omnium conditor, ac Redemptor, de quo dicitur omnia quacunque voluit fecit in celo & in terra, cuius velle hoc est quod posse, &c. Quinto dicunt: voluntatem inefficacem, & sub conditione, siue suspensam, ac dependentem à voluntate alterius esse velleitatem, & ignauiam sapere volentis alicuius euentum sine suis labore & expensis, quæ Deum proinde non decet. Respondetur quoad nomen velleitatis ab antiquis, & Recentioribus hanc Dei voluntatem ita non semel nominari. Sed quia subiectiue atque de præfati absolute (est non absolute efficax est) non per subiunctum velle, seu velle ex quo velleitatis de-riatur, sed per indicium præfati volo, seu vult, hæc Dei voluntas aptius, propriusque explicatur: ut similem humanitatis suæ voluntatem de præfati Christus Dominus Matth. 26. explicuit: Non, sicut ego volo, sed, sicut tu. Nec ignauiam redolet, cum ita volens apponat, quæ ex parte sua requiruntur, ut effectum possit, ab alterius etiam arbitrio absolute obtinere: ut Deo in hac efficaci, & dependente à creato arbitrio nostro conditionata voluntate euenit.

6. Denique contra Serietatem huius voluntatis Dei, quantum ex parte sui, de hominum omnium salutem opponitur argumentum difficile de damnatione absoluta reproborum: qui enim ferio alicuius salutem vult, etsi dependenter ab eius voluntate libera, habetque in sua potestate media, quibus eius voluntatem quoquo verum sicutat ut velit, neque impedimentum apponatur, purificetque conditionem ac ea media apponenda voluntatis illius serietate, etenim, quatenus ex parte serio desiderantis est determinatus ad id debet manere, si vere eam seriam voluntatem de obtinendo aliquo, dependenter adhuc à libera alterius voluntate, conceperit: quo enim pacto verificabitur illum absolute, & serio, quatenus ex parte ipsius, & quantum in ipso est, velle, & desiderare illud obtinere, dependenter adhuc à voluntate, & libero consensu alterius, si media aliqua, quibus, & consensus alterius liber, & illud aliud eo absolute obtinendum obtineatur, quæque in eius potestate sunt, non apponit; sed intra illam, & in scripto referuat: eo enim ipso non velle absolute, nec desiderare serio, quantum in ipso est, illud obtinere videtur, conuincit. Atqui Deus habet in sua potestate media, quibus de facto sicutat in consensum, & penitentiam finalem, sub cuius conditione reproborum (quorum etiam salutem velle dicitur) voluntates, eaque non apponit, sed potius intra se, suamque potestatem clausa relinquit, ac referuat: ergo non habet voluntatem seriam, & quatenus ex parte sui, & quantum in ipso est, salutis eorum, dependenter adhuc ab eorum libero consensu & voluntate. Confirmatur: quia determinatio ad ea media præstata ex libere præconcepta voluntate seria illa de eorum salute, nec libertati diuinæ voluntatis nec absoluto eius in supernaturalia dona, & gratiam dominio aduersatur: cum absolute eam voluntatem seriam, & inde ortam determinationem ad ea gratiæ suæ dona, ac media apponenda non habere potuerit, ac libere habuerit: sed neque ex parte libertatis creatæ (cuius seruandæ gratiæ voluit dependenter ab eius consensu libero hominum salus iuxta Patres recitatos à Deo fuit) in determinatione Dei ad ea media, & dona gratiæ suæ necessario apponenda villa est repugnantia: cum ea media, nec reproborum libertatem tollent, neque antecedenter ad consensum eorum determinarent voluntates: maxime in nostra sententia de efficacia auxiliorum extrinseca solum à consensu

7. Aliud quæritum in scriptura, & Patribus proponitur conclusio continetur, ita illud intruso, quilibet vult medium formaliter, vult medium, vult finem, siue id, ad quod medium est: atqui Deus vult medium in eo plura, & maxima media ad omnium hominum salutem, quæ media ad illam formaliter: ergo vult hominum omnium salutem: Maior est Philosophorum & Theologorum omnium Axioma fixum, periculum. Nam medium, quæ medium non nisi propter finem, magis & primario, ac principalis voluitur amari potest: quare minor sola probatione opus habet facili tamen imprimis enim Christi Domini passionem pro omnium vniuersam, & singularem hominum salutem, ac subinde, vult medium formaliter ad eam in omnibus consequendam, voluitam apostolicamque ad Deo vultque expresse est 1. Corinth. 15. Pro omnibus mortuus est Christus, 2. Corinth. 5. *pro omnibus mortuus est, ergo omnes mori debent*; & pro omnibus mortuus est Christus & ad 1. Timotheo. 2. eius sententiam, vult omnes homines saluos fieri: rationem subdit: *vnus enim Deus omnium, vnus & mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus, qui dedit redemptionem semperis pro omnibus.* Quæ ratio nil probat, nisi Deus, & Christus Iesus passionem suam, vult medium formaliter ad omnium salutem, & redemptionem ad mortuæque ad mortem, & salutem voluerit, & obtulerit: nam ex medio materialiter solum volito, ac non ob hoc obtinendum, sed vel aliud, vel medium ipsum male huius amari colligitur, in id Patres conspirant. Ambrosius explicat id Psalm. 118. *Miser cordis Domini plena est terra:* scilicet, 8. *sol iniquis omnibus ortus est omnibus vniuersis passus est, & omnibus resurrexit.* Si quis autem non credit in Christum generali beneficio ipse de quo ad 1. Corinth. 11. sub finem, quid est nisi *panas dare mortis donum?* occasio enim est pro eis, qui beneficium eius irritum faciunt, & ita pro omnibus pro vnoquoque solum eiusque salutem in solidum totam affectu suo passionem impenderit, vult idem arg. 16. de Iacob & vita beata posuit in id Rom. 8. *Pro nobis omnibus tradidit illam:* Sic pendens: *Pro omnibus* vult ostendit, quod ita omnes diligat, vult dilectissimum filium pro singulis traderet. Chrysostomus in ad Galat. ad id, qui dilexit me dedique semetipsum pro me: dicens: *declarat hoc quoque per esse, ut quisque non solum non minus agat gratias Christo, quam si ob ipsum solum aduenerit.* Neque enim recusatorem erat, vel ob vnium tantum exhibere dispensationem: ad id singularem quoque hominem pari charitatis modo diligit quomodo diligit orbem vniuersum. Plura ex ipso in hanc sententiam dedimus controu. de Incarnat. de huius adæquato fine disputantes.

68. Vt autem vehemens esse hoc desiderium Dei de omnium, quantumvis perditorum, salute, ex quo adeo præstantia suorum laborum, & passionis media appo-
sui, Dominus explicaret, sitis, ac famis instat (quæ
ardentes cibi, & potus appetitus sunt) effe declarat
Psal. 68. *dederunt in escam meam fel, & in siti mea
potauerunt me aceto; & Ioann. Mulier da mihi bibere: &*

in cruce pendens *fi* in : cap. 19. v. explicat August. in
Palm. verba, & tract. 19. in 10. in. col. 3. & tract. 18.
S. Thom. in id. Ioann. Drogo Holtst. de dominica pas-
sionis facram. Greg. Magnus in 4. Palm. Penit. ad
quod *quia cinerem, tanquam panem, manducabo* in Arnold.
Carnotens. Bernardo cotraueus familiaris tom. 1. Rhilho-
tract. de verbo illud *sic* vbi iuit. & Cyrill. Hieronym.
Catech. 13. v. verfi. fin. Bernard. ferm. in iuxta
Ioann. Baptista. Sitis Christi de omnium fide iustitiae
& salute fuit : ficut, & fames etiam iuxta Paulum.
epist. 33. ad Hebraeos iuxta a medio, & fine. Totius
corporali quo aduentus doctrina, & passionis fidelit-
tatis, & charitatis nostrae ardorem Dei filium per
nostram salutem intendisse expresse ipse ad Luc. 21.
inquit vni mittite in terram : & vult vult, nifi vult
candelaris. Sicut, vt Basil. legit tom. 2. homil. 10. nifi, *vt*
iam effe accipietur : vbi vult legi Chryfostomus ferm. 4.
de Spiritu Sancto in Pentecost. *vult vult* in *id. vult*
fr. Adco anxie illud accendi voluisse inqum. De
Gregor. Mag. hom. 2. in Ezech. med. *fero quippe*
in terram mittitur, cum per ardorem Spiritus Sancti : quae
terrena mens carnalibus *fr.* desiderijs concenatur : quae
quoque etiam in prauis, ac reprobis accendi voluisse De-
us ait in locum Palm. 4. Penit. proxime citatus Gregorius
idem. figur. & August. lib. 22. contra Faustum Manich.
cap. 43. Cyrill. & Chryfost. in eum Luc. locum : quod
eiusque metaphorico inqum omnes (nullo excepto)
voluisse cupillique Deum adipisci volunt, atque ad reser-
uatis agitionem venire, & quantum quique apuscon-
necentem huius, atque ad sui similitudinem perducant
fuisse : quod etiam reliqui citati Patres docuerunt. Vi-
rius de passionis fide abula a reprobis locum illius
relata effe : Ierem. 49. & eo dixi : in vacuum laboraui
fr. causa & vana fortitudinem meam conposui : & Prae-
pue ad Israheliticis populi incredulos ad quos militum
praecipue tractatus Chryfost. Matth. 11. notante ad lu-
cum Hierem. Cyrill. Alex. lib. 4. orat. 4. Hieronym. lib.
33. Ne autem dicas hae de sola humana Christi volun-
tate effe intelligenda : attende diuina voluntate a fura
missum atque incarnatum velle 2. ad Roman. 8. *fr.*
proprio filio suo non peperit 3. id *fr.* pro nobis omnia tra-
didit illum. Tercio ca omnia pro nostra salute fecisse, vt
summe effe dominum, vt Patris ac diuine fide volunt-
humana voluntate concordaret atque obsequeretur
tota illud. Non venit, vt facerem voluntatem meam,
sed voluntatem eius qui misit me : & illud. *Quis enim*
est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me.

9. Multa alia in idem argumentum congeri ſunt
ra; & Patribus poſſunt, que ſummam artingunt plani-
tū. Neque eſt illi ſe abſcondere à calore eius; ad quem
diſſeſcit expoſitæ. Non permiſit Incarnatum verbum
mortaliū exulare de umbra meritis, & ſiſtem
pernariū verbi calor quantum eiſe erat; ſicut ſol
omnes caleſcit qui ad vitæum ſponte non reſiſtens
que etiam ſententia metaphoriſa illi Oſce 6. conueni-
ſiſtimus nobis temporaneis, & ſeruantur terra, quæ
Chriſti aduentu interpretatur, ac ſubſide. Hæc eſt pla-
na que domnus pollicetur; iſtæ vobis pluviam tempo-
neam, & ſerotinam. Michææ ſtatimque quæſitum
dominus; ſicam ſibi Ephraim; quæ faciam ſibi iuda; ſi-
que Hieronym. Parentis in perditis filiis magnam eſt
dilectio: iuxta illud quod in Italia legimus; quid eſt
ultra debitorum vinum meum, & non ſerui; & in Michæ
Popule meum auſi fui ſibi eiſe. Accedit proinde
ipſi per diſſimilis, veritatis Predicatoris apud eos
dignæ auctoritatis, & de ſe; & ex miraculis præſati
nans, vt conuerterentur, & crederent. Peractis
Baptiſmæ aduentum Chriſti præcurſorem, cum
incredulos ludæos teſtimonium Ioannē, viſus Chriſtus
dicit: ego autem non ſum hōmine teſtimonium accep-
tū: mea diuinitate de qua numero 18. Sed hæc eius ſe-
ſui ſunt; que ita Chryſoſtom. interpretatur. Hocſe
hominis non indigeo teſtimonio, cum Deus ſim; cum
cum Ioannem tamen apud eos auctoritatis ſe, cum
Prophetam admiranti; mihi etiam miracula facientem
non creditis; & dicere eius votis teſtimonium in memorem
non creditis. Itæ etiam Leontius ad eum loquitur, & Theop-
redorus: Itæ etiam ad Ioannē 12. Abſit, & abſolue
lactus; qui etiam ad Ioannē 12. Abſit, & abſolue
ſe ab eis: factum à Chriſto ait; vt eorum miræ quæ
loquente

locumque & tempus consideratione faceret, ut respicerent, quamvis enim incredulitatem eorum præficeret: attamen omnia quæ ad se attinebant faciebat, de Apostolis vero, & de Evangelicis Prædicatoribus gratias Deo agebat Paulus 2. Corint. 2. qui odorem mortis sue per nos manifestas in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo in his, qui salvi sunt, & in his qui pereunt. Alii quidem odor mortis in mortem, alii autem odor vitæ in vitam: quod ita esse ob creati arbitrij ventis, vel abutentis libertatem explicant Nyssen. homil. 8. in Ecclesiæ versibus Hieronymi. epist. 150. de 12. quæst. ad Hedib. q. 11. post med. Aug. de prædestinat. & gratia c. 13. 14. & 15. ubi de reprobo Pharaone odorem mortis in mortem fuisse concludit: quia libero contra Dei, voluntatem pergeant arbitrio.

10. Media denique ad salutis etiam reproborum sententia voluntate Deus, benignus non præstantibus, adeo adhibita plura rigida sunt veteri, & nouo testamento ut à perditione reuocarentur: comminationes, terroresque, cum perurgiliam, tum per summum iniecti, rigidaque, ubi nec non sufficere, supplicia: quæ singularem recensere, neque opus est (cum tot, tamque obuia in scriptura sint) nec tempus vacat: fat erit flagella ab Amos cap. 4. enumerata recensere, & singulis adiunctum, & non videtur ad me: Præcipue illud: dedi vobis super dentium in cunctis vrbibus vestris: & indigentiam panem in omnibus locis vestris: & non estis reuerſi ad me dicit Dominus: quibus Hieronymus adnectit: quæ universæ fieri non ob crudelitatem, & sententiam, sed ut converterentur ad me & illud Hierem. 6. as: & ferrum universi corrupti sunt, defecit sufflatorum in igne: consumptum est plumbum, frustra confusum constat: malicia enim eorum non sunt consumpta: quo loco Nazian. Orat. 15. in plag. grandinis circa med. Dei eorum duritiam exponens sententiam inducens, confirmat: quamvis rationem, quæ modo erudire vos oportuit, quo non erudierim? Sed in nequissimo, ac perditissimo Iuda de salute reproborum desiderium divinum procuranda omnem artem suam expulit, atque exemplum apposuit, iuxta Ambrosium de paradiso cap. 8. sub init. ubi ait: venerat Dominus Iesus omnes salvos facere peccatores: etiam circa impios ostendere suam debuit voluntatem: & ideo, nec produrum debuit: prætere, ut adverterent omnes, quod in elatione etiam proditoris sui servandorum omnium instigat præcedit. Scilicet addit beneficiis suis non necessitatem, vel boni, vel mali usus, vel probis imponendo vel reprobis, & post pauca: quod in Deo fuit, ostendit omnibus, quod omnes voluntis liberare, paucisque interdictis, in Apostolorum minus adfuit, ut, vel beneficio Dei reuocarentur à proditionis affectu, &c. quæ eadem intentione eius pedes lausifici Dominum testatur Chrysostom. hom. 69. in Ioann. cap. 15. & eadem illi (nulla apud reliquos condiscipulos nota sceleris concepti notitia) reprehensione sua manifestasse ut absisteret: faci- liusque corrigere panitudo quem nulla deformasset abiectionisquit Leo Mag. serm. 7. de passione cap. 2. sub init. & 16. cap. 3. sine Gaudentius Brix. serm. 13. de natali domini circa med. Cyrill. Alexandr. 9. in Ioann. cap. 7. med. & lib. 11. cap. 21. med. Euthym. ad id Matt. 26. vultus vestram me traditurus est: ubi multa de mediis salutis Iudæ adhibitis, deque eius abusu, & obstinatione. Beda in id Luc. 22. verumtamen manus tradentis Theophil. ad id Ioann. 13. Cum Diabolus immisisset in eum, & ad id cap. 17. Nemo ex eis perit, quantum ad me attinet, nullum perdidit, quantum in me fuit nullum amisi, sed servavi eos. Hoc est: omnibus modis eos custodivi: quod repetit circa Iudæ electionem ad cap. 13. & in 12. ad id sed, quia fur erat: pecunie ait dispensationem permittam, ut marſupio auaritiâ fatiaret solatremque, neque furtare cuperet. Denique Augustinus ad id Psalm. 68. quamquam quem tu percussisti & apud ipsum tom. 10. Author. serm. ad fratres in Eremo serm. 28. sub initium, & inferius multis modis Iudæ à Domino correctionem procuratam ostendit.

Christoph. de Ortega, de Deo Pro. Tomus II.

CERTAMEN IV.

Pro eadem veritate ex scriptura, & Patribus argumenta alia.

1. Sed in loco illo 1. ad Timoth. 2. ubi adeo expressa est Dei de omnium, & (nullo excepto) singulorum hominum salute seria antecedens, & quantum ex parte sui est, actiua voluntas Patribus contestantibus Theologicum, & efficacissimum argumentum duplex præmittitur: Obsecro igitur primo (ait Paulus) omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, &c. vt pro Deo placitum, rationem subdens, qui omnes homines vult saluos fieri: cui Pauli obsecrationi, imò & eius rationi Ecclesia tota annuit fer. 6. in Parafceæ, sic pro hæreticis, & schismaticis orans. Omnipotens sempiterna Deus, qui saluos omnes, & neminem vis perire, respice ad animas diabolica fraude deceptas, &c. Chrysostom. homil. 7. in id caput: & testimonium ait, imitare Deum, si omnes ille vult saluos fieri, pro omnibus oportet orare: illius, & tu conforma voluntati Augustin. ad art. 2. è sibi falso appositis, vel potius Prosper. ad 2. objectionem ex Vincentianis. Sincerissimè credendum est, atque proficendum Deum velle, ut omnes homines salui fiant: siquidem Apostolus cuius ista est sententia, præcipit, (quod in omnibus Ecclesiis piissimè custoditur) vt Deo pro omnibus hominibus supplicetur: ex quibus quod multi percipiunt perueniunt est meritum, quod multi saluantur, saluantis est donum. Cyprianus de oratione Domini id fiat voluntas tua: Matth. 6. & Luc. 11. Sic posse intelligi ait: vt, quoniam mandat Dominus inimicos diligere, & pro his quoque, qui nos persequuntur orare, petamus, & pro illis, qui adhuc terra sunt, & necdum caelestes esse caperunt: vt circa illos voluntas Dei fiat factis nimirum illis etiam caelestibus, inferisculis: merito, & nos, qui esse debemus Deo Patri similes, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, &c. sic Christo monente oramus, & petimus: vt precem pro omnium salute faciamus: vt qui adhuc sunt prima naturæ terreni, incipiant esse celestes ex aqua, & Spiritu Sancto. Atque Augustin. de grat. Christi cap. 2. ex 1. Corinth. 13. arguit contra Pelagium: non solum posse bene operari (quod naturæ à Deo conditæ esse Pelagius admittit) sed, & ipsam bonam nostram operationem à Deo esse. Non enim (ait Apostolus) oramus, vt possitis nihil mali facere: sed ne quid faciatis malineque vt possitis bonum facere: sed, vt bonum faciatis. Cum ergo 1. Timot. 2. Obsecratio Pauli sit, vt oremus pro omnibus, vt vitam tranquillam cum omni pietate, & castitate agamus, quia Deus vult omnes homines saluos fieri, & ad agitionem veritatis venire: rectam nostram actualem vitam nobis Deum velle: nec solum media, quibus ea habere possimus eadem argumenti Augustini forma conuincitur.

2. Accedit eiusdem orationis Dominicæ petitio quinta: dimitte nobis debita nostra & ne nos inducas in tentationem: neque enim Deus vt à se peteremus hortaretur, nisi dare vellet vt bene discurret Chrysostom. apud Sanctum Thom. 22. quæstion. 83. art. 15. corp. fin. sic fatus. Nunquam oranti beneficia denegat: qui, vt orantes non deficiant, sua pietate instigat, & humiliter Augustin. tom. 10. serm. 5. & 29. lib. de verb. domini post init. Atque ad parabolam de Iudice iniquo, & vicia importune rogante, qua nos dominus, vt importune etiam, dona, & salutem nostram precibus apud ipsum negotiemur hortatur, eandem Dei sua nobis, & saltem nostram largiendi voluntatem probat luculenter Chrysostom. idem tom. 5. lib. 2. de orando Deum col. 2. & 3. Nec minus aureo eloquio Chrysolog. serm. 39. de perseverentia orationis, parabolam aliam, qua nos Saluator ad instanter eadem ab ipso poscenda similiter erigit, Luc. 11. quis vestrum habebit ami-

1891

3. Ruiz ex præsentia de æterna damnatione aliquis, desiderio per illam regulato, inefficaci quidem absolute, etiam, quatenus ex parte nostra, seu quatenus in nobis est, efficitur, orati pro illius salute à nobis posse videretur censere d. i. c. 197. numer. 4. idque, & Dei, & Christi domini, qui male viros gratia, reprobosque, & damnandos præsciens, nihilominus, & salutem ex parte sua ipsis optabat, & necessitas ad eam consequendam ex eo desiderio largiebatur: & qua homo, pro illis, etiam iuda, & crucifixoribus, Christus serio, ac non perfunctorie; & quoad speciem solum, Patrem precabatur. Huic tamen fide intellectæ solutioni non acquiescit: ob rationes datas proxime contra hoc argumentum ab oratione petitur. Respondeo ergo ex scientia possibilitatis salutis reproborum omnium pro priori natura ad finalem eorum penitentiam, & absolutam damnationem media, ut illam consequantur, & desiderare, & Deum ipsi precari non posse omnino voluntati Dei conformes, quin aliquid repugnans, & contradictorium velimus ac prececur; etiam ex scientia ob reuelationem de eorum absoluta damnatione nostram voluntatem dirigente, nec salutem illis licite, ac non impliciter velle, nec Deum pro eorum salute precari possumus, ut Augustinus aiebat: Desique locis illo Samuëlis, & Christi Domini nos docent: itaque pro omnibus in individuo, & determinate hominibus etiam reprobis Deum orare ab Apostolo, & Deo ipso monetur; & recte tamen ait Augustin. imò & Ignatius Martyr epistola 11. ad Ephel. circa med. idem posse, ac debere nos ita pro omnibus, nullo adducere perditissimum excepto orare: quia de nullo, an damnandis sit scimus, sed solum absolute posse conuerti, & saluari ac proximæ eorum indiuiduam omnium salutem ex ea possibilitatis fide scientia desiderantes, voluntati, & desiderio Dei de eorum salute, ex scientia, simpliciter etiam intelligentia ab ipso habite de eorum salute, & de collatione mediæ conformatur; quin aliquid ex parte obiecti, aut velimus, aut petamus reprobis pro eo figno, & priori naturæ impossibile: imò, & efficacia media Deum petere pro illis possumus, ac tenera, cum tota Ecclesia petimus, atque obtemus quandoque à Deo, precebus nostris ne præsciri, reprobique de facto, & exercite sciat, qui alias reprobi forent, ut de præ-

cibus Stephanus pro lapidantibus.& de Paulo Patres alunt,
que, si defuissent, Paulum Ecclesia non haberet, ac
hoc ergo ne scientia nostra de reprobis, ac praedestina-
tis ex Patrum Sententia inferuit, ut illis salutem vellet
induitum, & gratiam à Deo precari possumus, qui
nondum pro signo obiecti scientia de salutis possibilitate,
reprobis, damnatufque quifcumq; est: non autem
quia ad solos praedestinos, nondum à nobis determi-
nate à reprobis cognitione difcretos extendatur, repro-
bandis exclusis &c. quod si de iam damnatis detracto Deo
nobis nouita adesset, sicut de demonibus: ex ea quidem
non salutem illis vellet, nec pro illis precari Deum lice-
ret, nec nisi implicitorie, possemus: vt bene Augusti-
nus, & ad Samuelem Deus aiebat exemplumque Christi
Domini, & rationes super data probant.

4. Sed necesse advertitur fecundo : orationem ad Deum fieri à nobis posse per omnibus induratum, et subinde, et Deum; et Apostolum posse nos ad eas per eis omnibus, et singulis fundendas adhortari; et Deum non omnium, quia non reproborum, fallentem, verum, ac ferid, hoc ex animo, et aiunt, vellet: quemadmodum Christus Dominus Patrem in voto pro huiusmodi incontinentia precabatur. *Pater, si possibile est, transies à me calix iste: etiam mortem eius à Patre salute decretam contra nosse, neque vltatens ipsius salutem desideraret antecesser, sine quatenus ex parte Dei erat: ergo ex oratione nostra pro reprobi, male inferret feria vera, atque ex animo voluntas De antecessens de illorum etiam salute. Arrigit hanc exsensionem, et arguenti notat enerationem Ruiz rix proxime numero 10. non tamen totas eius vires capit: quare numero 11. respondet: arguenti scilicet huius ab oratione pro omnibus faciendi robor potius confirmare iuxta suam doctrinam (quod nobis nunc difficilebat) de licita voluntate salutis reproborum, et oratione pro illa, etiam post reuelationem nobis factam de ipsorum ob sualem impunitatem salutata à Deo definatione ad aeterna supplicia: quod, et illicitum, et implicatorius ex parte obiecti ab auitate, et ratione monstrauimus. Melius respondere Christum dominum, et voluntatem illam, adhuc condonariam, ex parte obiecti de huiusmodi incontinentia conciperet, Deumque, ita etiam, pro illa Patrem precaretur à scientia sua creata subleuante voluntatis Patris de scientia morte animorum pro nobis, libere diuersit: sicut, et ab aliis obiectis, quod aetate continuo clare nouet, et vis eis induritia nos auctens, tristerent. Contro, de Incarnat. dicebam, et sicque ex possibillitate incontinentis secundum fe, et naturalim imminuent panarum horrore, et possibillitatis voluntatis diuina, incontinentium humanitas fat orabat: voluntati tamen, quae ea super possibillitate à Deo haberetur antracto conformis: itaque licet, et honestissime, ac sine vlla ex parte obiecti implicatione orabat, et Dei voluntatem ad huiusmodi incontinentiam inclinaret: quam proinde supponere non debebat; ast orationes nostrae pro omnibus hominibus, cum de ipsius horatu per se, et per Apostolum fieri, voluntatem de eorum salute in Deo horatque supponere debent; ne illusoria ad eas Deus nos hortaturque et Apostolus Dei assilui nos adhortans etiam de voluntatem explicuit et pro illis omnibus petendo, eius voluntati conformemur.*

luntati conformemur.

3. Tandem alii respondent : nobis non int-
bere generalem vniuersi proidentiam, sicut De-
us sed particularem, & charitatis erga omnes : qua-
& posse recte orare pro omnibus, & singulis : Deum
item potius mundi proidentiam concernit. Ad particu-
larem autem vniuersi alios velle saluare, & aliis la-
psum permittere, & punire, in agis decreta. Na-
lius est ponderis : Tum, quia non ita hoc magis de-
bet, ut si aliter res Deus disponent, etiam cum effectus,
nec quatenus ex parte sua solum effectus, voluntatem,
aliquid indecentiae incurrere, minimeque, adque pe-
ccationis physicae, aut morales contrarius, & quia, &
tibus Dei moralibus ostendimus habere, & quia, &
non charitas proximi omnibus, & singulis hominibus
lutem & velle, & precibus ad Deum fide negotiari, que-
nus ex parte nostra est, honestissime facit : multo la-
honestius

honestius eiffem idem. ex parte sui velle, & procurare Deum, omnium hominum munificum Dominum, creatorem, & naturalium parentem facit; nec nisi ex dependentia, & præsuppositione abusus providentia: sua benignissime in reprobis alienius velle perditionem: quam rationem, vt apud Deum potentissimam Ecclesia vt finalem penitentiam moribundis singulis, & omnibus de facto concedat, atque ab æterna eos perditione eruat in commendatione animæ quotidie, ac semper illis verbis representat. *Agnosce Domine creaturam tuam*: &c. Illud de pulchritudine vniuersi, quandoque à Patribus dictum, video à pluribus longe alio sensu circumferri. Neque enim peccati & damnationis reprobis deformitate, & malo maiorem vniuersitati hominum, & Angelorum pulchritudinem, quam eorum omnium iustitia & salute, de se ipsis, ac nulla facta suppositione asseri posse video. Ex suppositione autem abusus arbitrij creati contra antecedentem Dei, quatenus ex parte sua est, voluntatem de recto eius vsu, & æterna subinde salute, supplicis reprobos, siue permisi, siue inflicti mali ad vniuersi pulchritudinem spectare, ac diuine iustitie splendorem certum mihi & hominibus est atque à Patre notatum. Psalm. 48. illis verbis; *sicut ouis in deserto positi sunt*: cum tamen ouis specie, & nomine solum prædestinati, non autem damnati reprobi significatur; sed hædi, & nomine, & specie iuxta id Matth. 23. & statuit oues quidem à dextra, & hædos à sinistra: oues autem dicuntur, cum puniuntur: quia non minus Dei iustitia per eorum damnationem, quam per prædestinatorum sanctitatem, & gloriam, in rationali vniuersitate resplendet: vnde & proloquium nostrum vulgare. *Tambien parece el ladrón en la bodega, como el justo en la gloria*. Quod autem Deus pro mera sua voluntate non omnibus efficacia sua dona largiatur, ac prædestinet; sed, & lapsum permittat: idque antequam quidquam mali egissent, sicuti, neque boni aliquid prædestinari quibus efficacia vberiore misericordia prouidit: id quidem non ad maiorem vniuersi pulchritudinem spectat; sed ad supremum Dei erga gratiam suam dominium: nec defectum voluntatis antecedentis de salute reprobis arguit, cui sufficientium donatione satisficit.

6. Secundum argumentum eodem Pauli loco constructum illis verbis, quibus etiam gratiarum actiones obsecrat fieri pro omnibus hominibus: eandem rationem reddens etiam, quod Deus omnes saluos fieri velit: quæ ratio in gratiarum actione æquam ab Apostoli auctoritate à ratione verò maiorem adhuc vim ad intentum nostrum habet: etenim ex natura rei precari quæpiam; quare, & Deum possumus, vt ea velit nobis donare, quæ de se antecedenter nondum, ex parte adhuc sua, voluntat: eo enim preces ad ipsum fundimus, vt illis eum ad nostri beneficentiam inclinemus: quocirca, si ad ea cum affectu præstanda determinatus aliquis supponatur, frustra pro eis ab ipso obtinendis precaremur. At vero gratiarum actio voluntatem rei nobis collatæ ex nostri beneuolentia, atque in nostrum commodum, & utilitatem in donatore supponit: quare, cum pro omnibus hominibus agende Deo gratias ex Apostoli præscripto sint, ex omniū beneuolentia, atque salutis intentione omnia in omnes & singulos à Deo conferti demonstratur. Hoc argumentum vniuersum nos docuit Basil. 2. de Institut. Monaster. sicne: siue maturius aliquid, siue ferius consequimur à Deo: hoc tenere constanter debemus, vt ipsi gratias agamus, quando Dominus, quæcumque facit, ea omnia salutis nostre consulens facit. Tantum, ne pusillanimitate vitio à petitione constante desistamus. Quibus extremis verbis Deum ex salutis nostre desiderio preces nostras expectare, ac velle Basilis satis ostendit Chrysost. 1. de Prouident. post medium: *Non de his solum quæ nouimus gratias illi referamus. Nec enim volentes solum, verum inuitos & nolentes beneficiis consuevit afficere, quod Paulus, &c. & post pauca: quod non communiter solum omnium curam gerit; sed seorsum singulorum ipsum audias licet dicentem: Non est voluntas eorum Patre meo: &c. Matth. 18. inferius: cupit ipse quidam & eos qui non credunt saluos fieri, mutareque in melius & credere: sicut Paulus ait loco quem versamus, Christ. 1. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II.*

quod & firmat illo Christi Domini. *Non veni vocare iustos, sed peccatores*. Ac deinceps tantum esse Dei erga homines omnes beneuolentiam, ac de eorum commodis curam docet, vt eis, qui contra eius voluntatem voluntatis propriæ vitio à salute æterna, ipsis à Deo optata, obstinato deuiant, naturalia nihilominus bona impertiat.

7. Tertium argumentum ex Dei gaudio vehementi de peccatoris conuersione & penitentia, quod deperditæ ac inuenta à Pastore tandem ac reducta Luc. 15. & Matth. 18. item dragma adinuenit, & filij prodigi ad Patrem regressu parabolis Christus Dominus explicuit: etenim vehemens de re assecuta gaudium arguit antecedens de ea assequenda vehemens desiderium. Hinc apud Matth. 18. intulit Christus Dominus: *sic non est voluntas ante Patrem vestrum vt pereat vnus de pusillus istius*: & apud Lucam 15. *congratulamini mihi quia inueni: & epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater eius mortuus erat & renouit, perierat & inuentus est*: quibus, & reducendi onem, ac filium perditum atque dragma perditæ adinueniendæ, & Pastoris, & Patris, & mulieris anxium antecedens studium proponitur, vt eorum recuperatorum adinuentorumque gaudium vehemens commendetur; quod tale procul dubio esse, minime constaret, si iniuriis de eorum recuperatione, Pastori, Patri, ac mulieri ea occurrissent atque ad eorum potestatem redirent: in quod argumentum eis parabolis expensis ita concludit Dionysius Areopagita epist. 8. ad Demophilum: *estum diem agri: conuocat amicos id est bonos, vt sic omnium lætantium habitatio: inferius tale: quomodo enim non debebas is, qui bonus est ex eorum, qui perierant salute, & eorum qui mortui erant vitam latari? Anaque & in humeros impositam onem ferre eam, quæ vix ab errore respuerat: & Angelos ad lætitiæ gaudiumque inuitat*. &c. & 12. de diuin. nomin. sub fin. ait: Deitatem, vt potest simplicem perfectionem omnis incontinentiæ, inæqualitatis, & non apte compositionis rerum exterminatricem, gaudere recta earum dispositione, & ordine, & quæ ipsam adipisci metuerunt continere ait, subditque; *Omnis denique diuina prouidentia, quæ contemplatur, & conseruat ea, quæ curat sequere benigne offert ad formandam in eis, qui ad ipsam conuertuntur, diuinitatem vbi, & de suo oblationem, vt diuinitas in nobis formetur, atque, vt id assequatur omnem eius prouidentiam, & curam esse, ac subinde de his, quibus rectum ordinem, & dispositionem obtinet gaudium totum ipsius esse docet.*

8. Dices gaudium hoc solummodo de prædestinatis, & probis esse, qui solum à Deo eo modo habentur, vt gaudium illud ingenerare ipsi possint: quare de iis solum probari argumento hoc quatenus ex parte Dei est, antecedentem salutis, & iustitiæ eorum voluntatem feriam, ac vehemens desiderium. Sed contra: quia illa ouis, dragma, filiusque perditus peccatores omnes singulosque significat, vt Patres, & interpretes omnes intelligunt: quare & cura, ac desiderium vehemens ex quo anxie adeo, vel ouis, vel dragma &c. à Deo requirebatur, non prædestinatos solos, qui reperi de facto Deum ingenti gaudio affecterunt, sed reprobos æque pro illo signo pertingebat; est, quia illi à requirente per sui arbitrij abusum longius fugerunt, quam vt reducerentur, gaudiumque pro requiritis anxietate magnum ipsi afferrent: quatenus enim ex parte Dei quærentis desiderio, voluntate, cura, & inueniendi sollicitudine, & anxietate est, satis habetur, & reprobis, si redirent, æque, ac prædestinatorum, qui redire aduentu, & conuersione Deus gauderet: ac proinde in ea salutis omnium antecedente voluntate diuina gaudium Dei, æquum de reditu, & salute omnium, conditionatum tamen, continetur, si redierint, est quia ex reprobis malitia conditio deficit, & gaudium respectu illorum absolute deficit expressum hoc est Deuter. 30. *Reuertetur Dominus, vt gaudeat super te in omnibus bonis, sicut gauisus est in Patribus tuis: si tamen audieris vocem Dei tui: vide*. Hieronym. rota epist. de filio prodigo ad Damel. & in illa. ad id cap. 41. *Memento horum Iacob Isidor. 2. sent. cap. 14. Cyprian. lib. 4. epist. 2. longe à med. id Apoc. 2. Habeo aduersum te multas, & id, sic est gaudium in celo, &c. & alij Patres, & interpretes, qui generalem*

Q 2 præpa

preparationem Dei ad gaudium de cuiusvis peccatoris, etiam reprobi conuersione per antecedentem illam feriam ac vehementem voluntatem salutis omnium, etiam reproborum, parabolis illis explicari docent: Secundo, cum Dei curam, & anxietatem, querendi, & conuertendi ad se peccatores, gaudiumque de cuiusvis conuersione quauis, eis parabolis significetur, & quandoque, ac non semel, reprobi in hac vita verè conuertantur: verum gaudium de eorum conuersione ex illa salutis, & conuersionis eorum antecedente Dei voluntate, & cura oriundum, etiam respectu illorum, aduitti in Deo debet: ne simulatum, & fictum aliquid tantum, in Patris Symphonia, conuiuii, & quæstis vicinarum congratulationibus mulieris contineri dicamus.

CERTAMEN V.

*Ex tristitia de pereuntibus, suppliciis,
& ira rationes reliqua.*

1. **E**T quamquam de perditis ad se, ad Deumque non redeuntibus per penitentiam, ac præsertim non rediunt finaliter reprobis ob finalem eorum impenitentiam, gaudium Dei de eorum reditu & salute non fit: est autem Dei de eorum impenitentia vehemens tristitia, & dolor quatenus hæc summa eius sollicitas patitur; quod & gaudium illum vehementer, de eorum conuersione conuincit: & insuper, quatenus de se est, ipsorum conuersionem, & salutem vehementer Deum velle, ac desiderare. Primum patet: Nam quod absens tristitiam generat, præsens, atque possessum eadem mensura gaudium parit. Secundum autem obcurus non est: ex Augustin. 14. de Ciuit. cap. 7. & 9. amorem eius, quod deficit, causam tristitiae omnis esse ait: quod, & docet S. Thom. 1. 2. question. 36. art. 3. ubi obinde concupiscentiam doloris, & tristitia causam esse (si nimirum de malo proprio fit) merito concludit, Philosophis, ac Theologis assentientibus quod enim id quod, vel alicui vel nobis non optamus deficiat, nullatenus, vel tristamur, vel dolemus: quod autem Augustinus de natura boni cap. 20. dicat, *dolorem in animo facit voluntas resistens, potestati maiori.* De potestate maiore, non solum natura sua, quæ respectu voluntatis diuinæ esse nequit sed, & secundum quid, siue ex subiectione voluntaria Dei, & dependentia ab alterius voluntate, quoad effectus voliti affectionem, vt diximus salutem nostram Deum velle obtinere, intelligi etiam debet: quod autem Deus de peccatis, impenitentia, & peccatorum perditione doleat, & quantum natura sua patitur tristetur vehementer constat ex odio quod in peccata habet, vehementique de illis displicentia: id enim solum tristitia & dolor Dei est, ac præterea nihil Psalm. 44. *Dilexisti iniquitatem, & odisti iniquitatem, Sap. 14. Similiter autem odio est Deo impius, & impietas eius.* Iudith. 5. *Deus illorum odit iniquitatem, & saepe: omnem viam iniquam odio habui, quem dolore, & tristitiam affectus sui de peccatis, ad peccatorum perditionem zeli nomine, quem de sponse adulterio sponsus concepit, saepe Deus explicuit: de quo innumera in terminis extant scripturæ testimonia: & plura etiam æquiualeuter, quoties peccatoribus, ac populo suo, cum idololatriæ, tum aliorum delictorum feditatem, & turpitudinem, adulterij, & fornicationis nominibus exprobrat.*

2. Verum tristitia, vel synonyma voce, saepe Deus de nostris peccatis, & perditio ne suum hunc affectum explicuit Ezech. 20. *Et in omnibus istis contristatus me* Isaie. 7. *quia molestus estis & Deo meo:* cap. 43. *seruire me fecisti in peccatis tuis, præbisti mihi laborem iniquitatis tuis.* Malach. 2. *laborare fecisti Dominum in sermionibus vestris.* Isa. 1. *laboravi sustinens: Zacharie 11. Contrasta est anima mea in eis Iudic. 10. Deus doluit super miseris eorum.* Ad Ephes. 4. *Nolite contristare Spiritum sanctum Dei.* Ad quæ loca Patres, & reliqui interpretes

nostro huic argumento, vel fauent, vel expresse concordant: videndi præsertim Hieronym. Ambros. & Augustin. de Genesi ad lit. lib. 4. cap. 9. Machar. Senior. Egypt. homil. 27. autem med. Benedictus Prologo ad suam regiam, in cuius commentario Smaragdus hunc Dei dolorem, & tristitiam de nostris peccatis & miseris Deum incarnatus variis externis signis demonstrasse ait: vt, cum aliquibus peccata exprobrat. Matth. 11. *Peccata contra me: ubi ad rem satis Hieronym. Euthym. & Chrysostomus Homil. 38. & homil. 60. sub initium ad id Mat. 18. Peccata mundo à scandalis viti hac: beneuolentiam quæque suam erga illos, & elementia magnitudinem ostendit, quia, vel contradicentes desist: consonat gloss. ad Luc. 10. affectus Dei explicatione simili, ubi & Beda & ad Mat. 7. Abulen. question. 46. post med. verum non vocibus solum animi dolorem, tristitiam, ac fletum significandis, sed fuis etiam super eodem genitricis, imò & lachrymis non semel Dominus demonstrat. Matth. 15. & Marci. 7. peccatorem quemuis in fletu sanaturus, suscipiens in calum ingenuit. Marci 8. & gemiscens Spiritus ait: quid generatio ista seipsum querit? Ad quæ Hugo Vochorin. de voluntate Christi laudatur S. Bonavent. in 1. d. 48. art. 2. question. 2. corp. med. per compassionem in malo suspirabat. Luc. 19. *videns ciuitatem fletit super illam:* & Marci 3. *Et contristatus* (græca condolens) *super cecitate cordis eorum.* Nec præstat gemitus, & lachrymas hæc voluntatis humane Christi, qui eas fundebat, quia homo, de omnium salute, non autem similibus diuinæ argumenta esse: diximus enim supra in salutis nostre præsertim negotio humanam Christi voluntatem, & affectum diuinis suis, eandem omnino fuisse conformem: maxime cum, vt supra ex scriptura ostendimus, ex diuino de salute nostro desiderio, & voluntate vehemente, & humanitatem induerit, & tot, pro nobis liberandis, mala suscipere, patique decreuerit: vt euidenti argumento sit à Deo susceptam humanitatem fuisse, vt ea, tanquam Organum, & instrumento, signa doloris, ac tristitiæ de nostra perditione, quæ diuinitate sola non poterat, exhibere: suamque ex eis de salute nostra antecedentem, & quantum ex parte sua est, vehementem voluntatem facit sensibiliorem.*

3. Atque ea plane est Patrum sententia Cyrilli Alexandr. apud Caten. S. Thom. ad eum Lucæ locum citati: *Miserere enim eorum Christianis, qui omnes homines vult saluari* (iuxta Pauli locum, qui de diuina voluntate expressus vidimus est) *quod nobis non parces, nisi per aliquid humanum fieret euidens, esset enim lachryma sum signa tristitiæ: consonat Hieron. ad Mich. 7. init. & ad Ephes. 4. fine & Chrysostom. Homil. 65. in Ioann. sub fin. ex eo loco Ioann. 1. ita dicebat, Huius autem dicit scriptura, vt nostra causa deseri nos, & vobis ipsis perditionis nostra auctores esse demonstraret. Deum autem non modo nos non derelinquere vult: sed, quoniam inuitus punit: Christus, cum peritura esset Hierusalem, etiam lachrymans est: quod nos in amicis facimus, &c. Ioann. item Lazaro mortuo, peccatorum omnium Typo, lachrymans ad eius monumentum Dominus quanto magis, & fletu cuiusvis perdit dolet cunctum Patrum & interpretum communi consensu significauit: lachrymans est Iesus: vnde illico addidit Iudæi argumento, quod persequimur inuoluerit: aut quomodo amabat eum. Nemo enim dolere, tristitiamque fieri verè, ac sine ficta simulatione potest de alicuius interitu, ac perditione, cui non ex animo salutem, & incolunitatem optabat. Apertissime igitur ad eum locum tract. 49. in Ioann. August. huic Iudæorum illationi subscribens, aliori nihilominus sensu, ad rem nostram scripsit: quid est amabat? Non veni occidere iustos, sed peccatores ad penitentiam: cuius sententia & Patrum communi, recte quidem annuit Faustus Episcopus Galliar. cui non recto animo illam pro Scimpelagianis induceret. Ita de grat. & lib. arb. c. 19. Illud Ioan. 19. dixit: si Dominum perieris salutis intercluserat adiutur: ergo falsum illorum deservit exitium: si autem eorum perditionem vult, & non nescitum est, magis perditur, non voluntatem suam demini, sed consensum hominis voluntati suæ deservit: stravit quid mirum, si hominis lachrymas fundat magis sanguinem profusus?*

4. Aug.

4. Attingit obiter aliud pro nostra, & Patrum conclusionem argumentum Chrysostomum proximè recitatur ex coactione nostris sceleribus; quia cum ad peccatorum supplicia venire dixit inuitum; & ad iram in peccatores: id enim euincit voluntatem, quatenus ex ipso est, autecedentem salutis, & incolunitatis nostræ in Deo esse sciamus, ac vehementem; contra cuius inclinationem, & impetum vis, & coactio nostris sceleribus fiat, ut nobis irascatur, nolque, vel iustitia exigat, puniat: cum enim voluntas quævis ad hunc, vel illum affectum de hoc, vel de opposito obiecto concipiendum indifferens est, neque antea ad hoc potius, quam oppositum propensa, nullam in alterutrum prosecutione vim sine violentiâ, aut coactionis vim pari potest. Adverte tamen in Deo iram proprie non esse, cum enim ira proprie sit appetitus reddendi dolorem vicissim, vel cruciandi eum qui nos cruciat, doloremque proprium iuxta Aristotelem 1. de anima cap. 1. text. 16. & Nemesium 4. Philof. cap. 13. seu lib. de animæ facultatibus cap. 11. sine ac Philolophos reliquos: Deique proprii doloris, & cruciatu in capax sit, & propiæ iræ incapax erit: ita ergo solum ira, sicut, & tristitia, quam supponit, admitteri in Deo potest: nimirum pro displicentia vehementi, & odio mali alicuius obiecti, vel naturæ suæ (ut peccatum) vel ex voluntate præconcepæ de opposito Deo inuili ac infensi: & sanè, et si Laetantius firmianus, adeo rigide contra Stoicos inuictus, iram Dei propriam in peccata, & impios asseruisse à nonnullis indicetur lib. de ira Dei; hoc tamen solum quod diximus contendit; tum, quia id satis ad repellendos Stoicos erat: tum, quia nil aliud contendit, è toto libri contrariū patet. Maxime cap. 5. 14. 15. & 17. cuius sine ira à se in Deo asserit hanc definitionem posuit: *est motus animi ad coercenda peccata insurgentia*. Hæc dixerim, ut obiter eam quæstionem (quantum facti est) de ira Dei abolerem: sicuti & supra de doloris, & tristitiæ affectibus absolui. Nullus enim ex eis proprie in Deo admitti debet, cæterum Deum eo modo, quo potest, in peccatis, adhuc de se, atque suapte ingenio, & natura prorsus irasci; imò vero contra genium potius, & præconcepum ex sese illorum amorem, & salutaris eorum antecedentem voluntatem, sed peccatorum ab eis admissorum occasione, testatur illud Psalm. 26. *quoniam ira in indignatione eius; & ira in voluntate eius iuxta datam supra Basilii magni expositionem certam*. 2. numero 10. Quo autem pacto, etiam dum Deus peccatoribus in hac vita constituit irascitur, plus multo misericordiæ & antecedentis illius lux de ipsorum salute voluntatis, quam ira, ad quam eorum sceleribus prouocatur, exerceat, inferas ostendimus.

5. Nunc autem Deum ad supplicia, & peccatorum vindictam præsertim postremam venire, præter Chrysostomum testimonia postrema aliis Scripturæ & Patrum testimoniis ostendamus. Ierem. 5. *Super quo propitius vis esse potero: Filij tui dereliquerunt me, quasi eorum sceleribus beneficia eius voluntas vincita, & inuita teneatur*. Threnor. 3. *Non enim humilauit ex corde suo, & abiit filios hominum*. Ad quæ Ioann. Maior in 2. d. 37. quæstion. 1. sub fin. quasi diceret: quodammodo inuit, & ex inpositione solum hoc facit, ut peccata puniat: Apollol. Princeps. Petrus apud Clem. Rom. 5. *Reco-git post med. Interdum contra bonitatem conditoris fatigata sceleribus impiorum vincuntur elementa, & inde est, quod, aut terra fructus corrumpitur: &c. quæ sic optime exponit Gruterus libi. Contra bonitatem Dei: id est permittente Deo, quamuis nollet punire; sed in humanum genus mallet semper beneficium esse*. Nazian. orat. in plas. grand. post med. *Haud dubi missa facia ira quæ ipsius naturæ aduersatur, misericordiam, quæ ipsi naturæ in se amplectitur*. Ad illam enim à nobis ut pertrahitur, ad hanc suapte natura fertur: cum igitur non, nisi contra, perueniat: quid asseri potest, quin natura sua potestate reus indulgentem se nobis præbiturus sit: modo non nosse nosiri m'reat, iustique Patris visceribus vitam præstare? August. præfation. in Psalm. 51. colum. 2. *Sicut: tanquam dati essent illi in manus suas, qui manibus, & verbis acceperunt mortem: & figurata est in Saule ipsa mors*. Bernard. item. 5. in natali Domini med.

quod indicat, & condemnat, nos cum quodammodo cogimus: sed omnium facundissimè Saluianus de Providentia, quem iuuenis adhuc Philolophus ad rem hanc obseruabam. Nam lib. 1. post med. inter alia missos Sodomam Angelos ait ut ostenderet: quod etiam malos puniret inuitus, scilicet ut cum legeremus, quæ à Sodomis Angeli pertulissent, & videremus scelerum immanitatem, criminum turpitudinem libidinum obscenitatem probaret: trique nobis Deus quod ipse eos noluerit perdere, sed ipsi extorserint ut perirent: quam sententiam Conclusionis fore eisdem verbis deduxit, illud Historiæ ciuilem pendens: *clamor Sodomorum: &c.* Atque omnibus nostris sceleribus, & suppliciis à Deo inflatis applicans, lib. 4. longe ab initio ait: *cumque eius natura sit mens Dei atque maiestas, ut nulla iracundia passione moueatur: tanta tamen in nobis peccatorum concersatio est, ut per nos cogatur irasci: ut ita dixerim) facimus pietati suæ, ac manus quodammodo asserimus misericordiæ suæ: cumque eius benignitatis sit, ut velit nobis iugiter parcere cogitur malis nostris sceleribus, quæ admittimus, vindicare: & colum. penult. Vm Deo facimus iniquitatibus nostris: ipsi nos iram diuinitatis armamus: cogimus ad uiscendos criminum nostrorum immanitates nolentem Deum, prope est ut cum non permittamus ut parcat, &c.* In eandem portio sententiam venit & illud Isaïa 28. *sicut enim in monte diuinitas flabit dominus: sicut in valle, quæ est in Gabaon irascetur: ut faciat opus suum alienum opus eius: ut operetur opus suum peregrinum est opus eius ab eo*. Quia nimirum supplicia non suapte & natura, ac voluntate qua in nostrum potius bonum, salutemque propendet operatur; sed extrinsecus à peccatis nostris alienum, & extraneum sibi vindictæ opus exercet inuitus: ut Patres, & interpretes communiter exponunt.

6. Hæc de æternæ damnationis supplicio, atque etiam de temporalibus dicta sunt iuxta Petri testimonium: verum in penis huius vite, ad quas delicta etiam nostra Deum pertrahunt vel inuitum: tametsi iræ, & vindictæ ac iustitiæ diuinæ temporalia hæc supplicia aliquid habeant, plus tamen multo misericordiæ, benignitatis, atque antecedentis voluntatis salutis nostræ procul dubio habent; ut ne iteratis sæpe delictis nostris anxia hæc voluntas de salute nostra vincatur, & puræ iustitiæ cedat: constat ex Tobie 3. fine. *Hoc autem pro certo habet omnis, qui se colit: quod vita eius si in probatione fuerit coronabitur: si autem in tribulatione fuerit liberabitur: est in correptione fuerit ad misericordiam tuam venire licebit*. Non enim delectaris in perditionibus nostris: &c. quare, neque dolorem, & penam, adhuc cum punit, de se se amat, sed auersatur: casque non tam vindictæ causa, quam correptionis & ad melius nos reuocandi gratia è salutis nostræ amore nobis immittit; qui bonis quidem, non autem malis nostris delectatur: idcirco paulatim etiam perditissimos in hac vita punit: quippe qui de eorum malis dolet: ac proinde minoribus iniuriis eorum conuersionem primo tentat, si fors absque grauioribus respiciant. Huius rei illustrissimum exemplum Exodi historia est, quæ sapientiæ 11. & 12. aptissimo ad rem nostram commentario ponderatur: etenim relata cap. 11. obtinatione Egyptianorum, quam frangere leuioribus, ac postmodum grauioribus flagellis conatus Deus fuit ait: non totam illam iram statim, ac peccatum effundere; sed dissimulare illum recentia hominum, propter penitentiam, & rationem subdit. *Diligis enim omnia, quæ sunt, & nihil eorum odisti eorum quæ fecisti: & sine capitis, parci autem omnibus, quoniam tua sunt Domine: inde vero cap. 12. exclamat. O quam bonus, & suauis est Domine Spiritus tuus in omnibus! ideoque eos, qui exerrant partibus corripis, & de quibus peccant admones, & alloqueris ut relicta malitia credant in te Domine*. Cuius rei exemplum aliud adhibet in modo, quo idololatrias habitatores antiquos terræ sanæ, ut locum populo suo darent, exterminauit subiungit enim vers. 8. sed, & his, tanquam hominibus (qui utique omnes, omniumque salutem amas) pepercisti: & missi antecedentes exercitus tui vestras, ut illos paulatim exterminarent, &c. vers. 10. sed partibus iustitiam dabas locum penitentia, Eam nimirum, non hominum stragem, & afflictionem debitam præcipue intendens. Neque vero ea in sceleris moderatione utebaris,

Quoniam

quoniam superiori de eorum salute, vel exitio rationem reddere deberes. Nam inquit sapiens: quis tibi impetrabit, si perierint nationes, quas tu fecisti? Non enim est alius Deus, quam tu, cui est cura de omnibus ut ostendas (alteri rationem reddas) quoniam non iniuste iudicas: quare ergo ea moderatione corripis? ob hoc (subdit sapiens) quod omnium dominus es, omnibus te parcere facis. Subiungit autem ex historia prefata, & ponderata Dei in puniendis quibusvis hominibus, vel potius per flagella ad intentam eorum salutem corripiendis universalem benignitatem. Tu autem dominator virtutis cum tranquillitate iudicas, & cum magna reverentia (hilpanē tiento, como alualo de vidrio no se quiebre con golpe o toquemos recio, ut Paulus viros de modo gubernandi uxores aiebat: tanquam infirmiori vasculo exhibentes honorem) disponis nos: si enim inimicos servorum tuorum, & debitos morti cum tanta cruciasti attentione danti tempus, & locum, per quos possent mutari suae (ut græcum exemplar) mutarentur à malitia &c.

7. Est & aliud huius rei exemplum: de incredulis enim obstituto Iudeis, qui ut dominum perderent, consilium cum Herodianis inierunt, dicitur Marci 3, circumspiciens eos cum ira, & contristatus (græca condolens) super cecitate cordis eorum: ecce, quam in ira ipsa voluntatis vehementis de eorum salute pænæ cohíbent impetum, externis adhuc signis, non potuerit id quod Chrysostomus ad Matth. 12. homil. 41. sub init. ita ponderavit: circumspexisse: ut aspectu, & oculorum motu ad misericordiam ipsos flecteret: & voluisse illos curare præ ceteris (quibus erant deteriores) & multis modis remedium attulisse, &c. illos autem omnem rationem retrussisse: & homil. 43. in acta Apostolorum, quoniam igitur, neque is, qui punit (Deus) latatur: igitur, & ita quoque ne lateret, sed si iuste quidem inquit, puniuntur non oportet dolere: etiam propter hoc est dolendum: quia digni supplicio visi fuerunt. Die obsecro: quando videbis filium tuum vri, vel secari non doles: ideo per Angelos Deum punire, ac se ipso benefacere multis scripturæ testimonis offendit Hieron. epist. ad Cyprian. ad id Psalm. 89. quis novit potestatem ira tua? &c. Non enim corripit, ut interficiat, atque disperdat, sed, ut corrigat, & emendet, & in 7. Ezech. sub init. Non parcat oculus meus super te, & non miseror: scribit: quasi clementissimus medicus incidere cupiens putridas carnes & cariosa vulnera adurere cauterio non parcat: ut parcat: non miseretur, ut magis miseretur; nequid putridum, vinasque carnes sui vicinia corrupturum remaneat in corpore. Percutit autem Dominus, quem diligit, & castigat omnem filium quem recipit: cuius intelligentia est, ego percutiam & ego sanabo: & ad id Malach. 1. Filius honorat Patrem ait: vult itaque primus Deus, ut filij eius simus & bonum voluntate faciamus: sin hoc consequi volumus, ut saltem servos nos habeat. & à malis per suppliciorum formidinem recedamus, Prosper. ad id Psalm. 144. iustus Dominus in omnibus vis suis, inquit: qui etiam flagella meditatur: ideo castigat ut pareat, & Epigrammate 5. canit.

Cum Deus exerta peccantes verberat ira:
Et norint homines quid mereantur agit.
Nam, dum mortalis peraguntur tempora carnis,
Auxilium miseris ipsa flagella ferunt.
Et vindicta brevis sic novicia crimina finit:
Ne sine fine habeant debita pœna reos.

Sed, quoniam referendis Patrum in hanc sententiam testimonij dies, annique nos deficient: videantur Orig. 4. contra Celsum post medium. Basil. in Psalm. 37. sub init. Ambros. in eundem Psalm. col. 2. Athanas. d. contra Arium in Concil. Nicen. longe à medio. Cirill. Alexand. 5. controu. Julian. longe à princip. S. Max. Oeconomicor. cent. 3. cap. 9. 10. 16. 22. 23. tom. 5. Biblior. Nec alia mihi sententia illa Psalm. 2. cum exarserit in brevis (in hac vita, vel potius statim, ac peccatur) ira eius. Beati omnes qui confidunt in eo. Magnam quippe spei & fiducie consequendi misericordiam fundamentum præbet instantaneum; nec dilatatum supplicium. Tandem plena fide, atque in Deum

pietate monitione illa 2. Machab. cap. 6. rem concedamus. Obsecro eos qui hæc lecturi sunt, ne abhorrescant propter adversos casus; sed reputent ea quæ acciderunt non ad interitum; sed ad correptionem generis nostri: enim multo tempore non finire peccatoribus ex sententia agere, sed statim ultiones adhibere magni benefici est iudicium: & subinfertur, corripiens vero adversus populum suum non desinit.

8. Adeit aliud etiam potentissimum voluntatis antecedentis Dei, quatenus ex ipso est, de omnium, etiam nequissimorum hominum recta vita, & salute argumentum ex frequentissima immanium suppliciorum coelestis infligendorum in scripturis comminatione, ea quippe non, nisi ex honeste vite, & salutis eorum voluntate, promulgantur: ne scilicet transgrediantur, ac pereant: ut bene Clem. Alexand. 1. Pedagog. cap. 8. post med. qui minatur, inquit, aperte ostendit se mali nihil facere velle, nec ea, quæ minatur exequi; sed incussit timore mala reprimit. & suam in hominis benevolentiam ostendit: adhuc d. fletens; & ostendens qualia sint passuri, si peccatores permaneant; non autem sicut serpens statim immolet. Bonus ergo Deus. Subinfertur: videte quomodo Deus propter suam bonitatem requirit poenitentiam, & in ipsa minarum intentione tacite ostendit suam in hominibus benevolentiam. Hieron. Ezech. 33. ad id si me dicere ad impium. Sic ait. Nec statim sequitur, ut, quia propheta prædicit, veniat quod prædicit. Non enim prædicit, ut veniat; sed ne veniat. Nec, quia Deus loquitur, necesse est se: i quod minatur; sed id comminatur, ut non fiat, quod futurum, si verba domini contemnunt. Cyprian. lib. 4. epist. 2. longe à med. in Psalm. legimus etiam censuram pariter, & elementiam Dei comminationis simul, atque parentis; punientis ut corrigat, & cum correxerit referentis: visitabo inquit in ira faciem eorum, & in flagellis delicta eorum, misericordiam autem meam non dispergam ab eo. Origen. 4. contr. Cels. post med. quod autem non effectus Dei sit ira, sed voluntas, quæ eam sibi peccatis suis contrahat, docet Paulus in verbis, Ad divitias bonitatis illius, &c. pendit autem, & illud. Theaurizasti tibi iram, Tertullian. (vel potius adhuc Catholicus Novatianus) de Trinit. cap. 7. quod ira sit Deus, non ex vitio eius venit; sed ad remissionem nostram illud facit. Indulgens est enim, etiam tunc, cum minatur: dum per hoc homines ad recta reuocantur, iudiciale: omnes ista, vel iracundia Dei, vel edita, vel quacunque sint huiusmodi, ad medicinam nostram pertinent: Epiphani. lib. 1. hæres. 38. post med. prædicit itaque scriptura iuxta præcognitionem nos manere, ac docens, ut ne in idamus in iram Dei immedicabilem, non ex affectu Dei decretum; neque ex eo quod ad afflictum superatus sit Deus contingens; sed hominibus peccatis facientibus iustissime preparatam. Hilar. in Psalm. 2. ad id: Tunc loquitur ad eos in ira sua, inquit, quoniam nos ad voluntatem bonitatis, id est ad bene, honesteque vivendum per spem promerenda, & vivenda sua bonitatis illiceret. Pœnam tamen devotata, & contempta bonitatis adiecit: ut, cum libertatem nobis voluntatis ad bonitatem promerendam reliquisset, quia meritum nostræ naturæ non haberet, quotidie propolitus à contrario peccatus esset (sic enim ipse legit pro ardentibus affectibus) ita habet: operatus autem est, non ad motum repentinae iræ, quæ per cupiditatem viciendi subito accensa sit, sed operatus arsurus est, qui per impenitentem voluntatem ipsi se constituerunt vrendos. Denique infra sic loquitur iratus, sic conturbat indignans non puniens admissam impietatem sed impenitentiam, ad poenitentiam confessionem commemorata potestatis terrore perturbans: Hieronym. Osa memorata potestatis terrore perturbans: Hieronym. Osa 6. ad id propter hoc dolavi in prophetis, & secidi in verbis oris mei &c. ita habetur: verbis terribilibus comminatus sum: scapellum, ignes, & cauteria præparavi: ut qui elementem contemebat timentis offensum, & secidi negligentes in verbis oris mei, ut ante peccatores verberum terrore punirem, quam captivus immiseret.

9. Postremo vehemens hoc desiderium, & antecedentem Dei de salute, etiam perditissimorum hominum voluntatem demonstrat animi, seu affectum fluctuatio, cum illorum scelera ab eius voluntate supplicium exigunt, ac penæ extorqueant: a quoque eis Deus

dum pœnam intentat hominum; nihilominus, & salutis eorum amore nativo ardente desiderio, ne supplicia ex iustitia & ratione decerneret, simul agitur, ita ut pene decreuisse cum pariter, & quasi retractet cum decernit. Non aliter, atque amantissimus Pater dilectissimum, pessime tamen meritum, filium immani supplicio affecturus, hunc tenerissimo eius amore inde pessimo merito ipsius distractus, iam ad veniam trahitur, iam impellitur ad supplicium: neutrum vero ita peragere statuit, quin inde in oppositum affectum simul regrediantur. Notatur Dei in peccatorum supplicii decernendis, paternæ hæc animi, & voluntatis fluctuatio, & pugna Osee 6. illis verbis: *quid faciam tibi Euphratim, quid faciam tibi Iuda? Ad quæ Hieron. Parentis in perditis filiis monstrat affectum: iuxta illud &c. ac si dicat. Nescis, quæ me hæc contigit: quem adde ardentem amo. Alioqui ad maium, & in promptu erat quid agerem: scelerum, à quibus te adeo efficacibus mediis detinere, ac remediis reuocare tentauit meritissimo supplicio: item Osee eundem cap. 11. quomodo dabo te Euphratim, proquam te Israel? Quomodo dabo te sicut Adamam, ponam te ut Seboim: conuersum est cor meum, pariter conturbata est penitudo mea: non faciam furorem iræ meæ. Vbi Hieron. Nunc Deus ad Israel Parentis loquitur affectu: quid tibi Euphratim? quomodo te meo auxilio deducabo? id sane Paternus meus affectus etiam post tot, tantæque scelera tua penas debitas extorquentia, non patitur: quæ te arte corripiam? quo potero sanare medicamine? & infidelitatem: cum duram imo crudeliter sententiam protulisset: rursum Parentis affectus misericordia vincitur & dicit enim conuersum est in me cor meum: pariter conturbata est penitudo mea: & ad eundem locum Theodoretus: ego, inquit, te defendere studeo: verum non me hoc facere sinunt tua impia scelera: quare, sicut Adamam ponam te, & sicut Seboim, quæ una cum Sodoma, & Gomorra deflagrata sunt. At, vix contra eos calculum eduxerat, cum misericordia adductus sententiam remouit, Parentis imitatur, qui, cum maximo labore stetit ab errore reuocare non possunt, natura perturbantur. Item 18. Repente loquitur aduersum gentem, & aduersum regnum, ut eradicem, & destruiam, & disperdam illud: si penitentiam egeris gens illa à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam, & ego penitentiam super malo, quod cogitavi ut facerem ei: & subito loquitur de gente, & regno, ut edificem. Vbi ipso punientis decreto ex hominum amore eius reuocatio, & penitentia concepta à Deo legitur, ni per arbitrii nostri steterit abusu.*

10. Hæc porto antecedit Dei de omnium hominum salute adeo est ex scriptura, Patribus, & Theologicis rationibus, ut vidimus explorata, ut nihil firmum contra eam possit opponi, vnum est Augustini testimonium recitatum à Ruiz d. 20. sect. 5. numer. 6. his verbis: *Mali salui non sunt, non quia ipsi nolunt, sed, quia Deus non vult: quod absque ulla controuersia manifestatur in parulis. Ergo respectu horum, nec de salute eorum est voluntas antecedens, quæ expressè ab Augustino negatur: nec conditionata ex parte obiecti, siue specialis, ac pendula à bono vii arbitrii, ut dicebamus. Respondetur: voluntatem saluandi, quæ respectu aliquorum negatur ab Augustino, cuiusque defectu, & adulti plures, & infantes in baptizati (de quibus ibi Augustinus) pereunt, non esse, quam cum scriptura, & Patribus, & communi Theologorum aduersum: sed voluntatem prædestinatam, seu Dei prædestinationem: siue qua nemo de facto saluatur, & quam Deus, adhuc ex ea antecedente voluntate salutis omnium hominum pro suo arbitrio, & voluntate potest erga quemvis habere, vel omittere: ac proinde nulli hominis actualis voluntas causa sepe est, ut erga ipsum à Deo prædestinatio non habeatur: ut in paruulis, qui in baptizati decedunt, & adultis quorum primam mortale finale quandoque est, esseque in omnibus absolute potest: quare huius rei causas præter Dei voluntatem, occultaque, & secreta concilia, tam in paruulis, quam in præfatis adultis ob primum mortale demeritis, indagare inuisibilis, atque stolidi laboris nobis esset, ut docet Augustinus. Cap. 4. contr. Iulian. Cap. 3. circa med. & epist. 157. ad Optatum post medium.*

quamvis eius voluntatis. & concilij rationem satis congruam addat ut in non prædestinatis nouerint, quid omnibus debeat, & prædestinatis, quæ sibi pœna debita (ob originale saltem) relaxetur: & quæ in debita gratia condonetur: quam rationem, & verba inferuit Beda in id ad Romanos 9. quod si Deus volens ostendere iram: &c. Alia, quæ opponi cum specie aliqua difficultatis possent diluimus certam. 3. numer. 4. 5. & præsertim 6. leuiora vero plura ex simplicitate volitionis diuinæ desumpta, nec mentionem, nedum solutionem merentur, illud tandem, quod voluntas Dei semper, ac de lege, ut aiunt, implicatur, debeatque impleri: id quod, de actiua, & serua voluntate Dei saltem, intelligendum videtur (cum tamen antecedentem hanc salutis omniau seriam actiuamque esse, etiam respectu reproborum in quibus non impletur, docuerimus, difficultatem non habet: siquidem de voluntate serua Dei omnino, & absolute efficaci proprium est infirmitatem de se esse, ac natura sua cum effectu volito connecti, vltra vero, imò infra eiusmodi efficaciam, aliam seriam actiuam Dei voluntatem esse posse efficacem solummodo secundum quid, cuiusmodi antecedit hanc Dei voluntas sit, ostendimus certam. 3. numer. 6. quare illi non in reprobis solum (in quibus de facto caret) sed in omnibus effectu carere non repugnat: imò nec Deum salutis, rectæque vitæ alicuius, quantumvis eximie prædestinati, à Deo vehemens desiderium habere non posse, quod natura sua absolute efficacis consensus honesti, & salutis per illum consequenda sit, ipsique ab intrinseco connexum, ostendimus sequenti quæstione de præfinitionum, etiam natura sua regularum per scientiam mediam, possibilitate agentes.

QVÆSTIO IV.

De affectu prosecutiuo Dei erga rationales creaturas speciali, siue amicitia Dei propria erga illas.

EX dijs supra de amore amicitie personæ cuiusvis Trinitatis erga duas reliquas constat Deum erga irrationales creaturas propriam amicitiam, adhuc inchoatæ, siue quatenus ex parte Dei est, affectum exercere non posse: constat enim amicitiam perfectam, atque absolute talem, mutuum duorum, ut minimum amorem, siue alterius ad alterum redamationem essentialiter includere, irrationalia vero redamare nequeunt amantem: quare neque huius in ipsa amor amicitia, adhuc inchoata, & partialis esse omnino potest: siquidem pars omnis, & inchoatio vera, essentia sua partem possibilem, & totum siue absolutum, & perfectum non repugnans essentia sua concernit: quocirca etsi Deo erga irrationalia beneuolentia alicuius, quæ concupiscentie non sit, affectum negare me iudice non possumus (sicut, nec nobis, qui alteri ex certantibus brutis, nec ex nostris, neque ex amicorum utilitate, & complacentia victoriam optamus, ac de eius morte dolemus) amicitia vero propriæ adhuc inchoatæ erga illa affectum concedere non possumus: idcirco de amicitia Dei erga rationales creaturas solummodo esse potest quæstio, & difficultas in præfati profiganda: vbi de eius erga earum aliquas inæqualitate.

CERTAMEN I.

Datur affectus amicitiae propriae erga creaturas rationales in Deo.

1. Conclusio hæc absque temeritate, ut minimum, negari non potest: tam quippe in scriptura, & Patribus expressam videor mihi videre, à nulloque Scholastico negatam: eam expresse affirmat S. Thom. 1. part. quest. 20. art. 1. ad 2. art. 2. ad 3. sentent. d. 32. quest. 1. art. 1. ad 2. & art. 1. ad 3. atque eius discipuli S. Bonavent. sententiam ad locum primæ partis citant, ubi, & nostri ipsius interpretes. Valquez d. 82. cap. 2. ac reliqui: & item Capreolus d. 45. art. 1. conclus. 11 supponit Magister d. 17. & sequentibus sæpe, maxime d. 32. ubi expresse S. Bonavent. art. 1. quest. 2. ad argum. Richard. art. 1. q. 1. arg. 2. cum eius solutione collato. Carthus. q. unica in relatione sententia S. Thom. Durand. q. unica, art. 2. & Scotus q. etiam unica sub finem ad argum. 2. qui duo postremi, etsi ita planè censent; ita vero quandoque loquuntur, ut aliquibus Scholasticis non ita textum & contextum totum legentibus, rimantibusque, sed fragmentatim solum rependentibus, ut ipsos pro opposita negatiua sententia referent anam præbuerint non exiguum: ex nostris qui articulatim S. Thom. interpretati non sunt, etsi partium eius methodum inscribenda Theologia, sententiaque seruauerint: Herize tract. 2. d. 18. cap. 2. num. 15. Luis. Torr. 2. d. 66. dub. 2. Alarcon de volunt. d. 2. cap. 3. Ruiz d. 52. sect. 6. Martinon de Deo d. 16. sect. 3. Arriaga d. 26. sect. 4. Quiros d. 73. sect. 1. etsi hunc affectum, non adeo distinctè, & exactè, sed ex communi titulo, & difficultate virtutum moralium diuinum duo hi postremi, sicuti & Herize examinarint; non autem ex amicitia propriis, nec aliis moralibus affectibus communibus: communia autem hæc tract. de virtutib. Dei moralib. discutienda semel erunt pro omnibus, ne singulis earum questionibus repetantur.

2. Hi igitur, quos ea in re Arriaga sectatur, ex ea difficultate questionem de Dei erga creaturas rationales decidendam vix putant: An Deus creatam bonitatem propter ipsam, ut finem *qui vel cui*, vel adæquatum, vel inadæquatum possit amare de facto amet quod de adæquato fine, ad quem Dei amor ultimo terminetur, quin ad seipsum illud referat amore suo, de facto, Arriaga, tres vero alij, adhuc de possibili admittere non audent: quia, & antecessorum Theologorum, immò, & sui ipsorum mentem non satis distinctè penetrarunt, dum Deum omnia propter se, ut finem amare docent; non satis attendentes, & se & illos finem pro formalissimo specificatiuo amoris diuini usurpasse: cum id inde in primis probent: quod alias diuinus amor à creatis obiectis specificaretur, atque in sui intrinseca perfectione penderet. Ceterum, etsi creati amoris finis omnis præcipuum specificatiuum sit: imò & obiectum quodvis formale motuum eius, sit etiam eius essentialis specificatiuum; secus tamen diuino amoris contingit: qui ex Deo, eiusque bonitate, tanquam obiecto, nec dum considerato, ut fine, aut medio amoris erga creatam, vel in creatam infinitus simpliciter è genere suo euadit per denegationem termini etiam extrinseci: & cui proinde motuum, finisve vllus eiusdem amoris, ad quodvis obiectum explicari intelligatur aliquid perfectionis in linea amoris addere possit; ac proinde respectu amoris diuini obiecta motiua, & finis proprie talis creatura esse possunt, quin motiua seu finis, quoad eius specificatiuam, seu vim specificatiuam illius, sint.

3. Porro id docui vniuersum agens, & principium virtutibus moralibus, ac proinde amicitia erga rationales creaturas propria (de qua in præsentem statuendis ponens d. 2. q. 4. 1. & 6. eas rationes penetrasset, atque absolute separabiles animaduertent, nec Deum omniamoris sui erga creatam finem, & motuum vltimum, quasi id quandoque scriptura docet, assererent, nec aliis locis,

quibus, & voce, & ratione ad creatam eum amorem, ut motuum vltimum, & finem tam *qui* quam *cui* terminum conuincitur, turbarentur: atque ut vtrumque (quod fieri rectè haud quaquam potest) conciliarent, difficultas valde, facileque redarguendas doctrinas irritò labore minimè excogitasset: quarum relatio hic, & confutatio inutilis: maxime, cum eas omnes citans Arriaga reterat, ac refellat, valeatque quilibet, ubi semel eas audierit, ad manus, ut aiunt, earum deprehendere fallaciam: illud solum addam: miraculi instar esse distinctionem hanc mouendi, & specificandi in motui creatis respectu diuini notam eis non fuisse, sed penè ignotam: quia nusquam respectu amoris creati separatim, immò nec separabile agnoscent; & tamen rationem terminandi, & specificandi in eisdem obiectis respectu amoris creati inseparabilem (implicat enim meum Petri amorem, etsi ex eodem principio motui formali sit, Ioannis aut Bacephali amorem esse) respectu tamen amoris diuini, non solum separabilem vnam ab alia admittant, sed de facto diuisam fateantur, ut diuinum amorem de obiectis creatis ab his specificatiue independentem ea ipsa ratione, qua nos eandem rationem mouendi eorundem obiectorum, à ratione specificandi respectu diuini amoris diuisimus, omnino defendant; sed de his, & hic & citatis locis satis.

Probatum conclusio ex scriptura cuius verba iuxta statam apud Patres, & Scholasticos interpretes omnes regulam secundum proprietatem significationis dicta, ac recipienda à Catholicis, (ubi nihil, vel scriptura, vel sanæ doctrinæ aduersum continent) sunt. Iudith. 1. Itai. 4. 1. Iacob. 2. dicitur. *Abraham Dei amicus est*. Psalm. 138. de iustis omnibus. *Nimis honorati sunt amici tui Deus*. Sapient. 7. de Sapientia est iustitia morum thesauri: *qua qui vult participare facti sunt amici Dei*, &c. ac infra *Amicos Dei*, & *Prophetae* respicitur, Luc. 12. *Dico autem vobis amicus meus, Ioannis*. *Vos amici mei estis, si feceritis, quia ego præcipio vobis*: infra: *vos autem dixi amico*. Ex quibus sic arguo. *Amicitia proprie accepta* (ut hic præmissi accipiendum) in parte cuiusque extremi, seu personæ, non solum eum amorem erga alteram essentialiter dicit; sed huius etiam erga illam vicissim, ac mutuo: ita vti ex parte amoris redamatio in amantem deficit, amor quidem in illa sit: amicitia verò adhuc ex parte amantis esse non possit: ut supra de amicitia diuinorum personarum inter se disputans ostendi discept. proxima: Atque eis locis amicitia hominum erga Deum asseritur: ergo, & allicetur saltem virtute, & illatione proxima, mutuo ex parte Dei in homines amor, atque amicitia: idem argumentum continet Tridentinum sess. 6. cap. 6. docens impium per iustificacionem ex inimico fieri amicum Dei: hoc quensque & constans apud Patres omnes concors locutio (ut merito ob hæc testimonia & argumentum prædictum in eis contentum propter Dei erga homines, ut subinde reliquas rationales creaturas iustas, ac redemptas, negare non temerarium solum censet, sed erroneum.

5. Expressius adhuc hæc dogmatica veritas continetur illis verbis Sapient. 8. *Ego diligenti me dilige*, & illa Ioann. 14. & 15. *Si quis diligit me, Pater meus diligit eum*: & *sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos*: & *manete in me*, & *ego in vobis*, vti que per dilectionem, ut Patres omnes, interpretes, & Theologi intelligunt: in eis quippe rationalium personarum Dei nempe, & hominum amatio, ac redamatio; siue mutuo amor asseritur: quæ amicitia proprie essentialis definitio continetur: quæ amicitia & à definitione ad definitum demonstratio effluunt. Consulto omisi illa testimonia quibus vel impij amari compellantur, dum inuitantur à sapientia ad iustitiam: eis enim non, tam, quod sunt, quam, quod eos esse Deus desiderat, explicatur: quo Dei misericors, & beneuolus affectus significatur: non amicitia, quæ complacencia erga amicum est, amor, & mutuo: vtriusque autem Dei erga impium beneuolentia ab amicitia deficit: cum, quia mutuo non est, cum ab impio non redamatur Deus, quia ex complacencia impij quem Deus pro eo finem odit, amare illum, pro tunc, nequit charitatis & amicitia amore (quæ similitudinem, non qualemque creaturæ

is omnibus communem, sed supernaturalem cum Deo respicit: sed benevolentia alterius laxioris, ex misericordia, est non ob Dei utilitatem, ut locus datur gratiae: eadem de causa mitto illa Ioann. *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret: & similia illa: commendat autem charitatem suam Deus: quia cum adhuc impij essimus, &c.* eis enim, non, charitatis, quatenus à misericordia differt, aut amicitiae propriae Dei amor, sed intentione, & inchoatione solum tali, erga peccatorem exprimitur. Magis probant illa Prouerb. 12. *qui diligit cordis mundiciam propter gratiam laborum habebit amicum Regem.*

6. Ratione Theologica probari à nonnullis à priori potest: quia amicitiae virtus honestissima moralium est: ergo illam prosequitur Deus, cuius amor de sefe omniatorem formalis est: ita vero efformata ratio nihil probat, est pro reliquis. Deo virtutibus moralibus vniuersum probet: id enim specialem amicitia habet, ut dicitur in bonitate personae amare tendat: est enim formalitatem complacentia de illo, minime otiosa, sed ex qua rursus bona illi ex eadem complacentia optemus, & ab ipso possit gaudemus, ut in linea finis cui primum mobile reliquorum affectuum personae amor sit: sicut in linea finis qui intentio finis reliquorum eius lineae affectuum primum mobile (id quod non à Deo excludit in seipsum ab aliis video) non autem in bonitatem, sed honestatem amantis in eo amore exercendam ferret: id enim non nisi ex complacentia sui, cui amicum honestum amicum amare, fieri nequit: quare amore concupiscentiae, non autem amicitiae fiet, cum reflexe ob honestatem virtutis amicitiae eius amorem appetimus: quod in actu charitatis patet: quem, si ob eius honestatem reflexe velimus actu charitatis, & ex pura complacentia Dei non amamus, sed ex concupiscentia: quare, & reflexus ille actus charitatis Dei non est. Potest autem ita efformari ut vim habeat: quia supernaturalis bonitas Deum perfecta charitate, & dilectione diligentis, suae actus, suae habitus, ne incompete de formis sanctificandis quaestione miscellaneam; nec vulgariter, nec ex vulgaribus principiis à nobis dirimendam miscellaneam; rationalem creaturam obiectum dignum complacentiae, & redamationis diuinae constituit: quod argumentum non legitur confirmatur: etenim mutua affectus conuenientia similitudinem, in quavis animalium specie iuxta cuiusque capacitatem, naturalissima est: atque inter Deum, & rationales creaturas iustas, & ipsam suae actualiter suae habitualiter amantes, similitudo (quae creatura ad Deum esse potest) est perfectissima: ergo, & inter eos mutua supernaturalis affectiva conuenientia, seu amicitia. Probatur minor: est siquidem in iustis ita Deum diligentibus diuinae naturae participatio, & similitudo 2. Petri 1. *ut per haec efficiamini diuinae consortes naturae: & filiatione adoptiua vera, quae obiectum similitudinis imagine supernaturali Dei Parentis esse non potest.* Hoc porro argumentum continet illud Ecclesiast. cap. 27. *voluntas ad sibi similia conueniunt: & creatura ad eos, qui operantur illam, quo etiam spectat id Sap. 5. Custodia legum consummatio incorruptionis est: incorruptio autem facit proximum esse. Proximum inquit, ac inquam; sed ut alter alicui: longo proximum interuallum.*

7. E proxima ratione occurrit obiectioni aequalitatis amicum necessariae, & essentialis ad proprie dictam amicitiam ex Aristotele 8. Ethicor. ad Nicomac. c. 7. lib. 9. c. 3, & 8. item 7. Ethicor. ad Eudem. c. 5. lib. 11. init. & cap. 12. Probique scribente. *Amicitia in aequalitate quodam, consistere videtur, nisi frustra dicatur amatoria esse aequalitas.* Atque Dei ad homines summa, infinitaque distantia, & inaequalitas cum in esse, tantum amore est, ut inter infinitum, & finitum: ergo nec propria inter eos amicitia esse potest: ut idem Aristoteles concludit cap. 10. 7. ex 8. Ethicor. ad Nicomac. citato: *Si longe separatus sit aliquis, ut Deus, non amicum manet amicitia: & citato c. 5. ex 7. Ethicor. ad Eudem. Ridiculum esse: si quis Deo exprobraret, si non pro eo, ac ob hominibus amaret, vicissim diligeret: aut Primogenitum, quod non aequalem amorem subditis praestaret. Et confirmat 8. illo Ethicor. cap. 1. Proloquio vulgari: *Parce**

cum Paribus: & graculus graculo, &c. cui simile est proloquium Prouerb. 13. verum ex dictis proxime constat horum solutio: per dilectionem supernaturalem diuinae naturae participationem, & similitudinem esse: quam, ne subodoratus quidem Aristoteles fuit: vnde nihil mirum, si inter Deum, & homines amicitiam negarit ob inaequalitatem eorum, tam in natura, quam in amore; ob eam verosimilitudinem, & participationem nobis à Deo donatam dilectionis, suae actualis, suae habitualis, communicatione, & Dei amici infinitè excellentis ad hominem iustum, quem amicum sibi vult, quantum opus sit (ut ait Cicero de amicitia inter Superiorem & inferiorem) demissionem reperiri: verum prouerbium illud ex Hieronymo ad id Mich. 7. *nolite credere amico desumptum: Amicitia paret aut inuenit, aut facit, ubi inaequalitas est, & alterius eminentia, necdum vero affectuosa eminentis dignatione affectuosè ad inferiorem complanata alterius subiectione, ibi non tam amicitia, quam adulatio est:* At inquit Dei Dominum, & creaturæ seruus essentialis est inmutabilis, & inabdicabilis: ita enim est physice secus affectuè: eo enim modo, & à naturali dominio Dei minax, terrenisque supercilium, & à naturali nostra seruitute seruilis timor, & terror, quæ amicitiae obsunt, excutitur.

8. Quin & Aristot. 8. ad Nicomac. c. 12. *qua est filiorum ad Parentes, & hominum ad Deos ut ad bonum est & excellens, amicitiam admittit; quia; (ut doctè S. Th. aequalitatem ab eo requisitam inter amicos non numeralem, & Arithmeticam, sed proportionalem, seu Geometricam de amicitia vniuersum sumpta interpretatur) est quaedam amicitiae species sit, quæ arithmetica etiam requirit: quæ proinde inter solas diuinas personas in diuinis, summe quidem perfecta, intercedit ob bonitatis, & perfectionis communis, non aequalitatem solum, sed identitatem etiam & vniuersam vnitatem. Porro aequalitatem solum hanc proportionalem amicorum dignitate, & perfectione inaequalium, affectuumque, imò, & effectuum vicissim sibi ex amicitia praestitorum, ad amicitiam propriam absolute sufficere expresse ipse Arist. eodem lib. 8. cap. 14. post med. Scribens: *Amicitia namque id exposcit, quod fieri potest non id, quod est ex dignitate. Nec enim in omnibus est, ut in honoribus erga Deos, & Parentes. Nemo enim vniquam dignum reddere potest: sed, qui, quod potest exequitur bonus, & aequus esse videtur.* Tunc enim proportionalem, tenet aequalitatem, & 7. Ethicor. ad Eudem. c. 12. circa med. excellens contrarie reddit proportionale iuxtaque diametrum iungit: tamen maius quid, & praestit inferiori, & sit: inferiuscule concludit: *quocirca aliquo alio aequali, & proportionale reddere, inferiores nimirum amicos excellentioribus, conuenit: honore scilicet, qui & natura Principi, & Deo tribuitur à subiectis, non quidem metu, & coactè, sed ex benevolentia exhibitis & vltioncè.**

9. Sed, quoniam quæ semper, & indefinite Deo adesse de facto, quasi statuta lege dicuntur (ut amicitia Dei erga omnes ipsam charitate, suae actuali, suae habituali diligentes locis datis asseritur) ubi aliunde de eius pacto, & promissione, aliunde ex scriptura (ut hic euenit) non constat; necessitate naturali Deo adesse videntur, inferitur sane Deum, non libere, sed ex necessitate creaturas rationales iustas ipsum diligentes, atque ob motuum purè creatum (cuiusmodi est nostra erga ipsum, suae actualis, suae habitualis dilectio) affectu prosequi amicitiae. Hoc autem contra principium nostrum generale, & circa absolute existentia creata omnia cunctis Theologis commune, de libertate amoris Dei erga creata supra statum videtur pugnare. Sed in primis falsum est antecedens: cum enim reuelatio de absolute factis, à Deo habitis, & conceptis, etiam libere, affectibus esse possit, est nulla naturæ suae leges aut præcedentia pacti, vel promissionis suae à Deo habiti, conceptique fuerint, esse potest eorum reuelatio: quare etiam aliunde de pacto, aut promissione Dei non constat, eos naturæ diuinæ lege, ac necessitate à Deo habitos conceptosque fuisse minime probat: eo tamen ad praesens, & similia alia permisso: nihil contra principium illud nostrum (& omnium quoad absolute existentia creata) de libertate amoris Dei erga creaturas omnes probat: illud enim intelligitur à cunctis de libertate amoris diuini à voluntate Dei secundum se, ac

R nudg

nude considerata; non autem vestita libero aliquo affectu suo, quo ad creatum aliquid amandum, siue efficaciter, siue ineffaciter, siue complacentia pura simplici determinetur, uti efficaci finis intentione ad electionem mediorum determinatur, & imperante quovis affectu ad affectum imperatum. Sic ergo; ex affectu amicitiae ex parte Dei quo nobis redamationem sui (qua in ratione propriae amicitiae completur, per nostram, siue actuaalem, siue habituaalem) donat determinatam eius voluntatem ad amorem amicitiae erga nos ex parte sui manere dicendum est, quia & nostram redamationem, & amicitiam absolute talem efficaciter ex parte sui intendit, & quod ex parte nostri apponendum ad propriam virtutisque amicitiam restat, non eius, sed nostrae de reliquo subiactae libertati.

CERTAMEN II.

*Possibilitas inaequalitatis amicitiae Dei
erga rationales creaturas.
examinatur.*

1. **H**Ac de re generaliter egit S. Thom. 1. p. q. 10. art. 3. inquires: *utrum Deus aequaliter diligat meliora?* & art. 4. *utrum Deus semper magis diligat meliora?* Nos autem de amore amicitiae speciatim inquirimus: quia de hoc plura in questione de facto scitu digniora occurrunt: & ex dicendis hic, quid vniuersim de quovis alio affectu Dei creaturarum prosecutio dicendum sit, eadem claritate patebit: ut autem distinctius procedatur inaequalitas amicitiae Dei, erga creaturas rationales iustas dupliciter a Theologis consideratur. Primo, pro inaequalitate, quoad effectus ex amicitiae amore profectos: Secundo, quoad intrinsecum Deo affectum, unde effectus illi extrinseci in eius amicos proveniunt: & de inaequalitate amoris amicitiae Dei erga suos amicos iustos in sensu primo, nempe quoad effectus, conveniunt Theologi omnes possibilem esse, ut respectu vnius, quam alterius posse minorem esse, vel maiorem ex facto ipso comprobatur: cum plura dona gratiae, & supernaturalium reliquorum ex amicitiae affectu aliquot sanctis suis; aliis vero pauciora donaverit, & quotidie donet, ut experimur: quoad inaequalitatem vero intrinsecam affectui amicitiae Dei, si physice, & extrinsece loquamur, conveniunt etiam Theologi esse non posse respectu vnius, quam alterius iusti, & amici maiorem, vel minorem, siquidem eodem iudicabilius physice, & (mea vera, ut aestimo) sententia metaphysice, & essentia sua infinito amore suo quodvis creatum, & creatura omnia siue naturalia, siue supernaturalia bonitate bona prosequatur. Ceterum etsi commune apud Theologos omnes, at mihi verissima sint qui liberam Dei voluntatem & affectum non per Deo intrinseca adaequate constitui formaliter complerique arbitrantur stante huius doctrinae nec debeat stare, nec (quod haud medioere doctrinae illius siue absurdum est) stare possunt: siquidem in effectibus, & donis, quibus per eos affectiva amoris Dei libertas, seu omnis Dei amor liber intrinsece, qua talis constituitur, negari inaequalitas nequit: quare neque in amore amicitiae libero intrinsece per eos effectus constituto: quidquid enim in horum sententia adaequate intrinsecum amoris Dei est necessarium & indifferens ad quemvis liberum amicitiae amorem Dei erga iustum quempiam est: amor quippe necessarius Dei erga seipsum est, ut hi docent Authores.

2. Et sane doctrina communi opposita (a qua recedere necesse est commotiores hodie extrinsecos) supposita, nulla superesse via videatur inaequalitatis affectus amicitiae Dei erga iustos quoad affectum ipsum, sed quoad effectum tantum: atque ita videtur ex ea conclusione S. Thomae intulisse: Deum non amare magis vnum, quam aliud bonum, sed tantum ex parte boni, quod vult amato: quod consonat doctrinae Magistrum in 3. d. 32. c. *Considerandum* dicentis: *dilectio Dei non recipit magis, & minus secundum essentiam, sed tantum secundum efficientiam*: ubi Sanctus Bonaventura art. 1. q. 2. corp. *dilectio Dei potius dicitur esse dilectio effectus, quam affectus,*

& Richard. art. 1. & 2. Henricus art. 46. summ. q. 6. ad 1. *Amare magis non secundum substantiam amari, sed secundum maiorem bonitatem quam causat.* Alexander 1. p. quest. 1. metaph. 2. & 3. Amor Dei ad creatura, amor erga se solum connotatum producendum addit. Nec mirum cum antiquiores; libera decreta Dei, vel per extrinsecas connotata contingentia, vel per relationem rationis eis illis resultantem constituant: quibus proinde ita consequenter loqui visum est; quamquam alterius consequentius locuturos nuper ostendi: nisi Deum quoad affectus siue in linea volendi liberum negent: siolumque in linea efficiendi liberum admittant: ut de constituto liberatis decretorum dicebam: in S. Thom. & reliquorum non connotantium sententia et aequalitate euitantia physica amoris diuini erga obiecta quavis omnis ipsius inaequalitas, maioritas, minoritasque, quoad affectum respectu vnius obiecti, quam alterius, videtur impossibilis: & quamquam ab eorum pluribus possibilis, & de facto esse asseratur, rationabiliter & authoritatibus proberetur, ut iam referemus: ab eorum tamen nullo, propositae consequentiae difficultas emollitur: quia tamen eadem fere est cum illa deus liberi Dei cum amore necessario physice prorsus identificari, quam hucusque nemo cecidit: ex nostra autem difficultatis complandae doctrina, & praesentis conplanationem speramus.

3. Dicendum est Dei amorem amicitiae affectum, neque effectivum solum, posse esse inaequalem, maiorem, minoremve respectu vnius quam alterius iusti: & vniuersum amorem quemvis Dei erga obiecta quavis quae amat amare potest: ita S. Thom. proxime Scotum 3. d. 2. q. 2. vbi Gabriel ibidem q. vnic. art. 1. notat, 3. inaequalitatis gradus recensentes Carthus. ibi q. etiam vnic. circa finem in explicans, & concilians sentent. hac in re S. Thom. & Bonavent. & aliorum a se relatas. *Potest dici maior dilectio Dei, etiam ex parte ipsius dilecti: non secundum quod est, sed secundum relationem. Et respectum ad amatum, secundum quod maius bonum vult cui alteri ita quod non est solum ex parte voliti, sed ex parte per respectum ad volitum: atque ita demum censuisset Ruiz pluribus conclusionibus tandem explicans sententiam d. 53. a sect. 1. ad 4. Probatur conclusio vniuersim ex August. tract. 110. in Ioan. med. *Omnia inquit diligit Deus, quos fecit: Et interea magis diligit creaturas rationales: Et ex illis eas amplius, quae sunt membra virginis filii sui: Et multo magis virginem suam, quam Alex. 1. Pedag. c. 8. init. quod si nihil aliud habet carum, quam ab ipso facta sunt, restat, ut id diligit: longi autem plura quam alia iure hominem diligit, quod est vultu etiam animal eorum, quae ab ipso effecta sunt, prout, & acriter ne praedictum. Id ipsum probant in quest. de facto censu recitanda opportunius Patrum & scripturae testimonia quamplura. A ratione multo ex capite probati conciliari potest, ut iam ostendimus, etsi earum aliquibus nisi aequant, qui eis videntur; communis rationis apud antiquos a Cathusiano proxime attracte robur non attinet: quod scilicet Deus non nisi voluntarie, & libere creatura producat; ac proinde cum melius ac magis bonum, quam alia inter creatura producat: ergo magis maius bonum, & minus bonum producere: ergo magis vult maius bonum quam minus bonum vult: prout non solum inaequalia, sed inaequaliter vult. Sed contentia facilius negabitur, quam probetur: siquidem maius, & minus bonum libere ponatur, requiritur solum ut decretum de alterutro efficiendo, & liberum, & eadem sit: imò efficacia aequa ad vtrumvis apponendum esse debet: unde ex parte voluntatis Dei aequalitas eadem creata bona inaequalia potius, quam inaequalitas probatur. Nec huic rationi testimonia Patrum recitata infidus esse possunt, cum non in bonorum efficientia a Deo sed de iam factorum amore diuino sint alteriusque publico inuitantur.**

4. Probatur primo testimonio eis contenta: quia uti bonum est amabile affectivum, ita maius bonum est magis amabile affectivum: praesertim ab aequo rerum estimatore: atqui inter bona, quae Deus amat alia maiora, magisque, & minus bona sunt: ergo de se sunt magis, & minus amabilia affectivum ab aequo rerum estimatore: atqui, si Deus nequeat illa inaequaliter amare, vel ne

hiora magisque bona non erunt de se magis amabilia affectu minus bonis, vel Deus æquus rerum æstimator non erit: quorum primum naturæ boni, secundum diuinæ perfectionis repugnat: ergo inæqualitas affectiua, siue ex parte subiecti, & amoris Dei erga bona, quæ amat, nec solum obiecti, non est impossibilis, sed absolute possibilis. Atque hæc ratio probat iuxta naturalem debitumque obiectis bonis affectum diuinum non posse non magis bona absolute magis amare; etsi, quia creata omnia obiecta libere absolute amat, quoad substantiam, & modum etiam amoris, iure libertatis siue absolute possit absolute magis bona, & meliora minus amare, quam minus bona amet: quod etiam testimonia Patrum recitata, & recitanda certam. 3. suadent: dum de factis absolute à Deo magis amari, ab ipso meliora quam minus bona, absque vilo alio fundamento, quam maioris bonitatis obiectiue illorum definiunt: quia ubi oppositum ex scriptura, & Patribus, qui de reuelatione, & Spiritu loqui creduntur de liberis Dei affectibus non constat, eos iuxta naturalem, qui à Deo concepti esse à scriptura (vt complacentia de creaturis à se factis) vel Patribus dicuntur, iuxta debitum cuique amoris, & affectus modum conceptos habitosque bona consequentia & Theologia deducitur: eaque ductum se ad conclusionem de facto asserendum satis expremit Clemens Alexand. verbis illis testimonij recitati, *Longe autem plusquam alia iure hominem diligit, quod est pulcherrimum, &c.*

1. Confirmatur: hoc argumentum; quia connaturalissimum cuique est magis amare, quæ sibi propria, & similia sunt, magisque de eius natura, bonitate, & perfectione participant, sunt etenim propria & propria ipsi, quo magis ipsi assimilantur, deque eius natura, bonitate, quare & ipso participant. *Amabile enim omnes cum Aristotele vulgatissimo proloquio bonum fatemur, magis autem unicuique proprium.* Ergo connaturalissimum Deo est magis bona obiecta, & meliora magis amare, quam minus bona. Posita autem impossibilitate inæqualitatis affectiue erga obiecta meliora, & minus bona, id quod cuique rationali personæ connaturalissimum est, Deo erit impossibile. Ergo ea impossibilitas inæqualitatis amoris diuini reiicienda est, & possibilitas asserenda. Confirmatur vltius: quia ea impossibilitate admissa Deo dignum cuique obiecto affectiue reddere redditur impossibile: quod de se factis dissoluitur, & absurdum apparet. Huic tamen argumento, & confirmationibus dices: nihil respectu amoris Dei probare est respectu amoris, & amantis creati vrgenter probent: illud enim de maiore amabilitate maioris boni, quam minoris, & maioris similitudinis, & participationis de bonitate amantis in obiecto amato verum habet, respectu amantis, qui magis minusque amare bona affectiue potest, & amoris qui magis, & minus potest suscipere; non autem respectu amantis, qui magis, minusque affectiue, & amore qui magis & minus suscipiat amare nequit: idque ex amantis & amoris essentiali summa simplicitate perfectione, atque è genere, & essentia sua inimitate: quæ omnia in Deo, eiusque amore necessario ex fide, & euidente ratione fatemur: vnde absurdum terter confirmationis euanesceat. Nam respectu Dei amantis, diuinique amoris, maior dignitas obiectiua obiectorum non est ob summam virtutis perfectionem sed omnino æqualis: quare æquali prolixiorum eorum omnium amore debito suo satisfaciunt: etsi alieno imperfectionis amantis, & amoris non satisfaciunt: nec nisi suam deponat perfectionem (quod repugnat) satisfacere queat. Dedi semel solutionem, quæ singulis argumentis subiiciendis repeti ab aduersariis paulatim posset, vt semel etiam pro omnibus, atque labore vno confutem.

6. Contra primo: quia solutio hæc Patrum recitata, tum ac recitanda inno & scripturæ doctrinam euacuat. Contra secundo: quia Christi humanitatem non esse magis à Deo affectiue amatam, & amabilem Deo, ratione etiam vniuersalis hypostatice, & vnctionis substantialis plenitudine, quam sit à Deo amabilis, & amata pulex aut sterus aperte probat: quia hæc omnia à Deo amant, qui nec magis, nec minus affectiue amare, atque amari, qui nec magis & minus ob rationes à te datas suscipit amatur, amaturque à Deo solummodo possunt: hoc autem

Christoph. de Ortega de Deo Vno, Tomus II.

tem auditum etiam horridum, & blasphemum est. Patribusque & scripturæ recitandis certam, contrarium: sed audi aliquid adhuc absurdius, magisque longe blasphemum. Contra tertio inferitur: ex doctrina tue solutionis. Nec magis amare affectiue, amareve posse Patrem æternum Filium suum æternum; nec vicissim vnam Trinitatis personam, vel aliam, vel seipsam, ac proinde Deum seipsam, quam muscam, aut sterces posse: quod clarius adhuc scripturæ, Patribusque, ac subinde Theologis omnibus aduersatur. Nec satisfacies, si dicas: diuinam bonitatem esse obiectum specificatum adæquatum, & primum diuini amoris, ac proinde quod propter illam amatur, vt Christi humanitas & strictius personæ Trinitatis personas alias vicissim seque ipsas ac subinde seipsam Deum, magis proculdubio amare affectiue: sicut finis, quia principale specificatum est magis, quam media amari æque etiam intenso actu dicitur. Contra vero: quia questio præsens, & impugnationes datæ de amaris, vt quod procedunt: in quo non attenditur specificatum, de quo nulla habetur ratio, neque potest haberi; nam specificatum seu ratio formalis amandi, cum aliquid ob illam amatur, non magis, sed æque amatur, & indistinctum, nec, quia specificatum, est ipsa amata, seu præamata vt quod, amandi vt quod subiectum, cui inest: sicut finis amatus, seu præamatus vt quod, est ratio & motuum amandi & eligendi media: quare & magis vt quod potest amari. Secundo cum Dei bonitas, non vtunque sed identice coniuncta in Deo à se amato sit adæquatum specificatum, ex quo totus Dei infinitus amor propriori naturæ ad vnionem hypostatice cum humanitate, cui vnione non identitate iungitur, solutione ad secundum absurdum admissa, primum absurdum non vitatur. Contra denum: quia, cum æqualitate, immo omnimoda physica identitate amoris diuini, stat nihilominus affectiua inæqualitas amoris vt maior respectu vnus, quam alterius obiecti esse absolute possit Dei amor: ergo nulla solutio. Antecedens ex tua solutione constat, & probabo inferius præcipuum imò vnicum argumentum contra nostram conclusionem vt supra dixi, atque ea solutione contentum difficiens.

7. Rationes hæcenus datæ, ac testimoniis Patrum imbibitæ ex diuersis titulis naturalibus, seu natiuis maioris, vel minoris bonitatis obiectorum, quæ Deus amat, procedunt: quæ vero ad conclusionem vniuersalem de quouis Dei amore, probandam succedent, etiam circa bona omnia, quæ, quouis modo, libere tamen, Deus amat, vt creata omnia, tametsi bonitate omnino æqualia, immo & circa idem ipsum obiectum possibilitatem inæqualitatis affectiue amoris diuini probabunt: quia ex parte Dei, eiusque in amando, etiam quoad modum, libertate sumuntur. Prima inde petita ratio sit. Amor efficax affectiue maior est, quam inefficax circa obiectum, siue idem, siue omnino æquale, quam amor inefficax: atqui erga omnino æqualia obiecta, immo & circa idem ipsum, potest in Deo esse, tam amor efficax, quam inefficax: ergo potest in Deo esse amor, vel maior, vel minor, ac proinde affectiua, nec solum effectiua inæqualitas. Maior probatur, in constitutum libertatem volitionis libertate Dei omnino intrinsece, in qua disputamus, esseque questio potest, vt animaduerti certam. 1. efficacia intrinseca decreti respectu obiecti in nullo alio stare potest, quam in maiori vehementia adhesionis affectiue Dei voluntatisque diuinæ ad absolutam existentiam obiecti efficaciter voliti, quam sit erga aliud obiectum, vel æquale, vel illud ipsum, quod Deus inefficaciter solum velit. Secunda ratio sumitur ex donis, ac beneficiis inæqualibus, quæ suis conferre potest ac de facto confert creaturis, quibusdam maiora, maiora, minora vero aliis vt videmus: id enim & maiorem affectum erga vnum, quam erga alium, & supponunt, & regulariter probant, ex consensu Philosophorum Patrum, & Theologorum vt scite dictum, ac proloquij loco receptum sit illud magni Gregorij: *probatio dilectionis exhibitio est operis: quod Hispanum nostrum adagium sic declarat: obras son amores, que no buenas razones: quæ his approbat Ioann. epistola prima, capite tertio. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauerit viscera sua ab eo quomodo charitas Dei manet in eo: filii mei non diligamus verbo.*

R. 2. neque

neque lingua, sed opere, & veritate. Confirmatur: ex communi Theologorum: qui idcirco Deum magis vnum, quam alium absque maioris boni productione, & donatione magis amare posse negant; etsi in ea conclusione absolute deceptos de extrinseco maiori dono loquendo multis probat Ruiz tota sect. 2. Probareque facilius absolute posset in affectu complacentiae diuino: cuius magnitudo, etsi connaturaliter ad magnitudinem boni extrinsece mensuretur; cum tamen affectus ille à voluntate diuina libere concipiatur, liberè etiam in tali mensura affectiua de aequali, immò eodem bono creato concipi poterit: verum de amore qua actiua est connaturaliter loquendo recte illi theologizantur.

8. Tertia ratio sumitur ex libertate Dei ad ordinandam affectu suo creaturam vnam in aliam, tanquam finem, siue iuxta ordinem naturæ, & intrinsecæ dignitatis maioris vnius præ alia, quæ ad ipsam ordinatur, vt visibilia omnia ad vitam, & conseruationem hominis ordinata, & condita à Deo sunt, siue ob finem præ sua libertate à Deo præstituta, vt in Incarnatione Christi, eiusque vita, passio, morte, & Angelorum ministerio ad hominem, ac demum beatam hominum vitam euicisse videmus: finem enim ratione cuius reliqua amantur, & sunt magis, quam media, etiam vt quædam amari constat ex illo proloquio alio, non tamen absimili, ab Aristotele prolato, & ad rem hanc à cunctis Philosophis, & Theologis recepto: *propter quod vnumquodque tale, & illud magis.* Hoc argumento vtuntur aliqui inter quos Ruiz noster, siue tamen assertioni de fine omniū maioris sui constituendo Deo, si de obiectis bonisque creatis loquamur (in quibus solis quæstio de inæqualitate amoris liberi Dei esse potest & argumentum procedit) repugnant: nullam enim creaturam propter aliam vt finem proprie loquendo diligere Deus in ea sententia potest: atamen re ipsa illos finem pro specificatio usurpasse, & vtrumque confudisse superius ostendimus non semel: quia ratio sumitur ex maiore cura, & (vt sic loquar) anxietate bonorum amari, ac de eis ipsi providendis studio maiore, quæ plane, nisi ex maiore indulgentioreque in ipsum affectu, minime eueniunt: possunt autem ea in Deo respectu vnius quam alterius esse maiora, vt de se patet, factoque ipso comprobatur ex 1. Corint. 9. *Nam quid de vobis cura est Deo?* Nempe, si ad curam quam de vobis agit ab ipso Apostolo scire & à Christo Domino sapias ac 1. Petri 5. *Ipsi est cura de vobis* assertam comparetur. Quæ inter homines ipsos maiori curæ Deo esse prædestinatos quam præscitos constat ex Sapientia 4. *Gratia Dei, & misericordia in Sanctis eius, & respectus in electis eius:* & 2. ad Timot. 2. *Omnia propter electos:* de quo argumento videndus Bernardus serm. 68. in Cantica ad id *Dilectus meus mihi, & ego illi.* His tamen refragari sonat illud Sapient. 6. *æqualiter est illi cura de omnibus:* explicatio Sancti Thomæ citata q. 20. art. 3. ad primum, & 1. 2. q. 51. art. 4. ad 1. & q. 112. art. 4. ad 1. & aliorum Scholasticorum de æqualitate scientiæ, & bonitatis Dei, quibus de omni cura creature obiectum non satisfacit neque est textus accommoda vel bene Ruiz sect. 3. est enim textus acceptio nem personarum diuitis, ac potens præ paupere, & inualido, vt huic illatas ab illo iniurias dissimulet, nec earum penas potius luat, in Deo negans vt e textu ipso constat & ex Augustino in Psalm. 46. versu, *Deus in medio eius:* & in Psalm. 17. versu in circuitu eius. Ratio vero, quam textus subiungit, quoniam pusillum, & magnum ipse facit: quæ ratio vniuersalior de cura Dei omnium creatorum est eiusque providentiam de necessariis ad eorum conseruationem, & finem, ad quem facta, & ordinata à Deo sunt, probat: ac proinde recte specialis absque vlla personarum acceptione providentia in puniendis delictis hominum, vt potest ad politicam Reipublicæ humanæ conseruationem inde inferatur legitime: atque item providentia erga homines omnes, quos ad rectam beatamque vitam ordinavit de necessariis, sufficientibusque mediis, vt eum finem assequi possint, & ni abutulis liberi arbitrii eorum impediatur, assequantur: ea tamen curæ Dei erga omnes, & omnia æqualitas non tollit, quod specialius de commodis aliquorum præ aliis curet, & provideat ex affectu, & amore maiore.

9. Hæc de possibilitate inæqualitatis amoris respectu vnius quam alterius æque probatur: & in terminis erga iustos, & prædestinatos, quam erga impios, & præcitos. Ratio quarta id suadet, atque ex maioribus donis ipsi collatis ratio secunda, quibus specialem adde rationem etenim maiorem inter Deum, & hominem vnum, quam inter ipsum, & inter alium hominem sit, amicitiam esse, compertum est: cum autem amicitia mutuum amorem essentialiter dicat, ni mutuos maior amor sit, nequit amicitia esse maior, nequit autem esse maior mutuos amor maiore affectiua amoris ex parte alterius amantis repugnet affectiua maiore: ergo neque ex parte Dei affectiua amoris inæqualitas repugnat. Maior de se, & communi humanum iudicio est constans. Sanctiores enim, iustioresque magis, seu maiores Dei amicos habemus, ac dicimus, quam reliquos Sanctos, & iustos sanctiores tamen minores: constat vltius ex dicendis in questione de facto certum, & secunda ratio specialis pro maiori Dei amore amicitia affectiua respectu vnius quam alterius iusti fit: quia non implicat creaturam rationalem Deum amplius, & amplius quam ipsa, vel altera amet, amauit, Deum ex amicitia, & charitate amare: ergo nec repugnat Deum amplius, & amplius ex amicitia, affectiueque creaturam rationalem amare. Antecedens dogma Theologicum fidei proximum est. Probatur consequentia. Nam aliqui in amore amicitia affectiua Deum, sepe, & necessitate à creatura vincuntur: cum additioni amoris, & affectus amici, nihil possit vltioris affectus rependere: & tamen Sapienter Cicero dicat, vel semel, *nam in amore turpissimum est.* Sed, ne recedas ad infinitatem physicam priori remississimè amantis hominis amoris impendunt: vide totum illum truncum, & ruptum, & vernaculo etiam à Deo impendunt: et quid ergo tam magnificendum vt faciendum ex fide, si nihil præstet, quam lapidibus, ac vermiculis, & vilioribus aliis creaturis exhibeat: vide item, quam dignam Deo, nobilem, perfectissimam amicitia, & charitatis rationem affectiua cum rationali creatura concedas: vt summum ex parte affectus, & amoris sui formaliter inchoet: ceterum de reliquo solo affectu creaturæ formaliter creatum. Deulque, quasi inane quoddam, formaliter, & ex parte suas affectus solummodo patitur: equa hæc vno affectum quæ non ex parte virtutis animorum, & voluntatem moribus, & affectibus creuit, & fert ad affectum immo, & amittit identitatem peragitur, vide, quam non Deo sed hominem in Deo singas voluntatem, nec maioribus obiectis affectiue gratiorem, nec grandioribus nostris affectibus mobilem, immò ex libertate sua, nec vllis obiectis mortuis quoad amoris, & affectus sui speciem, & substantiam absolute immobilem: idem enim amor necessarius sui non solum, quoad affectus magnitudinem, sed quoad speciem immutatus cunctis creatis impenditur, ita vt applicatio eius liberæ voluntati relinquantur, & tamen iuxta rationem, qua inæqualitatis affectiue amoris diuini possibilitatem negas, manere potest Dei voluntati constituta ad æquarè intrinsecus ad amoris necessarii applicationem libertas.

10. Arguo inde vltimo per hoc constitutores (cum quibus disputatio est, esseque vt dixi, potest) actui necessario amoris Dei potest identice adiungi ratio libera, quin Deo eiusque amoris necessario aliquid alterius accedat; deficereque si habita à Deo, vt absolute potest, quin ei intrinsecè deficiat aliquid, eiusque actus liberi accessu, vel absentia mutetur: ergo accessu maioris ad amorem, siue eius recessu, & defectu, & accessu actus alterius modo minoris nihil omnino Deo, eiusque amoris necessario peribit: ac proinde, cum eius amoris necessarii infinitate physica recte maioritas, vel minoritas amoris liberi Dei cum eius immutabilitate, & amoris necessarii infinitate, cui nihil addi potest, intrinsecus aut mutuo repugnat: ergo, & repugnat cum eis amor, liber intrinsecus, additus, & defectibilis. Porro eadem est, & addita, in vtroque difficultas: quod si Doctores hi pro constituto libertatis solutionem aliquam reuolunt, lem assequuti essent, ea ipsa eidem difficultati, cui

in materia diuersa, satisfacerent. Respondeo ergo ex dictis pro constitutione libertatis deceptorum, & volitionum diuinarum adequata per Deo prorsus intrinseca: ad motionem pure intentionalem, qua talem opus non esse physica actione aliquid denuo physice in rebus adducere, & realiter diuersum ab eo, qui se intentionaliter mouet, eiusque motui pure intentionaliter potentia, vt patet in potentia intentionali purastam intellectualem, quam volitua diuina eiusque actibus realiter, & suis potentis, & Deo per illos se intentionaliter mouente identificatis, vt ostendi Contr. de scient. d. 2. inde etiam absque vlla intrinseca reali variatione posse Deum amorem liberum, vel plures imò omnes, sibi adæquate intrinsecos concipere, vel omittere, quia aliquid reale ipsi, eiusque voluntati, aut amori eorum accessu adderetur, aut defectu periret: ostendi contra. hac 4. de constitutione actuum liberorum Dei disputans: quia motio illa libera, cum intentionalis pura sit, nihil diuersum realiter ab eis esse debet, vel asserere: vnde ad præfens eadem ratione respondendo: liberam affectum Dei erga creatura motionem pure intentionalem esse: quare amori Dei, nil reale addere, vel minuire inæqualitate sua, siue maioritatis, siue minoritatis affectui, nec infinitati physice simpliciter, & è genere suo amoris diuini derogare; quin iu eius indiuisibili concepta includi: quia, qua diuinus amor est, omni amor, quoad substantiam, & modum libertatis magnitudinis, quem habet à Deo primum ab æterno concipitur; & in alia rerum peristat cum libertate, & modo, quos tunc intentionaliter haberet, absque vlla physica sui mutatione conciperetur: quæ, vt melius penetrantur, dicendorum ibi repetenda lectio, vel refutanda memoria est.

CERTAMEN III.

Amoris amicitie Dei inæqualitas, quæ de facto est, statuitur.

I. Inæqualitatis examinanda de facto amoris Dei erga creatura, exhibenda eorum dementia est, qui apud suum confutorem Origenum in Philocalia, seu amore pulchri. cap. 20. aiebant, bruta, quam homines Deo esse chariora: quia minore viuunt labore, mundumque subinde propter bruta, non propter hominem factum esse. Hi, vt reor ex illorum versutiorum secta erant, qui felicitatem hominis in indolentia constituebant: erroris huius inter viginti duos Philosophorum circa nostram beatitudinem meminere Augustinus de ciuitate Dei, & Ecclesiastes, qui in eis ex iustitio confutandis totus ad literam est, ostensurus in nulla mundi huius te nostram esse beatitudinem: indolentia errorum beatissimum, ex quo in præsentem belluini illi homines decurrunt obiter, quasi per contemptum, confutat, cap. 9. verbis illis: *melior est canis viuus leone mortuo*, & cap. 10. *Mulæ morientes perdunt suauitatem unguentis*, & tamen nihil indolentius mortuis est, qui nec cogitatione malorum, neque eorum perpessione possunt variari: cum certum sit nihil viuentibus dolentius mortis posse in hoc mundo contingere; nec quod ita radiatius omnes ipsi incunditatem, ac oblectamentum debeat sue scientie, vt 9. cap. ait: siue sensibilem vt verius capitis decimi: qui ergo beatitas nostra esse potest in indolentia, quæ non nisi per summam mortis infelicitatem potest perfectissime adquiri; nam viuentibus omnimoda indolentia, siue ex rerum studio, siue ex possessione, &c. contingere nequit: & quidem rupes, & saxum omnia hominibus, & brutis beatiora Deo esse essent longe, vt isti delirabant chariora: siquidem laboris non solum minus habent, sed nihil: imò nature, & essentia eorum aliquid, vel doloris, vel laboris habere repugnat: quare, & essentia sua summam felicitatem haberent, & apud Deum gratiam, præ creatis ceteris, summam. Postrema erroris huius pars expressis scripturæ locis datis certam. 2. num. 8. aliisque pluribus

aduersatur, & naturali rationi, iuxta connaturalem rerum prouidentiam, qua deteriora propter perfectiora amari, eorumque vltibus destinari natura sua debent: id quod, & ratio naturalis dicit, & Aristot. docet frequentissimè: ait quippe 2. Physicorum, cap. 24. *Non enim quodvis vltimus finis est, sed id, quod est optimum: inferiuscule: utitur, quia omnia sunt gratia nostra: sumus enim nos quodammodo finis*: Rursus quod propter se eligendum eligibilis est eo eligendo, quod est propter aliud: & finis ita, qua sunt ad finem eligibilibus videtur esse, ait. 3. Topicorum. c. 1. loco 4. & 12.

2. Ex his patet hominem, & quamuis rationalem creaturam irrationalibus de facto esse Deo chariorem, magisque ab ipso amari: inter rationales vero creaturas; constat secundo, Prædestinatum, vt sic, amplius amari, quam reprobum ex locis datis etiam certam. 2. numer. 8. & iustum vt sic magis quam peccatorem. Dixi autem vt sic: cum enim contingat sæpè & prædestinatum aliquando peccatorem esse, & esse aliquando iustum, etiam præcitur: nec dubium sit quin comparato quouis iusto pro tempore, quo iustus est, cum peccatore quouis pro tempore, quo iniustus est atque in peccato existit (verbi gratia Saule præcitur autem inobedientiam, & Dauidæ prædestinato, tamen homicida, & adulter existente) charior Deo sit præcitur pro suo iustitia tempore quam pro tempore sue iniustitie prædestinatus: siquidem, pro tunc præcitur Dei amicus absolute, Deique absolute inimicus, pro suo illo tunc Dei prædestinatus existit, dubium esse adhuc, & solummodo esse potest: an amor, quo indubitanter pro aliqua duratione huius vite sue exigua, & ad vitam extremam tantum siue diuturniore prædestinatum amat amore quo præcitur, etiam toto ante extremam vitam sue tempore iustum, amat in se & denominatione vera maioris absolute amoris debeat præualere?

3. Sit tertia conclusio. Deus absolute & simpliciter loquendo magis amat quemuis prædestinatum etiam aliquouis maiori vel minori tempore peccatorem, quolibet præcitur quouis etiam tempore iustum ita Magister in 3. d. 32. siue S. Bonauentur. dub. 3. lit. Durandus quæst. vn. a. 3. siue Richard. a. 2. quæstion. 2. Carthusi quæstion. vn. col. 3. S. Thom. quæstion. vn. a. 3. & 1. p. quæstion. 20. a. 4. vbi Caiet. Molin. Valent. Valquez & reliqui interpretes, estque vel tacite vel expresse communis Theologorum Conclusio, quauis methodo scribentium, & nostri Ruiz d. citata sect. 13. Probatur Conclusio: quia amor, ex quo donum, & bonum absolute alicui, quam alius donatur maius, maior absolute est; atqui dona gratiæ, & gloriæ, quæ cuius prædestinato aliquandiu peccatori donantur maius bonum, & donum Dei absolute sunt, quam bonum quoduis, etiam intensissimorum donorum, gratiæ pro sepe toto vite tempore donatum iusto præcitur: ergo amor, ex quo illud prædestinato peccatori donatur, maior absolute amor est illo, ex quo donatur iusto præcitur. Maior constat ex certam. 1. Minor probatur, quia boni, & doni, sicut & mali, magnitudo, non tantum ex intentione crescit, quantum ex perpetuitate, vt in bonis visibilibus, & ad breue tempus quantumvis magnis, datis mundanis, vel potius commodatis, & mediocribus perpetuo donatis patet: clariorque, atque ad rem, est à contrario, oportunius in malorum estimatione, præferim æternæ durantiæ in inferno, etiam remississimorum penarum: atqui dona gratiæ supernaturalia, quantumvis remissa, atque extremo vite tempore à Deo donata in perpetuum seruanda, nusquamque deinceps amittenda, ac insuper suprema beatitudo longe reliquis donis supernaturalibus maius, in æternum etiam donatur; præcitur autem cuius dona gratiæ, quantumvis multa, & magna de se amissibilia breuique (nempe vite sue curriculo, quantumvis que longæ, breuissimæ) amittenda donantur: ergo bonum, quod datur prædestinato cuius peccatori, longè maius est eo, quod à Deo donatur cuius iusto reprobo, eodemque discursu patet, amorem hunc maiorem erga prædestinatum peccatorem amorem amicitie esse, quia nunquam deinceps per æternitatem interrumpenda, quæ maxima amicitie prerogatiua, & excellentia in communi estimatione est.

4. Quarto in questione de facto examinandum Theologicè venit: an penitens iustus plusquam iustus innocens, amicitia vtrique amore, diligatur? qua de re accuratè, & eruditè Ruiz d. citata sect. 11. & 12, in cuius examine statuendum; neutrum eorum ad maiorem gratiam finalem, & gloriam prædestinatum esse: ex dictis enim proxime constat eum, qui ad maiorem gratiam finalem, & gloriam prædestinatus sit, siue iustum, siue innocentem, à Deo magis amari. Secundo nec questio esse potest, quin iustitia, & sanctitas maior, in quocunque sit; magis Deo amicum, gratum, & amatum reddat. Nec dubitari etiam potest, quin in æque iustis iustitiæ innocentie quam penitentiae sit de se gravior, & magis charum Deo innocentem, quam penitentem constituat: neque enim quod peccatum præcesserit, & inimicus Deo quis fuerit (quod solum iustitia penitentiae per se loquendo habet) potest illam, illumque reddere Deo chariorem eo qui perseverantia in gratia Dei, & continuatæ antiquitatis in amicitia habet prærogativam, qua innocentie Dei per naturam magis per gratiam, quam penitentis assimilatur: inde virginis laus, maior quam perditæ intra castitatis virtus, quæ tamen si diu perseveret, inquit Baeharius, longa castitas amulatrix est virginis: aliunde etiam sapienter Seneca 6. de beneficiis, cap. 25. *Non vulnere malo, quam sanes nunquam cicatrix, nisi collata vulnere, placuit, quod ita coisse gaudemus, ut non fuisse mallemus*: & Cicero. *Maximi vero consilij est providere, ne quid tale accidat*. & Eccles. 18. *Illud præbetur: ante languorem præpara medicinam*: de quo argumento videndus Augustinus in Psalm. 85. ad id *eruij animam meam*, & in Psalm. 143. ad id *Redemisti David*. Basil. homil. in id *Attende tibi*. Cassian. 11. de institut. renunciant. cap. 16. aliqui peccandum nobis aliquando esset, ut Deo essemus chariores. Hoc suppositum commune Theologis potius, quam disputatum est. Theologis, inquam, vtrivque scholæ, & Scoticæ, & Thomisticæ, idque solum illos referens Ruiz sect. 11. num. 4. intendit conclus. 1. idque nec amplius probat ex Job 1. laudati à Deo, ut relictus, recedens à malo, & adhuc retinens innocentiam, & illud de Tobia: cum irent omnes ad vitulos aureos, & c. & Esther. 4. suam Deo innocentiam inter peccandi occasiones proponens, ut ab eo exaudiretur & illud de eo, qui mandatis ad vitam necessariis à Domino auditis Matth. 19. Marc. 10. Luc. 18. respondit. *Hæc omnia servavi à iuventute mea*: Marcus adiungit. *Iesus autem intuitus eum, dilexit eum*, & Domini erga Ioannem specialis amor ob vitæ innocentiam flagitarem. Nec amplius item probant testimonia Augustini 3. de liber. arbitrio cap. 5. circa med. & 2. Confess. cap. 7. sub init. Magni Gregor. in Euang. homil. 34. col. 2.

5. Tota ergo Theologiæ disputationis (indubitatis hisce tribus præmissis) difficultas est, an in penitentia iustitia, æquali cum innocentie iustitia, aliud necessario, vel physice, vel saltem moraliter intercedat, ratione cuius innocentie prærogativa superetur, siue ex parte obiecti, siue ex parte subiecti (Dei scilicet amantis, & de vtraque iustitia complacentis) ut merito magis amari à Deo penitentia, quam innocentie iustitia æqua entitatie, & ex adiunctis etiam penitentis actibus rigida nec laxiori solum oratoria, & concionatoria Theologia dici absolute possit? quo exclusi rationem maioris amoris & gaudij diuini de iustitia penitentis, cum ob maiorem dilectionem eius erga Deum sibi peccata remittentem, quam sit innocentis, cui nihil graue, ac minus remittitur: tunc enim æqua in vtroque entitatie iustitia, quæ charitati commensuratur, non erit ut ex eo Luc. 7. constat: remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; cui autem minus dimittitur, minus diligit: exclusi item maiorem humilitatem, cautionem, quibus plerumque penitens, suam fragilitatem expertus, à lapsu resurgere, debetque resurgere, quam eam inexpertus innocens habeat, ut recognoscunt Chrysost. 1. de proud. col. antepen. ut idcirco Dei permissionem & hominis lapsum peccatori vtiliorem asserant August. 14. de Ciuit. cap. 13. & in Psalm. 93. ad id *donescatur peccatori fons* adducta comparatione Pharisæi, & Publicani in ferm. 49. de temp. post med. S. Maxim. 2.

de fide cap. 29. ante med. Irenæ. 4. aduers. hæres. c. 17. S. Maxim. cent. 23. c. 9. 10. 16. & præsertim 23. Max. Gregor. Homil. 34. in Euang. colam. 2. ea vero humilitas & cautio, virtutes cum sint, ac proinde à Deo amabiles, quo maiores fuerint in penitente, quam in innocente æque entitatie gratia, & iustitiæ adiunctæ illam, & gratiorem, & amabiliorem Deo, magisque charum & amatum reddent, ac si gratia & iustitia maior illi adesset, & reuera adesset, etiam in humiliori penitente, & cautiore, ut constat ex parabola, seu comparatione Pharisæi, & Publicani hic 18. de quorum postremo dicitur. *Amen dico vobis: descendit hic iustificatus in domum suam ab illo: de qua vbi diximus agens Augustinus concludit. Magis placuit Deo humilitas in malo factis (id est de malis factis) quam superbia in bonis factis*.

6. Hæc omnia ab accurata dispositione & rigido, ac subtili examine Theologico exclusi, quia ut ex dictis suppositione secunda numero 4. constat, questionem inter Theologos sapientes locus, hæc secludantur, esse non potest: tum etiam, quia tota hæc questio instituitur ad rigidum verum sensum illius propositionis absolute à Deo prolata, & ex præmissis parabolis duobus dragmarum, & centum oium absolute illarum apud Matth. cap. 18. & Luc. cap. 15. gaudium maius esse Deo, & celo de perditio, recuperato tamen, & per penitentiam iusto, quam de iusto, imò & iusti pluribus multo innocentibus: vbi nulla de maiore iustitia, aut virtutibus, sed de sola recuperatione penitentis ratio habetur: cum in conclusione, tum in dragma, ut quis perditæ inuentione, antecedente, ex quo conclusio deducitur. Text. Matth. sic habet numero 12. *Si fuerint alicui centum oues; & errauerit una ex eis: non relinquit nonaginta nouem in montibus; & vadit quære eam, quæ errauit: et si contigerit, ut inueniat eam, amen dico vobis, quia gaudet super eam magis, quam supra nonaginta nouem quæ non errauerunt. Sic non est voluntas patris vestri, qui in celo est, ut periat unus de pusillis istis: vbi voluntatem positam negat de opposito voluntate explicuit, & probauit vnum, expendam: quia ex adiuncto eius capitis contextu promissio satis ita explicabatur. Lucæ vero cap. 15. gaudium maius positum bis explicuit, ouium enim parabola promissa concludit num. 7. *Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super uno peccatore penitentem agente, quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia*. Atque iterum aliam similitudinem dragmarum continuo sic adiungens: *quæ mulier habens dragmam decem, si perdidit dragmam vnam non accendit lucernam, & querit diligenter, donec inueniat: & cum inuenit, conuocat amicos & vicinos dicens: congratulamini mihi, quia inueni dragmam, quam perdideram*: quod ab eis de æternitatis nouem, non expolitur concludit: numero 10. *ita dico vobis gaudium erit in celo Angelis Dei super uno peccatore penitentem agente*. Eo etiam tendit subiuncta immediatè parabola de filio prodigo, & perditio alteroque eiusdem Patris innocens, & frugi, cum enim hic concilius esset de coniuncto opulento, & symphonia ad fratris prodigi aduentum ipso inspectato, penecque à Patre, vel neglecto vel obliuio tradito ita apud illum conquereretur: *ecce ego totis visceribus tuis, & nunquam mandatum tuum præterui, & nunquam dedisti mihi ludum, ut cum amicis meis esularem; sed, postquam filius tuus hic, qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus venit, occidisti illi vinulum saginatum, cui Pater: Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt; epulari autem & gaudere oportet etiam (abscessit à charitate fraterna liuor) quia frater tuus hic mortuus fuerat, & reuixit: perierat, & inuentus est*.*

7. Dicendum non per accidens solum, sed per se loquendo in æque iusto penitente circumstantias esse, ob quas de facto magis absolute ametur innocente iusto, imò, & sic amari complacentia gaudij conaturalissimum Deo sit. Hoc manifeste probatur argumento ex parabolis assumpto, & similitudinibus rerum, non ratio sed vniuersaliter, & morali necessitate contingentium inque, & drachma perditis, quæ sui recuperatione magis gaudium dominis faciunt, quam semper conseruata.

etiam plures, illud enim: si fuerint aliquid centum oneris, indebitum dictum; sicuti autem quæ mulier habens dragmas decem, de omnibus dicitur: tantumdemque valet atque cuiusque fuerint centum cures, aut quacunque mulier habuerit dragmas decem, &c. id autem, quod à Deo vult, veritas in casibus, cuiusque generis, euenit omnibus, conaturalissimum est: & fere necessarium moraliter est euenire: atqui Deus ita sibi, quoad gaudium de recuperato peccatore ad iustitiam dicit euenire, atque euenturum semper: & amplius gaudere, & conaturalissime gaudium esse quam de æque iusto, imò pluribus innocentibus proficitur: eis verum exemplis & semel possetur naturalis amor, & perditorum dolor: quare, & recuperandi ardens dominorum supponitur desiderium, ut grandis de inuenta, recuperataque, vel oue, vel agnata, quam de aduersariis pluribus gaudium concipiant; quod nusquam suorum neglectores, & perditorum in dolentes conciperent: inde etiam similes in Deo affectus indulgentiores quidem, magisque grati erga homines supponuntur: ut teneat ex illis ad Deum illatione. Nimirum ardens de salute hominum omnium desiderium, ac de perditis dolor à nobis fuit (semotis imperfectioribus) statui quæstionem. 3. à certum. 2. per totam: à voluntario quidem eius, quatenus ex ipso est, erga illos affectu oriundi: idem argumento ex domini omnium similitudine ducto, ubi verbis ipsis gaudium positionis maius Dei de peccatore recuperato, iamque per penitentiam iusto ad sonum acceptis non videtur apud Mattheum à Christo Domino inferri, validius inferatur: siquidem in ea illatione, etsi per propositionem negatiam: non gaudium solum illud, sed & affectus Dei erga homines omnes, vnde moralis necessitate, & certitudine inferatur, explicatur: sic, inquit, non est voluntas aut patrem vestrum qui in celis est, ut pereat unus de peccatis istis, & postrema parabola de Filii prodigo, & fugi aqua Lucam, eandem rationem, clarius alius, gaudij illius de Filij perditio recuperatione amplius indignando alteri filio dedit: fili tu semper mecum es: &c. epulari autem, & gaudere oportebat: quia frater hic tuus, utique & filius idem meus, mortuus fuerat, & reuocatus, & inuentus est: quibus Paternum Dei affectum, erga omnes, & singulos homines, talem, tantumque esse subtilis sollicitudinis Chrylogos, rimatus penitus, inuenit: ut vni totum in solidum, quod singulis, & omnibus impendi recognouerit semel. 168. med. ubi cit centum oues, nec plures fuerint, nec pauciores percontatus ex prisco numerandi à manu vna ad alteram more, quo centenarius numerus in dextram cadebat, ad quam predestinati, nonus vero supra nonagenarium cadebat in sinistram, ad quam reprobi spectant, responderet. An illo cuius totum dissipauerat centenarium numerum (nempè Pastoris Dei, & dolore, & affectu) & totum de dextera redegerat ad sinistram, ut dispendio vnus, & sinistram clauderet omnes, & dextera nihil haberet. Non negamus, & nonus numerus in sinistram laesit clausus: confusus, & tenetur oppressus; qui tamen vnus percipitur, & sentit augmentum, max dextera transit ad palmam, mox centenarii numeri transit ad coronam, est non habuisse centenarium numerum doloris est, cuius doloris est perdidisse: videris, quia per vnus ovis amissionem patris iste totum gregem cecidisse de dextera, & totum in sinistram doluerat recidisse: (utique, quia singularum atque, toto in solidum, atque omnium saluti inhiabat desiderio) & ideo relicto nonaginta nouem vnâ sequitur vnâ querit, ut inueniret in vna omnes, redintegraret omnes in vna. Nihil in tanta subtilitate ad rem hanc solutus.

8. Inde facile ostenditur, magis Deo gratum esse, ac delectabile, atque iustum penitentem, quam innocentem, quia, etsi peccati antecedentia nihil formaliter, seu quasi à forma, melius formaliter, tamen conditionaliter, vel tanquam ex circumstantia, & conditione per se gratius aliquid Deo apponitur. Non solum ex generali rationalium conditione, quibus ut Aristot. ait. 1. Rheticor. cap. 11. post med. Bene mereri iucundum est. Idcirco suuente quoquo propinquius, & manca supplere suæ hominibus est: maiorisque suauitatis materia reparata à se domum, dicitur prius, habere, quam semper sumam possidere: in eo quippe industria possiden-

tis magis elucet, ut magis complacere: sicuti & medico agrum sanare, quam sanum seruare maioris artis, & potestatis, & scientiæ est: indeque laudabilior, magisque de agro sanato, quam de sano seruato laudatur: eoque magis, quo ægritudo maior fuit; ea de causa beatius penitentibus criminum suorum memoriam perpetuo adiuturam, ut Dei in ipsos misericordiam in æternum iuxta Psalm. 88. & ipsi, & Beati reliqui cantent, nec decantent vquam, iniquine, quasi vno ore, Greg. Mag. 4. moral. cap. vlt. sub finem, & Augustin. 22. de ciuit. cap. 26. post med. quo cantico in gloriam gratia Christi, cuius sanguine liberati sumus, nihil erit profecto illi inuentus cineris: Hoc, inquam, de Deo elui, suæque gloriæ, ac de Beatis è Dei, laudique ipsius complacentia probant; sed de Dei erga penitentem iustum amore, & complacentia (quo solum parabolarum Christi argumentum, & conclusio spectant) quia ex lapsu, etsi non, ut à forma, sed, ut à conditione per se requisita, iustitia, & gratia eadem, imò, & minor etiam, reditur (nescio, qua ratione, nisi ex inopino, ac proinde ex admirabili contra præconceptum timorem successu, etsi continuo similitudine experimento omnibus noto) multo iucundior: ut testatur est Aristot. sub recitata proxime verba: euadere quoque periculum, tanto iucundius, quanto propius periculo: admirabilia enim hæc sunt: quibus etiam consonat S. Thom. 1. 2. quæstion. 33. art. 4. & 8. in hoc argumentum æque elegans, ac fufus Augustinus ex parabolis hisce 8. confell. toto cap. 3. discutit: ex quo hæc. Quanto maius periculum fuit in prælio, tanto maius gaudium fuit in triumpho, iactat tempestas nauigantes, minaturque naufragium; omnes futura morte pallefcunt; tranquillatur calum, & mare, & exultant omnes, quoniam timerunt nimis. Eger est charus, & vena eius malum renunciat: omnes qui enim saluum cupiunt, agrotant simul animo: si ei resces & non dum ambulat pristinis viribus, & iam fit tale gaudium, quale non fuit, cum antea saluus & fortis ambularet: & hæc quidem ob imminens mali præcedentem ex amici, vel nostri complacentia timorem: quid, si de mali eius absoluto addeat ex simili affectu dolor vehemens, (ut è simili affectu de lapsu penitentis (sublatis imperfectioribus) in Deo eius recuperationi, & resurrectioni præiuit: præcessisset: & id nonnullis etiam exemplis ostendere pergit Augustinus: edendi, & videnti voluptas nulla est, nisi præcedat esuriet, & sitiienti molestia, & ebrios quædam salusculenta comedunt, quo fiat molestus ardor: quem, dum exinguit potasio sit delectatio: & institutum est, ut iam postea sponsa non tradantur statim, ne vilem habeat maritus datam, quam non suspirauerit sponsus dilatare. Ex quibus concludit vbiq; maius gaudium molestia maior præcedit: qui ergo in ita salutem peccatoris desiderante Deo, eiusque exinde læthalis culpæ malum, inferno ipso maius, vehementer dolente, quod per se quidem ad eius recuperationem, & penitentiam iustitiam de eius præ innocentis gratia etiam minore excellum gaudij assequi mente valeat: nihil ergo hyperbolicum: sed rigide veritatis Theologice plenum illis Luc. 7. verbis est: ita gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent penitentia: idque per se iustitiæ penitentis, qua tali, euenire, etsi entitatis sumptæ per accedens eueniat: quod vobis solum à nobis discordare nostrum Ruiz plane fecit.

9. Probatur secundo valida ratione Theologica (que valide etiam discursum confirmat) ex maioriore amoris, & efficacis desiderij Dei, quod per se loquenda ad iustitiam, & gratiam penitentiam, quam innocentiam donandam in Deo præcedit: quod enim maius desiderium sui habuit, & fecit, maius longe gaudium facit possessum, ut Augustini exempla, & conclusio euincunt. Aut maius fortiusque, & ardentius desiderium de æqua, imò, & minori iustitia, & gratia penitentis ostenditur: quia desiderium, quo plures difficultates, & motiua ab ipso retardantia desiderantem, vincuntur, proterunturque, fortius, maius, longeq; ardentius est eo, quo nihil, vel parum difficultatis obiectiue ab eo retrahentis superatur: id quidem amantium quotidiano experimento comperitur, sacro etiam consummatum elo-

quid

Quo Genes. 29. ubi de septennio seruitutis pro nuptiis Rachel socero suo: *videbuntur illi pauci dies pro amoris magnitudine*. Atqui amor Dei, & desiderium iustificandi impium (quous gratia, & sanctitatis, seu amicitiae gradu) proterit Deus summum ex parte sui iustificantis obsequium eius ad sanctitatem iustitiam, gratiamque sui renocandi, & quo maxime ab eo prestando volendoque obiective retrahebatur; nihil autem, vel fere nihil in amando innocente iusto esse potest, quod eius amor superet: ergo amor, & desiderium, ex quo iustificat, utique impium per se, ac de se maius, fortius ardentiusque est eo, quo, & ex quo iustum innocentem amat, & servat. Minor subsumpta certa est: quia ex parte penitentis peccatoris iustificandi praecedit mortale peccatum odii Dei potentissimum voluntati eius motuum, & quo, vel maxime, Deus à peccatoris amore per scripturam Patres, & Theologos auertitur: atque in eius odium impellitur adeo, ut quamvis egregius iustus, ingentibusque obsequiis meriti condigne alteri iusto gratiam apud doctos recentiores valeat; at, ut odium peccati deponat, remittatque illud peccatori Deus, quantumvis gratia ornatus, & ingentibus obsequiis in Deum excellens nequeat, in horum etiam, fere omnium sententia, ita promereri: quid plura? totum argumentum Pauli est ad Romanos 5. *commendat*, inquit, *autem charitatem suam Deus in nobis: quia, cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est*. Multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum: si enim cum inimici essemus reconciliati sumus Deo per mortem filii eius, multo magis reconciliati salui erimus in vita ipsius, pende, in nobis: in quibus summum ad reconciliationem obsequium erat, Deum suae charitatis ostensionem fecisse: summam vim meritorum Christi fuisse monstratam in eo, quod Deum, eo non obstante motuum, ad peccatoris reconciliationem, & penitentiae iustitiam impetrandam deflexerit: unde eorundem virtute iustificatis donandam argumento à maiori ad minus cum ex parte amoris Dei, cum ex parte virtutis meritorum Christi, legitime intulit.

10. Inde vero & Ecclesia sic orat. *Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime & miserando manifestas*: quia nimirum amor & misericordia te in te etiam tuosque affectus (quae maxime rationalis potestas est) iustitiae à Deo peccati ad vindictam iramque impulsae, quos cohibent, atque in beneficentiam convertunt, potentem ostendunt. Rationem vero, quam supra explicuimus de amore Dei erga peccatores, creaturas nempe suas: quibus parci, addit simul Sapient. 12. *ob hoc, quod omnium dominus es, omnibus te parcere facis*. Recte igitur S. Th. 2.2. quæst. 106. art. 2. absolute docuit penitentem iustum maiorem gratiarum actionem Deo debere, quam innocentem: etsi enim fuisse subtilitatibus quas tardiores, vel non assequimur, vel non probamus; id Caietanus defendat; improbet autem absolute Ruiz proximè sect. 12. sine: quia putat iustitiam innocentiae maius absolute donum esse, atque à maiore Dei amore, quam penitentiae iustitiam procedere (in quo aperte decipitur) quia doni secundum se magnitudinem solummodo considerat & recipientis commodum, quod maius certe ex maiori siue entitativè siue quoad durationem dono quod recipit, non autem amoris ex parte Dei (qui beneficii), ut Seneca, & Cicero aiunt anima est magnitudinem maiorem, necessariam de se, ut insensis inimicis peccatoribus beneficiat vii argumento hoc secundo ponderamus. Inde vero haudquaquam inferitur iustum penitentem amplius innocente debere gloriam, adhuc de donis Dei, cum hæc in innocente, vel sola duratione, & perseverantia, seu permanentia sint maiora, & damni culpe quam ab innocente Deus auertit, ac proinde, quod ex parte iusti penitentis est minus sanè gloriosum est: imò & turpissimum est, quod peccatum præcesserit, de quo etiam ut gratia receptæ coniuncto nulla illi accrescit gloria, sed ignominia. Recte igitur Augustinus tract. 10. in Ioann. sub fin. aiebat: *quale est idcirco se velle laudari, aut a viris suis tam detestabiliter agrotant, ut non possint aliter, quam medici morte sanari. Non est hoc nostrorum gloria meritorum, sed medicina morborum*: qui consonat S. Thom. 1.2. quæst. 20. art. 4. fin. solut.

ad 2. & confirmat exemplo Patris familias, qui pretiosius quid egrotanti seruo, quam sano filio, quem plus absolute diligit, donat: quæ consideratis ex parte obiecti motibus amoris certissima sunt; at vero considerata amoris ex parte Dei magnitudine, qua tantum præpediculum ex parte penitentis lethali peccato appositum proteritur: ob quam dubio procul maior Deo debetur gratitudo, quæ non tam ob doni recepti magnitudinem quam ob amoris quo donatur præcipue habetur; quod in gloriatione de receptis, & possessis secus habet.

CERTAMEN IV.

Aliud documentum de facto ad Theologiam spectans de maiori parte amoris Dei erga homines, vel Angelos deceditur.

1. **E**X reliquis Theologicis difficultatibus ad quaestio- nem de facto spectantibus prima est. An Deus plus Angelis homines adamavit? qua in difficultate, & Christus homo, etsi non pure, & eius sanctissima parens MARIA, à collectione tota hominum extrahendi sunt: cum de primo ob infinitam Deitatis sanctificationem, de MARIA, & propter maternitatis excellentiam, & propter gratiam collectione gratiae cunctis Angelis, & hominibus, longe maiorem; tota collectione Angelorum & hominum amabiliorem, & amatum Deo illam fuisse, & Patribus, & Theologis statum etiam est: ex quo præsertim rimandis, erudiendi Mariæ excellentiam æqua subtilitate, & eruditione gloriose, & ad antiquiorum etiam inuidiam, noster Soares tom. 2. in 3. part. insudavit, ea de re primis disputationem instituit, & laudis progressu postremis. Ergo de reliqua hominum collectione, comparatione totius Angelorum collectionis difficultas procedit. Sanctus Bonaventura in 1. d. 32. articulo vii. quæstion. 4. Carthusian. ibi quæst. vii. col. 3. pro hominum collectione stat: videturque secuti tandem. Alexand. 1. p. quæstion. 32. m. 1. quem prius imitatur Molina. Verum hi de ea hominum collectione non, nisi propter ordinem ad Christum loquuntur: quo non de collectione pura hominum seculo Christo Domino eiusque gratia, & sanctitate (necum Diuipara etiam seculi) loqui se ostendunt: sed gratiam, & gloriam collectionis reliquorum hominum comparata cum gratia, & gloria collectionis totius Angelorum maiorem esse, ac subinde ob illum excessum collectionem hominum magis à Deo amabilem & amatum de facto docet Ruiz sect. 8. à numero 8. fundamenta iactans, ad numer. 14. concl. 4. rem concludens. Richard. in 3. d. 32. art. 4. quæstion. 1. ex aduerso stat pro Angelorum collectione ex qua paucos in gratia, & gloria ab excellentibus sanctis hominibus aliquot æquari putat: excedi vero pauciores; hominum autem fere omnes non solum à primoribus; sed à vulgo etiam, in gratia & gloria vinci, S. Thom. 1.2. p. quæstion. 10. art. 4. ad 2. & in 3. d. 32. quæstion. vii. sine æquam vnici, atque alterius collectionis gratiam censet, & gloriam: quare & æque utramque de facto à Deo amari. Probat æqualitatem illam ex 21. Apocalyp. verb. illis. *Mensura illa Angelis mensurantis actiue non autem passiue mensuratur*, ut ex textu constat: unde, etsi ædificij celestis hominum ciuitatis mensurata per Angelum textus magnitudinem dicat, ut dicit; nusquam tamen cum magnitudine ciuitatis Angelicæ, ibi non mensurata, comparatio necum dicit æqualem.

2. Hi omnes de amore de facto commenturati cum bonitate, & amabilitate obiecti discurrebant; cum tamen, ut absolute, & exactè quaestio decidatur, aliam de etiam amoris diuini magnitudinem pensari debet, ut ex nuper dictis certam. 3. apparet: quare duplex & hominum, & Angelorum amor distingui debet. Aliud quidem

quidem iuxta obiecti bonitatem, cui connaturaliter loquendo Dei amor commensurari debet: ac proinde hunc amorem ob maiorem excellentiam gratiæ, & gloriæ, vel hominis vel Angelis de facto esse maiorem Theologicè asserendum est: quare eius magnitudo, & maiestas erga alterutram collectionem ex maiortate alterutius, & excessu in gratia, & gloria recte à præfatis Theologis definitur: quia, etsi Deus absolute liber sit in cuiusvis creati obiecti prosecutione, & amore; eo tamen posito iuxta exigentiam obiectum amari censendum in bona Theologia est, ubi oppositum ex scriptura, & revelatione (ex qua solum oppositum nobis innotescere potest) non confiteretur. Amorem hunc appetitionis vocamus: quia eo æstimabilitas, valorque rei amate siue amoris obiectum premium attenditur. Ultra hunc alius est amor etiam in Deo, quem paræ affectuum possumus merito nominare: quia non obiecti amari meriti, & amabilitas, siue obiectum premium & valor ab amante attenditur, sed ex mera voluntatis, & affectus indulgentia concipitur, ut contingeret in amore, quo Deus homini vel Angelo à se in puris naturalibus cōdito gratiam, & supernaturalia dona vellet & conferret, clariorque euenit in eisdem antea peccatori efficaciter voluitis & iussis. Porro huius amoris magnitudinem comparatione cum aliis ex donorum magnitudine (à quibus nullam, sed è sola Dei libertate, bonitate, & misericordia pender) taxare, non solum minus Theologicum, sed & minus rationale esset: vii ex dictis cert., claret, quare ideo præmissi, ut lucem hic dicendis afferrent.

3. Deo in præfati diffinitione primo, Angelorum collectionem amore appetitionis plus de facto à Deo diligere collectione tota hominum præter Christum eiusque matrem, consensu citato Richardo, discursu tamen firmiore, & quo multa contra hanc sententiam satis Theologicè totis citatis numeris opposita à Ruiz nostro semel retunduntur. Sic autem discursus habet. Tota communitas hominum decedentium in gratia, præcedentiumque ad gloriam duplo saltem minor est communitate Angelorum in gratia permanentium, & à brevi illo statu Angelicæ viæ Deo perfructum: atqui in duplo maiore numero Angelorum ex omni Hierarchico ordine ad supremum usque, quam hominum (saluandorum, ut plurimum per finalem penitentiam nec inferiorem multo quam satis sit ad propellendam mortalitatem atque ad gradum valde remissum gratiæ, cui nequit gloria interior respondere) maior longe gratiæ, & gloriæ cumulus esse debet, quam sit in communitate hominum duplo minori: ergo amore appetitionis communitas Angelis ea magis longe, quam humana à Deo de facto diligitur: consequentia patet ex dictis numero secundo, ubi ostendimus magnitudinem æstimabilitatis valoris, & pretij obiecti eius, quod diligitur à Deo, amoris eius magnitudinem de facto commensurari. Maior est ex scriptura, & Patribus indubitabilis: siquidem Lucifer rebellis Draconis nomine tertiam stellarum seu Angelorum partem traxisse, atque ad tartarum è celo secum deturbasse dicitur. Atqui numerus hominum, pro quousque, & omni coniunctum tempore in gratia decedentium, & consequentium gloriam, amplior lapsorum Angelorum numero non est (siquidem ex scriptura Patribus, & Theologia tota homines ad reparandas sedes lapsis Angelis vacuas prædestinantur: quare, nec pauciores illis prædestinati sunt, nec plures) atque tertia Angelorum pars lapsos coeret omnes, scilicet duplo bonis Angelis in gratia constantibus minor: ergo horum numerus duplo est numero prædestinatorum hominum maior, ac subinde horum numerus duplo minor.

4. Minor primi Syllogismi, præter ipsi inferentem probationem, ostenditur: etenim Hierarchicis Angelorum ordinibus Dei gratiam, & supernaturalia dona, etsi non ad exigentiam naturalem (alioqui naturalia essent) naturæ perfectionis Angelorum ordinis cuiusque data à Deo sint: ast ad naturæ proportionis perfectionem, & congruitatem data illis à Deo fuisse, & Theologica ratio, & Patrum, præcipue Dionysij, sententia suadet: qui ex summa præ Angelis reliquis

Corisiphil. de Orde de Deo Vno, Tomus II.

donorum Dei excellentia Lucifero collata ipsam in essentiali, ac entitativa natura perfectione reliquis, etiam supremi sui ordinis, perfectione præcellere docent id quod à simili de donorum Dei inter homines facta ab ipso distributione non legenter probatur: ea siquidem unicuique secundum propriam virtutem: id est nativam perfectionem, facultatem, seu capacitatem naturalem facta in parabola talentorum dicitur Matth. 25. unde & idem in Angelis contigisse dicendum est. Hinc autem inferatur longe maiorem gratiæ, & donorum cumulum Angelis superioris ordinis, quam inferioris fuisse à Deo impertitum, summumque Angelis ordinis supremi: siquidem perfectioris & perfectioris usque ad eorum summam naturæ Angelis superioris, & summus tandem ordo compositus est. Inde fit: cumulus gratiæ, & donorum toti supremæ Hierarchiæ Angelorum collatorum multo fuisse maiorem, quam collatorum toti infimo; imò, & ei vicino ordini, quod si tota collectio gratiæ &c. collata Octavo, Septimo, & Sexto ordinibus, vel tota, vel fere tota accedat longissime erit maior collectio hæc gratiæ collectione gratiæ reliquis inferiorum ex quinto ordinum Angelis donata: idque ita erit, tamen quemque ex novem ordinibus æquo Angelorum numero constare dicamus: ac dum, si cum Sancto Thoma quo superior, & superior Angelorum Hierarchia est ampliori valde eorum numero constare admittatur: quare tota fere collectio gratiæ &c. Supremo, & proximis tribus, ut minimum, ordinibus, primo donata servata est; nec lapsu Angelorum perit: scilicet & sua intentione, & Angelorum in ea persistendum à Deo gratiæ &c. quare, & ex inferiorum Hierarchiarum collectione maior.

5. Hoc autem supposito (& statim, quoad id, quod exploratum hæcenus Patribus, & Theologis non est, satis superque probando) sublimo antecedens aliud. Atqui collectio gratiæ, & donorum omnium hominum prædestinatorum non excedit cumulum gratiæ &c. Angelorum lapsorum ex inferioribus Hierarchiis & intentione, & numero eorum longissime minoris, quam collectio gratiæ Angelorum in ea persistentium, numero etiam & intentione maioris longè: ergo cumulus gratiæ, & gloriæ Angelorum longissime maior est collectione gratiæ, & gloriæ prædestinatorum omnium; subsumptum antecedens ex doctrina scripturæ, Patrum, & Theologorum notata numer. 3. sine est perspicuum: si enim hominum prædestinatio tota ad reparandas lapsorum Angelorum sedes fuit, ac proinde horum numerum suffectorum in eorum sedes prædestinatorum numerus nequit excedere: neque cuiusque ex his gratia gratiæ lapsi, cuius loco succedat, excedere poterit: ac proinde nec omnium prædestinatorum gratia, & gloria coniunctim collectioni gratiæ, & gloriæ à lapsis habenda ni laberetur. Patet: quia, cum sedium gloriæ amplitudo pro amplitudine gratiæ, & gloriæ maiore, vel minore Beatorum amplior sit, vel strictior, eum, qui ex prædestinatis successurus est Satanæ, huic preparata sedes non capiet: quare neque in huius sedem succedet, sed propriam sibi à Deo paratam occupabit, si ampliori gratia debeat. Ratione hac omnia, quæ doctè pro maiore gratia hominum, quam Angelorum doctis, & subtilibus decem discursibus præstitit Ruiz ex gratia hominibus, tam opere operato per Sacramenta, quam ex opere operantis per actus eximie charitatis, & fortitudinis atrocissimi Martyrij &c. parva manent dissecta: siquidem eis omnibus nemo ad maiorem gratiam crescere potest, quam lapsi essent Angeli in cuius locum succedet: id quod diuinam erga eos in prima sui creatione munificentiam probat; discursum vero hunc confirmat potius quam infirmat, quod si eam non solum esse illam in qua conditus à Deo est: sed etiam, quam obedientia obsequio, ac reverentia Deo debitæ acquirerent in via: id ipsum de Angelis in gratia &c. persistentibus de facto (& forte maius) gratiæ conditionis suæ additum considera, & statim intuscat instantia, & conticeles.

6. Illud solum, quod à Deo exploratum in Patrum, & Theologorum doctrina non apparet, supposui-musque numer. 4. probandum restat, ut totus hic noster

discursus

discussus concludat, nempe ex superioribus quatuor Hierarchiis Angelorum lapsos fuisse per paucos, fereque omnes lapsos ex infima, & vicinarum esse. Verum ex hac ipsa doctrina eorundem adiuncto quod notabamus n. 3. probatur facilius etenim prædestinati omnes in id sunt, vt in lapsum Angelorum sedes succedant, æqua nimirum gratia, & gloria, ei quam habebant, & haberent si laberentur: ergo Angeli, quibus prædestinati succedunt eius Hierarchiæ censeantur, vt plurimum, Theologicè sunt, cuius esse arguit gratia prædestinatorum lapsis Angelis vt plurimum succedentium. Probatum consequentia ex dictis num. 4. init. siquidem ex maiori gratia, & donis à Deo Angelis in prima sui conditione collatis natua eorum perfectio, vel maior, vel minor iuxta quam Hierarchicus ordo in inferiores & superiores dispositus proportionaliter est, dignoscitur: quare si prædestinati, vt plurimum sunt remissa gratia, & gloriæ, recte ex doctrina Patrum, & Theologorum lapsos Angelos è infima & vicinis Hierarchiis fuisse probabuntur, ac per paucos ex supremâ, & ipsi vicinioribus Hierarchiis: eius autem conditionis vt plurimum esse homines prædestinatos constat ex dictis num. 3. sub init. etenim experimur prædestinatorum numerum è perditis antea, & peccatoribus maiori longe ex parte per finalem penitentiam, quæ necessariam gratiam ad delenda læthalia pertingat, parumve necessariæ excedat constantia: paucos quæ integræ sanctitatis, & virtutis studiosos ardentem saltem in Christiana etiam republica, videmus: succedat naturalis politia apud rationales omnes ratio, qua videmus æque fere magnos, & potentes, rebelli in Regem principes, præ sui solum estimatione, obsequi, eiusque obedientia subdi ægerimè velle: cum digniori, & potentiori subditi gloriosum sit; insigniori autem subdi, vt Lucifer de aliis Angelis ambiebat, infame, & ingloriosum: nec nisi minoribus longe dignitate scientia, ac reliquis dotibus suadendum. Addam tamen discursu hoc cuius plane vnum saltem hominem collectionis præfata, qui gratia, sanctitate, & gloria ac subinde in dilectione appetitiua cunctis Angelis, non quidem coniunctum, & copulatiue, sed distributiue, & singulatim sumptis præcedet. Siquidem id sedem gratiamque, & gloriam Luciferi, qui omnibus Angelis etiam Hierarchiæ supremæ donis congenitis antebat, anteaerque in gloria, ni superbiisset, prædestinatus eodem argumento conuincitur: æquis autem fortunatissimus hic sit, prolixi ignoratur. Alij dicent Ioannem Baptistam: alij Euangelistam: alij Eliam, aut vnum ex Prophetis, aut Apostolis: aut Beatum Iosephum.

7. Dico secundo amore Dei non appetitiuo de quo hætenus, sed pure affectiuo plus Deum amasse hominum, quam Angelorum collectionem in hac conclusione, quem sequar, Scholasticum Doctorem non video; sed nec video, cui contradicam, omnes enim vt vidimus de amore Dei appetitiuo præsentem questionem versantur. Probatum primo discursibus factis certam. 3. pro maiore Dei amore erga iustum penitentem, quam æque, imò & magis iustum innocentem: & in primis argumentum illud ex parabola centum ouium, ex quibus quæsitum solum vna perdita fuit, quæ à grege decesserat, nonaginta nouem in deserto relictis, de quæsito, reparatoque præ Angelis homine ad literam, & Christi Domini mentem intelligunt Patrum plerique. Ne vero hominum comparationem cum non reparatis Angelis lapsis factam, non cum bonis, & Beatis cum aliquod ex antiquis credas, conclusionem aduerte, & occasionem apud Lucam cap. 15. Hæc enim fuit mormuratio Scribarum, & Phariseorum Domino detrahentium quod publicanos, & peccatores benignius admitteret familiaribusque eorum mensis & conuiuiis oblati vtens ageret, quam cum ipsis, qui se, & reputabant, & iactabant iustiores: eorum vero quam alias sæpe reiecerat sanctitatem, & innocentiam permittens, argumento ex eis parabolis perito eorum detractioni obuius satisfecit: cui vtique non satisfaceret, si comparatio cum perditis aliis, ac non recuperatis ouibus pluribus esset, nec solum cum seruatis, & retentis; alioqui inepta argumenta, ac non è consuetis apud omnes affectibus, sed de insolitis, & raro contingenti

ne dicam absolute impossibili, gaudio maiori ouis vni iugentione cum nonaginta nouem perditione, & iactura: conclusio autem fuit. Dico vobis gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentem agere, quam super nonaginta iustis, qui non indigent penitentia: lapsus Angelus iustus fuit, & penitentia non egreuitur, vt cum illa comparatio gaudij maioris Dei de recuperato homine esse possit, de quorum iustitia nequit gaudere; quare quicunque parabolæ argumentum, & mentem Christi ad gaudium maius de recuperato homine perditio, quam illud sit quo de Angelis habet intelligi volunt, de gaudio respectu lapsorum interpretari huius textum legitime nequeunt; sed respectu Beatorum: vt argumento hoc primo pro secunda hac nostra conclusione contendimus.

8. Probatum secundo argumento pro maiore Dei erga penitentem, quam inuocentem iustum iustitiam iustis fuisse à nobis certam. 3. numer. 9. vt hic iterum illud efformare opus non fit: solum expendendum ad maius eius pro præsentem conclusionem robur est, quod certam. hoc 4. numer. 3. obseruauit. Nempe maiori ex parte, ac fere omni, prædestinatorum numerum è finali iustitia & penitentia hominum antea perditorum, & plerumque peccatorum immanium, in quibus tot, ut itaque fuere voluntatem Dei ab eorum amore retardantia præpedita, imò ad ipsorum odium concipiendum iustitiam, non nisi vehementi Dei ad eos iustificandos saluandisque amore superanda, esse. Probatum tertio, & confirmatur ratio præcedens; ex doni præcipui religiosorum in prædestinatos homines originis & causæ promioris, nempe Incarnationis magnitudine, quo nobis nostræque naturæ filium fuisse dedit: cuius doni magnitudo affectum erga homines præ Angelis amoris. Dei magnitudinem mirificæ extollit: præsertim cum erga iustum sibi infensos conceptus à Deo tanti boni conferendi amor sit. Hoc argumentum emphasi breuique, sed maiestatis plena ponderatione dedit Paulus verbis illis. *Nossum Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit, est enim apprehensionis nomine reparationem hominum præ Angelis intelligant, litteræ; quæ tota de apprehensione naturæ humanæ præ Angelica est minus attenuata: nec de Angelica in prauis Angelis, respectu quorum tantum reparatoria, seu redemptoria apprehensio esse potuit, tamen ex fine reparandi homines, & tam factam, & opportune, ac contentienter factam carniq, & sanguinis redimendorum participare fraternæque eorum fieri redemptorem expellit multis ibidem Paulus ostendit, summamque hominum è Christi profecta nobilitatem eternitate dignitatem commendat: vnde non vana elocutione solum sed rigida Theologia plenum illud Leonis magni serm. 1. de Natiuit. Domini. *Agnosce à primo dignitatem tuam & diuinam consors factus nature: ista. Hic autem nulloquam dignitatem hanc naturæ humanæ et eius à Deo per vniuersum hypostaticam verbi adiunctam, vt obiectum rationem amplius amandi appetitiue hominem, quam Angelum assumimus; id enim esset Christum cuiusque dignitatem in tota hominum collectione includere, quem tamen ad amorem appreciationis initio exclusimus; sed, vt affectui amoris Dei (de quo secunda hæc conclusio) effectum, & indicium. Quam demum probatur conclusio ex dictis cert. 2. n. 8. etenim etiam quæ ex affectiua alicuius electione vt media ad latentiam ab ipso finem amentur, minus certe eo amore affectiua amantur ab ita amante, quam finis; atqui Angeli omnes boni ex affectiua Dei electione amantur, vt media ad salutem hominum: ergo eo amore minus, quam prædestinati homines, amantur. Maior probata est citato loco. Minor expressa est à Paulo ad Hebræos 1. & ne: *Omnes sunt administratores Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutem: vnde de Ambrosio. 2. in Luc. cap. 1. Non solum Episcopi ad tuendum gregem Dominus ordinant, sed etiam Angelos destinant. Demum ex cura, & studio, atque adeo extraordinaria providentia, qua de hominibus remedio, diuque ad salutem ipsi prouidit, vehemens eius amor erga homines, prædestinatos præsertim, nobis immo, cum tamen erga Angelos bonos nobis necdum an finalem erga illos habueris esset, si ipsi laberentur, immo: imò verò oppositum lapsorum adeo neglectorum exemplo probabilis discursus.***

9. Addi inde & ex dictis à nobis contr. de Incarnat. posset. Non solum amorem Dei erga totam hominum collectionem, verum etiam erga prædestinatum quævis, quam erga totam Angelorum bonorum collectionem, esse affectivæ loquendo maiorem: constat enim ex Chrysostomo ibi recitato adeo ardentem quemvis nec solum totam prædestinatorum collectionem decreto Incarnationis fuisse à Deo adamatam, ut non solum pro eius morte ex læthali peccato destruenda resurgendoque ad spirituales gratias vitam homine & pro eius salute per veniale imminuta ad integritatem recuperanda ex vi præsentis decreti & amoris erga hominem verbi Incarnationem peragendam esse, & Christum Dominum venturum. Quod postremis hinc probationibus opponi posse videtur cert. 3. ubi de amoris Dei affectui erga Christum, ac Deiparæ humanitatem magnitudine respectu amoris, quem erga homines reliquos habet, agamus, opportunius proponantur, ac discutiantur.

CERTAMEN V.

De magnitudine amoris Dei de facto erga homines aliquot relate ad alios homines, vel reliquos.

1. Prima de amoris Dei erga hominem aliquem relate ad alios magnitudine difficultas de primo ac præcipuo homine ac Deo simul Christo occurrit. An scilicet quam homines reliqui prædestinati, ac tota Ecclesia hominum, imò & Angelorum plus ametur, & similique de eius matre MARIA quæ secundo instituitur. Tercio vero de aliquot sanctis in ordine ad Dei amorem eiusque magnitudinem comparatis, & quoad Christum Dominum, videtur, quæstioni apud Catholicos imò sanæ mentis homines, qui Christum Deum simul, & hominem esse credunt, de amore appetitionis, quique bonitati, & valori, siue, ut sic loquar obiectui rei amatæ pretio, respondeat, dubium esse non potest, cum, quia Deus, tota Dei amore in se ipsum necessario ametur, quin ei, non solum ad amoris sui physicum totum, verum neque ad intentionalem affectus maiorem, vel minoritatem (de qua solum erga obiecta Deo non identificata de amoris divini magnitudine potest inquiri) illa Deo adit libertas, sed sui amoris, & voluntatis impotentia potentissima, toto affectu in sua intrinseca omnia feratur, rursus, vel potius advolet, & consendat: quare tota difficultas est de magnitudine amoris, quo se Deus quæ hominem (substantiæ dicto homine, atque humanitate in recto dicta, verbi illam sustentantis persona in obliquo solum dicta, & connorata) siue humanitatem vniione verbi ornatam, eiusque sanctitatem, seu Deitatem ac vniuenti substantiam tota (ut Patres loquuntur) delibutam amat: quia re non scolasticis modo, verum & Patres sententiis diffidere aliquis poterit: quia nulla amoris divini diuisione præmissa, quique vnam amoris speciem attendens maioremque magnitudinem considerans, aliis, qui aliam solam attendebant aduersa videntur sensisse, & docuisse contraria, cum nemo alteri aduersetur, nec possit me iudice aduersari: idcirco, ut omnium appareat concordia, & quid rei, & veritatis in hac difficultate tenendum clarius appareat, magnitudinem intentionalem amoris divini, ipsamque amorem in appetitionem siue appetitionis, quem dicunt, & in pure affectivum, siue pure affectionis diuisionem primis talis dicitur, atque est, quia solum obiecti bonitatem, siue amabilitatem quo in ipsum amorem concitatur esseque æstimabilis atque obiectus valor, & pretium quod voluntati offert, ut obiectum prosequatur ipsique à voluntate (ut sic viuidius rem explicem) affectum & amorem emittit: pure vero affectivus, seu affectionis pure amor, vitæque quidem, ac non emptus ab obiecto eius bonitate, & pretio & valore obiectivo est, sed ex indulgentia amantis eiusque libertate ad magis, vel minus amandū, & ad amandum, vel non amandum, oriundus: ut de magnitudine amoris Dei erga penitentem, & innocentem ipsum cert. 3. dicebamus, ac inde rursus cert. 4.

Christoph. de Ortega, de Deo Vno, Tomus II,

2. Dico igitur primo: Amore appetitionis plus Christum, quia hominem, siue eius humanitatem, quæ Ecclesiam totam diligit Deus probatur. quia appetitionis tantus amor est in Deo, quanta est bonitas, sanctitas, æstimabilitas, valorque & pretium obiecti: atque sanctitas, valorque, & pretium obiectivum Christi, quia hominis, siue humanitatis per vniionem hypostaticam ad Deum, est infinitum, & substantiale, Deitasque ipsa, & filiatio diuina omnemque accidentalem sanctitatem hominum, & Angelorum immensum excedens: ergo amor appetitionis Christi, quia hominis, siue humanitatis vniione hypostaticæ in Deo infinite maior est amore, quo totam collectionem hominum, & Angelorum amat. Hac à priori demonstratio alias, vel continet, vel parit: nempe maioris boni, quod Christum humanitate Deus dedit, quod maioris amoris efficacissimum à priori etiam maioris amoris est, & summi erga humanitatem, cum non possit esse maius donum, quod creaturæ donetur. Hoc vltus videtur Paulus ad Hebr. 1. Tanto, inquit, melior Angelis effectus (qui modico: ut dixerat, quam Angeli minoratus est quia homo) quanto differens præ illis nomen, & rem, hæreditavit, à Deo accepit: cui enim dixit, aliquando Angelorum filius meus es tu: ego hodie genui te: & illa etiam ratio quam idem Paulus attingit ad Hebr. 2. decebat enim eum, propter quem omnia meritiu, quia hominem, & per quem omnia affectivæ, quia Deum, &c. per passionem consummare: siue qua nec consummata merita forent: ad Colos. 1. quoniam in ipso condita sunt universa: & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant: & ipse caput corporis Ecclesie, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare: nempe diuinitatis corporaliter ut c. 2. ait addens: & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis: quod repetit ad Ephes. 1. siue concludens: & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam: quibus locis tertium aliud etiam argumentum continetur ex præcontinentia necessaria effectuum omnium in causa, siue physicæ, siue moraliter, condignè tamen in illos influente, in Christo Domino qua homine siue eius humanitate quæ omnium gratiarum Ecclesie meritoria de condigno imò emulentalis, & redudans causa est plus longe sanctitatis, amabilitatis, pretique obiectivi ad sui amorem Deo eiusque voluntati offerre, legitime intulit. Simplex hoc medium, & argumentum ex ratione principij influxui sola Paulus eis locis attingit, non autem coniunctum, ex ratione etiam alia causæ finalis quam contineri putat Ruiz ob particulam illam recitati textus ex 2. ad Hebr. propter quem omnia quasi propter solam motionem finalem, ac non etiam meritum apud nos, & scripturam frequenter significet.

3. Alia etiam inde Theologica ratio à posteriori subiungitur. Nempe ex necessitate Incarnationis ad peccati nostri reparationem de condigno à Theologis, & Patribus constanter asserta: ex qua recte inferitur ex cumulo gratiæ, ac subinde gloriæ omnium hominum, & Angelorum tantam dignitatem eius collectionis, vel vnius per quæ ex illa, si in eam totus ille cumulus conflueret non fore, ut condignum eius operibus pretium meritum satisfactiuumve, nedum superabundans, pro peccato nostro læthali offerretur: quare in Christo, cuius opera, non condignis, sed supereruentis etiam valoris, ad condignam à nostro peccato læthali reparationem, & satisfactionem extiterit, maior longe dignitas sanctitatis, amabilitatis valorque & pretium obiectivum amoris divini, quam in toto cumulo gratiæ & gloriæ Ecclesie ex omnibus Angelis, & hominibus constare à posteriori demonstratur: & quanquam eam necessitatem physicam Incarnationis, uti à Recentioribus Theologis vulgo assertur, non admittam, minimeque à Patribus assertam ostendi controu. de Incarnationis necessitate, quia hinc pro vno quidem læthali creaturæ, quantavis gratia orate, imò tot creaturarum rationalium collectioni (non solum quæ de facto est, sed quæ esse absolute potest) potentiam condignæ merendi eius remissionem, aut satisfaciendi negant, quod abnuo; tamen, cum necessitatem Incarnationis moralem ad satisfaciendum præ tot, quot sunt, hominum læthaliibus innumeris defendam: & hoc argumentum in ea nostra sententia locū habet, quoad Patrum

pro hac conclusione testimonia, tot extant obuia, vt nullum pro ea referre opus sit: videantur Auguft. tr. 110. in Ioannem ad id Ioann. 17. *Et dilexisti eos, sicut & tu me dilexisti*, & sub tract. finem Cyrilli. 11. in Ioann. cap. 27. ad eadem Ioannis verba: & cap. 28. sub init. Anselm. 2. Cur Deus homo? cap. 14. toto, maxime post med. argumento hoc postremo rem demonstrans, ex Theologis passim omnes conclusionem, vt de se notissimam supponunt, expressius alii. Alex. 1. p. question. 32. m. 1. post med. S. Bonavent. in 3. d. 32. art. vn. question. 5. Richardus a. 2. quest. 4. Cartusianus q. vn. col. 3. S. Th. quest. vn. fine & 1. p. q. 20. art. 4. ad 1. idemque docet Magister d. 32. cap. 1. fine, Ruiz citata d. 53. sect. 5. Nec video quidquam (de amore appreciationis loquendo, vt loquimur) conclusioni huic, siue ab auctoritate, siue a ratione obici posse. Nam Bernardus, qui aduersum quid sonat, etsi qui alij Patres, de appreciationis amore non loquuntur: solum addo ne conclusiones multiplicem rationesque repetam similemque conclusionem de amoris appreciationis Dei erga Deiparam magnitudine relate ad totam reliquorum hominum & Angelorum collectionem esse tenendam ob rationem primam, proportionem seruata: quia eius gratia, & gloria cumulo gratia, & glorie omnium coniunctim hominum, & Angelorum grandior, etsi intra finitatem est: secunda ratio id ipsum seruata proportionem probat.

4. Dico secundo amore pure affectiuo, plus Deus Ecclesiam hominum & Angelorum quam Christum qua hominem, si eius humanitatem vnione hypostatica sanctissimam & naturalem, tamen denominatione intrinseca, filiam adamauit: est expresse Saluani conclusio lib. 4. de gubernat. Dei sub med. vbi ex Ioann. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret*: & ad Rom. 8. *Proprio filio suo non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum* concludit, quod longiori subtiliorque discursu contenderat. Euidens res est, quod supra affectum filiorum nos Deus diligit, qui proprio: & quid plus (addo) hoc filio iusto, hoc filio vnigenito, hoc filio Deo, quid dici amplius potest? hoc pro nobis, pro malis, pro impiissimis, pro iniquis. Bern. item sem. de Magd. longe a medio. Duo corpora habet Christus vnum, quod suscepit ex virgine, alterum Ecclesia, quod charius habet benignitas redimentis. Denique illud pro isto morti exposuit, & tormentis morte turpissima condemnatus: sem. 57. ex paruis fine: *que vtrique membra, nisi plus illo crucifixo corpore Christus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidisset*. Ne vero dicas: hæc de humane Christi voluntatis, non autem diuinæ dicta: memento summe concordie humane Christi voluntatis cum diuina: in opere autem, & fine, & amore salutis hominum imprimis qua de re literale est illud Psalm. 39. *in capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei*. Aliud testimonium ex Bernardo pro hac conclusione ex ferm. 12. in cantica circa finem extra 12m citatur.

5. Plura item Theologica argumenta, pro hac etiam conclusione sibi obiecit Ruiz supra sect. 6. quæ ita diluit sect. 7. vt ostendat soli amoris appreciationis attentum se, nec amoris pure affectiuum siue affectionis memorem esse: vel potius nunquam id amoris genus in eius mentem venisse: etenim satis illud Saluianus expressit, vt diu etiam excusum, in memoriam reuocaretur: imò & de quo perciperetur: idcirco verus, atque ex sapientissimis Patrem excessisse ait, discursum eius plane non assecutus, atque satisfaciendo impar: Sed nec Bernardi argumentum (quod idem ipsum Saluianus est) penetravit. Neque illud sicuti, nec reliqua, quæ principio eodem ducta similem emphasim habent, & energiam: illis enim omnibus communi solutione singulis applicita respondet: redemptionem humani generis eiusque nude sumptam salutem inferioris ordinis, quam vita humanitatis Christi vnita hypostaticè pro ea, etiam tri-duo tantum, ponenda: quare esse argumenta insolubilia: consideratam vero humani generis salutem, vt coniunctam cum totis, tantisque bonis supernaturalis ordinis, atque eleuata, quibusque ornata ob Christi mortem, & redemptionem fuit, vita humanitatis Christi triduo solo deponenda, ac postea vnionis perpetuitate gloria corporis, ac vita immortalis, exaltatione nominis

recuperanda esse pretiosior. Verum solutio hæc, vt alia, quæ rerum coactione constant, nihil nisi apud eos, qui vim difficultatis satis non callent, præstat. Grega enim salutem reliquorum hominum omnibus supernaturalibus donis ornata, quia Christi humanitatem post resurrectionem hypostaticè vnitam inclusas vt comparatiue difficultati præfenti de amoris Dei erga illam respectu amoris erga reliquorum hominum collectionem esse possit (vt tu ipse iure supponis) inaneque maioris infinite bonitatis, & amabilitatis amore appreciationis esse humanitatem Christi, quam cumulum totum illum gratia eius, supernaturalium donorum redemptionum, & Beatorum, neque enim ex duratione vnionis, & vite humanitatis Christi, sed ex donis, & sanctitatis ipsi per illud communicate amabilitatis eius magnitudo, & excessus comparatione amabilitatis totius collectionis reliquorum hominum, & Angelorum Beatorum desumitur: & cum eis ita, vt de facto ex redemptione, & reparatione per Christum, & eius mortem, sunt ornatis, sit quoad eorum amabilitatem & amoris Dei magnitudinem comparatio: elige ergo, vel in eis collectum sumptis ita ornatis, vt de facto sunt, maior est amabilitas, quam in humanitate Christi ob hypostaticam vnionem vel secus? Si primum: ergo tota collectio Beatorum, ita ornatorum magis amabilis, & amata à Deo est amore appreciationis, quam humanitas Christi hypostaticè etiam vnita, id autem & contra te, & contra Theologos & Patres rationemque Theologicam certam, & irrefragabilem elisum autem non est magis amabilis, & amata est cunctis donis ornata hominum redemptionum, & saluatorum, imò & Angelorum collectio humanitatem Christi hypostaticè vnita: ergo frustra, vt difficultati ortæ ex eo, quod maius & maximum humanitatis vnite bonum ad minoris aded boni consecutionem, nempe reparationis salutis nostre, Deus & amore suo ordinet, ac impendat, in hominum redemptionum salute, vt de facto obtema est bonitatem, & obiectum æstimabilitatem, quam in vnita hypostaticè humanitate maiorem, quæ nusquam esse nec inueniri possit, vestigas. Aliò igitur, quo Saluiani & Bernardi testimonia nos dilucide, & conclusio præfens ducunt, erit eundem tantæ difficultati occurratur.

6. Ne vero æstimet Ruiz censura illa excessus solum Saluianum protriuisse, & quamvis distimulauerit, Bernardi sciat, & Ecclesiam in eadem damnatione (si aqua fons) futuram: quæ de beneficio nostre redemptionis, magnitudine & excessu amoris erga nos diuini agens inde verique Deum alloquens, probat, *vt seruam redimerem filium tradidisti*: sciat etiam censuram Paulo ad Rom. salutem esse, ita enim ait: *commendas autem charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est: cuius charitatis Dei in nobis commendationem, & excessum ostensionem eo exhibitam quod ex nostre redemptionis amore, præsertim cum ipsi aded essemus iniquitatis nostris infens, tanta æstimabilitatis, & pretij remanente filij vnigeniti sui vitam, profuderit, si autem vt maius illud quod bonum consequendum, & vellet, & efficeret, nil amplius, quam quotidie, & velle homines, & peragere videmus, ostendit, cum tamen, & magnifico, neque in hominum, non facta solum, verum mentes venturam diuinæ erga nos charitatis, Deique solius dignæ miraculum, & amoris alias incredibilem excessum ostendere velit: vrbis patet, & videbimus cum difficultatem quæ Apostolum ibi non latuit dissoluamus. Rationes Theologice pro hac conclusione datæ in simili sunt: prima de maiore Dei dilectione erga penitentem, quam erga innocentem iustum ob maiora impedimenta non, nisi maiore amore superanda. Secunda ex sæpe dictis de maiore amore erga finem quod magis amari, etiam vt quod, quam media ex proloquio Arist. 1. post. tr. 3. à tota Philosophia & Theologia recepto: Deum vero propter nos, & propter nostram salutem, vt finem, tanquam medium & incarnatum esse, atque qua hominem passum, crucifixum, & mortuum ex Catholico Ecclesia dogmate constat verbis illis symboli: *qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de calu*. Tertia à priori etiam quia amoris pure affectionis, seu pure affectiuæ obiecta magnitudo, & ordinabilitas, non desumitur, & excessatio ex magnitudine æstimabilitatis obiecti Beatorum,*

seu eorum valore, & pretio obiectum ad sui amore voluntati oblatum, sed ex mero arbitrio, & libertate amantibus: tum, quoad substantiam, tum quoad intentionem, & vehementiam amoris, tum etiam, quoad obiectum ordinationem: cum autem creatum quodvis obiectum, cuiusque bonitatis sit, amandum, tam quoad substantiam, quam quoad intentionem affectus liberè à Deo sit: tum etiam ad ordinandam humanitatem Christi, etiam Hypostaticè unitam, ut medium ad finem, magis propterea etiam ut quod amatum: idque factum fides docet: magis salutem nostram affectionis pure, ac pure affectivo amore à Deo diligere, quam Christi humanitatem concluditur: quin inde magis appreciatur amari (quod nullo sensu, viare Theologica non esse absurdum potest) inferatur.

7. Inquit tamen amor Dei, etiam in affectiva praelatione vni obiecti præ alio debet esse cordata, & prudens, atque imprudentissimum, summaque, vel ignorantia, vel amentia plenum est, rem vilissimam, & indignissimam, magis quam pretiosissimam, & dignissimam amare, hancque in illius pretium velle ordinare, impendere, ac perdere, ut illam acquiras, ac possideas: ergo vel sciendum est estimabiliorem de se esse, & amabiliorem hominum salutem, quam humanitatem Christi, quæ pro illa impensa à Deo est: ut obtineretur, magis, appreciatur amatum (quod est absurdissimum) vel non esse adhuc affectivè illam magis amatam à Deo, quam humanitatem Christi. Hæc res humanam rationem, & prudentiam solum attendentes summa est: & ob quam Crucis, & Redemptionis Christi mysterium, *Isaia* quidem *scandalum, gentibus autem stultitiam*. Paulus appellat. i. Corin. i. quod satis esset ut serio à Doctoribus Catholicis non opponeretur, sed solum, ut satisfaciendi infidelibus ostenderetur ratio, ac dilucidius complanaretur, sed nec loco ex quo nuper secundum conclusionem probavimus difficultatem dissimulavit: ait enim ad Rom. 8. num. 6. *ut quid enim Christus, cum adhuc infirmus essemus, secundum tempus, pro impiis mortuus est?* *ut enim pro isto aliquis moritur, nam pro bono forsitan qui audent mori?* Respondet autem illico: *commendat autem charitatem suam Deus in nobis*. Ac si diceret: Re integra, nec præconcepta à Deo erga homines, etiam perditos, charitate vehementer ardentissima, atque intensissima (quam eo facto moriendi pro impiis sibi infensissimorum salutem in nobis ostendit, & commendat) sed atenta solum obiectorum amabilitate statum quid foret filium pro feris impiis mori: cogita vero charitatis affectum, quem Deus, etiam erga impios, imò etiam erga pessime meritos, impios, sua libertate, bonitatemque (quæ si vincit insuperabiliter à malo debet, Deo digna minime foret) præconcepit, nec à Deo ita valde pretiosiores eorum salutem impendisse miraberis: cogita Paternum, & Paterno amplioem, affectum, quo pretiosissima quæque, à creatis etiam Patribus, filiorum, non vitæ solum perditæ recuperanda, morte imminenti vitandæ, sed & leniori valde momenti commodis lucrandis impenduntur, & quicquid in rebus pretiosioribus valoris intrinseci est dum illi commodis inferiuntur, æquatur & exceditur: idque non adeo contra rationem naturalem, ut non sit penè à natura ipsa Patribus insitum inuenies, quod Paterno affectu sensu, irrationale prorsus esset: ut difficultatis ratio probat: quæ de solis obiectis secundum se spectatis conuenit.

8. Solutionem hanc continet emphatica illa ratio Pauli, quam, & Patres mystici, & Anagogici; Ecclesiæque ab ipso didicerunt: ceterisque elegantius ita Saluamus sub inferius explicuit: *quantum ad rationem humanam pertinet iniustam rem quilibet faceret si pro pessimis feris filium occidisset, utique hoc magis inestimabilis pietas, & mirabilis magis virtus est quod ita intelligi ab homine magnitudo iustitiae suæ non potest: ut quantum ad imbecillitatem humanam pertinet, penè iniustitia spectem magnitudinis iustitiae habere videtur*: quibus verbis, & aliud altissima Theologiæ motuum affectus, plusquam Paterni erga nos diuini, tamen secundarium adiunxit: quod, & iustitiæ diuinæ magnitudo ab impote penè Dei erga nos misericordiam, & charitatis affectu, hoc facto visum est superari, Deulque ad iniustitiam defecere:

etenim naturalis Dei filius (etsi communicatione ac non naturæ Paternæ identitate) quæ homo etiam, siue secundum humanitatem Christus Dominus erat: nos autem ferri per peccatum, non Dei solum, etsi pessimi & nequam, sed vilissimorum etiam dominorum, Diaboli nimirum, & peccati: atqui ius naturale ad maiorem Paternum affectum, habet filius etiam per communicationem, quam feruus, nequam & vilissimus: ergo quin huius iuri derogetur, nequit Paterno adhuc affectu, ex parte Dei amari magis homo, quam humanitas Christi: neque huius vita in hominis salutem impendi, & hanc instantiam Pauli solutione præoccupavimus: siquidem charitas ex parte sui, & Paternus vehemens affectus erga lapsum iam hominem, atque pessimum feruum, tunc conceptus fuit, cum nondum naturalis per communicationem persona, & naturæ diuinæ humanitati Christi aderat, quæque ius illud ad maiorem Dei affectum Paternum haberet: siquidem ex Paterno illo affectu in nequam feruum decretum, & extensum absolute primum fuit: contra ius autem possibile solum nulla alicui fieri iniuria poterit; alioqui mihi Reges, & Imperatores iniuriam in regnorum omnium mundi retentione faciunt: melius enim ius meum ad ea omnia possibile absolute est: etsi de facto sit nullum. Saluamus aliam attingit solutionem ex secundo sine Incarnationis nempe satisfaciendi diuinæ iustitiæ, non solum vindicti, quoad penæ inflictionem, quam absque dolore, & pene inuito Deo, ut supra ostendimus, præconcepta in omnes homines charitas insigere non sinat; sed quoad Dei infensionem, seu offensam, quæ inflicta etiam penis non aboleretur: cui nisi filij meritis, & satisfactione non fieret satis: quare ea iniustitiæ species, quæ in traditione filij pro feris summa iustitiæ diuinæ magnitudo est, cui nisi Dei hominis operibus meritis, & satisfactoriis ad plenum pro culpæ penæ, & offensa aliter satisfieri non poterat: atque ut nihil de iure (ut sic loquar, quia de iustitiâ stricta Dei sermo ex instituto habendus controuersia est) suo non solum æquam Deus pro toto, sed superabundantem filij pro seruo satisfactionem præ suæ iustitiæ magnitudine attingit.

9. Dico tertio amore pure affectivo, siue puræ affectionis, plus Deus quemvis hominem, quam Christum, quæ hominem adamauit. Ratio ex dictis hactenus adiuncta nostra doctrina controuersia 1. de Incarnatione d. de fine Incarnationis quæst. ult. de adæquato illius intrinsece fine, est perspicua: siquidem ita Deum propter omnium hominum salutem Incarnationem verbi, & passionem Christi decreuisse, ut ob cuiusque hominis salutem ea Deus decreuerit tanquam finem adæquatum intrinsecum; non autem adæquatum extrinsecum: nam singulorum reliquorum salus finis etiam intrinsece adæquatus fuit: quia pro omnibus, & singulis decreta Incarnatio in solidum, & Christi passio fuit: id videtur mihi Paulus docuisse. Neque enim fat illi fuit dicere ad Roman. 8. *Proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*: id enim de adæquato fine intrinseco ex omnium coniunctim salute conflato verum haberet: sed ad Galat. 2. addit, *qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*, ut ita pro omnium salute Incarnatum, mortuumque Christum ostenderet, ut pro ipso in solidum Paulo, & singulo quoque homine, incarnaretur, pateretur, & opprimeretur: tantumque beneficium, omnibus licet commune, magnitudine misericordie, & charitatis suæ cuique ex nobis totum fecit singulare. O non beneficium solum, sed prodigum sui præ mei amore, cui plus adhuc amoris, quam doni, etsi tanti, debeo, cum hoc quantum quantum est nimis tuæ charitati erga me debeam! O me non stupidum, & irrationalem, sed, & effrontem peccatorem, qui à Deo beneficium ac mei amantem Dominum, non solum non amo, sed sperno: tantamque eius largitatem iniuriis, amore odio rependo.

10. Reliquorum Beatorum in Deum amorem, sanctitatemque, & gloriam conferre (siue Angeli illi siue homines sint) ac subinde diuini amoris erga vnum præ alio excessum metri Theologiæ rigidioris quam Oratorie artis discurreris negotium non est: quare id examinare Dominis ac Patribus Concionatoribus relinquimus.

linquo, monens tamen, ne oratio hyperbolicis sententiis, diffusibusque, & scripturæ, & bonæ Theologiæ repugnantibus excedat: ut excedere frequenter videmus, ipique suo malo experiuntur excessisse. Pro excellentia quatuor solum sanctorum, quidam aliis præcedat: cum aliquo in Evangelio fundamento dubium esse possit: nempe Apostolis Petro, & Ioanne Evangelista, Ioanne Baptista, & Iosepho ob textus & munera ipsorum inibi expressa: & de duobus primis disputat eruditione solita, solidisque quantum res patitur, fundamentis, & stat tandem pro Ioanne Ruiz noster ex Hieron. 1. cont. Iovinian. med. quia ob virginitatis prærogatiam, maiorem quam ceteri Christi dilectionem fuerit confectus, cuius sententia annuit Ecclesia in officio Ioannis dicens. Inter ceteros magis dilectus, iterum privilegio amoris præcipui ceteris altius, &c. Rursus, specialis prærogativa castitatis ampliori dilectione fecerat dignum. Cui sententiæ, & rationi Hieronymi proposita quæstione tractatu ultimo in Ioan. Augustinus post initium sub tractatus finem confertit: sententiam vero ipsam solidiori adhuc ratione probauerat ex illis Ioannis 1.1. Discipulus ille quem diligebat Iesus, sic scribens. Voicunque se commemorat Iongnes, ut nomine suo tacito ipso posset intelligi, hoc addit: quod eum diligebat Iesus: quasi solum diligeret: ut hoc signo discernetur à ceteris, quos vtrique amos diligebat: quid ergo, nisi amplius se dilectum, cum hoc diceret, volebat intelligi: quod, absit, ut mendaciter diceret: cum autem dilectio Dei amoris redamantis debeat respondere: Petrusque amplius quam ceteri Apostoli Christum Dominum dilexisse ex scriptura videatur constare quæstio redditur Theologica difficillima: ut Augustinus ipse vtr. med. his facit: Meliorem, qui plus diligit Christum, feliciter vero qui plus diligitur à Christo facile responderem, si iustitiam liberatoris nostri minus eum diligenti, quo plus diligitur, & cum plus à quo minus diligitur quæ admodum defenderem, præviderem: Ego vero in re ardua pro maiore Dei erga Petrum dilectione sto: quia æstimo à Petro Dominum plus amatum, ita Alex. 1. p. q. 2. m. 4. Gabriel in 3. d. 32. quæstione vnica, Sanctus Thomas lect. circa medium in caput Ioann. 31. Nazianz. orat. 9. ad Iulianum post medium. Petrum Discipulorum omnium Christo charissimum, dicens: ex tribuitur ex æquatione probans. Cyrill. Alexand. 12. in Ioann. capite 64. maiorem Petri, quam ceterorum in Dominum charitatem facit: supponuntque, ut indubitatum Chrysost. homil. vlt. in Ioann. & alij Patres & Interpretes frequenter ad Textum Ioann. 21. subiciendum; in quibus Maldonatus noster, cuius, vel sola, me autoritas frangeret: cum autem consequens maior erga eum, à quo plus amatur, Dei amor sit, ut Augustinus aiebat: Petrum plus Ioanne à Deo dilectum consequens erit: quod autem Petrus plus Ioanne Deum amauerit efficaciter suadet ex Trina illa Christi interrogatione ad Petrum, eiusque responso, occasione, siue, & circumstantiis, quibus habitum colloquium illud fuit Ioan. 21. circumstantia Petrum solum, ubi primum Christum esse qui è littore eos alloquebatur novit se in mare coniecisse, ut citius, etsi periculosius, quam ceteri nauigio, & laboriosius, laboris, præ charitatis feruore, & periculi immemor (ut Patres expendunt) ad dilectissimum Magistrum perueniret: suis commendandi tunc (sine aliorum Discipulorum liuore, qui feruentiorem, ardentiorque seipsos in Christi amore præfente eius feruore recognoscebant) totum suum gregem, constituentem illum sui mox discessum Vicarium, caputque Ecclesiæ visibile fide vtrique, qua semper Petrus præcellit, atque tanti muneris pollicitationem à Domino obrinuit, dum eius diuinitatem primus professus est verbis illis. Tu es Christus Filius Dei viui. Matth. 16. Domini responso: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: & charitate in Deum pascenda, & gubernanda Ecclesiæ dote præcipua: idcirco ter Dominus de charitate Petrum interrogat: ut trina amoris sui feruentissimi, tunc facto ipso ceteris noto, confessione, & Domini approbatione, ex trina quondam Magistri eiusdem præterita negatione omnia de opposito apud ceteros ea in electione posthabendos suspicionem purgaret.

11. Colloquium autem à numero 11. fuit: Simon Ioan. sive Ioannis diligis me plus his: quibus de maiore quam ceterorum erga Deum amore rogatus illico respondet etiam Domine id plane fasces, subdens tamen: Tu sis Domine: quibus, etsi modestam edoctus ex trina negatione contra præsumptuosam sui amoris, Dei scientiæ, & vaticinio iactantiam aduerfam, proficitur, ut Patres plerique obleruant; non id solum agit, sed confessionis suæ testem advocat Dominum: ut doctè Maldonatus obleruat. Neque incassum testem Dominum à Petro pro maiore suo amore vocatum rectè probat: cum enim de ampliore amore, ut vtes ei committeret, à Domino rogaretur, atque eius maioritatis testis Dominus ab ipso vocaretur, ac statim oues ipsi commissæ pascendas, illis verbis: Pæce agnos meos, factio ipso vocalis denuncia tionis officii, & commendationis gregis eo vique suspensa, confessionis ampliori amoris sui Petro testatur. At inquit Ruiz charitatis excessum, dum charitas sufficiens, immo non vulgaris (quæ Apostolorum nemini poterat negari) adit, non esse præcipuum Principis, & Gubernationis dorem: quæ sane non semper sanctior, & charitatis feruentioris viro donari debet, nec donatur, atque prudenter fortitudinis, cautionis, & providentiæ excellentia consistit. Ceterum solutio hæc ferè omnes Patres habet aduersos: qui idcirco amoris præcipui tam exactam discussionem huic designationi præmissam aiunt, ut cum Ecclesiastici Principis dorem præcipuum esse innoverent: id quod, & verbis, quibus Petro gregem commisit Dominus Petrum tunc admonuit: agnoscere scilicet nomine fideles omnes eosdem, quos ouium nomine pot modum, Petro tunc commendans: & maiorem, ceteriorumque suum erga illos amorem significans, ac Petro in eorum gubernatione agnorum, quam ouium applicatione proponens: quemadmodum (Maldonatus inquit) si Pater moriens, & liberos suos amico commendans, diceret: commendo tibi infantulos: vehementius, maioremque affectu commendaret, quam, si diceret: commendo tibi filios meos: immo Augustinus tract. 12. in Ioan. quæstio nomine etiam ouium amoris præcipuo Petri quædam præcipua fideles commendatos non solum docet etiam illis, sit amoris officium pascere Dominum gregem: sed infra ita ex textu hoc rationem reddit: Nam quid est aliud si diligis me: pascere oues meas: quam si dicatur: si me diligis non te pascere cogit, sed oues meas: sicut meos pascere non sicut tuas: gloriam meam in qua quare, non tuam: dominium meum, non tuum: lora mea, non tua: ne sis in eorum societate, qui perueniunt ad tempora periculosa, seipsos amant, & cetera, quæ huic malorum mixto connectuntur: quibus malis maior amoris Dei excessus magis occurrit. quo magis patet nostra concupiscentia eradicator, & sane quo ardentior Dei charitas hæc sit, & de pascendis, & custodiendis eius ouibus providentia, & ad arcendos lupos maior procul dubio erit fortitudo. Respondet secundo Ruiz, comparationem, & prælationem illam amoris Petri non respectu omnium Discipulorum, sed eorum tantum, quibus ibi aderant fuisse. Nonne verò in his aderat, & Ioannes de comparatione solum cum hoc est disputatio. Tertio denique solidius respondet: pro tunc solum ex hoc loco Petrum plus Ioanne, & diligenter, & dilectum à Deo euinci; non autem absolute: siquidem postea Ioannes triginta duobus annis Petro superuixit, quibus à charitatis, & meritum, & gratiæ amplioris, cum ex opere operato, tum ex opere operantis augmento non orbabatur, sed enixe insistebat: maxime ex comitatu filiali, etiam Petro superstitie, cum Diuina Christi oblationis commendatione, & amicissima substitutione eius in tantæ matris filium. Horum autem meritorum, per tot amplius annos, Ioannis multitudine, & valore etiam, crescit immensum ex gratiæ Ioannis in eius intentione maiore, eius quidem augmento condignum meritum crescere, ut certum supponit: verum solutio non præstat; nihilque tot discatibus contra nostram sententiam finem affert.

12. Ut à clarioribus ordiar: cum colloquium, quo Petri amor Ioannis amoris prælati admittitur post Christi resurrectionem fuit: Ioannis vero in Maria Filium facta ante Christi obitum fuisset: iam, & amor